

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa podlaskiego 2020

Report on the socio-economic situation of Podlaskie Voivodship 2020

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa podlaskiego 2020

Report on the socio-economic situation of Podlaskie Voivodship 2020

Urząd Statystyczny w Białymstoku Statistical Office in Białystok

Białystok 2020

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Białymstoku

Statistical Office in Białystok

pod kierunkiem

supervised by

Ewy Kamińskiej-Gawryluk

Zespół autorski

Editorial team

Krystyna Falkowska, Anna Godlewska, Małgorzata Jelska, Magdalena Kamińska, Agata Kawałko, Wioletta Królikowska, Renata Łapińska, Małgorzata Majewska-Maksymiuk, Aldona Nagórka, Joanna Orłowska, Aneta Rakowska, Anna Rogalewska, Halina Sawicka, Luiza Sewiolo, Urszula Słucka, Ewa Sobiech, Anna Szeszko, Agnieszka Szklarzewska, Izabella Szpaczko, Elżbieta Tomaszewska, Agnieszka Wiercińska, Anna Maria Witkowska

Prace redakcyjne

Editorial work

Marzena Bylińska, Sylwia Monika Jasińska, Ewa Kępa, Anna Przerwa

Tłumaczenie

Translation

Ewa Kępa

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Marzena Bylińska

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

bialystok.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data — please indicate the source

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Białymstoku przekazuje Państwu dziewiątą edycję publikacji zatytułowanej „Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa podlaskiego”, a jednocześnie pierwszą wydaną w nowej formule, o istotnie rozbudowanym zakresie informacji rocznych, jak również z rozszerzoną prezentacją danych w przekrojach terytorialnych poniżej poziomu województwa. Tego typu opracowania są wydawane corocznie przez wszystkie urzędy statystyczne w kraju. Głównym celem ich przygotowania jest udostępnienie Czytelnikom szerokiego zestawu danych na poziomie województw, spójnych pod względem metodologicznym.

W publikacji zaprezentowano informacje charakteryzujące stan i ochronę środowiska, sytuację demograficzną, edukację, zasoby pracy, jakość życia, stan gospodarki, a także finanse jednostek samorządu terytorialnego w województwie podlaskim. Większość informacji dotyczy 2019 r., a w przypadku braku dostępności – roku poprzedzającego rok analizowany. W celu pełniejszego zobrazowania zmian zachodzących w regionie, szereg danych przedstawiono w odniesieniu do roku poprzedniego, 2015 i 2010, a wybrane spośród nich – w dziesięcioletniej retrospekcji. Ponadto dane wojewódzkie zostały zaprezentowane na tle kraju, a niektóre – na tle pozostałych województw. Część zagadnień przedstawiono również dla miasta wojewódzkiego oraz w przekroju podregionów, powiatów i gmin. Informacje w opracowaniu zaprezentowano w formie opisu analitycznego wzbogaconego tablicami, mapami i wykresami.

Oddając w Państwa ręce nowe wydanie Raportu, mam nadzieję, że będzie on źródłem przydatnych informacji, a także ważnym narzędziem wykorzystywanym w celu monitorowania sytuacji w regionie. Jednocześnie zwracam się z uprzejmą prośbą o przekazywanie uwag i sugestii, które zostaną wykorzystane w pracach nad następnymi edycjami prezentowanej publikacji.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Białymstoku

Ewa Kamińska-Gawryluk

Białystok, maj 2020 r.

Preface

Statistical Office in Białystok is pleased to present the ninth edition of the publication "Report on the socio-economic situation of Podlaskie Voivodship" and at the same time the first issued in a new formula, with a significantly expanded scope of annual information, as well as with an extended presentation of data in territorial profiles below the voivodship level. Such elaborations are issued every year by all statistical offices in the country. The main purpose of compiling the data is to provide the Readers with comprehensive and methodologically coherent set of voivodship data.

The publication presents information on condition and environmental protection, demographic situation, education, labour resources, quality of life, the state of the economy as well as finances of local government units in Podlaskie Voivodship. Most of the information relates to 2019, and in the absence of availability - to the year preceding the analyzed year. In order to better illustrate changes taking place in the region, a lot of data is presented in relation to the previous year, to 2015 and to 2010, and some of them – in a ten-year retrospective. Moreover, voivodship data were displayed against the background of the country, and some of them – against the background of other voivodships. Certain topics are also presented by the voivodship city as well as by subregions, powiats and gminas. Information in the elaboration is shown in the form of analytical commentary, enriched with tables, maps and charts.

Presenting new edition of the Report, I hope it will be the source of useful information as well as an important tool for monitoring the situation in the region. At the same time, I would like to kindly ask you to submit your comments and suggestions that will be used in the work on the subsequent editions of the publication.

Director
Statistical Office in Białystok

Ewa Kamińska-Gawryluk

Białystok, May 2020

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Spis tablic	8
List of tables	
Spis wykresów	11
List of charts	
Spis map	16
List of maps	
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	19
Symbols. Major abbreviations	
Synteza	22
Executive summary	28
Rozdział 1. Województwo na tle kraju	34
Chapter 1. Voivodship against the background of the country	
Rozdział 2. Województwo na tle pozostałych województw	37
Chapter 2. Voivodship against the background of other voivodships	
Rozdział 3. Powierzchnia i podział terytorialny województwa	45
Chapter 3. Area and territorial division of voivodship	
Rozdział 4. Środowisko	46
Chapter 4. Environment	
4.1. Warunki meteorologiczne	46
4.1. Meteorological conditions	
4.2. Powierzchnia ziemi	48
4.2. Ground surface	
4.3. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe	50
4.3. Water consumption. Municipal and industrial wastewater	
4.4. Zanieczyszczenia i ochrona powietrza	54
4.4. Pollution and protection of air	
4.5. Ochrona przyrody. Lasy	55
4.5. Nature protection. Forests	
4.6. Odpady przemysłowe i komunalne	59
4.6. Industrial and municipal waste	
4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	63
4.7. Economic aspects of environmental protection	
Rozdział 5. Społeczeństwo	66
Chapter 5. Society	
5.1. Kapitał ludzki	66
5.1. Human capital	

	Str. Page
Demografia	66
Demography	
Edukacja	75
Education	
Zasoby pracy	83
Labour resources	
5.2. Jakość życia	89
5.2. Quality of life	
Zamożność mieszkańców	89
Inhabitant's wealth	
Pomoc społeczna i wspieranie rodziny	96
Social welfare and family support	
Warunki mieszkaniowe	101
Housing conditions	
Ochrona zdrowia	108
Health care	
Kultura	112
Culture	
Bezpieczeństwo publiczne	114
Public safety	
Społeczeństwo informacyjne	117
Information society	
Aktywność społeczna	118
Social activity	
Rozdział 6. Gospodarka	121
Chapter 6. Economy	
6.1. Produkt krajowy brutto	121
6.1. Gross domestic product	
6.2. Koniunktura gospodarcza	124
6.2. Business tendency	
6.3. Przedsiębiorczość	127
6.3. Entrepreneurship	
Podmioty gospodarki narodowej	127
Entities of the national economy	
Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna	131
Research and development and innovation activity	
Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach	135
Using of information and communication technologies in enterprises	
Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych	137
Financial results of non-financial enterprises	
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw	141
Investment outlays of enterprises	

	Str. Page
6.4. Produkcja i usługi	144
6.4. Production and services	
Rolnictwo	144
Agriculture	
Przemysł	150
Industry	
Budownictwo	153
Construction	
Rynek wewnętrzny	160
Internal market	
Transport	162
Transport	
Energia	166
Energy	
Rozdział 7. Finanse jednostek samorządu terytorialnego	170
Chapter 7. Finances of local government units	
7.1. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego	170
7.1. Revenue of local government units budgets	
7.2. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego	174
7.2. Expenditure of local government units budgets	
7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	177
7.3. Result of local government units budgets	
7.4. Projekty dofinansowane z UE z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności	179
7.4. Projects co-financed by the EU from structural funds and the Cohesion Fund	
Rozdział 8. I. Wybrane dane o województwie podlaskim	181
Chapter 8. I. Selected data on Podlaskie Voivodship	
Rozdział 9. II. Wybrane dane o Białymstoku	184
Chapter 9. II. Selected data on Białystok	

Spis tablic

List of tables

	Str. Page
Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie	34
Table 1. Selected data for Poland and voivodship	
Tablica 2. Warunki meteorologiczne	46
Table 2. Meteorological conditions	
Tablica 3. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania	49
Table 3. Geodetic area by the land use	
Tablica 4. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku	51
Table 4. Consumption of water by needs during the year	
Tablica 5. Komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków oraz ścieki wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi	52
Table 5. Industrial and municipal wastewater treatment plants as well as wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground	
Tablica 6. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza	54
Table 6. Emission of air pollutants from plants especially noxious to air quality	
Tablica 7. Odpady przemysłowe	59
Table 7. Industrial waste	
Tablica 8. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku	62
Table 8. Municipal waste collected separately during the year	
Tablica 9. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w latach 2010–2018	64
Table 9. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management in years 2010–2018	
Tablica 10. Ludność	66
Table 10. Population	
Tablica 11. Wychowanie przedszkolne	76
Table 11. Pre-primary education	
Tablica 12. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale według BAEL	84
Table 12. Economic activity of the population aged 15 and more in 4th quarter by LFS	
Tablica 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw	92
Table 13. Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector	
Tablica 14. Świadczenia społeczne	93
Table 14. Social benefits	
Tablica 15. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny	94
Table 15. Average monthly available income	
Tablica 16. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem (zasięg ubóstwa)	95
Table 16. At-risk-of-poverty rates (the extent of poverty)	
Tablica 17. Świadczenia wychowawcze	96
Table 17. Childrising benefits	

	Str. Page
Tablica 18. Świadczenia pomocy społecznej	97
Table 18. Social assistance benefits	
Tablica 19. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej	98
Table 19. Beneficiaries of community social assistance	
Tablica 20. Żłobki i kluby dziecięce	99
Table 20. Nurseries and children's clubs	
Tablica 21. Zasoby mieszkaniowe	102
Table 21. Dwelling stocks	
Tablica 22. Wodociągi	103
Table 22. Water supply system	
Tablica 23. Kanalizacja	105
Table 23. Sewage system	
Tablica 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych	106
Table 24. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households	
Tablica 25. Placówki opieki zdrowotnej	108
Table 25. Health care facilities	
Tablica 26. Biblioteki publiczne	112
Table 26. Public libraries	
Tablica 27. Wypadki drogowe oraz ich skutki	116
Table 27. Road accidents and their results	
Tablica 28. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON	118
Table 28. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register	
Tablica 29. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności	125
Table 29. General business climate indicator by kinds of activity	
Tablica 30. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	128
Table 30. Entities of national economy in the REGON register	
Tablica 31. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania	132
Table 31. Intramural expenditures on research and development by source of funds	
Tablica 32. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji	134
Table 32. Innovative enterprises by types of introduced innovations	
Tablica 33. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych	141
Table 33. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises	
Tablica 34. Nakłady inwestycyjne	143
Table 34. Investment outlays	
Tablica 35. Plony wybranych ziemiopłodów rolnych	145
Table 35. Yields of selected agricultural crops	
Tablica 36. Przemysł	151
Table 36. Industry	
Tablica 37. Budownictwo	154
Table 37. Construction	

	Str. Page
Tablica 38. Budownictwo mieszkaniowe	157
Table 38. Residential construction	
Tablica 39. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów	160
Table 39. Indices of retail sales of goods	
Tablica 40. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni	162
Table 40. Public roads by types of surface	
Tablica 41. Drogi publiczne o twardej nawierzchni	163
Table 41. Hard surface public roads	
Tablica 42. Komunikacja miejska	165
Table 42. Urban transport	
Tablica 43. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych	168
Table 43. Consumers and consumption of electricity in households	
Tablica 44. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego	171
Table 44. Revenue of local government units budgets	
Tablica 45. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego	174
Table 45. Expenditure of local government units budgets	
Tablica 46. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	178
Table 46. Result of local government units budgets	
Tablica 47. Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa do końca 2019 r.	180
Table 47. The total project value and the additional EU financing value of projects implemented under the Partnership Agreement 2014–2020 in voivodship to the end of 2019	
Tablica I. Wybrane dane o województwie podlaskim	181
Table I. Selected data on Podlaskie Voivodship	
Tablica II. Wybrane dane o Białymstoku	184
Table II. Selected data on Białystok	

Spis wykresów

List of charts

	Str. Page
Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2018 r.	37
Chart 1. Municipal waste collected separately in relation to total municipal waste collected in 2018	
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2019 r.	38
Chart 2. Natural increase per 1000 population in 2019	
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2019 r. ..	38
Chart 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2019	
Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2019 r.	43
Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2019	
Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2018 r.	43
Chart 5. Intramural expenditures on research and development per capita in 2018	
Wykres 6. Temperatury powietrza	47
Chart 6. Air temperatures	
Wykres 7. Opady atmosferyczne	48
Chart 7. Atmospheric precipitation	
Wykres 8. Grunty zrekultywowane i zagospodarowane w ciągu roku	50
Chart 8. Land reclaimed and managed during the year	
Wykres 9. Ścieki wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi	53
Chart 9. Wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground	
Wykres 10. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2018 r.	57
Chart 10. Area of special nature value under legal protection in 2018	
Wykres 11. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca	60
Chart 11. Industrial waste generated during the year per capita	
Wykres 12. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca	61
Chart 12. Municipal waste collected during the year per capita	
Wykres 13. Nakłady na środki trwałe według źródeł finansowania	65
Chart 13. Outlays on fixed assets by source of financing	
Wykres 14. Ludność w latach 2010–2019 oraz prognoza do 2030 r.	67
Chart 14. Population in 2010–2019 and projection until 2030	
Wykres 15. Ludność według płci i wieku w latach 2010, 2019 i 2030	68
Chart 15. Population by sex and age in 2010, 2019 and 2030	
Wykres 16. Indeks starości	70
Chart 16. Ageing index	
Wykres 17. Mediana wieku ludności	70
Chart 17. Median age of population	
Wykres 18. Małżeństwa zawarte i rozwody	71
Chart 18. Marriages contracted and divorces	

	Str. Page
Wykres 19. Ruch naturalny ludności	72
Chart 19. Vital statistics of populaton	
Wykres 20. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały	74
Chart 20. Internal and external net migration of population for permanent residence	
Wykres 21. Struktura dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego według rodzajów placówek	77
Chart 21. Structure of children attending pre-primary education establishments by kids of establishments	
Wykres 22. Dzieci w przedszkolach na 100 miejsc	77
Chart 22. Children in nursery schools per 100 places	
Wykres 23. Struktura ludności według poziomu wykształcenia	78
Chart 23. Structure of opulation by education level	
Wykres 24. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży	79
Chart 24. Pupils and graduates of primary schoolsls for children and youth	
Wykres 25. Struktura uczniów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19	80
Chart 25. Structure of students of upper secondary and post-primary schools for youth by types in the 2018/19 school year	
Wykres 26. Struktura uczniów szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia w roku szkolnym 2018/19	81
Chart 26. Structure of students of vocational schools for youth by narrow fields of education in the 2018/19 school year	
Wykres 27. Struktura absolwentów uczelni według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2017/18	82
Chart 27. Structure of graduates of higher education institutions by broad fields of education in the 2017/18 academic year	
Wykres 28. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów	84
Chart 28. Activity rate by quarters	
Wykres 29. Pracujący na 1000 ludności	86
Chart 29. Employed persons per 1000 population	
Wykres 30. Stopa bezrobocia rejestrowanego	87
Chart 30. Registered unemployment rate	
Wykres 31. Przeciętne wynagrodzenia brutto według grup zawodów wykonywanych	90
Chart 31. Average gross wages and salaries by performed occupational groups	
Wykres 32. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw	92
Chart 32. Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector	
Wykres 33. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2018 r.	96
Chart 33. Subjective evaluation of material situation of household in 2018	
Wykres 34. Powody przyznania pomocy społecznej rodzinie w 2018 r.	97
Chart 34. Reasons of assigning help for family in 2018	
Wykres 35. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych	100
Chart 35. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs	
Wykres 36. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności	109
Chart 36. Doctors and nurses per 10 thousand population	

	Str. Page
Wykres 37. Struktura lekarzy specjalistów według specjalizacji	109
Chart 37. Structure of doctors specialists by specialization	
Wykres 38. Struktura wyjazdów jednostek systemu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w 2018 r.	111
Chart 38. Structure of calls of emergency medical system units to the occurrence places in 2018	
Wykres 39. Imprezy organizowane przez placówki kultury w 2018 r.	113
Chart 39. Events organized by culture institutions in 2018	
Wykres 40. Dynamika produktu krajowego brutto	121
Chart 40. Indices of gross domestic product	
Wykres 41. Odchylenia względne produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca od przeciętnej wartości w kraju	122
Chart 41. Relative deviations of gross domestic product per capita from the national average value	
Wykres 42. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności	123
Chart 42. Gross value added by kind of activity	
Wykres 43. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów	124
Chart 43. Gross value added by kind of activity and subregions	
Wykres 44. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności	126
Chart 44. General business climate indicator by kinds of activity	
Wykres 45. Podmioty gospodarki narodowej	128
Chart 45. Entities of the national economy	
Wykres 46. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD 2007 w 2019 r.	130
Chart 46. Entities of the national economy by PKD 2007 sections in 2019	
Wykres 47. Spółki handlowe według rodzaju kapitału	131
Chart 47. Commercial companies by type of capital	
Wykres 48. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca	132
Chart 48. Intramural expenditures on research and development per 1 capita	
Wykres 49. Środki pochodzące z sektora przedsiębiorstw finansujące działalność B+R	133
Chart 49. Funds from the business enterprise sector financing R&D	
Wykres 50. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem	135
Chart 50. Revenues of industrial enterprises from sales of new or improved products as the share of total revenues from sales	
Wykres 51. Przedsiębiorstwa posiadające szerokopasmowy dostęp do Internetu	136
Chart 51. Enterprises with broadband Internet access	
Wykres 52. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe	136
Chart 52. Enterprises receiving orders via computer networks	
Wykres 53. Przedsiębiorstwa zatrudniające specjalistów ICT	137
Chart 53. Enterprises employing ICT specialists	
Wykres 54. Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem	138
Chart 54. Share of revenues from sale of products, goods and materials for export in total revenues from sale of products, goods and materials	

	Str. Page
Wykres 55. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych	140
Chart 55. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises	
Wykres 56. Dynamika nakładów inwestycyjnych	143
Chart 56. Indices of investment outlays	
Wykres 57. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodnictwa w 2019 r.	145
Chart 57. Share of voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2019	
Wykres 58. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych	146
Chart 58. Cattle density per 100 ha of agricultural land	
Wykres 59. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych	147
Chart 59. Pigs density per 100 ha of agricultural land	
Wykres 60. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem	148
Chart 60. Indices of procurement of total animals for slaughter	
Wykres 61. Dynamika skupu mleka	148
Chart 61. Indices of procurement of cows' milk	
Wykres 62. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu	151
Chart 62. Indices of sold production of industry	
Wykres 63. Struktura produkcji sprzedanej przemysłu według sekcji PKD 2007	152
Chart 63. Structure of sold production of industry by PKD 2007 sections	
Wykres 64. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle	152
Chart 64. Indices of average employment in industry	
Wykres 65. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD 2007	153
Chart 65. Average paid employment in industry by PKD 2007 sections	
Wykres 66. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa	154
Chart 66. Indices of sold production of construction	
Wykres 67. Dynamika produkcji budowlano-montażowej	155
Chart 67. Indices of construction and assembly production	
Wykres 68. Struktura produkcji budowlano-montażowej według działów PKD 2007	155
Chart 68. Structure of construction and assembly production by divisions of PKD 2007	
Wykres 69. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie	156
Chart 69. Indices of average employment in construction	
Wykres 70. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania	157
Chart 70. Indices of the number of dwellings completed	
Wykres 71. Struktura mieszkań oddanych do użytkowania według form budownictwa	158
Chart 71. Structure of dwellings completed by construction forms	
Wykres 72. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów	161
Chart 72. Indices of retail sales of goods	
Wykres 73. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni	163
Chart 73. Structure of hard surface public roads	

	Str. Page
Wykres 74. Struktura krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej w 2018 r.	166
Chart 74. Structure of national lines of scheduled bus transport in 2018	
Wykres 75. Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki	167
Chart 75. Structure of electricity consumption by economy sectors	
Wykres 76. Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.	176
Chart 76. Budget expenditure by divisions in 2018	
Wykres 77. Dochody, wydatki i wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	178
Chart 77. Revenue, expenditure and result of budgets of local government units	

Spis map

List of maps

	Str. Page
Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM _{2,5} , PM ₁₀ , i NO ₂ w 2018 r.	37
Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM _{2,5} , PM ₁₀ , and NO ₂ in 2018	
Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2019 r.	39
Map 2. Employment rate by LFS in 2019	
Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2019 r.	39
Map 3. Unemployment rate by LFS in 2019	
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r.	40
Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2018	
Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2018 r.	40
Map 5. Social assistance beneficiaries in the total population in 2018	
Mapa 6. Mieszkania w zasobach mieszkaniowych na 1000 ludności w 2018 r.	41
Map 6. Dwellings in dwelling stocks per 1000 population in 2018	
Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2018 r.	41
Map 7. Out-patient health care units in 2018	
Mapa 8. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2018 r.	42
Map 8. Gross domestic product per capita in 2018	
Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2019 r.	42
Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2019	
Mapa 10. Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2018 r.	44
Map 10. Communal and district roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2018	
Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2018 r.	44
Map 11. Energy from renewable sources in 2018	
Mapa 12. Podział województwa podlaskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2019 r.	45
Map 12. Division of Podlaskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2019	
Mapa 13. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2018 r.	51
Map 13. Water consumption for needs of the national economy and population in 2018	
Mapa 14. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2018 r.	53
Map 14. Population connected to wastewater treatment plants in 2018	
Mapa 15. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2018 r.	56
Map 15. Area of special nature value under legal protection in 2018	
Mapa 16. Lesistość w 2018 r.	58
Map 16. Forest cover in 2018	
Mapa 17. Odpady komunalne zebrane w 2018 r.	61
Map 17. Municipal waste collected in 2018	

	Str. Page
Mapa 18. Zmiana liczby ludności w latach 2010–2019	69
Map 18. Population changes in 2010–2019	
Mapa 19. Przyrost naturalny ludności w 2019 r.	73
Map 19. Natural increase in 2019	
Mapa 20. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały w 2019 r.	75
Map 20. Internal and external net migration of population for permanent residence in 2019	
Mapa 21. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2018/19	78
Map 21. Pre-primary education in the 2018/19 school year	
Mapa 22. Uczniowie w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2018/19 ...	79
Map 22. Pupils in primary schools for children and youth in the 2018/19 school year	
Mapa 23. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2019 r.	88
Map 23. Registered unemployment rate in 2019	
Mapa 24. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2018 r.	91
Map 24. Average monthly gross wages and salaries in 2018	
Mapa 25. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w 2018 r.	99
Map 25. Beneficiaries of community social assistance in 2018	
Mapa 26. Żłobki i kluby dziecięce w 2018 r.	101
Map 26. Nurseries and children clubs in 2018	
Mapa 27. Warunki mieszkaniowe ludności w 2018 r.	102
Map 27. Housing conditions of population in 2018	
Mapa 28. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2018 r.	104
Map 28. Population using water supply system in 2018	
Mapa 29. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2018 r.	105
Map 29. Population using sewage system in 2018	
Mapa 30. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2018 r.	107
Map 30. Population using gas supply system in 2018	
Mapa 31. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2018 r.	110
Map 31. Out-patient health care in 2018	
Mapa 32. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2018 r.	112
Map 32. Expenditures of gminas and cities with powiat status in division “Health care” in 2018	
Mapa 33. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2018 r.	114
Map 33. Expenditure of gminas and cities with powiat status in division “Culture and national heritage” in 2018	
Mapa 34. Zagrożenie przestępczością w 2019 r.	115
Map 34. Crime risk in 2019	
Mapa 35. Bezpieczeństwo na drogach w 2019 r.	117
Map 35. Road safety in 2019	
Mapa 36. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2019 r. ...	119
Map 36. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register in 2019	
Mapa 37. Podmioty gospodarki narodowej w 2019 r.	129
Map 37. Entities of the national economy in 2019	

	Str. Page
Mapa 38. Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w 2018 r.	142
Map 38. Investment outlays per capita in 2018	
Mapa 39. Mieszkania oddane do użytkowania w 2019 r.	159
Map 39. Dwellings completed in 2019	
Mapa 40. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2018 r.	164
Map 40. Improved hard surface communal and district roads in 2018	
Mapa 41. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2018 r.	169
Map 41. Consumption of electricity in households in 2018	
Mapa 42. Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.	172
Map 42. Own revenue of gminas budgets per capita in 2018	
Mapa 43. Dotacje dla budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.	173
Map 43. Grants for gminas budgets per capita in 2018	
Mapa 44. Wydatki inwestycyjne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.	176
Map 44. Investment expenditure of gminas budgets per capita in 2018	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	oznacza, że zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak (Δ)	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification presented in an abbreviated form
„W tym” "Of which"	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given
Comma (,)	used in figures represents the decimal point

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc
mln	milion
zł PLN	złoty zloty
szt. pcs	sztuka piece
kpl.	komplet
g	gram gram
kg	kilogram kilogram
dt	decytona deciton
m ²	metr kwadratowy square metre
ha	hektar hectare

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
l	litr litre
m ³	metr sześcienny cubic metre
dam ³	dekametr sześcienny cubic decametre
hm ³	hektometr sześcienny cubic hectometre
kWh	kilowatogodzina kilowatt-hour
GWh	gigawatogodzina gigawatt-hour
°C	stopień Celsjusza centigrade
r.	rok
br.	bieżący rok
cd. cont.	ciąg dalszy continued
dok. cont.	dokończenie continued
m.	miasto
m.in.	między innymi
np. e.g.	na przykład for instance
Nr No.	numer number
ok.	około
p. proc. pp	punkt procentowy percentage point
poz.	pozycja
pt.	pod tytułem
str.	strona
tj. i.e.	to jest that is
tzw.	tak zwany
Dz. U.	Dziennik Ustaw
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności Polish Classification of Activities
NACE	Statistical Classification of Economic Activities in the European Community
VAT	podatek od towarów i usług value added tax
NSP	Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań
MON	Ministerstwo Obrony Narodowej
MND	Ministry of National Defence
MS	Ministerstwa Sprawiedliwości
MJ	Ministry of Justice

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
MSWiA MIA	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji Ministry of Interior and Administration
FUS SIF	Fundusz Ubezpieczeń Społecznych Social Insurance Fund
KRUS	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
ZUS SII	Zakład Ubezpieczeń Społecznych Social Insurance Institution
OFE	Otwarte Fundusze Emerytalne
BAEL LFS	Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności Labour Force Survey
WHO	Światowa Organizacja Zdrowia

Synteza

Środowisko

Warunki meteorologiczne w 2019 r.

średnia roczna temperatura powietrza:

Białystok	+9,2°C
Suwałki	+8,8°C

średnia roczna suma opadów:

Białystok	618 mm
Suwałki	487 mm

W dwóch stacjach pomiarowych na terenie województwa zaobserwowano wzrost średnich rocznych temperatur powietrza w odniesieniu do przeciętnych wartości z poprzedniego roku. Roczna suma opadów w Białymstoku była wyższa od zanotowanej w 2018 r., natomiast w stacji meteorologicznej w Suwałkach odnotowano spadek ilości opadów w ujęciu rocznym.

Powierzchnia ziemi w 2019 r. (stan w dniu 1 stycznia)

powierzchnia użytków rolnych	-0,2% r/r
powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych	+1,4% r/r

W porównaniu ze stanem odnotowanym przed rokiem zmniejszyła się powierzchnia użytków rolnych, a w związku z rozwojem regionu i rozbudową infrastruktury wzrosła powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych.

Zużycie wody, ścieki komunalne i przemysłowe w 2018 r.

zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	+4,7% r/r
ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia	+0,9% r/r
ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem (stan w dniu 31 grudnia)	68,2%

Na potrzeby gospodarki narodowej i ludności zużyto więcej wody oraz wytworzono większą ilość ścieków przemysłowych i komunalnych niż w roku poprzednim. W końcu 2018 r. wzrósł udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogólnej liczbie mieszkańców województwa w ujęciu rocznym.

Zanieczyszczenia i ochrona powietrza w 2018 r.

emisja zanieczyszczeń pyłowych	-1,4% r/r
emisja zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla)	-12,1% r/r

Emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych (bez dwutlenku węgla) była mniejsza niż rok wcześniej.

Ochrona przyrody, lasy w 2018 r. (stan w dniu 31 grudnia)

udział powierzchni obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogólnej województwa	31,6%
lesistość	31,0%

W końcu 2018 r., w porównaniu ze stanem zanotowanym rok wcześniej, powierzchnia obszarów cennych przyrodniczo prawnie chronionych nieznacznie wzrosła, przy czym udział w powierzchni województwa pozostał na niezmiennym poziomie. Zwiększyła się także powierzchnia gruntów leśnych, a w konsekwencji wzrósł wskaźnik lesistości.

Odpady przemysłowe i komunalne w 2018 r.

wytworzone odpady przemysłowe	-17,8% r/r
zebrane odpady komunalne	+7,3% r/r

Ilość wytworzonych odpadów przemysłowych zmniejszyła się w skali roku, zaś ilość odebranych lub zebranych odpadów komunalnych wzrosła w porównaniu z poprzednim rokiem.

Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska w 2018 r.

nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska	+90,7% r/r	Odnotowano wzrost nakładów zarówno na środki trwałe służące ochronie środowiska, jak i na środki trwałe służące gospodarce wodnej w ujęciu rocznym.
nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej	+121,6% r/r	

Społeczeństwo

Kapitał ludzki

Demografia w 2019 r.

liczba ludności (stan w dniu 31 grudnia)	-0,3% r/r	Utrzymał się spadek liczby ludności w ujęciu rocznym. Podobnie jak w poprzednich latach, zanotowano ujemny przyrost naturalny oraz ujemne ogólne saldo migracji ludności na pobyt stały.
przyrost naturalny	-1159	
ogólne saldo migracji	-2032	

Edukacja w roku szkolnym 2018/19

dzieci w placówkach przedszkolnych	+3,0% r/r	W odniesieniu do roku szkolnego 2017/18 wzrosła liczba dzieci uczęszczających do placówek przedszkolnych, a spadła liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych dla młodzieży oraz studentów uczelni.
uczniowie szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych dla młodzieży	-1,5% r/r	
studenci uczelni	-5,4% r/r	

Zasoby pracy w 2019 r.

wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale według BAEL	54,0%	Według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), wskaźnik zatrudnienia przyjął najwyższą, a stopa bezrobocia – najniższą wartość od 2010 r. W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się liczba pracujących. Zaobserwowano dalszy spadek ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych i stopy bezrobocia rejestrowanego w ujęciu rocznym.
stopa bezrobocia w IV kwartale według BAEL	3,0%	
pracujący (stan w dniu 31 grudnia)	+2,1% r/r	
stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 grudnia)	6,9%	

Jakość życia

Zamożność mieszkańców w 2019 r.

przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw	+6,4% r/r	W 2019 r. utrzymał się wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w skali roku. Przeciętna liczba emerytów i rencistów zwiększyła się w porównaniu z zanotowaną w poprzednim roku, a świadczenia otrzymywane przez te osoby były wyższe niż przed rokiem.
przeciętna liczba emerytów i rencistów	+0,8% r/r	
przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS	+4,7% r/r	
przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez KRUS	+5,7% r/r	

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny w 2018 r.

udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców województwa	6,7%	W odniesieniu do 2017 r., zmniejszył się odsetek mieszkańców województwa korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W końcu 2018 r. w województwie działało zdecydowanie więcej niż przed rokiem placówek opieki nad dziećmi do lat 3.
placówki opieki nad dziećmi do lat 3 (stan w dniu 31 grudnia)	+34,7% r/r	

Koniunktura gospodarcza w kwietniu 2020 r.

W kwietniu 2020 r. koniunktura gospodarcza była oceniana negatywnie przez przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie wszystkich prezentowanych rodzajów działalności gospodarczej, a najgorzej przez przedstawicieli firm z sekcji zakwaterowanie i gastronomia.

Przedsiębiorczość

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2019 r.

stan w dniu 31 grudnia	+2,5% r/r	Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON w końcu grudnia analizowanego roku była wyższa niż rok wcześniej. W okresie styczeń–grudzień 2019 r., w porównaniu z poprzednim rokiem, nieznacznie zmalała liczba nowo zarejestrowanych podmiotów i zmniejszyła się liczba podmiotów wyrejestrowanych.
nowo zarejestrowane	-0,7% r/r	
wyrejestrowane	-11,6% r/r	

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna w 2018 r.

nakłady wewnętrzne na działalność B+R	+27,3% r/r	Odnotowano wzrost nakładów wewnętrznych na działalność B+R w odniesieniu do poprzedniego roku. Zwiększyła się również liczba innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych w ujęciu rocznym.
---------------------------------------	------------	---

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

przedsiębiorstwa wykazujące dostęp do Internetu w 2019 r.	+3,2% r/r	W 2019 r. zaobserwowano wyższy niż rok wcześniej odsetek przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu. W 2018 r. wskaźnik wykorzystywania Internetu do kontaktów z administracją publiczną przez przedsiębiorstwa ukształtował się na poziomie wyższym niż przed rokiem.
wskaźnik wykorzystania Internetu do kontaktów z administracją publiczną w 2018 r.	+3,7 p. proc.	

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.

wskaźnik poziomu kosztów	96,2%	Wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw niefinansowych były lepsze od uzyskanych w poprzednim roku. Poprawił się wskaźnik poziomu kosztów oraz inne podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe.
wskaźniki rentowności obrotu:		
brutto	3,8%	
netto	3,2%	

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w 2019 r.

wartość nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw	+1,6% r/r	Zaobserwowano dalszy wzrost nakładów inwestycyjnych w ujęciu rocznym. W porównaniu z poprzednim rokiem zmniejszyła się liczba nowych inwestycji, natomiast wzrosła ich wartość kosztorysowa.
rozpoczęte inwestycje:		
liczba	-14,6% r/r	
wartość kosztorysowa	+6,0% r/r	

Produkcja i usługi

Rolnictwo w 2019 r.

Uzyskano wyższe zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, rzepaku i rzepiku oraz ziemniaków.

Wzrosło pogłowie bydła, owiec i drobiu, natomiast zmniejszyła się liczebność stada trzody chlewnej w odniesieniu do 2018 r.

Zaobserwowano wzrost skupu żyta, pszenicy, mleka, żywca wołowego i wieprzowego, zaś spadek skupu ziemniaków oraz żywca drobiowego w ujęciu rocznym.

Ceny skupu pszenicy, żyta, żywca wołowego oraz mleka były niższe niż rok wcześniej. Wzrosły ceny ziemniaków, żywca wieprzowego oraz drobiu. W porównaniu z poprzednim rokiem wzrosła opłacalność tuczu trzody chlewnej.

Przemysł w 2019 r.

produkcja sprzedana	+11,8% r/r
wydajność pracy	+6,9% r/r

Wzrost produkcji sprzedanej przemysłu był wyższy od zanotowanego przed rokiem. Zwiększenie produkcji sprzedanej było wynikiem jej wzrostu we wszystkich sekcjach przemysłowych, z wyjątkiem sekcji górnictwo i wydobywanie. Zaobserwowano także zwiększenie wydajności pracy w przemyśle, przy jednoczesnym wzroście przeciętnego zatrudnienia w skali roku.

Budownictwo w 2019 r.

produkcja sprzedana budownictwa	+13,4% r/r
sprzedaż produkcji budowlano-montażowej	+8,9% r/r
wydajność pracy w budownictwie	+5,5% r/r
liczba mieszkań oddanych do użytkowania	+23,0% r/r

Podobnie jak rok wcześniej, zanotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa w ujęciu rocznym. W analizowanym roku, w odniesieniu do roku poprzedniego, nastąpiło również zwiększenie sprzedaży produkcji budowlano-montażowej. Na zaistniałą sytuację miał wpływ wzrost produkcji budowlano-montażowej w jednostkach specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej oraz wykonujących roboty budowlane specjalistyczne, przy spadku produkcji w jednostkach specjalizujących się w budowie budynków. Jednocześnie zaobserwowano zwiększenie wydajności pracy, przy wzroście przeciętnego zatrudnienia w budownictwie. Liczba mieszkań przekazanych do użytkowania wzrosła w skali roku, wobec niewielkiego spadku zaobserwowanego rok wcześniej.

Rynek wewnętrzny w 2019 r.

sprzedaż detaliczna towarów	+8,2% r/r
sprzedaż hurtowa towarów	+16,3% r/r

Podobnie jak przed rokiem, zaobserwowano wzrost wartości sprzedaży detalicznej i hurtowej towarów w ujęciu rocznym.

Transport w 2018 r. (stan w dniu 31 grudnia)

długość dróg ekspresowych	+47,2% r/r
liczba miejsc w autobusach komunikacji miejskiej	+1,9% r/r
długość linii kolejowych	+25 km r/r

W porównaniu ze stanem w końcu poprzedniego roku, długość dróg ekspresowych uległa wyraźnemu zwiększeniu. Zaobserwowano wzrost ilości miejsc oferowanych pasażerom w autobusach, przy niezmienionej wielkości taboru komunikacji miejskiej. Odnotowano przyrost długości linii kolejowych w skali roku.

Energia w 2018 r.

produkcja energii elektrycznej	-11,4% r/r	Podobnie jak rok wcześniej, odnotowano spadek produkcji energii elektrycznej w ujęciu rocznym. W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększył się odsetek energii elektrycznej wytworzonej z odnawialnych nośników energii. Zaobserwowano nieznaczny wzrost konsumpcji energii elektrycznej przez gospodarstwa domowe w skali roku.
udział energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych	+13,6 p. proc.	
zużycie energii elektrycznej przez gospodarstwa domowe	+1,5% r/r	

Finanse budżetów jednostek samorządu terytorialnego**Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r.**

dochody ogółem	+13,9% r/r	Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego wzrosły w porównaniu z 2017 r. – w największym stopniu dotacje. Głównym źródłem dochodów były dochody własne oraz dotacje.
dochody własne	+11,7% r/r	
dotacje	+22,9% r/r	

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r.

wydatki ogółem	+20,0% r/r	Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego wzrosły w porównaniu z 2017 r. Głównym obciążeniem budżetów były wydatki bieżące. W odniesieniu do poprzedniego roku znacząco zwiększyły się wydatki majątkowe.
wydatki bieżące	+6,2% r/r	
wydatki majątkowe	+75,7% r/r	

Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r.

deficyt budżetowy	529,6 mln zł	Budżety jednostek samorządu terytorialnego w województwie podlaskim na wszystkich szczeblach zamknęły się deficytem. Ujemny wynik finansowy odnotowano w 84 spośród 115 gmin województwa podlaskiego (bez miast na prawach powiatu). Budżety wszystkich miast na prawach powiatu zamknęły się deficytem. Dodatni wynik finansowy uzyskało 5 spośród 14 powiatów województwa podlaskiego.
-------------------	--------------	--

Projekty dofinansowane z UE z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w 2019 r.

udział całkowitej wartości projektów (podpisanych umów o dofinansowanie) zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa podlaskiego w ogólnej wartości tego rodzaju projektów w Polsce	3,3%	W przeliczeniu na 1 mieszkańca w końcu 2019 r. wartość projektów (podpisanych umów o dofinansowanie) zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 w województwie podlaskim była wyższa niż średnio w Polsce. W Podlaskiem wykorzystywane były głównie środki pochodzące z Regionalnego Programu Operacyjnego oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.
--	------	---

Executive summary

Environment

Meteorological conditions in 2019

average annual air temperature:

Białystok	+9,2°C
Suwałki	+8,8°C

average annual precipitation:

Białystok	618 mm
Suwałki	487 mm

In two meteorological measuring station in the voivodship an increase in average annual air temperatures was observed in relation to the average values from the previous year. The average annual precipitation in Białystok was higher than that recorded in 2018, while in the meteorological station in Suwałki a decrease in the amount of precipitation was recorded on a year-to-year basis.

Ground surface in 2019 (as of 1st January)

agricultural land area	-0,2% y/y
built-up and urbanized land area	+1,4% y/y

Comparing to the state recorded a year ago, the area of agricultural land decreased, and due to the development of the region and the development of infrastructure, the area of built-up and urbanized land increased.

Water consumption. Municipal and industrial wastewater in 2018

water consumption for needs of the national economy and population	+4,7% y/y
industrial and municipal wastewater requiring treatment	+0,9% y/y
population connected to wastewater treatment plants in % of total population (as of 31st December)	68,2%

For the needs of the national economy and population, more water was used and more industrial and municipal wastewater was generated than in the previous year. At the end of 2018, the share of the population connected to wastewater treatment plants increased in the total number of inhabitants of the voivodship on a year-to-year basis.

Pollution and protection of air in 2018

emission of particulates pollutants	-1,4% y/y
emission of gases pollutants	-12,1% y/y

Emission of particulates and gases pollutants (excluding carbon dioxide) was lower than a year ago.

Nature protection. Forests in 2018 (as of 31st December)

share of legally protected areas in the total voivodship's area	31,6%
forest cover	31,0%

At the end of 2018, comparing to the previous year, the area of valuable natural protected areas has slightly increased, while its share in the area of the voivodship remained unchanged. The forest land area, and consequently – forest cover indicator, have also increased.

Industrial and municipal waste in 2018

industrial waste generated	-17,8% y/y
municipal waste collected	+7,3% y/y

The amount of industrial waste generated decreased on an annual basis, while the amount of municipal waste collected increased comparing to the previous year.

Economic aspects of environmental protection in 2018

outlays on fixed assets for environmental protection	+90,7% y/y	An increase in outlays on fixed assets for environmental protection, and also fixed assets for water management on an annual basis was noted.
outlays on fixed assets for water management	+121,6% y/y	

Society

Human capital

Demography in 2019

population number (as of 31st December)	-0,3% y/y	Population drop on an annual basis continued. Similarly to previous years, there was a negative natural increase and negative overall net migration of population for permanent residence.
natural increase	-1159	
net migration of population	-2032	

Education in the 2018/19 school year

children in pre-primary establishments education	+3,0% y/y	In relation to the 2017/18 school year, the number of children attending pre-primary establishments increased, and the number of students of upper secondary and post-primary schools for youth as well as students of higher education institutions decreased.
students of upper secondary and post-primary schools for youth	-1,5% y/y	
students of higher education institutions	-5,4% y/y	

Labour resources in 2019

employment rate in 4th quarter by LFS	54,0%	According to the results of the Labor Force Survey (LFS), the employment rate was the highest, and the unemployment rate – the lowest since 2010. Comparing to the previous year, the number of employed persons increased. Further decrease in the total number of registered unemployed persons and in the registered unemployment rate on a year-to-year basis was noted.
unemployment rate in 4th quarter by LFS	3,0%	
employed persons (as of 31st December)	+2,1% y/y	
registered unemployment rate (as of 31st December)	6,9%	

Quality of life

Inhabitant's wealth in 2019

average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector	+6,4% y/y	In 2019, the average monthly gross wages and salaries in enterprise sector increased on a year-to-year basis. The average number of retirees and pensioners increased comparing to the one recorded in the previous year, and the benefits received by these people were higher than a year ago.
average monthly number of retirees and pensioners	+0,8% y/y	
average monthly gross retirement and other pension paid by the Social Insurance Institution	+4,7% y/y	
average monthly gross retirement and other pension of farmers	+5,7% y/y	

Social welfare and family support in 2018

share of beneficiaries benefiting from community social assistance in number of total voivodship's population	6,7%	In relation to 2017, the percentage of inhabitants of the voivodship benefiting from social welfare decreased. At the end of 2018, there were definitely more facilities of childcare for children up to 3 years of age in the voivodship than a year ago.
facilities of childcare for children up to 3 years of age (as of 31st December)	+34,7% y/y	

Housing conditions in 2018 (as of 31st December)

dwellings in dwelling stocks	+1,0% y/y
number of persons per dwelling	2,60
network: water supply	+1,2% y/y
sewage	+1,8% y/y
gas supply	+3,5% y/y

Similar to the previous years, the number of dwellings in dwelling stocks increased in annual terms, and housing conditions improved. Investments in the area of water supply, sewage and gas supply have increased their density and increased the number of connections comparing to the previous year.

Health care in 2018

doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care per capita	8,4
population per 1 out-patient health care unit (as of 31st December)	1275

In 2018, within the scope of out-patient health care more medical advice provided per capita than a year earlier. During the year, the number of people per 1 out-patient health care unit has also increased.

Culture in 2018

population per 1 library establishment (as of 31st December)	4597
audience in theatres and music institutions	+21,7% y/y
museum and exhibition visitors	+5,4% y/y
audience in fixed cinemas	+3,2% y/y

As in previous years, in 2018 the number of people per 1 library establishment increased in annual terms. The number of audience in theatres and music institutions, museum and exhibition visitors as well as audience in fixed cinemas increased in relation to 2017.

Public safety in 2019

ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings	+1,2% y/y
road accidents registered by the Police	-12,9% y/y

Comparing to previous year, the number of ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings increased, and the number of registered road accidents decreased.

Information society in 2019

share of Internet users in the age group 16–74	81,2%
--	-------

The percentage of people using the Internet increased on a year-to-year basis.

Social activity

foundations, associations and social organizations entered in the REGON register in 2019 (as of 31st December)	+3,5% y/y
indicator of trust in people in 2018	86%

At the end of 2019, the number of foundations, associations and social organizations increased on an annual basis. In 2018, the trust of the voivodship inhabitants in people reached the highest level in the country.

Economy

Gross domestic product in 2018

gross domestic product PKB	+5,4% y/y
gross domestic product per capita	+5,6% y/y

According to preliminary estimates, in 2018 the growth of gross domestic product and gross domestic product per capita continued. In both cases, however, it was lower than the increase observed a year earlier.

Business tendency in April 2020

In April 2020, the business tendency was assessed negatively by entrepreneurs operating in the field of all types of economic activity presented, and the worst by representatives of companies from the section "Accommodation and food service activities".

Entrepreneurship

Entities of the national economy in the REGON register in 2019

as of 31st December	+2,5% y/y	At the end of 2019, the number of entities of the national economy registered in the REGON register was higher than in the corresponding period of the previous year. Comparing to 2018, the number of newly registered entities slightly decreased in the period January-December 2019 and also the number of signed off entities decreased.
newly recorded	-0,7% y/y	
signed off	-11,6% y/y	

Research and development as well as innovation activity in 2018

Intramural expenditures on R&D	+27,3% y/y	There was an increase in intramural expenditures on R&D in relation to the previous year. The number of innovative industrial and service enterprises in annual terms also increased.
--------------------------------	------------	---

Using of information and communication technologies in enterprises

enterprises showing access to the Internet	+3,2% y/y	In 2019, a higher percentage of enterprises with Internet access than in the previous year was observed. In 2018, the indicator of Internet usage for contacts with public administration by enterprises was at a higher level than a year ago.
indicator of Internet usage for contacts with public administration in 2018	+3,7 pp	

Financial results of non-financial enterprises in 2019

cost level indicator	96,2%	Financial results of the surveyed non-financial enterprises were better than those obtained in the previous year. The cost level indicator as well as other basic economic and financial results of enterprises have also improved.
turnover profitability rate:		
gross	3,8%	
net	3,2%	

Investment outlays of enterprises in 2019

value of investment expenditures of enterprises	+1,6% y/y	A further increase in investment expenditures was observed on a year-to-year basis. In comparison to the previous year, the number of new investments decreased, while their cost value increased.
investments started:		
number	-14,6% y/y	
cost value	+6,0% y/y	

Production and services

Agriculture in 2019

Yields of basic cereals with cereal mixed, rape and turnip rape as well as potatoes were obtained higher than a year before.

The number of cattle, sheep and poultry increased, while the number of pigs decreased in relation to 2018.

An increase in the purchase of rye, wheat, milk, beef and pig livestock was observed, while the decrease in the purchase of potatoes and poultry livestock on an annual basis.

Purchase prices of wheat, rye, beef livestock and milk were lower than a year ago. Prices of potatoes, pigs livestock and poultry increased. Compared to the previous year, the profitability of pig fattening increased.

Industry in 2019

sold production	+11,8% y/y
work productivity	+6,9% y/y

The growth in sold production of industry was higher than the one noted a year before. That was the result of its increase in all industrial sections, with the exception of "Mining and quarrying". The growth in work productivity in industry was also observed, with a simultaneous increase in average paid employment on a year-to-year basis.

Construction in 2019

sold production of construction	+13,4% y/y
sales of construction and assembly production	+8,9% y/y
work productivity in construction	+5,5% y/y
number of dwellings completed	+23,0% y/y

Comparing to the previous year, an increase in sold production of construction were noted on a year-to-year basis. In the analyzed year, as compared to the previous year, there was also an increase in sales of construction and assembly production. The situation was affected by an increase in construction and assembly production in units specializing in the construction of civil and water engineering facilities and performing specialized construction works, with a decrease in production in units specializing in the construction of buildings. At the same time, an increase in labor productivity was observed with an increase in the average employment in construction. The number of dwellings completed increased annually, with a slight decrease observed a year earlier.

Internal market in 2019

retail sales of goods	+8,2% y/y
wholesale of goods	+16,3% y/y

Comparing to the previous year, the value of retail sales and wholesale of goods increased on a year-to-year basis.

Transport in 2019 (as of 31st December)

length of expressways	+47,2% y/y
number of seats in public transport buses	+1,9% y/y
railway lines	+25 km y/y

In 2018, compared to the previous year, the length of expressways increased significantly. An increase in the number of seats offered to passengers in public transport buses was observed, with the same size of public transport fleet. An increase in the length of railway lines on a year-to-year basis was noted.

Energy in 2018

production of electricity	-11,4% y/y	As in the previous year, there was a decrease in production of electricity on an annual basis. Comparing to the previous year, the share of electricity from renewable sources increased. There was also observed a slight increase in electricity consumption by households on a year-to-year basis.
share of electricity from renewable sources	+13,6 pp	
consumption of electricity in households	+1,5% y/y	

Finances of local government units**Revenue of local government units in 2018**

total revenue	+13,9% y/y	Revenue of local government units budgets have increased in comparison to 2017 – mostly subsidies. Own revenues and grants were the main sources of revenues.
own revenue	+11,7% y/y	
grants	+22,9% y/y	

Expenditure of local government units in 2018

total expenditure	+20,0% y/y	Expenditure of local government units budgets have increased in comparison to 2017. Current expenses were the main burden on budgets. As compared to the previous year, property expenses increased significantly.
current expenditure	+6,2% y/y	
property expenditure	+75,7% y/y	

Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r.

budget deficit	529,6 million PLN	The budgets of local government units in Podlaskie Voivodship at all levels closed with a deficit. A negative financial result was recorded in 84 out of 115 gminas of Podlaskie Voivodship (excluding cities with powiat status). The budgets of all cities with powiat status ended with a deficit. 5 out of 14 powiats of Podlaskie Voivodship obtained a positive financial result.
----------------	-------------------	---

Projects co-financed by the EU from structural funds and the Cohesion Fund in 2019

the share of the total value of projects (signed co-financing agreements) implemented under the Partnership Agreement 2014–2020 in Podlaskie Voivodship in the total value of such projects in Poland	3,3%	At the end of 2019, the value of projects (signed co-financing agreements) implemented under the 2014–2020 Partnership Agreement in Podlaskie Voivodship calculated per capita was higher than average in Poland. In Podlasie, mainly funds from the Regional Operational Program and the Operational Program Infrastructure and Environment were used.
---	------	--

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie
Table 1. Selected data for Poland and the voivodship

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Województwo Voivodship
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2018 r. (stan w dniu 31 XII) w % Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2018 (as of 31 XII) in %	0,2	0,1
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2018 r. w hm ³ Consumption of water for needs of the national economy and population in 2018 in hm ³	9434,6	88,6
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2018 r. w hm ³ Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2018 in hm ³	8200,4	41,7
Ścieki komunalne oczyszczane ogółem w 2018 r. w dam ³ Municipal treated wastewater in 2018 in dam ³	1328655	33783
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2018 r. w t/r.: Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2018 in tonnes/year:		
gazowych gases	213214234	2039770
pyłowych particulates	31827	691
Obszary prawnie chronione w % powierzchni ogólnej ^a w 2018 r. (stan w dniu 31 XII) w % Legal protected area in in % of total area ^a in 2018 (as of 31 XII) in %	32,6	31,6
Lesistość w 2018 r. (stan w dniu 31 XII) w % Forest cover in 2018 (as of 31 XII) in %	29,6	31,0
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2019 r. (stan w dniu 31 XII) Population per 1 km ² of total area in 2019 (as of 31 XII)	123	58
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2019 r. Natural increase per 1000 population in 2019	-0,9	-1,0
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2019 r. Net migration for permanent residence per 1000 population in 2019	0,2	-1,7
Przeciętne trwanie życia w 2018 r. w latach: Life expectancy in 2018 in years:		
mężczyźni males	73,8	74,1
kobiety females	81,7	82,7
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2018/2019 (stan na początku roku szkolnego) Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6 in the 2018/2019 school year (as of the beginning of the school year)	895	885

^a Dane nie uwzględniają informacji o obszarach sieci Natura 2000, obejmują tylko tę ich część, która mieści się w granicach pozostałych obszarów prawnie chronionych.

^a Data do not include information on the areas of Nature 2000 network, data include only the part located within the legally protected areas.

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (cd.)

Table 1. Selected data for Poland and the voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Województwo Voivodship
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w 2019 r. (przeciętny w roku) w % Activity rate by LFS in 2019 (annual averages) in %	56,2	55,8
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2019 r. (przeciętny w roku) w % Employment rate by LFS in 2019 r. (annual averages) in %	54,4	54,1
Stopa bezrobocia według BAEL w 2019 r. (przeciętna w roku) w % Unemployment rate by LFS in 2019 (annual averages) in %	3,3	3,0
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2019 r. (stan w dniu 31 XII) Unemployed persons per 1 job offer in 2019 (as of 31 XII)	18	55
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^a w 2019 r. w zł Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^a in 2019 in PLN	5169,06	4414,83
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2019 r. w zł Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in 2019 in PLN	2264,06	2061,36
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. w zł Average monthly per capita available income in households in 2018 in PLN	1693,46	1596,76
Relatywna granica ubóstwa w 2018 r. w % Relative poverty threshold in 2018 in %	14,2	20,8
Granica ubóstwa skrajnego w 2018 r. w % Extreme poverty rate in 2018 in %	5,4	7,5
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2018 r. w % Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in 2018 in %	5,1	6,7
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2018 r. w tys. zł Social assistance benefits granted in 2018 in thousand PLN	3485665	123054
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych ^b na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2018 r. (stan w dniu 31 XII) Children staying in nurseries and children's clubs ^b per 1000 children up to the age of 3 in 2018 (as of 31 XII)	105,3	106,1
Ludność na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2018 r. (stan w dniu 31 XII) Population per out-patient health care unit in 2018 (as of 31 XII)	1439	1275
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2018 r. (stan w dniu 31 XII): Medical personel per 10 thousand population in 2018 (as of 31 XII):		
lekarze doctors	23,3	26,1
pielęgniarki nurses	50,2	51,6
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności w 2018 r. (stan w dniu 31 XII) Beds in hospitals per 10 thousand population in 2018 (as of 31 XII)	47,3	49,8
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2018 r. ^c w zł Gross domestic product (current prices) per capita in 2018 ^c in PLN	55066	39160
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2019 r. (stan w dniu 31 XII) Entities of the national economy per 10 thousand population in 2019 (as of 31 XII)	1175	896
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności w 2019 r. (stan w dniu 31 XII) Commercial companies with foreign capital participation per 10 thousand population in 2019 (as of 31 XII)	20	9

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Łącznie z oddziałami żłobkowymi. c Wstępny szacunek.

a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. b including nursery wards. c Preliminary estimate.

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (dok.)

Table 1. Selected data for Poland and the voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Województwo Voivodship
Pracujący (personel wewnętrzny) w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo ^a in 2018 r. Internal R&D personnel per 1000 economically active persons ^a in 2018	7,7	4,2
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych ^b w 2019 r. w % Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises surveyed ^b in 2019 in %	82,0	86,9
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^b w 2019 r. w % Cost level indicator in non-financial enterprises ^b in 2019 in %	95,4	96,2
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ^b w 2019 r. (rok poprzedni=100; ceny bieżące) Indices of investment outlays of enterprises ^b in 2019 (previous year=100; current prices)	112,4	101,6
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych ^c w 2019 r. w szt. Cattle density per 100 ha of agricultural land ^c in 2019 in heads	43,3	94,1
Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych ^c w 2019 r. w szt. Pigs density per 100 ha of agricultural land ^c in 2019 in heads	73,4	29,2
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle ^d w 2019 r. w zł Sold production of industry (current prices) per 1 average employed person in industry ^d in 2019 in PLN	553443	545212
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie ^d w 2019 r. w zł Sold production of construction (current prices) per 1 average employed person in construction ^d in 2019 in PLN	625052	613958
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2019 r. Dwellings completed per 1000 population in 2019	5,4	5,2
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2018 r. (stan w dniu 31 XII) Communal and district roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2018 (as of 31 XII)	81,8	55,0
Długość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² w 2018 r. (stan w dniu 31 XII) Length of railway lines operated per 100 km ² in 2018 (as of 31 XII)	6,2	3,8
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2018 r. w % Share of renewable energy sources in production of electricity in 2018 in %	12,7	68,3

a Aktywni zawodowo (wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne) – na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności – dane średnioroczne. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. c Stan w czerwcu. d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Active population (all persons employed and considered as unemployed) – based on the Labour Force Survey – average annual data. b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. c As of June. d Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Rozdział 2 Chapter 2

Województwo na tle pozostałych województw Voivodship against the background of other voivodships

Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀ i NO₂ w 2018 r.
Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM_{2,5}, PM₁₀ and NO₂ in 2018

Wybrane obszary:

Chosen areas:

aglomeracje:

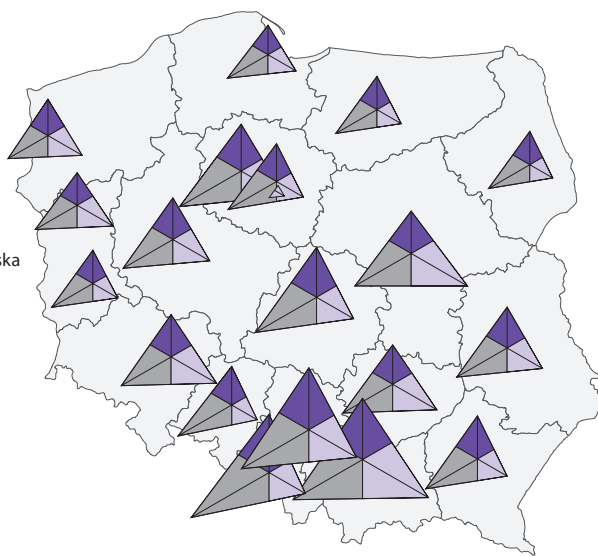
agglomerations:

białostocka
bydgoska
górnoląska
krakowska
lubelska
łódzka
poznańska
rybnicko-jastrzębska
szczecińska
trójmiejska
warszawska
wrocławska

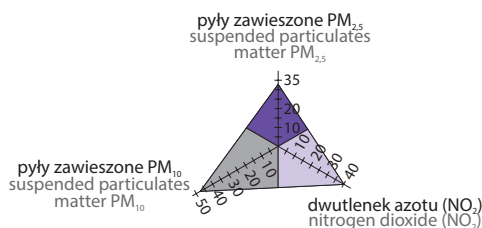
miasta:

cities:

Gorzów Wlkp.
Kielce
Olsztyn
Opole
Rzeszów
Toruń
Zielona Góra

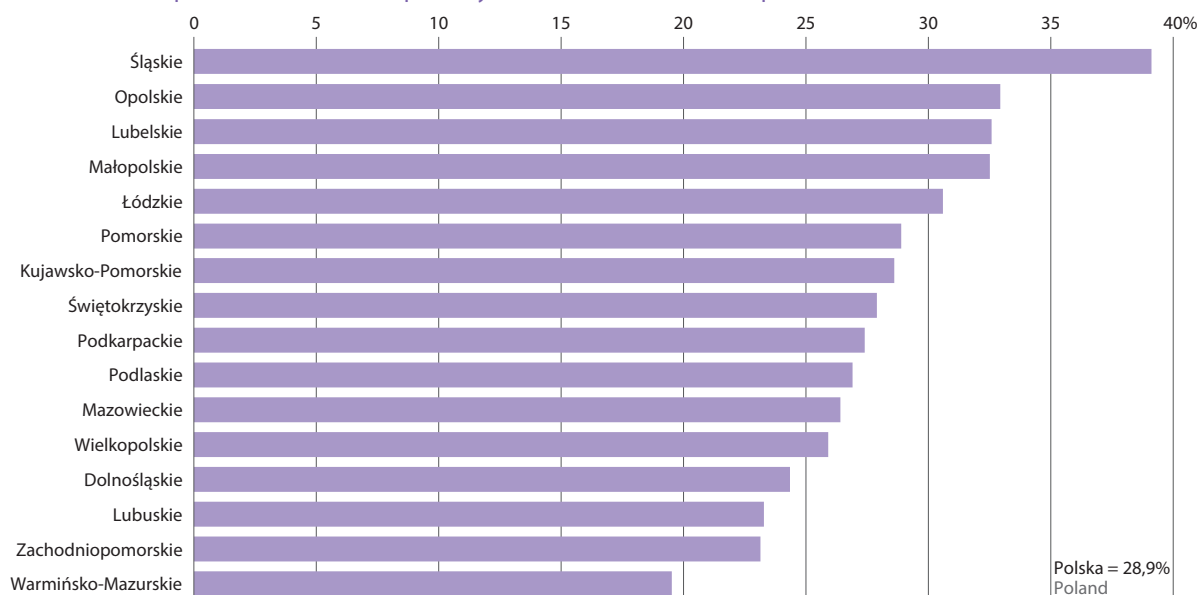

Średnia wartość normowanego stężenia
średniego rocznego w µg/m³:
Average value of standardized average
annual concentration in µg/m³:

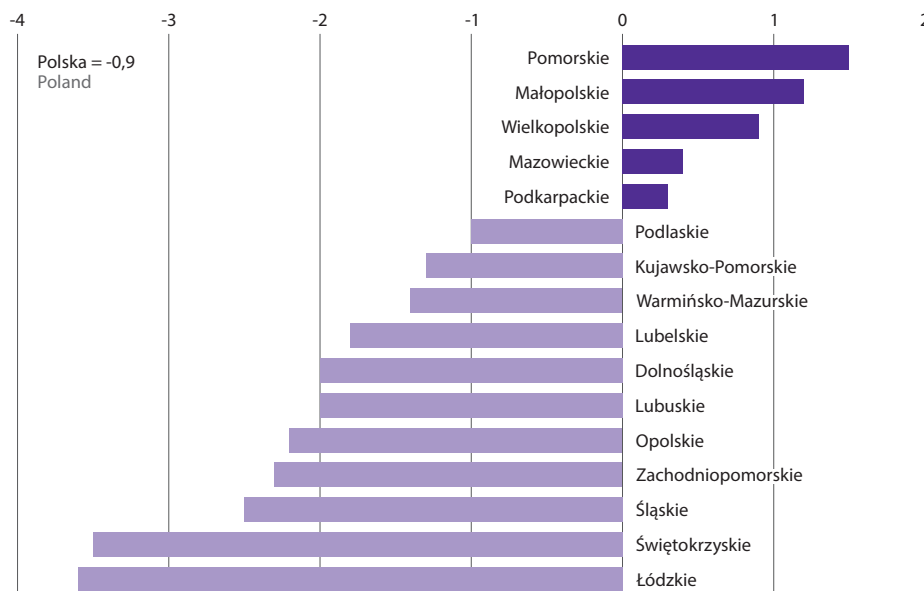

Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2018 r.

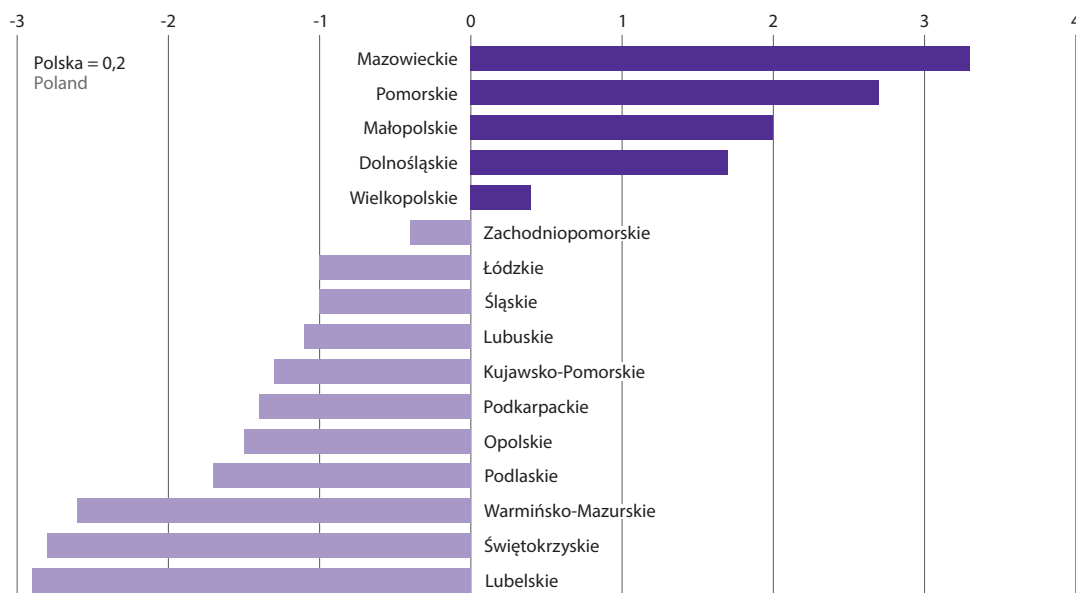
Chart 1. Municipal waste collected separately in relation to total municipal waste collected in 2018

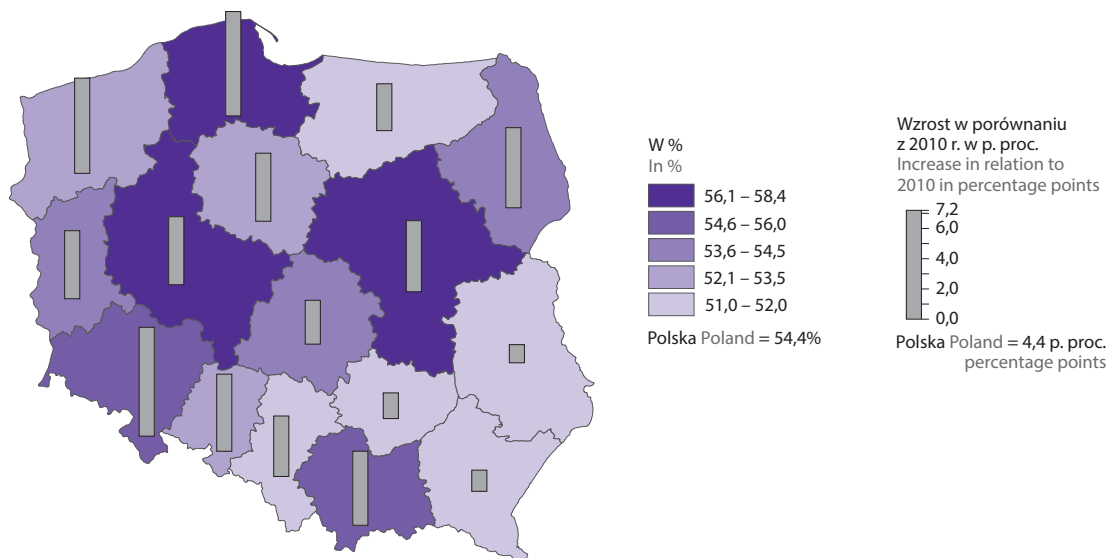
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2019 r.
 Chart 2. Natural increase per 1000 population in 2019

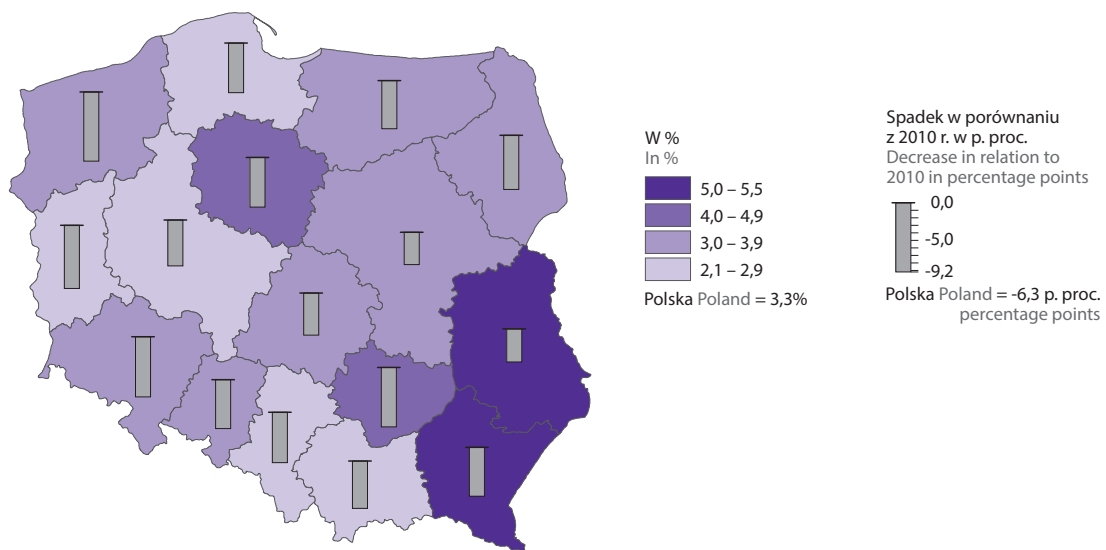
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2019 r.
 Chart 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2019

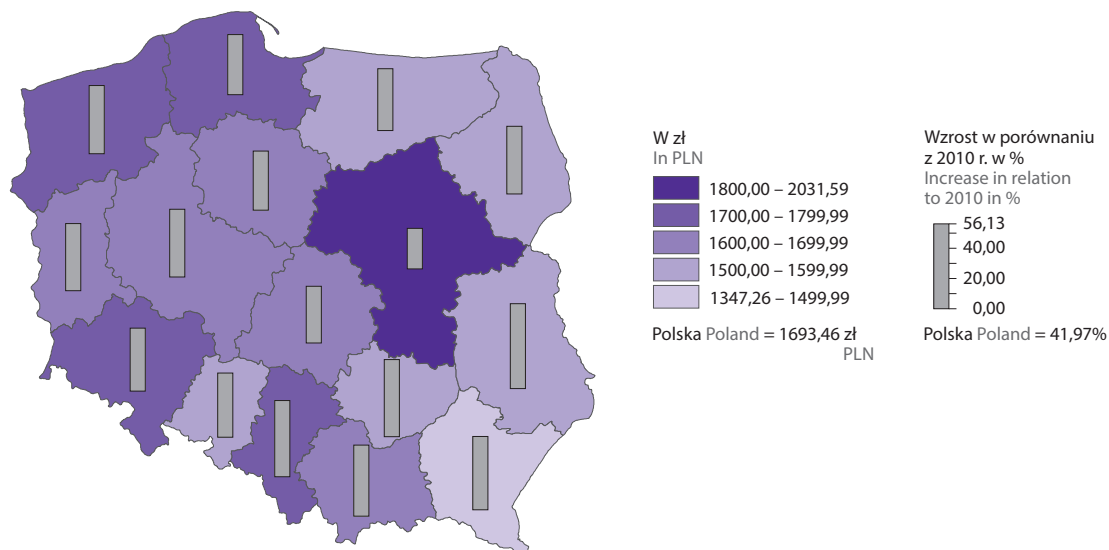
Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2019 r. (przeciętny w roku)
 Map 2. Employment rate by LFS in 2019 (annual averages)

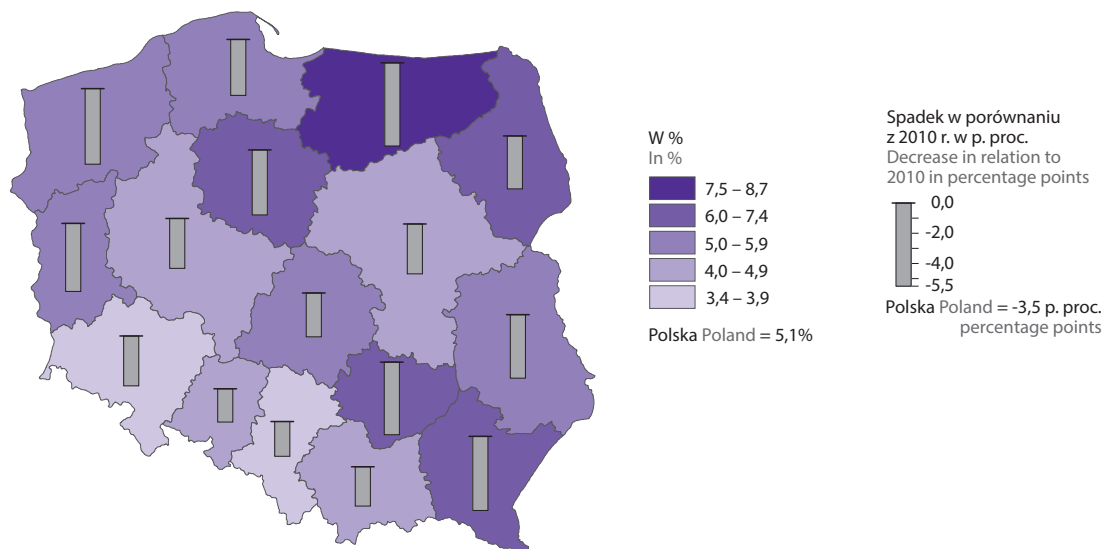
Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2019 r. (przeciętna w roku)
 Map 3. Unemployment rate by LFS in 2019 (annual averages)

Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r.
 Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2018

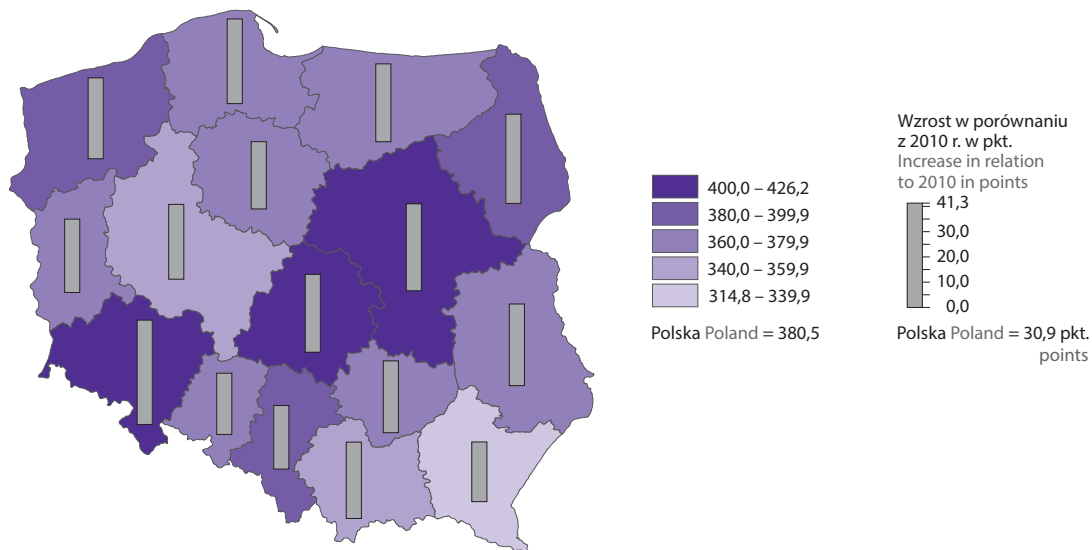

Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2018 r.
 Map 5. Social assistance beneficiaries in the total population in 2018

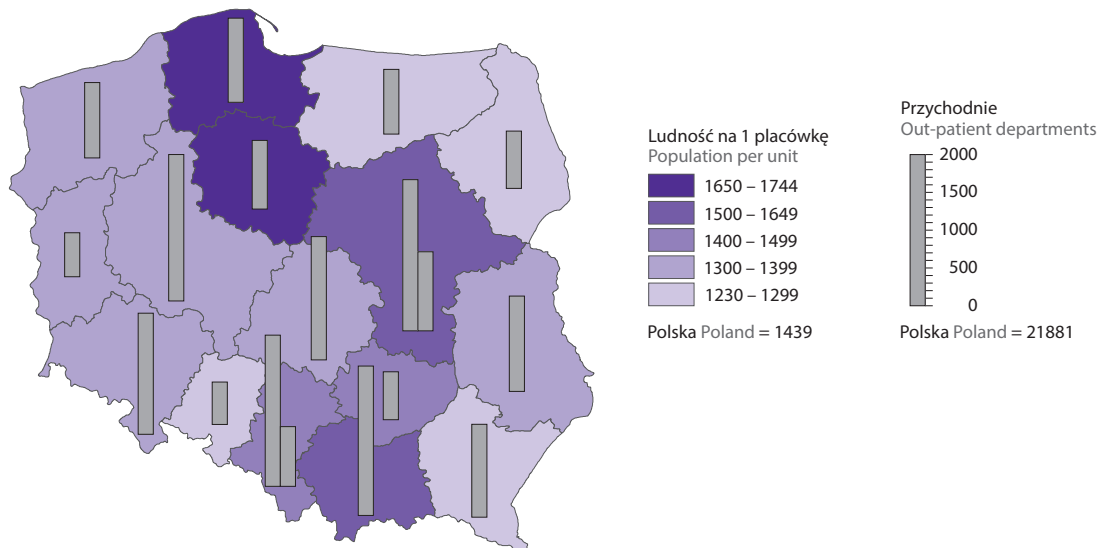
**Mapa 6. Mieszkania w zasobach mieszkaniowych na 1000 ludności w 2018 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 6. Dwellings in dwelling stocks per 1000 population in 2018
As of 31st December

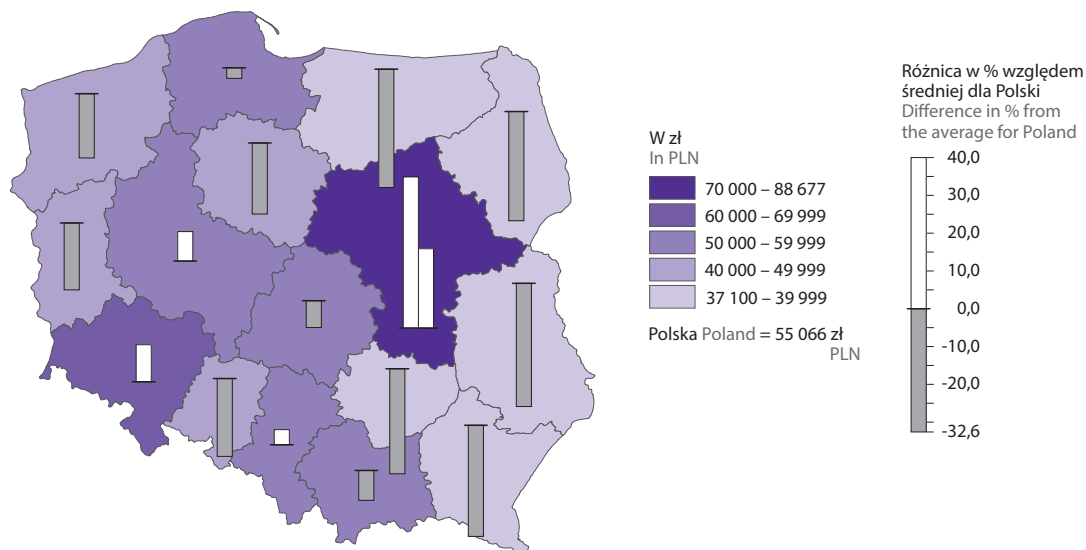

**Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2018 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 7. Out-patient health care units in 2018
As of 31st December

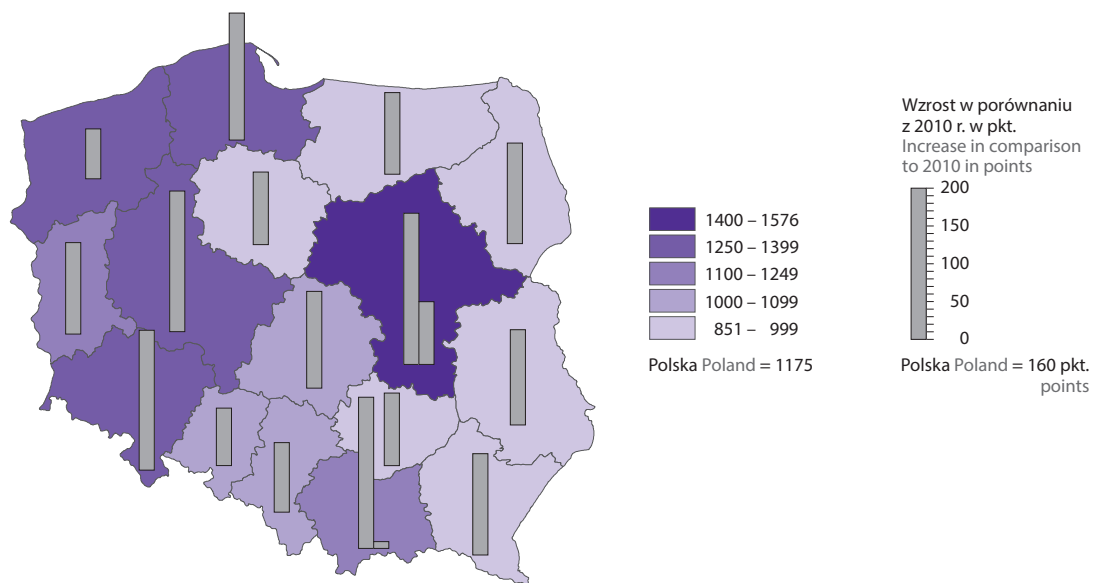

Mapa 8. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2018 r.^a (ceny bieżące)
 Map 8. Gross domestic product per capita in 2018^a (current prices)

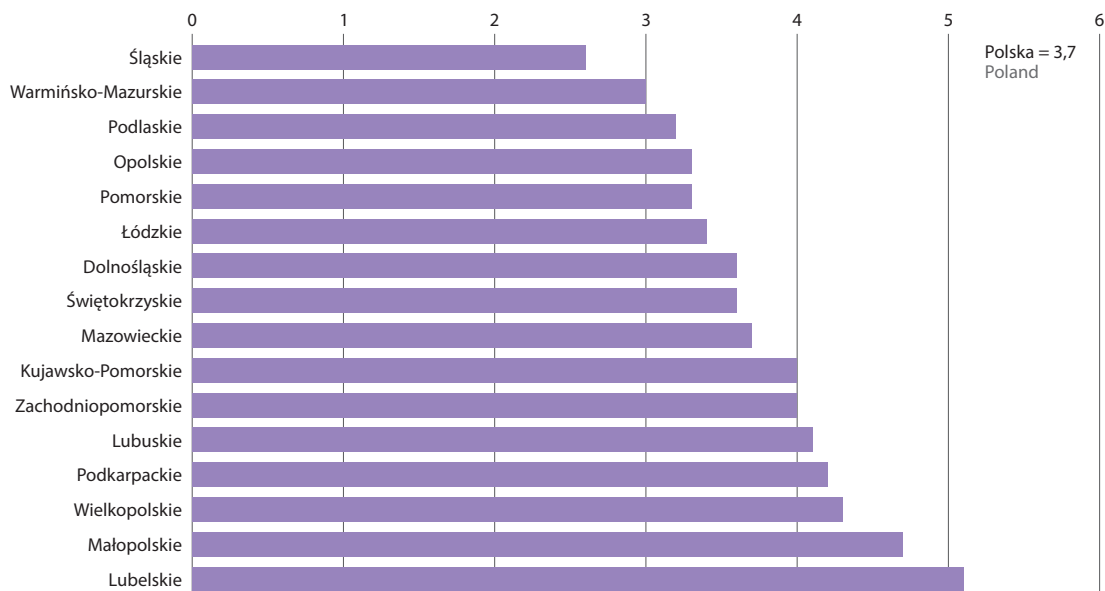

a Szacunki wstępne.
a Preliminary estimates.

Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia
 Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2019
 As of 31st December

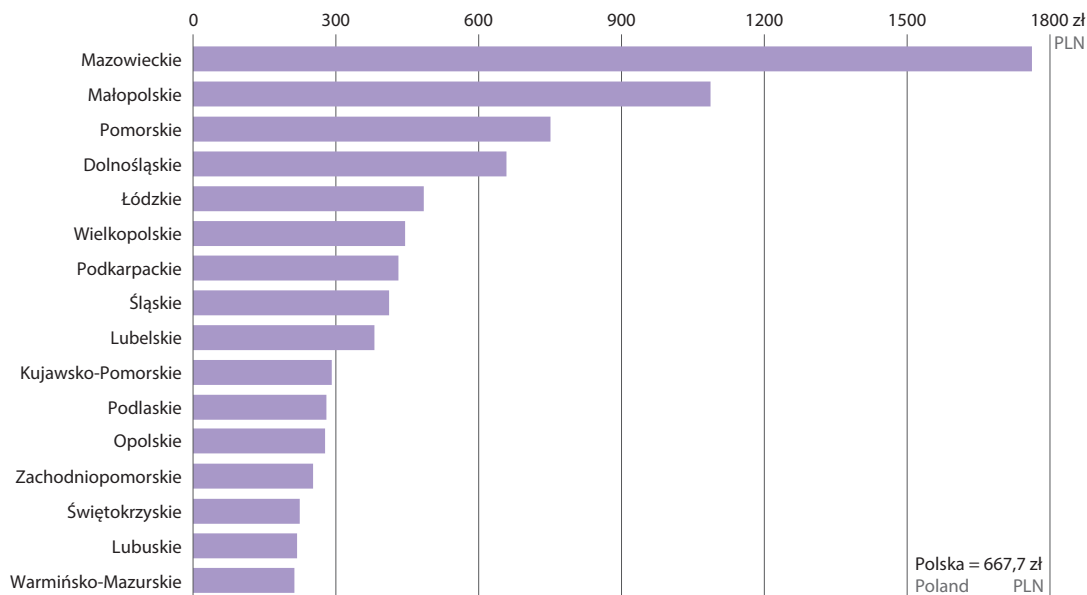

Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych^a w 2019 r.
 Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises^a in 2019

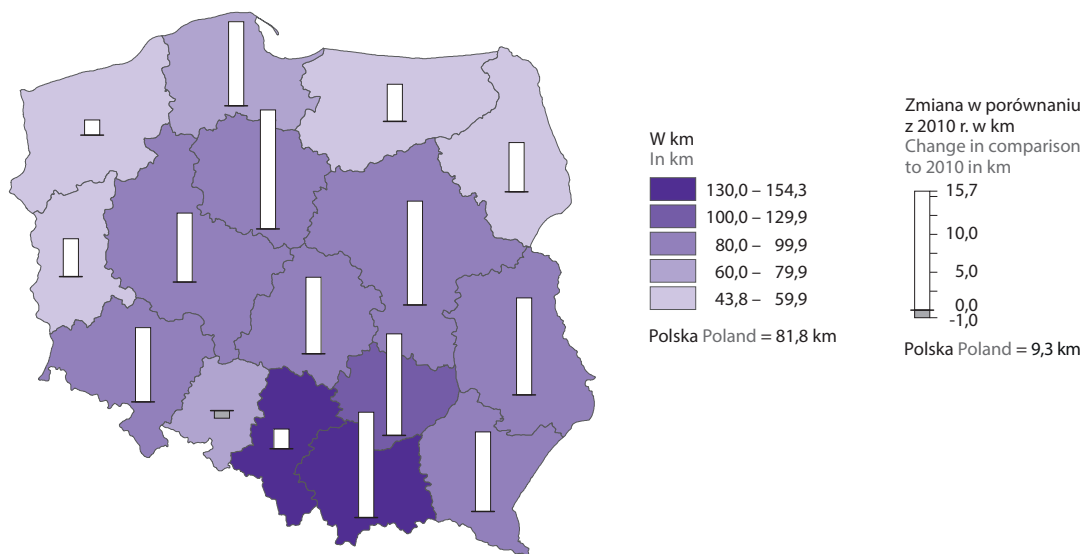
^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.
^a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons.

Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2018 r. (ceny bieżące)
 Chart 5. Intramural expenditures on research and development per capita in 2018 (current prices)

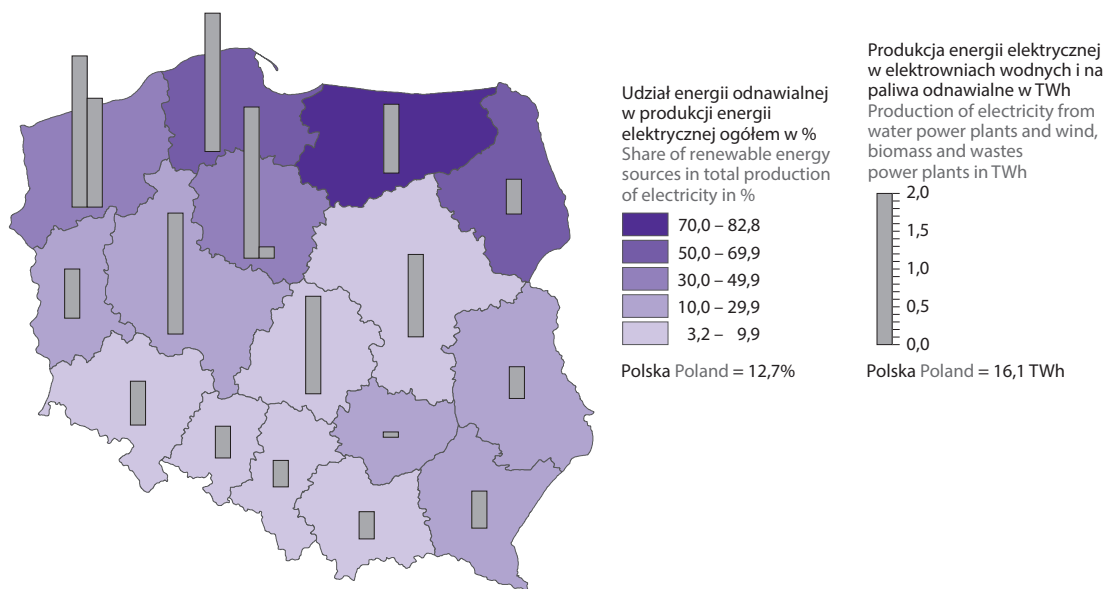
Mapa 10. Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2018 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 10. Communal and district roads with hard surface per 100 km² of total area in 2018 As of 31st December

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2018 r.

Map 11. Energy from renewable sources in 2018

Rozdział 3

Chapter 3

Powierzchnia i podział terytorialny województwa

Area and territorial division of voivodship

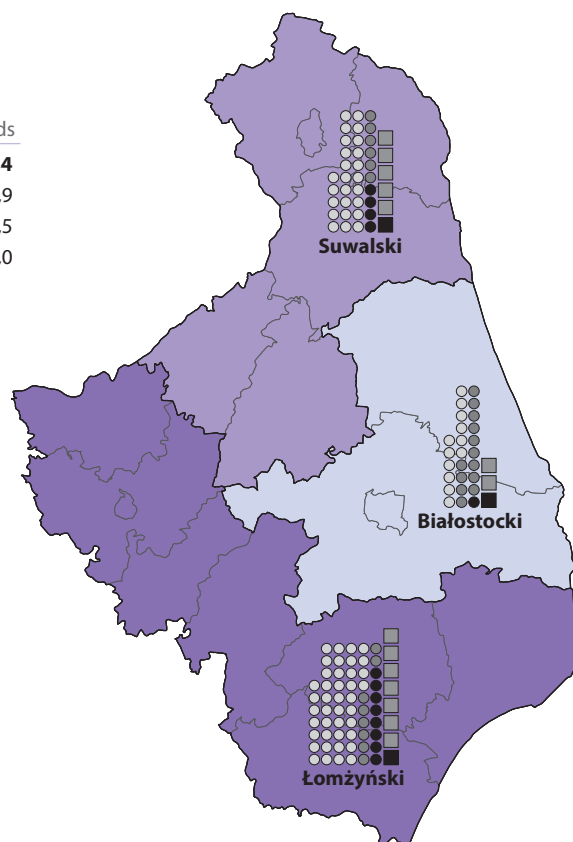
Mapa 12. Podział województwa podlaskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 12. Division of Podlaskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2019 As of 31st December

Podregiony województwa
Subregions of the voivodship

	Powierzchnia w ha Area in ha	Ludność w tys. Population in thousands
Podlaskie	2018702	1178,4
Białostocki	513307	513,9
Łomżyński	881747	393,5
Suwalski	623648	271,0

- Jeden powiat
One powiat
- Jedno miasto na prawach powiatu
One city with powiat status
- Jedna gmina:
One gmina:
 - wiejska
rural
 - miejsko-wiejska
urban-rural
 - miejska
urban
- Granice:
Boundaries:
 - podregion NUTS 3
NUTS 3 subregion
 - powiat
powiat

Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. województwo podlaskie zajmowało powierzchnię 20187 km², co stanowiło 6,5% powierzchni kraju. Na jego obszarze mieszkało 1178,4 tys. ludności, tj. 3,1% ogółu ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wyniosła 58 osób i była najniższa w kraju. W miastach mieszkało 60,8% ludności województwa.

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1. Warunki meteorologiczne

4.1. Meteorological conditions

W 2019 r. średnia roczna temperatura powietrza odnotowana w stacjach meteorologicznych w województwie podlaskim (w Białymstoku i Suwałkach) była wyższa w porównaniu z 2018 r.

W analizowanym roku w stacjach pomiarowych w Białymstoku i Suwałkach zaobserwowano wzrost średnich rocznych temperatur powietrza w odniesieniu do wartości średnich wyznaczonych dla poprzednich okresów wieloletnich, począwszy od 1971 r.

W 2019 r. roczna suma opadów zanotowana w stacji meteorologicznej w Białymstoku była wyższa w porównaniu z 2018 r. i wartościami średnimi wyznaczonymi dla poprzednich okresów wieloletnich. W stacji meteorologicznej w Suwałkach, w analizowanym roku zaobserwowano zjawisko odwrotne, tj. spadek ilości opadów atmosferycznych zarówno w stosunku do 2018 r., jak i wartości średnich wyznaczonych dla poprzednich okresów wieloletnich.

Województwo podlaskie leży w strefie klimatu umiarkowanego przejściowego z zaznaczającymi się wpływami kontynentalnymi. W 2019 r. średnia roczna temperatura powietrza odnotowana w stacji meteorologicznej w Białymstoku wyniosła 9,2°C, natomiast w Suwałkach osiągnęła 8,8°C i była wyższa w porównaniu z poprzednim rokiem odpowiednio o 0,5°C i 0,6°C. Województwo podlaskie było jednym z najchłodniejszych regionów w Polsce. Niższe średnie temperatury powietrza zanotowano jedynie na Śnieżce (2,3°C) oraz w Zakopanem (7,5°C).

Tablica 2. Warunki meteorologiczne
Table 2. Meteorological conditions

Wyszczególnienie Specification	1971–2000	1991–2000	2001–2005	2001–2010	2019
	średnie average				
Temperatury w °C Temperatures in °C					
Białystok	6,9	7,2	7,4	7,5	9,2
Suwałki	6,3	6,8	6,9	7,1	8,8
Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm					
Białystok	577	573	555	613	618
Suwałki	591	575	601	619	487

a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego.

a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management, National Research Institute.

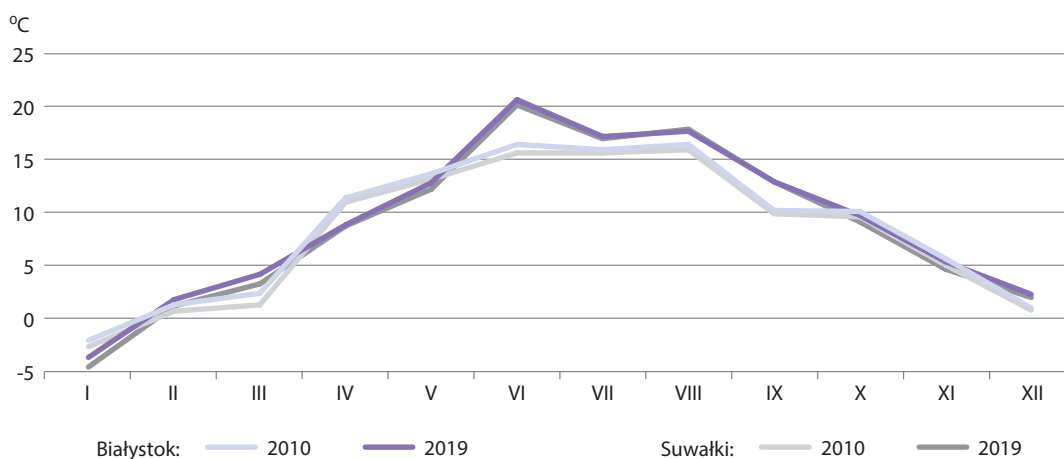
W 2019 r. w stacji pomiarowej w Białymstoku najcieplejszym miesiącem z średnią miesięczną temperaturą przekraczającą 20°C był czerwiec, natomiast najchłodniejszym – styczeń (minus 3,7°C) i był to jedyny miesiąc w roku z temperaturą poniżej 0°C. W 2018 r. najwyższe średnie miesięczne temperatury zaobserwowano

w lipcu oraz sierpniu i wyniosły one odpowiednio 19,8°C i 19,2°C, natomiast najchłodniejszym miesiącem w roku poprzednim był luty (minus 4,5°C). W 2018 r. średnie temperatury ujemne zostały odnotowane również w styczniu, marcu i grudniu.

W omawianym roku w stacji meteorologicznej w Suwałkach, podobnie jak w Białymstoku, najwyższą średnią miesięczną temperaturę powietrza zaobserwowano w czerwcu (20,3°C), zaś najniższą w styczniu (minus 4,6°C) i był to jedyny miesiąc z odnotowaną temperaturą ujemną. W 2018 r. najcieplejszym miesiącem był lipiec z średnią miesięczną temperaturą osiągnącą prawie 20°C, najchłodniejszym miesiącem – luty (minus 5,7°C). Średnie miesięczne temperatury poniżej 0°C odnotowano również w styczniu, marcu i grudniu.

W stacjach meteorologicznych w województwie podlaskim w 2019 r. odnotowano wzrost średnich rocznych temperatur powietrza w odniesieniu do wartości średnich dla poprzednich okresów wieloletnich, począwszy od 1971 r. Maksymalna temperatura powietrza dla okresu wieloletniego 1971–2019 odnotowana w stacji meteorologicznej w Białymstoku wyniosła 35,5°C, a w Suwałkach – 35,2°C, natomiast minimalna temperatura powietrza dla tego okresu kształtowała się odpowiednio na poziomie minus 35,4°C oraz minus 30,6°C. Amplitudy temperatur skrajnych w latach 1971–2019 odnotowane w stacjach Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Białymstoku i Suwałkach wyniosły odpowiednio 70,9°C i 65,8°C.

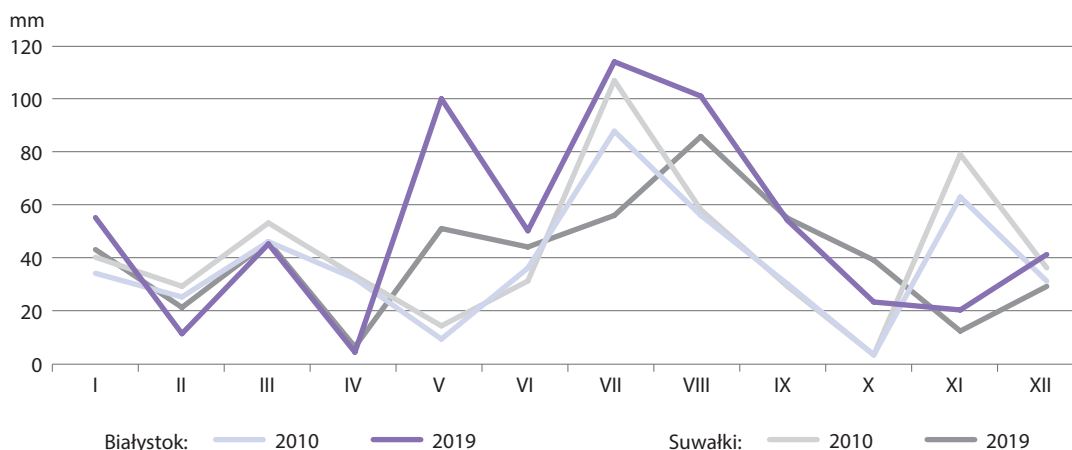
Wykres 6. Temperatury powietrza
Chart 6. Air temperatures

Roczna suma opadów w 2019 r. w stacji pomiarowej w Białymstoku wyniosła 618 mm i w porównaniu z rokiem poprzednim była wyższa o 82 mm. Wielkość opadów w analizowanym roku była również wyższa niż wartości średnie wyznaczone dla poprzednich okresów wieloletnich, począwszy od 1971 r. Największą ilość opadów atmosferycznych odnotowano w lipcu (114 mm), najniższą zaś w kwietniu (zaledwie 4 mm). W 2018 r. miesiącem o największej ilości opadów atmosferycznych był także lipiec (145 mm), a miesiącem o najmniejszej ilości opadów – luty (15 mm).

W stacji meteorologicznej w Suwałkach w 2019 r. zaobserwowano sytuację odwrotną niż w stacji pomiarowej w Białymstoku, tj. spadek ilości opadów atmosferycznych. Roczna suma opadów wyniosła 487 mm i była niższa zarówno z zanotowaną w poprzednim roku (o 37 mm), jak i wartości średnich wyznaczonych dla poprzednich okresów wieloletnich. W omawianym roku największą ilość opadów atmosferycznych odnotowano w sierpniu (86 mm), zaś najmniejszą – w kwietniu (tylko 6 mm). W 2018 r. miesiącem o największej ilości opadów był lipiec (100 mm), natomiast o najmniejszej ilości opadów – luty (12 mm).

Wykres 7. Opady atmosferyczne
Chart 7. Atmospheric precipitation

4.2. Powierzchnia ziemi

4.2. Ground surface

Na początku 2019 r., w porównaniu ze stanem zanotowanym rok wcześniej, zmniejszyła się powierzchnia użytków rolnych, zwłaszcza gruntów ornych i użytków zielonych (łąki trwałe i pastwiska trwałe). W związku z rozwojem regionu i rozbudową infrastruktury wzrosła natomiast powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, w tym gruntów pod drogami i terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe.

Województwo podlaskie położone jest w północno-wschodniej części Polski, w geograficznym środku Europy. Sąsiaduje z trzema województwami: mazowieckim, warmińsko-mazurskim i lubelskim. Ponadto graniczy od północy z Litwą i od wschodu z Białorusią. Granica z Białorusią stanowi jednocześnie zewnętrzną granicę Unii Europejskiej.

Według danych geodezyjnych, w 2019 r. województwo podlaskie zajmowało obszar 2018,7 tys. ha, co stanowiło 6,5% powierzchni Polski. Na początku analizowanego roku w strukturze powierzchni województwa dominowały użytki rolne, zajmując 60,3% całkowitej powierzchni (1216,5 tys. ha). W porównaniu z zanotowanym przed rokiem ich areał zmniejszył się o 2,0 tys. ha (o 0,2%) i była to największa zmiana zaobserwowana w użytkowaniu gruntów. Spadek powierzchni użytków rolnych (o 3,4 tys. ha, tj. 0,3%) zanotowano również w odniesieniu do stanu na początku 2010 r. Według stanu w dniu 1 stycznia 2019 r., największą część użytków rolnych stanowiły grunty orne – 62,4% (759,2 tys. ha) oraz łąki trwałe i pastwiska trwałe – 32,4% (393,6 tys. ha). Grunty leśne łącznie z zadrzewionymi i zakrzewionymi zajmowały 31,7% (639,1 tys. ha) powierzchni województwa, a grunty zabudowane i zurbanizowane – 3,9% (77,8 tys. ha) i w porównaniu z początkiem 2018 r. zaobserwowano wzrost odpowiednio o 1,2 tys. ha i 1,0 tys. ha. Pozostałe kategorie gruntów stanowiły nieco ponad 4%.

**Tablica 3. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania
Stan w dniu 1 stycznia**

Table 3. Geodetic area by the land use
As of 1st January

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	w ha in ha				Polska=100 Poland=100
Ogółem Total	2018702	2018702	2018702	2018702	6,5
Użytki rolne ^a Agricultural land ^a	1219915	1214084	1218487	1216527	6,5
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woody and bushy land	639978	643803	637884	639093	6,7
Grunty pod wodami powierzchniowymi Lands under surface waters	27570	27670	27933	28003	4,9
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanized areas	73139	75609	76775 ^b	77824 ^b	4,5
Użytki ekologiczne Ecological areas	1825	1920	1970	1969	4,9
Nieuzytki Wasteland	54457	53992	53853	53782	11,7
Tereny różne ^c Miscellaneous land ^c	1818	1623	1800	1504	1,8

a Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. b Łącznie z gruntami przeznaczonymi pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych. c Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrehabilitowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.
Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Including woody and bushy land on agricultural land, classified until 2016 in the item “forest land as well as woody and bushy land”.

-b Including areas used for public road construction or railways. c Land designated for reclamation, unused reclaimed land, embankments, not designated for car traffic.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

W końcu 2018 r. powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania na terenie województwa podlaskiego wynosiła 2713 ha, co stanowiło 0,1% powierzchni województwa (w kraju – 0,2%). Większość spośród nich (96,8%) stanowiły grunty zdewastowane, które utraciły całkowicie wartości użytkowe. Grunty zdegradowane, których wartość użytkowa zmalała m.in. w wyniku zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, zajmowały 3,2% powierzchni gruntów wymagających rekultywacji. W odniesieniu do stanu w końcu 2017 r. powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji zwiększyła się o 55 ha (o 2,1%), natomiast w stosunku do zanotowanej w końcu 2010 r. zmalała o 142 ha (o 5,0%).

Grunty zdegradowane – grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

Grunty zdewastowane – grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

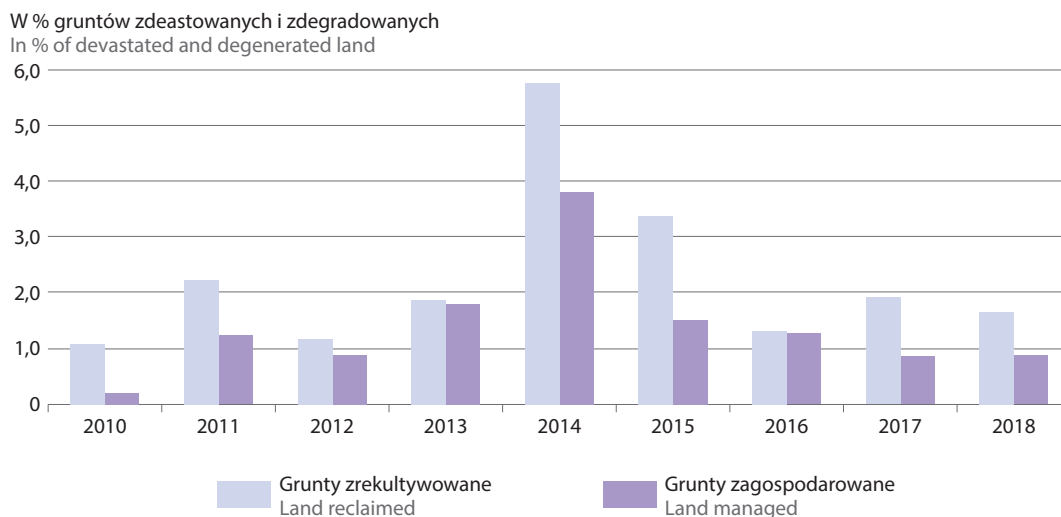
Rekultywacja gruntów – nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrehabilitowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolniczemu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

W 2018 r. w województwie podlaskim zrehabilitowano 45 ha gruntów zdewastowanych oraz zdegradowanych wymagających rekultywacji, co stanowiło 2,9% ogólnej powierzchni gruntów zrehabilitowanych w kraju (1531 ha). Powierzchnia gruntów zrehabilitowanych zmniejszyła się o 6 ha (o 11,8%) w porównaniu z rokiem poprzednim, natomiast w odniesieniu do 2010 r. wzrosła o 14 ha (o 45,2%). W 2018 r. w Podla-

skiem powierzchnia gruntów zagospodarowanych wyniosła 24 ha (w Polsce – 469 ha), co oznaczało wzrost o 1 ha (o 4,3%) w stosunku do 2017 r. oraz o 18 ha (4-krotnie) w porównaniu z 2010 r. Stopień rekultywacji i zagospodarowania gruntów zdewastowanych i zdegradowanych stanowił w 2018 r. odpowiednio 1,7% i 0,9% ogólnej ich powierzchni w województwie.

Wykres 8. Grunty zrehabilitowane i zagospodarowane w ciągu roku

Chart 8. Land reclaimed and managed during the year

4.3. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe

4.3. Water consumption. Municipal and industrial wastewater

W 2018 r. na potrzeby gospodarki narodowej i ludności zużyto więcej wody niż w roku poprzednim. Największą ilość zużytej wody (ponad połowę całkowitego zużycia wody w województwie) odnotowano w eksploatacji sieci wodociągowej.

W 2018 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, wytworzono większą ilość ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczania. Zaobserwowano również wzrost liczby oczyszczalni ścieków.

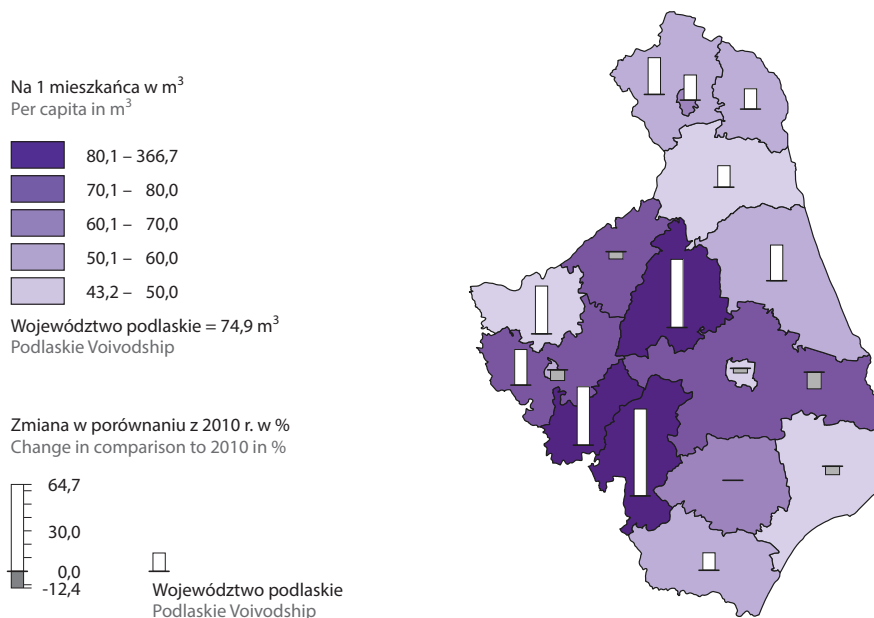
W 2018 r. na potrzeby gospodarki narodowej i ludności zużyto 88,6 hm³ wody, czyli 0,9% zużycia krajowego. Największą ilość zużytej wody odnotowano w eksploatacji sieci wodociągowej – 51,1 hm³ (57,7% całkowitego zużycia wody w województwie, a 0,5% zużycia krajowego), w tym w gospodarstwach domowych – 41,7 hm³. Na potrzeby przemysłu w omawianym roku przypadało zaledwie 13,9 hm³ wody (15,7%). W 2018 r. liczba zakładów zużywających wodę w przemyśle wyniosła 75. W 2018 r. w Podlaskiem na potrzeby gospodarki narodowej i ludności zużyto o 4,7% więcej wody niż w roku poprzednim i o 11,7% niż w 2010 r. W porównaniu z latami poprzednimi najbardziej zwiększyło się zużycie wody na potrzeby gospodarstw domowych (o 5,9% więcej niż w 2017 r. i o 12,7% więcej niż w 2010 r.). Mniejszy wzrost nastąpił w przypadku zużycia wody na potrzeby przemysłu (o 2,9% więcej niż rok wcześniej i o 9,2% więcej niż w 2010 r.) oraz leśnictwa i rolnictwa (o 1,4% więcej niż rok wcześniej i o 11,1% więcej niż w 2010 r.).

Tablica 4. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku
Table 4. Consumption of water by needs during the year

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	Polska=100 Poland=100
	w hm ³ in hm ³				
Ogółem Total	79,4	87,4	84,6	88,6	0,9
w tym: of which:					
Przemysł Industry	12,8	13,0	13,6	13,9	0,2
Rolnictwo i leśnictwo Agriculture and forestry	21,2	26,0	23,3	23,6	2,5
Gospodarstwa domowe Households	37,0	40,2	39,4	41,7	3,3

W analizowanym roku pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie podlaskim wyniósł 101,9 hm³ (nieco ponad 1% poboru wody w kraju), tj. o 5,3% więcej niż rok wcześniej. Pobór wody na cele przemysłowe z ujęć własnych wyniósł 12,9 hm³ (12,6% poboru wody w województwie), a od innych jednostek na ten cel zakupiono 1,4 hm³ wody. Do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych w 2018 r. pobrano 23,6 hm³ wody (23,1% poboru wody w województwie).

Mapa 13. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2018 r.
Map 13. Water consumption for needs of the national economy and population in 2018

W 2018 r. w województwie podlaskim wytworzono 41,5 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia i w porównaniu z 2017 r. ilość ta wzrosła o 0,4 hm³ (0,9%), a w odniesieniu do 2010 r. – o 1,4 hm³ (3,4%).

W 2018 r. w województwie podlaskim odprowadzono ogółem 11,7 hm³ ścieków przemysłowych, z czego 7,9 hm³ do wód lub do ziemi, a 3,8 hm³ siecią kanalizacyjną. Emisja ścieków przemysłowych odprowadzonych do wód lub do ziemi zwiększyła się o 2,1% w porównaniu z rokiem poprzednim i o 11,6% w stosun-

ku do 2010 r. Oczyszczania wymagało 7,7 hm³ (65,7%) ścieków przemysłowych, w tym 99,9% poddano procesowi oczyszczania.

W analizowanym roku w województwie siecią kanalizacyjną odprowadzono do wód lub do ziemi 33,8 hm³ ścieków komunalnych (o 0,6% więcej niż w 2017 r. i o 0,7% więcej niż w 2010 r.). Były one w całości oczyszczane.

Tablica 5. Komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków oraz ścieki wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi

Table 5. Industrial and municipal wastewater treatment plants as well as wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Oczyszczalnie ścieków (stan w dniu 31 XII) Wastewater treatment plants (as of 31 XII)	140	148	146	149
Ścieki odprowadzone w dam ³ : Discharged wastewater in dam ³ :				
komunalne ^a municipal ^a	33548,0	32022,0	33587,1	33783,0
przemysłowe industrial	6561,0	6929,0	7496,0	7682,0
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem (stan w dniu 31 XII) Population connected to wastewater treatment plants in % of total population (as of 31 XII)	62,5	67,4	67,8	68,2

a Bez ścieków dowożonych oraz wód opadowych lub roztopowych oraz infiltracyjnych; łącznie ze ściekami komunalnymi oczyszczanymi przez oczyszczalnie przemysłowe.

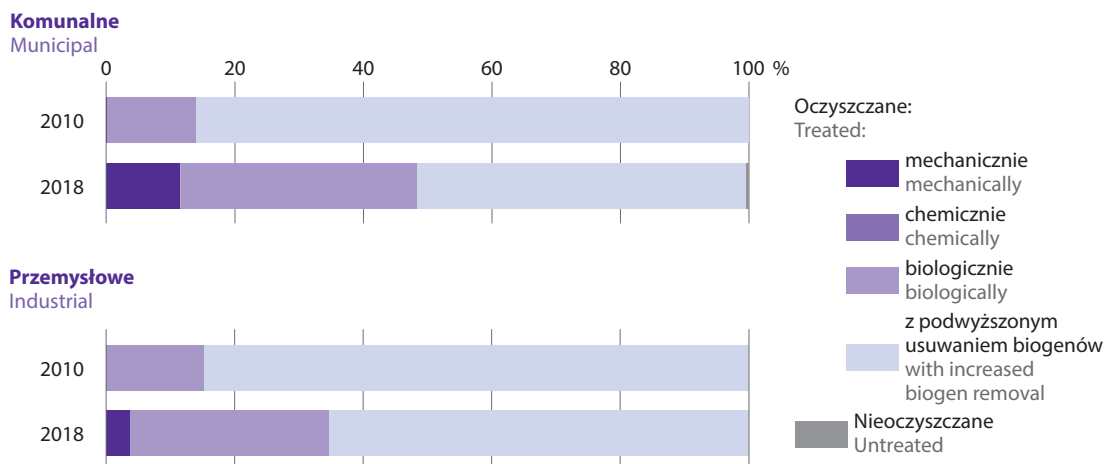
a Excluding transported wastewater and precipitation wastewater or snowmelt and infiltration water; including municipal wastewater treated by industrial wastewater treatment plants.

Oczyszczalnia ścieków – zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

W końcu 2018 r. ścieki w województwie podlaskim oczyszczane były w 149 oczyszczalniach o łącznej przepustowości projektowej 304,3 dam³ na dobę (z tego w 2 oczyszczalniach mechanicznych, w 112 – biologicznych oraz w 35 – z podwyższonym usuwaniem biogenów). Oczyszczalnie w województwie podlaskim stanowiły 3,6% wszystkich oczyszczalni w kraju. W porównaniu ze stanem w końcu poprzedniego roku liczba oczyszczalni zwiększyła się o 3 obiekty, a w porównaniu z końcem 2010 r. – o 9 obiektów, a ich przepustowość zwiększyła się w skali o 0,6%, a na przestrzeni 8 lat – zmniejszyła się o 22,2%.

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

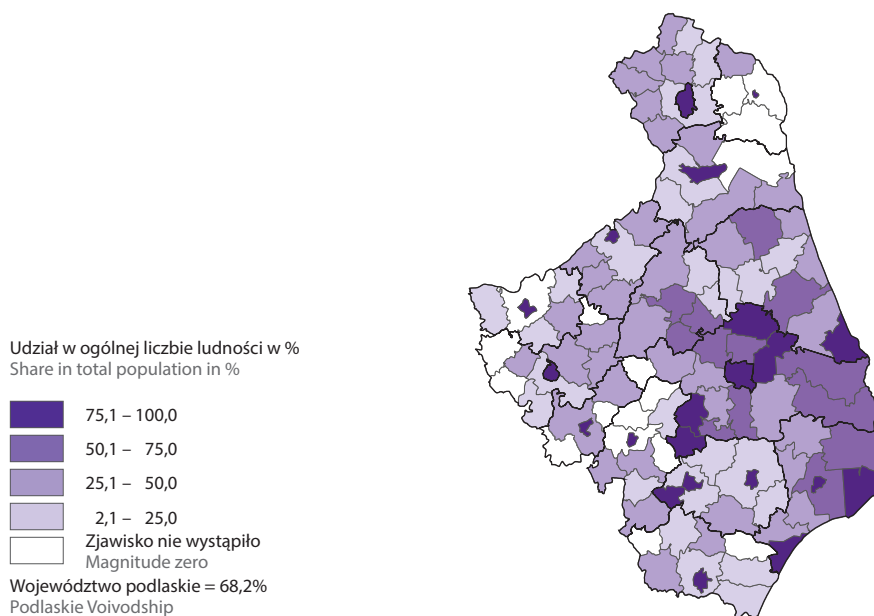
Wykres 9. Ścieki wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi
 Chart 9. Wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

W końcu 2018 r. udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogólnej liczbie mieszkańców województwa ukształtował się na poziomie 68,2% (udział ten dla całego kraju wynosił 74,0%). W porównaniu ze stanem w końcu 2017 r. zwiększył się o 0,4 p. proc., a od końca grudnia 2010 r. – o 5,7 p. proc. Z oczyszczalni ścieków w miastach korzystało 96,8% ludności, a na wsi – zaledwie 23,8%.

Mapa 14. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2018 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Map 14. Population connected to wastewater treatment plants in 2018
 As of 31st December

4.4. Zanieczyszczenia i ochrona powietrza

4.4. Pollution and protection of air

W 2018 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, zmniejszyła się emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych. W odniesieniu do 2017 r. ilość zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza pozostała na tym samym poziomie. W analizowanym roku odnotowano wzrost ilości zatrzymanych lub zneutralizowanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powietrza zanieczyszczeń gazowych, natomiast spadek zanieczyszczeń pyłowych.

W końcu 2018 r. na terenie województwa podlaskiego działało 70 zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza, co stanowiło 3,7% zakładów tego rodzaju działających w kraju. Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych posiadało 38 zakładów (54,3% ogółu), a tylko 8 (11,4%) było wyposażonych w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych. W Polsce w końcu 2018 r. spośród wszystkich zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza 1150 (60,7%) posiadało urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych, zaś 272 (14,3%) do redukcji zanieczyszczeń gazowych.

Tablica 6. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
Table 6. Emission of air pollutants from plants especially noxious to air quality

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	w tys. t/r in thousand tonnes/year				Polska=100 Poland=100
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gases pollutions					
Ogółem Total	1616,6	1978,2	2065,2	2039,8	1,0
w tym: of which:					
Dwutlenek siarki Sulphur dioxide	3,3	2,9	3,2	2,0	0,9
Metan Methane	–	0,5	0,6	0,5	0,1
Tlenki azotu ^a Nitrogen oxides ^a	3,2	2,8	2,2	2,4	1,2
Tlenek węgla Carbon monoxide	2,4	3,0	2,6	2,6	0,8
Dwutlenek węgla Carbon dioxide	1607,3	1968,6	2056,1	2031,8	1,0
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulates pollutions					
Ogółem Total	1,1	0,9	0,7	0,7	2,2
w tym: of which:					
Ze spalania paliw Fuel combustion	0,8	0,7	0,4	0,4	2,4
Niezorganizowana Non-organised	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2

a W przeliczeniu na dwutlenek azotu.
a Expressed in nitrogen dioxide.

Emisja zanieczyszczeń pyłowych w 2018 r. wyniosła 0,7 tys. t i w porównaniu z emisją z roku poprzedniego była o 1,4% mniejsza. W odniesieniu do 2010 r. zmniejszyła się o prawie 37%. Zanieczyszczenia

pyłowe wyemitowane w analizowanym roku na terenie województwa podlaskiego stanowiły tylko 2,2% emisji tego rodzaju w Polsce. Województwo podlaskie, zaraz po województwie warmińsko-mazurskim, wyemitowało najmniej zanieczyszczeń pyłowych wśród wszystkich województw w kraju. Znaczna ilość zanieczyszczeń pyłowych pochodziła ze spalania paliw (61,2% ogólnej emisji pyłów w województwie). W omawianym roku emisja zanieczyszczeń pyłowych w przeliczeniu na 1 km² powierzchni wyniosła 0,03 t.

Emisja zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) w analizowanym roku osiągnęła 8,0 tys. t i była o 12,1% (1100 t) mniejsza niż w 2017 r., a w porównaniu z 2010 r. zmalała o 13,6% (1258 t). Zanieczyszczenia gazowe emitowane na terenie województwa podlaskiego stanowiły 0,6% emisji krajowej. W analizowanym okresie emisja zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) w przeliczeniu na 1 km² powierzchni województwa wyniosła 0,4 t.

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku i obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych – ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku i obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

Dominującymi źródłami emisji zanieczyszczeń gazowych w województwie podlaskim były jednostki prowadzące działalność w zakresie wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (52,7% emisji zanieczyszczeń gazowych w województwie), zaś w mniejszym stopniu – zakłady przetwórstwa przemysłowego (26,7%). W przypadku emisji zanieczyszczeń pyłowych głównym ich źródłem było przetwórstwo przemysłowe (57,1% emisji zanieczyszczeń pyłowych w województwie) oraz jednostki wytwarzające i zaopatrujące w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (42,9%).

W urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powietrza w 2018 r. w Podlaskiem zatrzymano 29,4% zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) i 99,1% zanieczyszczeń pyłowych wyemitowanych z zakładów szczególnie uciążliwych dla środowiska. Krajowe wskaźniki były wyższe od wojewódzkich i wyniosły odpowiednio 66,7% i 99,8%.

4.5. Ochrona przyrody. Lasy

4.5. Nature protection. Forests

W końcu 2018 r. powierzchnia obszarów cennych przyrodniczo prawnie chronionych w województwie podlaskim nieznacznie wzrosła w ujęciu rocznym, przy czym ich udział procentowy w powierzchni województwa pozostał na tym samym poziomie.

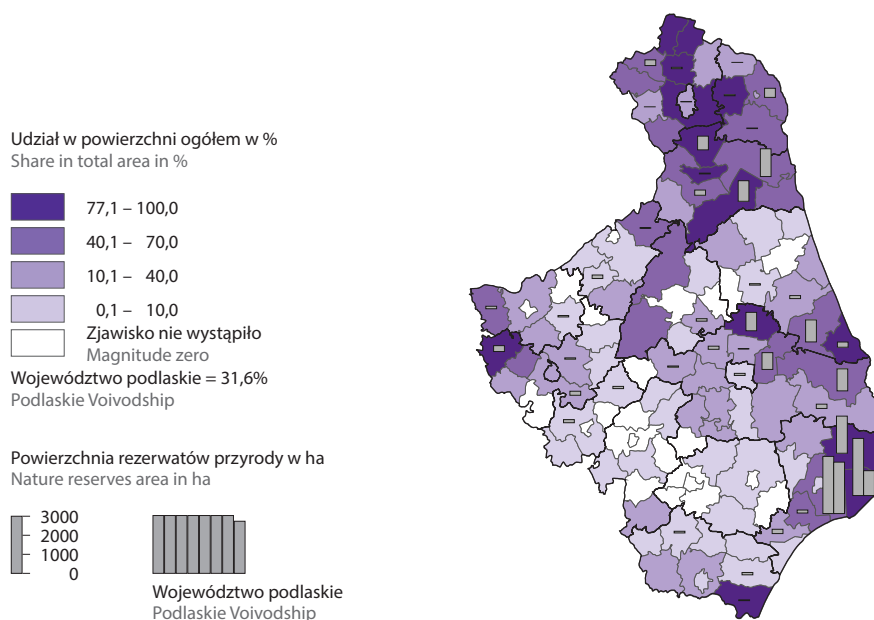
W omawianym okresie zwiększyła się także powierzchnia gruntów leśnych, a w konsekwencji nastąpił wzrost wskaźnika lesistości.

W końcu 2018 r. obszary cenne przyrodniczo prawnie chronione¹ w województwie podlaskim zajmowały 638,9 tys. ha, co stanowiło 31,6% jego powierzchni ogólnej. Powierzchnia obszarów chronionych nieznacznie zwiększyła się w porównaniu z zanotowaną rok wcześniej (o 58,4 ha), natomiast w odniesieniu do stanu w końcu 2010 r. zaobserwowano jej zmniejszenie (o 6,7 tys. ha).

W strukturze obszarów objętych ochroną prawną¹ w województwie podlaskim dominują obszary chronionego krajobrazu (w końcu 2018 r. obejmowały one 68,7% powierzchni chronionej), parki narodowe (14,4%) oraz parki krajobrazowe (12,8%). Pod względem zajmowanej powierzchni największy udział obszarów prawnie chronionych odnotowano w powiecie augustowskim (64,1%), zaś najmniejszy w powiecie zambrowskim (0,4%).

Mapa 15. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona^a w 2018 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 15. Area of special nature value under legal protection^a in 2018 As of 31st December

^a Dane nie uwzględniają informacji o obszarach sieci Natura 2000, obejmują tylko tę ich część, która mieści się w granicach pozostałych obszarów prawnie chronionych.

^a Data do not include information on the areas of Natura 2000 network, data include only the part located within the legally protected areas.

Biorąc pod uwagę obszar parków narodowych w poszczególnych województwach, w końcu 2018 r. Podlaskie zajmowało pierwsze miejsce w Polsce. Powierzchnia parków narodowych w województwie podlaskim (92,2 tys. ha) stanowiła wówczas 29,3% ich ogólnej powierzchni w kraju. W porównaniu ze stanem w końcu 2017 r. powierzchnia parków narodowych w województwie utrzymała się na podobnym poziomie, natomiast w odniesieniu do końca 2010 r. wzrosła o 108 ha.

Park narodowy – obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody – obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy – obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu – tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o różnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Obszary Natura 2000 – obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

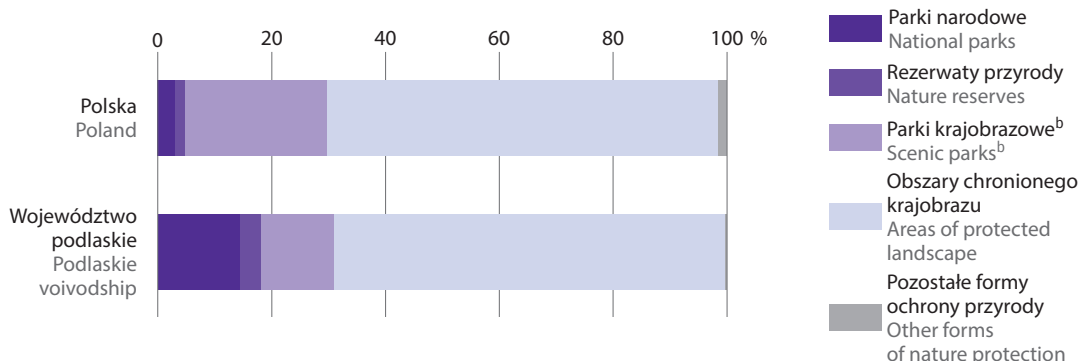
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

Na przestrzeni 9 analizowanych lat liczba rezerwatów przyrody na terenie województwa podlaskiego pozostała niezmienna i kształtowała się na poziomie 93 obiektów. W końcu 2018 r. rezerваты przyrody osiągnęły powierzchnię 23,7 tys. ha (w Polsce rezerваты zajmowały łącznie 169,6 tys. ha). Przeciętna powierzchnia rezerwatu wynosiła 254,9 ha (w kraju 113,0 ha). Zdecydowanie największy obszar zajmowały rezerваты leśne, które stanowiły 77,2% ogólnej powierzchni rezerwatów w województwie.

Według stanu w końcu 2018 r. w województwie podlaskim znajdowały się 3 parki krajobrazowe o łącznej powierzchni 86,6 tys. ha, co stanowiło 4,3% jego ogólnej powierzchni. Natomiast obszary chronionego krajobrazu obejmowały 457,3 tys. ha, tj. 22,7% powierzchni województwa. Porównując powierzchnie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu do zanotowanych w końcu roku poprzedniego pozostały one na takim samym poziomie, natomiast w odniesieniu do końca 2010 r. – powierzchnie obu form ochrony przyrody zmalały. W przypadku parków krajobrazowych powierzchnia zmniejszyła się o 1,5 tys. ha, a obszarów chronionego krajobrazu – o 5,4 tys. ha.

Wykres 10. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona^a w 2018 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 10. Area of special nature value under legal protection^a in 2018 As of 31st December

a Dane nie uwzględniają informacji o obszarach sieci Natura 2000, obejmują tylko tę ich część, która mieści się w granicach pozostałych obszarów prawnie chronionych. b Bez rezerwatów i innych form ochrony przyrody (stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych) położonych na ich terenie.

a Data do not include information on the areas of Natura 2000 network, data include only the part located within the legally protected areas. b Excluding nature reserves and other forms of nature protection (documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands) located within those areas.

Na terenie województwa podlaskiego w końcu 2018 r. zanotowano 1964 pomniki przyrody (w kraju 35020), z czego aż 1230 znajdowało się na terenie powiatu hajnowskiego. Liczba pomników przyrody zmniejszyła się o 13 obiektów w porównaniu ze stanem w końcu 2017 r. i o 94 obiekty na przestrzeni 8 lat.

Wśród form ochrony przyrody warto również wymienić obszary Natura 2000. Obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) od końca 2010 r. zajmują niezmiennie 28,7% powierzchni województwa, natomiast specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) w końcu 2018 r. i 2017 r. zajmowały 26,9%, podczas gdy w końcu 2010 r. – 27,0%.

Charakterystycznym gatunkiem chronionym w województwie podlaskim jest żubr. Jego liczebność w 2018 r. wynosiła 713 osobników, co stanowiło 39,2% populacji tego gatunku w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba osobników tego gatunku zmniejszyła się o 151 szt., natomiast w odniesieniu do 2010 r. zwiększyła się o 97 szt. Innym gatunkiem chronionym występującym na terenie województwa jest bóbr europejski, którego liczebność od 2010 r. szacuje się na poziomie 15 tys. szt.

W końcu 2018 r. ludność mogła korzystać z parków spacerowo-wypoczynkowych, zieleńców, zieleni ulicznej oraz terenów zieleni osiedlowej o łącznej powierzchni 1,7 tys. ha (w kraju – 77,1 tys. ha), co oznacza, że na 1 mieszkańca województwa podlaskiego przypadało 14,2 m² tych terenów. W porównaniu ze stanem w końcu 2017 r. powierzchnia ta zmniejszyła się o 21,8 ha (1,3%), natomiast w odniesieniu do zanotowanej 8 lat wcześniej wzrosła o 169,5 ha (11,3%).

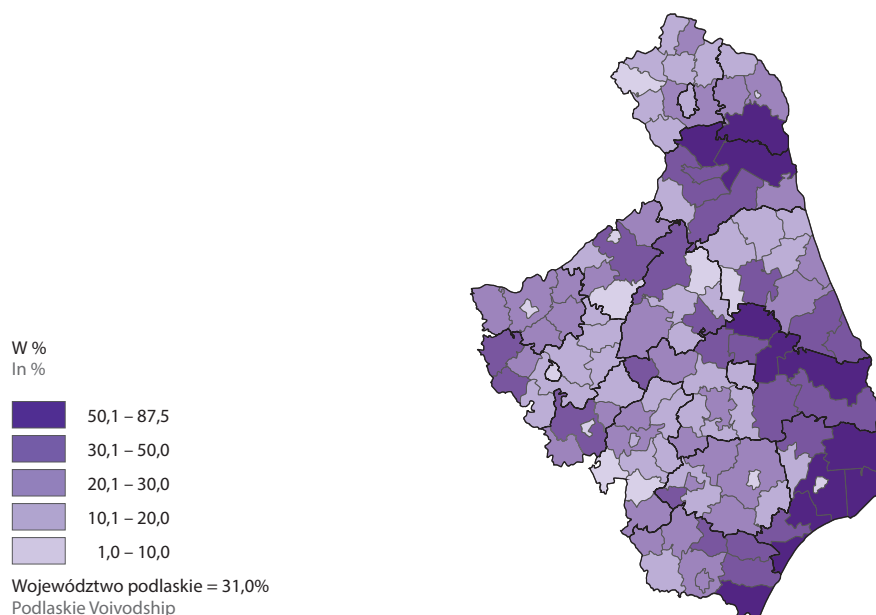
Według stanu w końcu 2018 r., powierzchnia gruntów leśnych w województwie podlaskim wyniosła 635,1 tys. ha, co stanowiło 6,7% ich ogólnej powierzchni w skali kraju. Powierzchnia gruntów leśnych zwiększyła się o 2,9 tys. ha (0,5%) w porównaniu z zanotowaną przed rokiem oraz o 8,9 tys. ha (1,4%) w stosunku do stanu w końcu 2010 r. Na 1 mieszkańca województwa podlaskiego w końcu 2018 r. przypadało 52,9 ara powierzchni lasów, natomiast na 1 mieszkańca w Polsce – 24,1 ara. Rok i 8 lat wcześniej wskaźnik ten w województwie był niższy i wynosił odpowiednio 52,5 ara i 51,2 ara.

Lesistość – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geodezyjnej kraju (danej jednostki terytorialnej: województwa, powiatu, gminy).

Pod względem lesistości województwo podlaskie uplasowało się na siódmym miejscu wśród województw w kraju osiągając wartość 31,0%. Podczas gdy w kraju wskaźnik ten w końcu 2018 r. wynosił 29,6%. W regionie najwyższy wskaźnik lesistości odnotowano w powiatach: hajnowskim (53,5%), augustowskim (46,2%) i sejneńskim (42,0%), zaś najniższy – w miastach na prawach powiatu Łomża (1,0%) i Suwałki (13,2%). Lesistość stale wzrasta i rok wcześniej wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 30,8% (w kraju – 29,6%), a w końcu 2010 r. – 30,5% (w kraju – 29,2%).

**Mapa 16. Lesistość w 2018 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 16. Forest cover in 2018
As of 31st December

W końcu 2018 r. w strukturze własnościowej gruntów leśnych województwa, podobnie jak w całym kraju, dominowała własność publiczna (67,5%), a w jej ramach – grunty leśne znajdujące się pod zarządem Lasów Państwowych, stanowiące 61,5% wszystkich gruntów leśnych w województwie. Grunty leśne prywatne obejmowały 32,5% ogółu gruntów leśnych w Podlaskiem.

4.6. Odpady przemysłowe i komunalne

4.6. Industrial and municipal waste

W 2018 r. ilość wytworzonych odpadów przemysłowych zmniejszyła się w skali roku. W porównaniu z poprzednim rokiem zmniejszyła się również ilość odpadów przemysłowych dotychczas składowanych (nagromadzonych) na składowiskach własnych.

Ilość odebranych lub zebranych odpadów komunalnych wzrosła zarówno w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i 2010 r.

W 2018 r. w województwie podlaskim wytworzono 884,6 tys. ton odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych), co stanowiło 0,8% ich ogólnej ilości w skali kraju. W miastach wytworzono 499,2 tys. t (56,4% ogółu) odpadów, a na obszarach wiejskich – 385,4 tys. t (43,6% ogółu). Ilość odpadów wytworzonych zmniejszyła się o 191,4 tys. t (o 17,8%) w porównaniu z rokiem poprzednim, natomiast w odniesieniu do 2010 r. wzrosła o 171,1 tys. t (o 24,0%).

Tablica 7. Odpady przemysłowe
Table 7. Industrial waste

Wyszczególnienie Specification	2010	2018	
	w tys. t in thousand tonnes		Polska=100 Poland=100
Odpady wytworzone (w ciągu roku) – ogółem Waste generated (during the year) – total	713,5	884,6	0,8
w tym: of which:			
unieszkodliwione we własnym zakresie disposed by producers on its own	.	6,0	0,0
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	.	512,3	0,8
magazynowane czasowo temporarily stored	36,2	45,1	3,6
Odpady dotychczas składowane (stan w końcu roku) – ogółem Waste landfilled (as of the end of the year) – total	2350,2	2314,3	0,1

Z ogólnej ilości odpadów wytworzonych w 2018 r., wytwórcy odpadów przekazali innym odbiorcom 512,3 tys. t (57,9%) odpadów, poddali odzyskowi we własnym zakresie 321,2 tys. t (36,3%) odpadów, 45,1 tys. t (5,1%) zmagazynowali czasowo, a pozostałe 6,0 tys. t (0,7%) unieszkodliwili we własnym zakresie. W porównaniu z 2017 r. zmniejszyła się ilość odpadów przekazanych innym odbiorcom (o 27,4%) oraz poddanych odzyskowi (o 1,2%). Wzrosła natomiast ilość odpadów unieszkodliwionych we własnym zakresie (o 22,4%), jak i magazynowanych czasowo (o 10,8%). W odniesieniu do 2010 r. więcej odpadów zmagazynowano czasowo (o 24,6%).

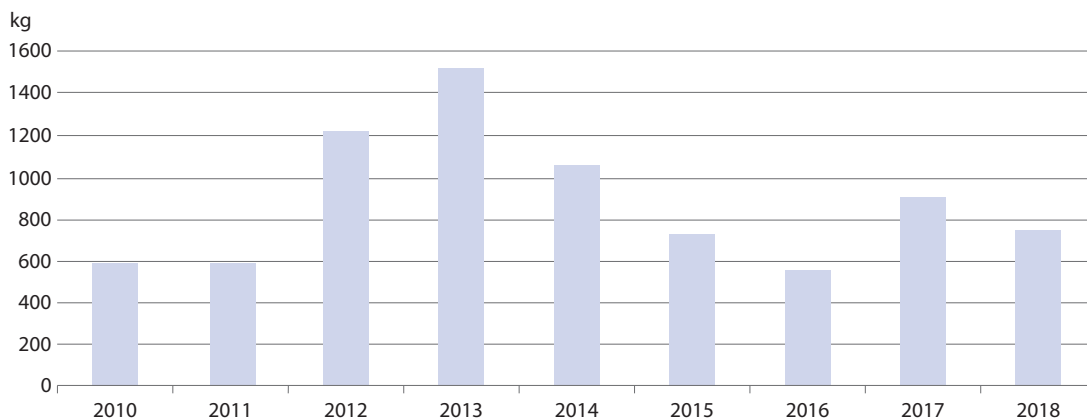
W końcu 2018 r. ogólna ilość odpadów dotychczas składowanych (nagromadzonych) na składowiskach własnych wyniosła 2314,3 tys. t, co stanowiło 0,1% odpadów nagromadzonych w kraju. Ilość ta spadła zarówno w porównaniu z zanotowaną przed rokiem (o 17,2 tys. t, tj. 0,7%), jak i w odniesieniu do 2010 r. (o 35,9 tys. t, tj. 1,5%).

Liczba zakładów wytwarzających odpady w województwie podlaskim w końcu 2018 r. wyniosła 53 i zmniejszyła się zarówno w skali roku (o 1 zakład), jak i w odniesieniu do zanotowanej 8 lat wcześniej (o 5 zakładów).

W 2018 r. ilość odpadów wytworzonych (z wyłączeniem odpadów komunalnych) w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa podlaskiego wyniosła 748,0 kg (w Polsce wskaźnik ten osiągnął wartość 3002,6 kg). Ilość ta zmniejszyła się o 159,9 kg (o 17,6%) w porównaniu z 2017 r., natomiast w odniesieniu do 2010 r. wzrosła o 155,5 kg (o 26,2%).

Wykres 11. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca

Chart 11. Industrial waste generated during the year per capita

Największa ilość odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) w 2018 r. pochodziła z grup „Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej” – 238,9 tys. t (27,0% ogółu odpadów wytworzonych w województwie) oraz „Odpady z rolnictwa, ogrodnictwa, upraw hydroponicznych, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności” – 220,6 tys. t (24,9%).

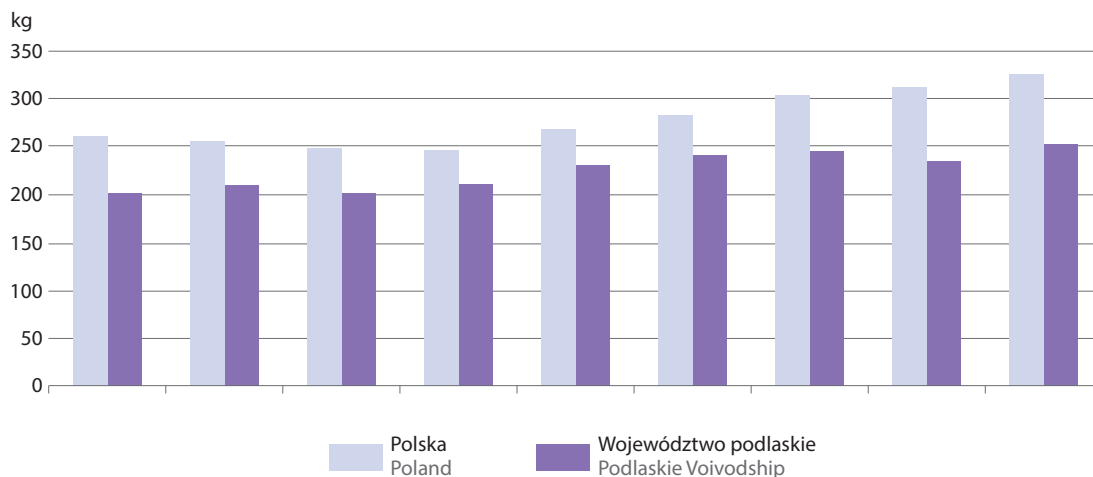
W 2018 r. w województwie podlaskim głównym źródłem odpadów było przetwórstwo przemysłowe (418,2 tys. t, tj. 47,3%), w tym głównie jednostki zajmujące się produkcją artykułów spożywczych. Znaczną część stanowiły także odpady z budownictwa – 212,9 tys. t (24,1%).

Uwzględniając przekrój terytorialny, największą ilość wytworzonych odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) w 2018 r. zanotowano w powiatach: białostockim (206,5 tys. t), monieckim (147,2 tys. t) i sokólskim (135,6 tys. t). Najmniej odpadów wytworzono w powiatach: sejneńskim (1,2 tys. t), kolneńskim (4,4 tys. t) i siemiatyckim (5,7 tys. t).

Odpady komunalne – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Od 1 lipca 2013 r. odebrane lub zebrane odpady komunalne uznawane są za odpady komunalne wytworzone, ze względu na objęcie wszystkich właścicieli nieruchomości przez gminny system gospodarowania odpadami komunalnymi.

W 2018 r. w województwie podlaskim zebrano 299,0 tys. t odpadów komunalnych (218,8 tys. t w miastach i 80,2 tys. t z obszarów wiejskich), co stanowiło 2,4% ogółu odpadów komunalnych wytworzonych w Polsce. Ilość zebranych odpadów komunalnych wzrosła zarówno w porównaniu z rokiem poprzednim (o 7,3%), jak i 2010 r. (o 23,1%).

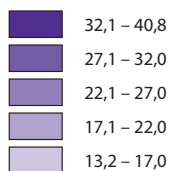
Wykres 12. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca
 Chart 12. Municipal waste collected during the year per capita

W 2018 r. ilość wytworzonych odpadów komunalnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa podlaskiego wyniosła 252,8 kg (w Polsce wskaźnik ten osiągnął poziom 325,0 kg). Oznacza to wzrost w stosunku do 2017 r. i 2010 r. odpowiednio o 13,5 kg oraz 51,1 kg. Najwięcej odpadów komunalnych na 1 mieszkańca wytworzono w mieście Łomża (334,5 kg), najmniej (125,0 kg) – w powiecie suwalskim.

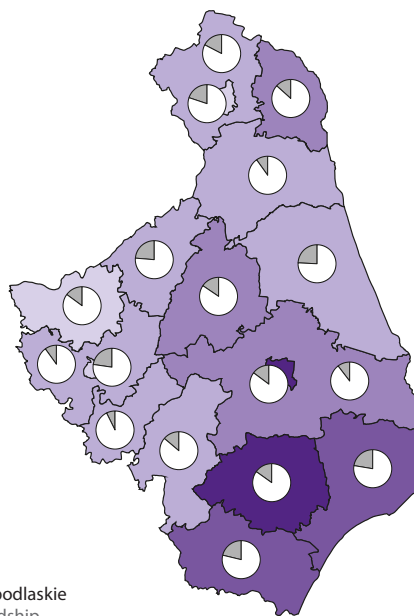
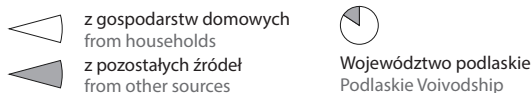
Mapa 17. Odpady komunalne zebrane w 2018 r.
 Map 17. Municipal waste collected in 2018

Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %
 Share of municipal waste collected separately in total municipal waste collected in %

Województwo podlaskie = 26,9%
 Podlaskie Voivodship

Struktura odpadów komunalnych zebranych ogółem według źródeł pochodzenia w %
 Structure of total municipal waste collected by source of origin in %

Większość odpadów komunalnych zebranych w 2018 r. pochodziła z gospodarstw domowych. W województwie podlaskim wytworzyły one 251,8 tys. t odpadów, co stanowiło 84,2% ogółu (w Polsce – 83,7% ogółu). Ilość tej kategorii odpadów wzrosła o 7,0% w porównaniu z rokiem poprzednim oraz o 43,7% w stosunku do 2010 r. Pozostałą część odpadów komunalnych, pochodzącą z handlu, małego biznesu, biur, instytucji oraz usług komunalnych w 2018 r. zebrano w ilości 47,2 tys. t.

Wśród zebranych odpadów przeważały zmieszane odpady komunalne. W 2018 r. w województwie podlaskim ich ilość wyniosła 218,5 tys. ton, co stanowiło 2,5% ogółu zmieszanych odpadów komunalnych w Polsce. Oznacza to wzrost o 5,0% w stosunku do roku poprzedniego (w kraju – o 1,7%), a w porównaniu z 2010 r. – spadek o 6,0% (w Polsce – o 3,3%).

Pozostałą część stanowiły odpady zebrane selektywnie, których ilość z roku na rok wzrasta. W 2018 r. na terenie województwa podlaskiego zebrano selektywnie 80,5 tys. ton odpadów komunalnych, tj. o 14,1% więcej niż w roku poprzednim oraz blisko 8-krotnie więcej niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio o 11,4% i ponad 4-krotnie więcej).

Tablica 8. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku
Table 8. Municipal waste collected separately during the year

Wyszczególnienie Specification	2010		2018			
	ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	ogółem total		w tym z gospodarstw domowych of which from households	
			w tonach in tonnes		Polska=100 Poland=100	w tonach in tonnes
Ogółem Total	10361,2	6884,3	80492,6	2,2	74233,5	2,2
w tym: of which:						
Papier i tektura Paper and cardboard	2384,2	1056,1	5856,8	2,2	5158,9	2,4
Szkło Glass	1953,0	1465,1	11574,4	2,3	10823,3	2,3
Tworzywa sztuczne Plastics	2235,6	1803,6	6445,1	2,0	6097,1	2,0
Metale Metals	126,3	81,3	238,2	2,0	218,3	2,2
Tekstylia Textiles	814,6	787,5	46,9	2,1	40,4	2,1
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne Waste electrical and electronic equipment	121,6	102,9	978,2	2,7	964,7	2,7
Zmieszane odpady opakowa- niowe Mixed packaging waste	.	.	11561,5	2,0	10522,4	2,0
Wielkogabarytowe Bulky waste	940,4	755,3	12629,4	2,4	11906,3	2,4
Biodegradowalne Biodegradable	1768,1	822,3	21485,3	2,1	20474,9	2,2

W ogólnej masie odpadów zebranych selektywnie w województwie podlaskim w 2018 r. dominowały odpady biodegradowalne (26,7%), wielkogabarytowe (15,7%) oraz odpady szklane i zmieszane odpady opakowaniowe (po 14,4%). Były to również frakcje o największym udziale w strukturze zebranych selektywnie odpadów komunalnych w Polsce. Oznacza to zmianę wiodących frakcji selektywnie zebranych odpadów komunalnych w województwie podlaskim w porównaniu z 2010 r., w którym przeważały takie kategorie jak papier i tektura (23,0%) oraz tworzywa sztuczne (21,6%). Największy spadek udziału w strukturze selektywnie zebranych odpadów komunalnych dotyczył frakcji tekstylia (z 7,9% w 2010 r. do 0,1% w 2018 r.).

W 2018 r. w województwie podlaskim 208,8 tys. t (69,8%) wytworzonych odpadów komunalnych zostało przeznaczonych do odzysku (w Polsce – 56,9%). Były to zarówno odpady komunalne zebrane selektywnie, jak i odpady surowcowe wysegregowane ze zmieszanych odpadów komunalnych. W porównaniu

z 2017 r. ilość odzyskanych odpadów komunalnych w województwie wzrosła o 23,0% (w skali kraju zwiększyła się o 4,9%).

W analizowanym roku w województwie podlaskim blisko 21,1 tys. t odpadów komunalnych (tj. 7,0% ogółu) zostało skierowanych do przetwarzania biologicznego (kompostowania lub fermentacji), co stanowiło wzrost o 34,8% w porównaniu z 2017 r. W Polsce również zwiększyła się (o 19,3%) masa odpadów komunalnych przeznaczonych do takiej obróbki.

Prawie 121,9 tys. t (40,8% ogółu) odpadów komunalnych w województwie podlaskim poddano procesowi przekształcenia termicznego z odzyskiem energii (w Polsce – 22,6% ogółu). Oznacza to wzrost o 23,0% (w kraju o 3,6%) w porównaniu z rokiem poprzednim.

W 2018 r. w województwie podlaskim do procesów unieszkodliwienia przez składowanie skierowano 90,1 tys. t (30,2% ogółu) zebranych odpadów komunalnych, co oznacza spadek o 17,2% w porównaniu z 2017 r. W Polsce natomiast ilość odpadów przekazanych do składowania zwiększyła się w skali roku o 3,8%.

W końcu 2018 r. na terenie województwa funkcjonowało 11 czynnych składowisk przyjmujących odpady komunalne (w tym 3 w powiecie białostockim), których łączna powierzchnia wynosiła 53,8 ha. W tym samym czasie w Polsce funkcjonowało 286 takich składowisk, zajmujących powierzchnię 1700,0 ha. W odniesieniu do stanu w końcu roku poprzedniego w województwie podlaskim zamknięto 2 składowiska o powierzchni 5,3 ha, a w kraju – 15 składowisk (o łącznej powierzchni 41,6 ha). Od 2010 r. w Podlaskiem zamknięto 31 składowisk (o powierzchni 38,6 ha), a w Polsce – 347 składowisk (o powierzchni 779,4 ha).

W końcu 2018 r. w województwie podlaskim istniało 68 dzikich wysypisk o powierzchni 19,2 ha, natomiast w Polsce odnotowano ich 1607 o łącznej powierzchni 154,1 ha. W porównaniu ze stanem w końcu poprzedniego roku liczba takich wysypisk w województwie zmniejszyła się o 14, ale ich powierzchnia wzrosła o 4,2 ha. Podobnie zjawisko to kształtowało się w Polsce, tj. spadła liczba dzikich wysypisk ogółem (o 54) i jednocześnie wzrosła ich powierzchnia (o 13,0 ha). Od końca 2010 r. w województwie zlikwidowano łącznie 76 dzikich wysypisk (o powierzchni 42,4 ha), a w Polsce – 2268 takich wysypisk (o łącznej powierzchni 334,7 ha).

4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.7. Economic aspects of environmental protection

W 2018 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, nastąpił wzrost nakładów na środki trwałe służące zarówno ochronie środowiska, jak i gospodarce wodnej.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska poniesione w 2018 r. w województwie podlaskim wyniosły 311,2 mln zł, co stanowiło 3,0% ich ogólnej wartości w Polsce. W porównaniu z 2017 r. nakłady poniesione w województwie wzrosły o 148,1 mln zł (o 90,7%), natomiast odniesieniu do 2010 r. wzrosły o 53,9 mln zł (o 20,9%). Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa podlaskiego w 2018 r. wyniosły 263 zł (na 1 mieszkańca Polski 271 zł) i w porównaniu z 2017 r. i 2010 r. były wyższe odpowiednio o 125 zł i 49 zł.

Biorąc pod uwagę kierunki inwestowania w ochronie środowiska, stwierdzono, że w 2018 r. najwyższe nakłady zostały poniesione na gospodarkę ściekową i ochronę wód – 207,1 mln zł (66,5% ogółu nakładów służących ochronie środowiska w województwie). W skali wydatków na inwestycje związane z gospodarką ściekową i ochroną wód w Polsce stanowiły one 3,8%. W poprzednim roku nakłady na gospodarkę ściekową i ochronę wód w województwie wyniosły 108,8 mln zł, a w 2010 r. – 168,6 mln zł.

Biorąc pod uwagę źródła finansowania inwestycji w ochronie środowiska w województwie należy zauważyć, że w 2018 r. były to przede wszystkim środki z zagranicy stanowiące 43,6% wszystkich nakładów (w Polsce: 21,8% – środki z zagranicy, 55,9% – środki własne). W 2017 r. i 2010 r. dominującym źródłem

były środki własne (odpowiednio 76,4% i 45,7% wszystkich środków).

Tablica 9. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w latach 2010–2018

Table 9. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management in years 2010–2018

Wyszczególnienie Specification	W mln zł In million PLN	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	Polska=100 Poland=100
Ochrona środowiska Environmental protection	2396,5	223	2,5
w tym: of which:			
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu climate and air protection	327,9	31	1,2
gospodarka ściekowa i ochrona wód sewage management and waters protection	1243,0	116	2,6
gospodarka odpadami waste management	616,8	57	5,4
ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu protection of biodiversity and landscape	6,8	1	0,5
pozostała działalność związana z ochroną środowiska other activity connected with environment protection	181,3	17	3,4
Gospodarka wodna Water management	596,5	56	2,3
w tym: of which:			
ujęcia i doprowadzenia wody water intakes and systems	381,6	36	3,6
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody construction and modernisation of water treatment plants	147,1	14	3,8

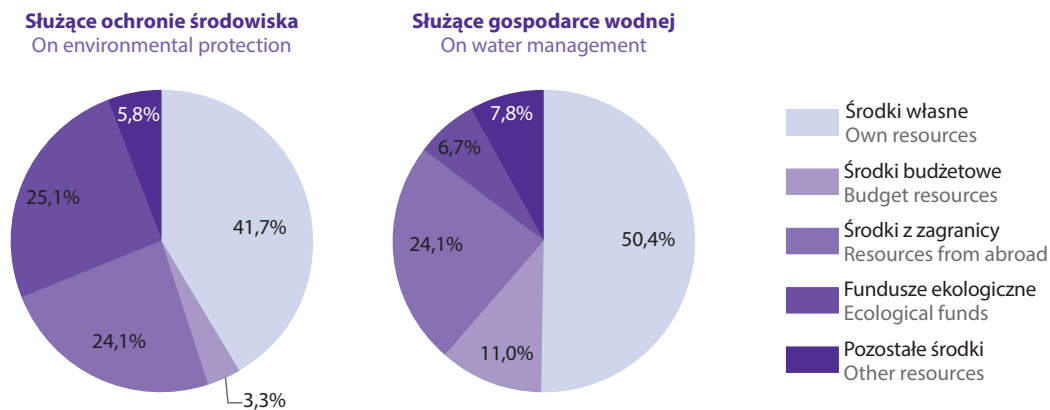
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w województwie podlaskim w 2018 r. wyniosły 115,4 mln zł (w skali Polski to 4,7%). W porównaniu z 2017 r. były one wyższe o 63,3 mln zł, natomiast w porównaniu z 2010 r. – niższe o 2,6 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa nakłady na środki trwałe na gospodarkę wodną kształtowały się na poziomie 98 zł, a w przypadku kraju wskaźnik ten wyniósł 64 zł. W latach 2017 i 2010 nakłady te wyniosły odpowiednio 44 zł i 98 zł na 1 mieszkańca województwa.

W analizowanym roku zarówno w województwie podlaskim, jak i w Polsce najwięcej spośród nakładów służących gospodarce wodnej przeznaczono na ujęcia i doprowadzenia wody – odpowiednio 64,6% oraz 54,8%. Wskaźnik ten dominował również w latach poprzednich, osiągając w 2017 r. wartość dla województwa podlaskiego 90,0%, a w 2010 r. – 61,3%.

Na przestrzeni analizowanych 9 lat przeważającym źródłem finansowania w gospodarce wodnej w Podlaskiem były środki własne. W 2018 r. osiągnęły one 55,0% wszystkich nakładów (w kraju – 51,1%), natomiast w 2017 r. – 72,6%, a w 2010 r. – 39,2%.

Wśród efektów rzeczowych inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej w województwie podlaskim uzyskanych w 2018 r. należy wymienić budowę 86,0 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki, tj. o 40,7 km więcej niż w roku poprzednim oraz 63,8 km sieci odprowadzającej wody opadowe, tj. o 31,2 km więcej niż 2017 r. W 2010 r. długość sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki oddanej do użytku w województwie podlaskim wyniosła 198,3 km, a odprowadzającej wody opadowe – 30,4 km.

Wykres 13. Nakłady na środki trwałe według źródeł finansowania
 Chart 13. Outlays on fixed assets by source of financing

W latach 2010–2018 w Polsce łącznie oddano do użytku 469 komunalnych oczyszczalni ścieków, z tego 26 w województwie podlaskim. W 2018 r. w województwie podlaskim oddano do użytku 2 komunalne oczyszczalnie ścieków, w 2017 r. – jedną oczyszczalnię, natomiast w 2010 r. zjawisko to nie wystąpiło.

W przypadku efektów rzeczowych inwestycji w zakresie gospodarki wodnej warto wspomnieć o sieci wodociągowej, której w 2018 r. w województwie podlaskim wybudowano 144,0 km (w Polsce – 3197,0 km). W 2017 r. oddano do użytku 56,9 km takiej sieci, natomiast w 2010 r. – 420,6 km.

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1. Kapitał ludzki

5.1. Human capital

Demografia

Demography

W 2019 r. utrzymał się spadek liczby ludności w ujęciu rocznym. Podobnie jak w poprzednich latach, zanotowano ujemny przyrost naturalny oraz ujemne ogólne saldo migracji ludności na pobyt stały. Saldo migracji zagranicznych przyjęło natomiast wartość dodatnią.

Szacunki liczby i struktury ludności dla lat międzypisowych sporządza się **metodą bilansową**, przyjmując wyniki ostatniego spisu powszechnego jako bazę wyjściową do obliczenia danych dla danej gminy z uwzględnieniem liczby urodzeń, zgonów, salda migracji wewnętrznych i zagranicznych oraz zmian administracyjnych, jakie miały miejsce w bilansowanym okresie. Wyjątek stanowi 2015 r., w przypadku którego dla migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r., ludność województwa podlaskiego liczyła 1 178 353 osoby. Mieszkańcy województwa, niezmiennie od wielu lat, stanowią 3,1% ogółu ludności Polski. W regionie obserwowany jest systematyczny spadek liczby ludności. W odniesieniu do stanu w końcu 2018 r. liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się o 3 180 osób (o 0,3%), zaś na przestrzeni ostatnich dziewięciu lat – o 25 095 osób (o 2,1%).

**Tablica 10. Ludność
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 10. Population
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
W tysiącach In thousands	1203,4	1188,8	1181,5	1178,4
Polska=100 Poland=100	3,1	3,1	3,1	3,1
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	105	105	105	105
Miasta – w % ogółu ludności Urban areas – in % of total population	60,0	60,6	60,8	60,8
Wieś – w % ogółu ludności Rural areas – in % of total population	40,0	39,4	39,2	39,2
Na 1 km ² powierzchni ogólnej Per 1 km ² of total area	60	59	59	58

Średnia gęstość zaludnienia (liczba osób przypadająca na 1 km²) w końcu grudnia 2019 r. wyniosła w województwie 58 (w Polsce 123) i kształtowała się na poziomie nieco niższym niż rok wcześniej (59) oraz w końcu 2010 r. (60). Wskaźnik ten wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne na terenie województwa – nadal najwyższy notowano w Białymstoku i Łomży (odpowiednio 2913 i 1927 osób na 1 km²), zaś najniższy – w powiatach sejneńskim (23 osoby na 1 km²) i hajnowskim (26 osób na 1 km²).

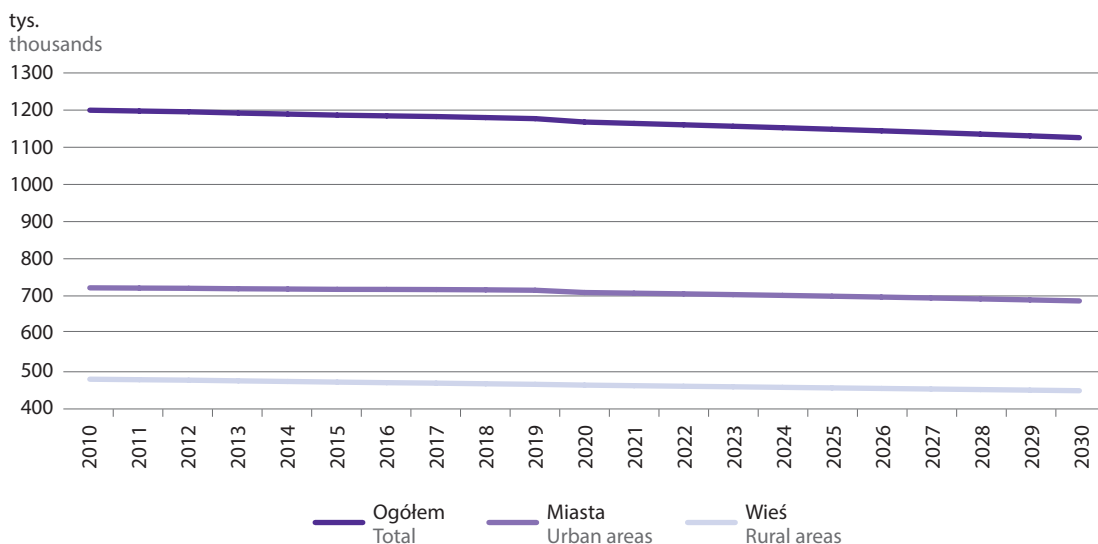
Ludność miejska w omawianym okresie liczyła 716923 osoby i stanowiła 60,8% ogółu mieszkańców regionu. W Polsce udział ludności zamieszkującej w miastach ukształtował się na nieco niższym poziomie i wyniósł 60,0%. Wskaźnik urbanizacji w województwie podlaskim przyjął tę samą wartość co przed rokiem, ale był o 0,8 p. proc. wyższy niż 9 lat wcześniej. W końcu 2019 r. tereny wiejskie w województwie podlaskim zamieszkiwało 461430 osób. Odsetek ludności wiejskiej (wskaźnik ruralizacji) osiągnął poziom 39,2% i był niższy niż średnio w kraju, gdzie wynosił 40,0%. W porównaniu z zanotowanym w końcu poprzedniego roku analizowany wskaźnik w Podlaskiem nie zmienił swej wartości, natomiast obniżył się o 0,8 p. proc. w stosunku do stanu w końcu 2010 r.

Wykres 14. Ludność w latach 2010–2019 oraz prognoza do 2030 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 14. Population in 2010–2019 and projection until 2030

As of 31st December

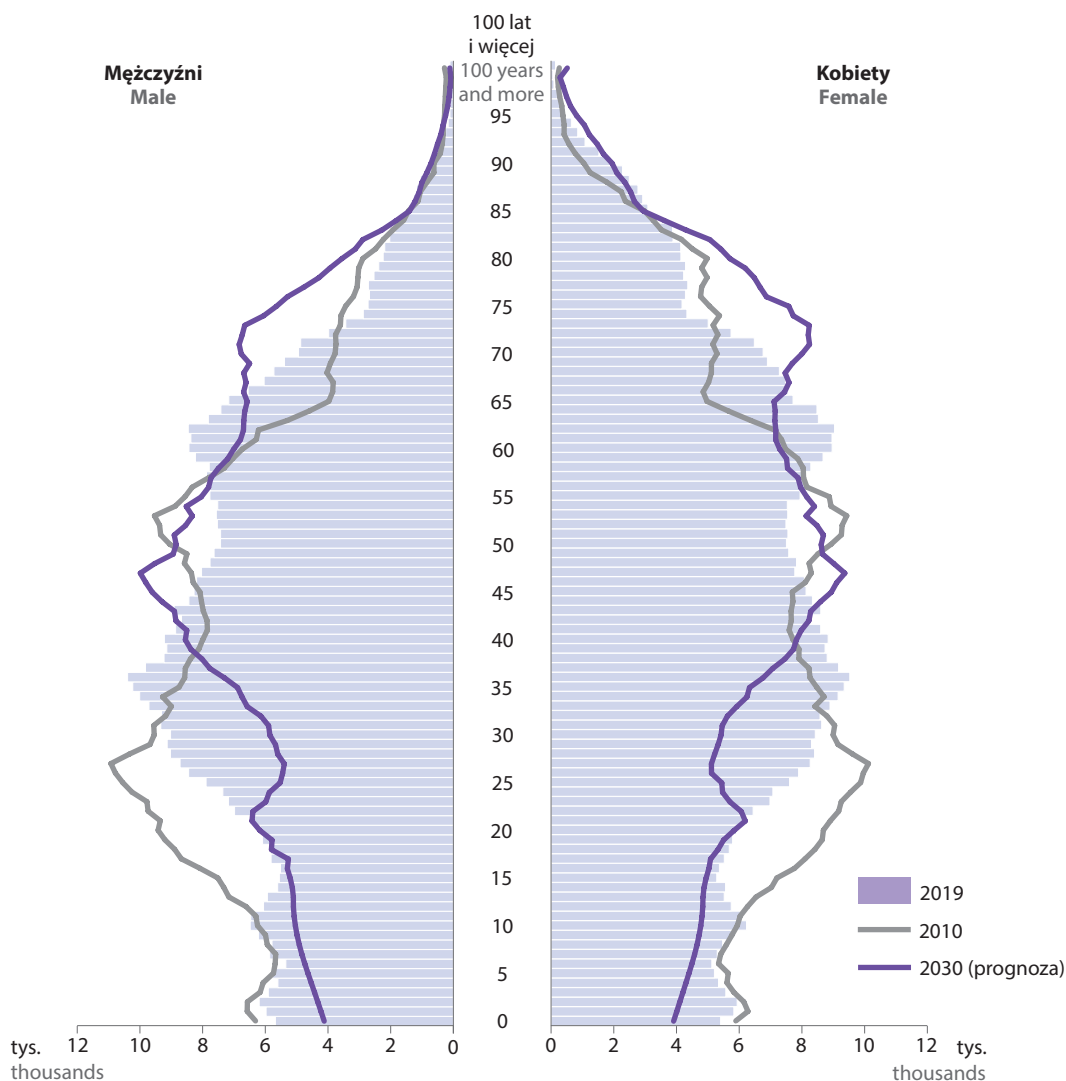
Struktura ludności według płci w województwie podlaskim od kilku lat nie ulega większym zmianom. W ogólnej liczbie mieszkańców nieznacznie przeważają kobiety, których odsetek w końcu grudnia 2019 r. wyniósł 51,3%. W Polsce sytuacja w tym zakresie jest podobna – w końcu 2019 r. kobiety stanowiły 51,6% ogółu ludności. Współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) ukształtował się na poziomie notowanym w latach poprzednich, osiągając w regionie wartość 105, zaś w Polsce – 107. Omawiany współczynnik wykazuje zróżnicowanie przestrzenne na terenie województwa. W końcu 2019 r. najwyższą jego wartość zaobserwowano w mieście Białystok, gdzie na 100 panów przypadało 113 pań. Przewagę liczby mężczyzn nad liczbą kobiet stwierdzono natomiast w trzech powiatach województwa, przy czym największą w powiecie suwalskim, gdzie na 100 mężczyzn przypadało tylko 96 kobiet.

Analizując strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku, można zauważyć, iż zmniejsza się udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej populacji mieszkańców województwa podlaskiego, a zwiększa się odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym. Udział dzieci i młodzieży w wieku 0–17 lat w ogólnej liczbie ludności regionu w końcu 2019 r. ukształtował się na poziomie 17,5% (w Polsce – 18,1%) i wzrósł o 0,1 p. proc. w stosunku do zanotowanego w końcu 2018 r., ale spadł o 1,5 p. proc. odniesieniu do stanu w końcu 2010 r. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18–59 lat, mężczyźni w wieku 18–64 lata) wyniósł 61,0% (w kraju – 60,0%) i zmniejszył się o 0,7 p. proc. w porównaniu z zano-

towanym w końcu poprzedniego roku i o 2,6 p. proc. w stosunku do stanu w końcu grudnia 2010 r. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety – 60 lat i więcej, mężczyźni – 65 lat i więcej) w ogólnej populacji mieszkańców województwa podlaskiego ukształtował się na poziomie 21,5% (w Polsce – 21,9%) i zwiększył się o 0,6 p. proc. w odniesieniu do stanu w końcu 2018 r. oraz o 4,1 p. proc. w porównaniu ze stanem w dniu 31 grudnia 2010 r.

**Wykres 15. Ludność według płci i wieku w latach 2010, 2019 i 2030
Stan w dniu 31 grudnia**

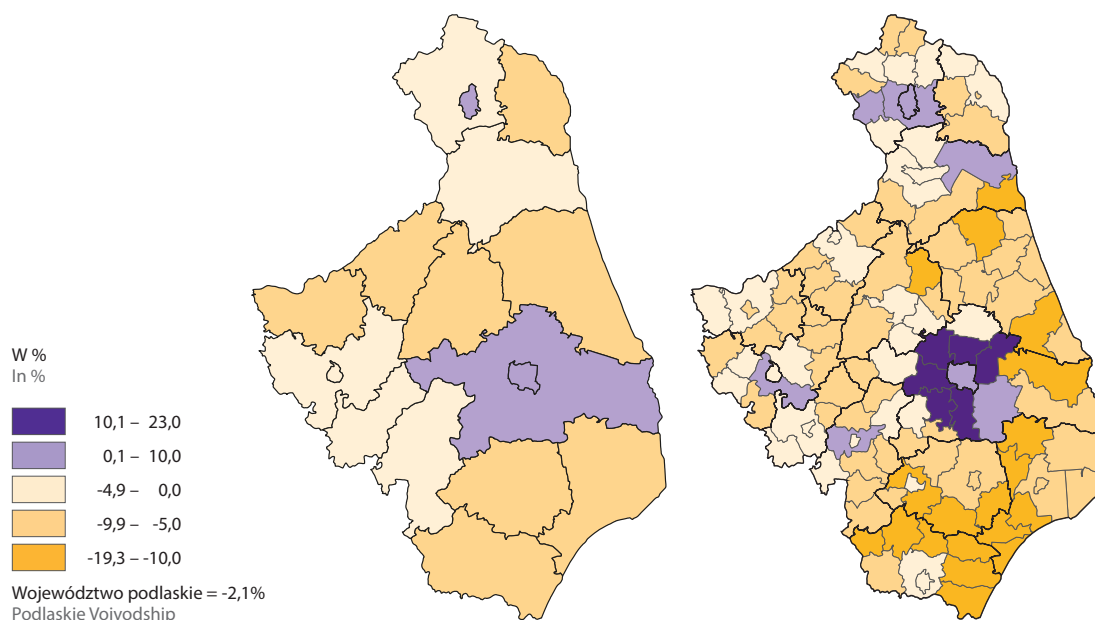
Chart 15. Population by sex and age in 2010, 2019 and 2030
As of 31st December

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego była zróżnicowana. Najmniej korzystna sytuacja wystąpiła w powiecie hajnowskim. W końcu 2019 r. zaobserwowano tu najmniejszy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (14,3%) oraz największy udział osób w wieku poprodukcyjnym (28,7%) w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu. Najwyższy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym zanotowano natomiast w powiecie suwalskim (19,1%), a najniższy udział osób w wieku poprodukcyjnym stwierdzono w powiecie łomżyńskim (18,7%).

**Mapa 18. Zmiana liczby ludności w latach 2010–2019
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 18. Population changes in 2010–2019
As of 31st December

Relacje między poszczególnymi ekonomicznymi grupami wieku ludności obrazuje współczynnik obciążenia demograficznego, czyli liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. W województwie podlaskim w końcu 2019 r. ukształtował się on na poziomie 64 (w kraju – 67), tj. 29 dla wieku przedprodukcyjnego (w kraju – 30) i 35 dla wieku poprodukcyjnego (w kraju – 37). W końcu 2018 r. omawiany wskaźnik osiągnął wartość 62, tj. 28 – dla wieku przedprodukcyjnego i 34 – dla poprodukcyjnego. W 2010 r. ukształtował się na poziomie 57, przy czym w przypadku osób w wieku poniżej 18 roku życia wyniósł 30, podczas gdy dla osób w wieku poprodukcyjnym przyjął wartość 27.

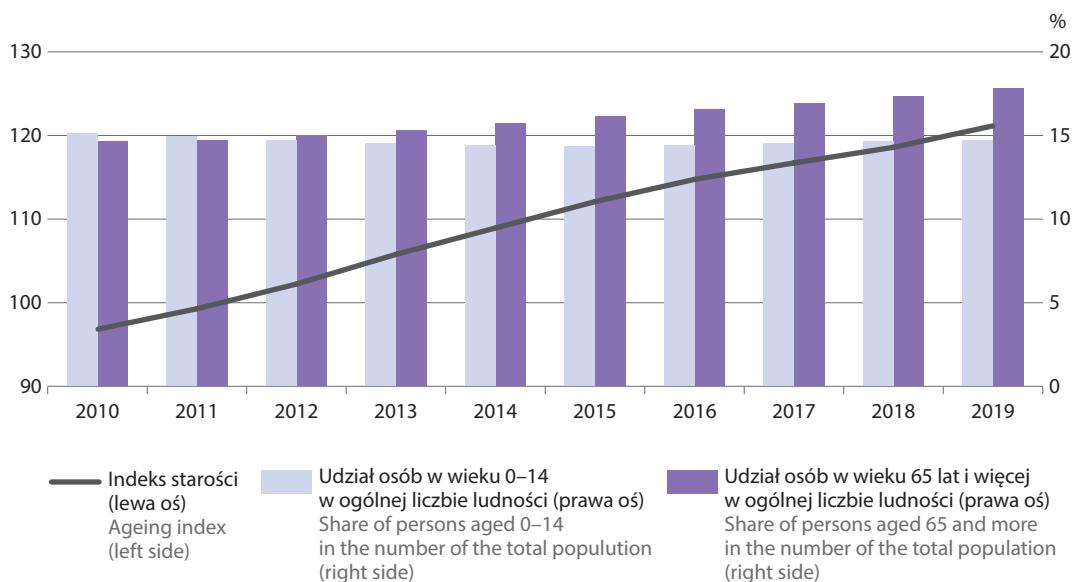
W województwie podlaskim od wielu lat niezmiennie rośnie liczebność grupy osób w wieku 65 lat i więcej. Udział tej populacji w ogólnej liczbie ludności nazywany jest wskaźnikiem starości demograficznej, który w końcu grudnia 2019 r. osiągnął poziom 17,8%, podczas gdy rok wcześniej wynosił 17,3%, a 9 lat wcześniej – 14,6%. W Polsce w omawianym roku wskaźnik ten ukształtował się na nieco wyższym poziomie niż w województwie i osiągnął wartość 18,1%.

W końcu 2019 r. w województwie podlaskim indeks starości wynosił 121. Jego wartość przewyższała zanotowaną średnio w kraju wynoszącą 118. W województwie podlaskim najkorzystniejsza sytuacja w ciągu ostatnich dziewięciu lat wystąpiła w końcu 2010 r., gdy na 100 osób poniżej 15 roku życia przypadało 97 osób w wieku 65 lat i więcej. W kolejnych latach indeks starości wzrastał z roku na rok osiągając w końcu grudnia 2018 r. wartość 119.

Indeks starości jest relacją pokoleniową dziadków i wnuczków, tj. liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat.

Wykres 16. Indeks starości
Stan w dniu 31 grudnia

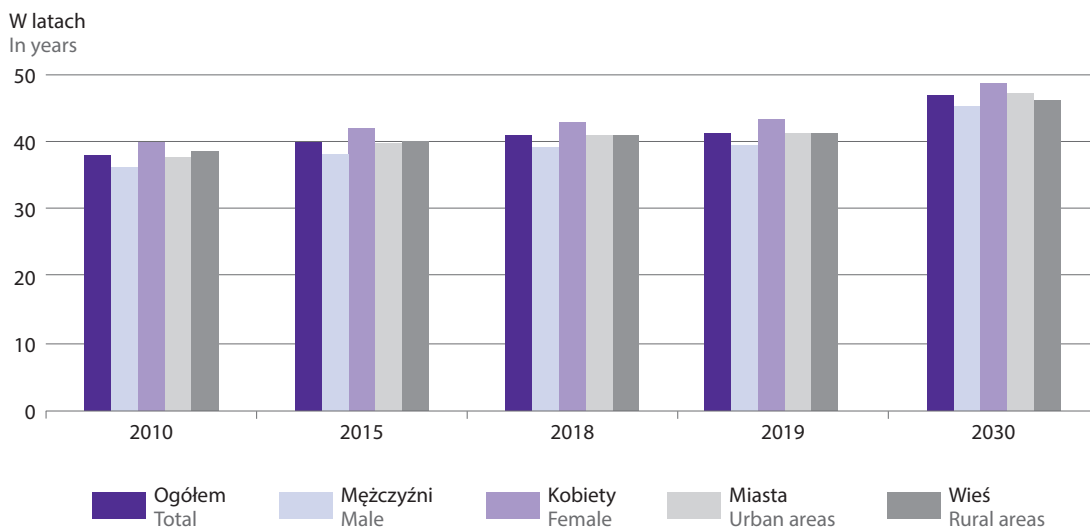
Chart 16. Ageing index
As of 31st December

W województwie podlaskim, według stanu w końcu 2019 r., wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego wyniósł 12, co oznacza, że na 100 osób w wieku 50–64 lata przypadało 12 osób w wieku 85 lat i więcej. W kraju relacja między liczebnościami wyżej wymienionych grup osób ukształtowała się na nieco niższym poziomie osiągając wartość 11. W regionie wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego od 2017 r. utrzymywał się na niezmiennym poziomie, natomiast w końcu 2010 r. na 100 osób w wieku 50–64 lata przypadało 8 osób mających 85 lat i więcej.

Wykres 17. Mediana wieku ludności
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 17. Median age of population
As of 31st December

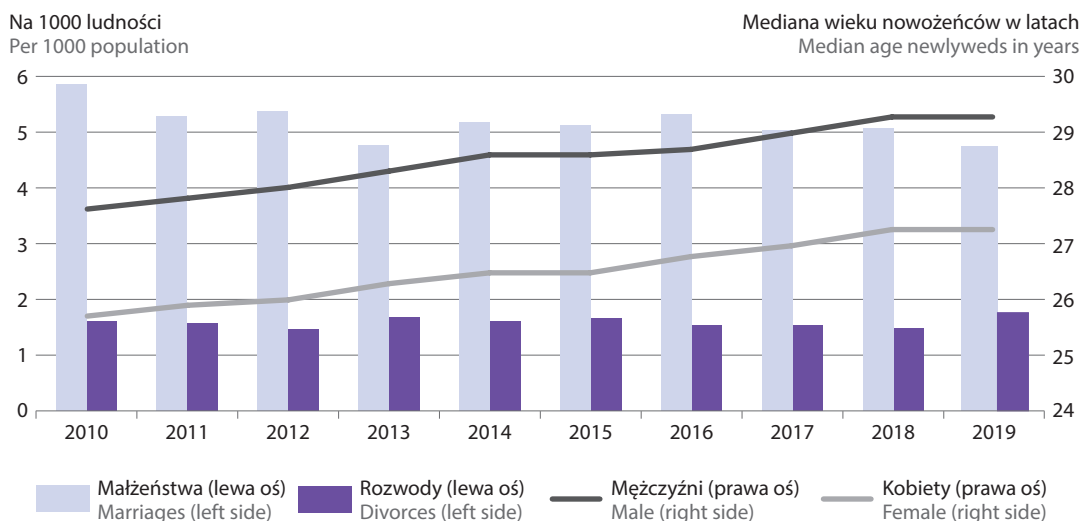

W 2019 r. w podlaskich urzędach stanu cywilnego zarejestrowano 5560 nowo zawartych małżeństw, tj. o 396 (o 6,6%) mniej niż przed rokiem oraz o 1443 (o 20,6%) mniej niż w 2010 r. Współczynnik małżeństw (liczba małżeństw na 1000 ludności) w omawianym roku osiągnął wartość 4,71 (w kraju – 4,78). Częstość zawierania małżeństw była wyższa zarówno w 2018 r., jak i w 2010 r., gdy omawiany współczynnik ukształtował się na poziomie odpowiednio – 5,04 i 5,82. Powyższy wskaźnik cechowało duże zróżnicowanie między poszczególnymi powiatami. W analizowanym roku w województwie podlaskim najczęściej związki małżeńskie zawierali mieszkańcy powiatu kolneńskiego (5,41), zaś najmniej związków małżeńskich w przeliczeniu na 1000 ludności zanotowano w mieście Białystok (4,40).

Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności (według stanu w dniu 30 czerwca).

W 2019 r. w Podlaskiem zostało orzeczonych prawomocnie przez sądy 2086 rozwodów, co w porównaniu z poprzednim rokiem oznacza wzrost o 340 (o 19,5%), a w stosunku do 2010 r. – o 149 (o 7,7%). Współczynnik rozwodów (liczba rozwodów na 1000 ludności) w omawianym roku w regionie wyniósł 1,77 (w kraju – 1,70), podczas gdy rok wcześniej ukształtował się na poziomie 1,48, a w 2010 r. – 1,61. Analiza współczynnika w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego wykazała, że w 2019 r. najczęściej rozwodzili się mieszkańcy miasta Białystok, gdzie wskaźnik rozwodów wyniósł 2,58. Najmniej rozwodów w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w powiecie monieckim (0,89).

Wykres 18. Małżeństwa zawarte i rozwody
Chart 18. Marriages contracted and divorces

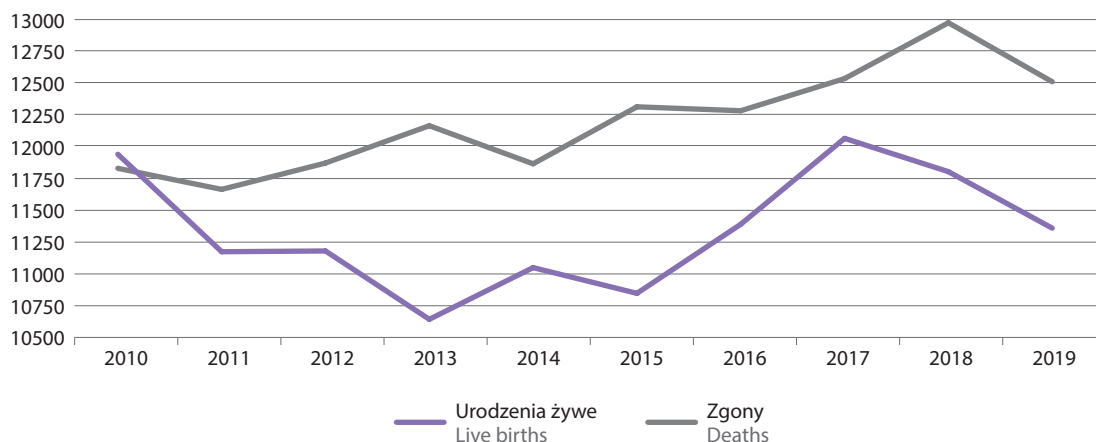

W omawianym roku w województwie podlaskim sądy orzekły 62 separacje, czyli o 10 (o 19,2%) więcej niż przed rokiem, ale o 43 (o 41,0%) mniej niż w 2010 r. Jednocześnie miało miejsce 11 przypadków zniesienia separacji (w kraju – 258), tj. po 2 więcej niż przed rokiem i dziewięć lat wcześniej.

W 2019 r. w województwie zarejestrowano 11342 urodzenia żywe, tj. o 448 (o 3,8%) mniej niż przed rokiem oraz o 586 (o 4,9%) mniej niż w 2010 r. Współczynnik urodzeń żywych (liczba urodzeń żywych na 1000 ludności) wyniósł 9,62 (w kraju – 9,77) i był niższy od zanotowanego rok wcześniej, gdy osiągnął wartość 9,97 oraz od zarejestrowanego w 2010 r., kiedy to wyniósł 9,90. Rozpatrując wartość współczynnika dla powiatów województwa podlaskiego, największe natężenie urodzeń stwierdzono w mieście Białystok (11,14), a najmniejsze w powiecie sokólskim (7,37). Wśród gmin regionu najwięcej urodzeń w przeliczeniu na 1000 ludności zanotowano w gminie wiejskiej Wysokie Mazowieckie (14,35), zaś najniższy współczynnik urodzeń zaobserwowano w gminie wiejskiej Szudziałowo (2,78).

W tym samym roku w Podlaskiem zmarło 12501 osób, tj. o 468 (o 3,6%) mniej niż przed rokiem, ale o 687 (o 5,8%) więcej niż przed dziewięcioma laty. Ogólny współczynnik zgonów (liczba zgonów na 1000 ludności) wyniósł 10,60 (w kraju – 10,67), podczas gdy w 2018 r. – 10,97, a w 2010 r. – 9,81. Najwyższy współczynnik umieralności wystąpił w powiecie hajnowskim (16,27), zaś najniższy zaobserwowano w mieście Łomża (7,64). Analizując wartość omawianego współczynnika w poszczególnych gminach województwa, najwyższą stwierdzono w gminie wiejskiej Czyże (29,07), zaś najniższą w gminie miejsko-wiejskiej Wasilków (6,84).

Wykres 19. Ruch naturalny ludności
Chart 19. Vital statistics of populaton

W 2019 r. w regionie zarejestrowano 42 zgony niemowląt (dzieci poniżej 1 roku życia). Umieralność niemowląt zmniejszyła się zarówno w porównaniu z 2018 r., jak i w stosunku do 2010 r. odpowiednio o 8 i 12. W 2019 r. współczynnik zgonów niemowląt (liczony na 1000 urodzeń żywych) przyjął wartość 3,70 (w kraju – 3,77), podczas gdy rok wcześniej wyniósł 4,24, a w 2010 r. – 4,53.

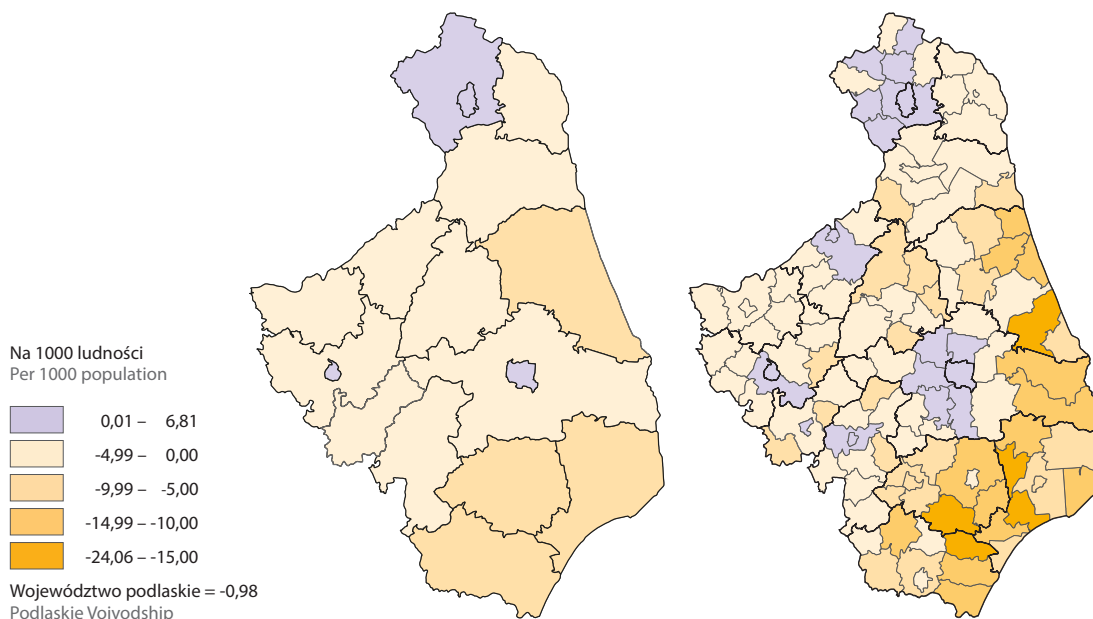
W 2018 r. w województwie podlaskim, tak jak w całej Polsce, przyczyną największej liczby zgonów były nadal choroby układu krążenia oraz choroby nowotworowe. Podobnie jak przed rokiem, spowodowały one łącznie ponad 2/3 wszystkich zgonów (w województwie – 66,8%, w Polsce – 66,9%). W województwie choroby układu krążenia stanowiły przyczynę 43,1% ogólnej liczby zgonów, a choroby nowotworowe – 23,7% (w kraju odpowiednio 40,5% i 26,4%). Kolejną przyczyną zgonów były choroby układu oddechowego, które w 2018 r. spowodowały 7,5% ogółu zgonów w regionie (w kraju – 6,7%). Ważną grupę stanowiły również zewnętrzne przyczyny zgonów, do których zaliczane są między innymi: wypadki komunikacyjne, urazy, zatrucia, samobójstwa czy zabójstwa. W 2018 r. były one powodem 5,5% wszystkich zgonów (w Polsce – 4,9%).

W 2019 r. współczynnik urodzeń żywych w województwie był w dalszym ciągu niższy od zanotowanego średnio w Polsce, zaś współczynnik zgonów pierwszy raz od sześciu lat nie przekroczył odpowiedniej wartości dla kraju.

W omawianym roku w województwie podlaskim zanotowano ujemny przyrost naturalny. Różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów wyniosła minus 1159. W 2018 r. był on również ujemny i ukształtował się na poziomie minus 1179, natomiast w 2010 r. przyjął wartość dodatnią – 114. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców regionu ukształtował się na poziomie minus 0,98 i był niższy od wskaźnika ogólnokrajowego wynoszącego minus 0,91. W 2018 r. współczynnik przyrostu naturalnego w Podlaskiem osiągnął wartość minus 1,00, a w 2010 r. – 0,09.

W 2019 r. współczynnik przyrostu naturalnego przyjął wartości dodatnie w miastach na prawach powiatu oraz w powiecie suwalskim, przy czym najwyższą jego wartość zanotowano w mieście Łomża (2,54). W pozostałych powiatach obserwowano ujemne wartości omawianego współczynnika, zaś najniższą stwierdzono w powiecie hajnowskim (minus 8,77).

Mapa 19. Przyrost naturalny ludności w 2019 r.
Map 19. Natural increase of population in 2019

W omawianym roku w województwie podlaskim współczynnik dzietności wyniósł 1,37 i był niższy niż średnio w kraju (1,42). Jego wartość była nieco niższa od zanotowanej rok wcześniej (1,39), ale wyższa niż w 2010 r. (1,31).

Współczynnik dzietności oznacza liczbę dzieci, które urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat), przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłaby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie.

Współczynnik dzietności gwarantujący prostą zastępowalność pokoleń kształtuje się między 2,10 a 2,15. Jest to wartość optymalna, określana jako korzystna dla stabilnego rozwoju demograficznego.

W województwie podlaskim w ciągu dziewięciu ostatnich lat nastąpiło podwyższenie mediany wieku (wieku środkowego) kobiet rodzących dziecko. Zarówno w 2019 r., jak i w 2018 r. kobieta rodząca dziecko miała średnio 30,2 lat, zaś w 2010 r. – 28,4 lat. W omawianym okresie zwiększył się również średni wiek matek, które urodziły pierwsze dziecko. W 2019 r. wyniósł 28,0 lat, podczas gdy w 2010 r. – 26,4 lat (w kraju odpowiednio 28,2 lat i 26,6 lat).

W 2019 r. w ramach migracji wewnętrznych zameldowało się w województwie podlaskim 12938 osób, a wymeldowało się 15397 osób, tj. więcej odpowiednio o 1,8% i 2,7% niż rok wcześniej oraz więcej odpowiednio o 10,3% i 15,4% w porównaniu z 2010 r.

W Podlaskiem od wielu lat utrzymuje się ujemne saldo migracji wewnętrznych ludności na pobyt stały. W 2019 r. osągnęło wartość minus 2459. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniosło minus 2,08, podczas gdy w 2018 r. ukształtowało się na poziomie minus 1,93, a w 2010 r. – minus 1,34.

W 2019 r. miejsce zamieszkania w granicach województwa podlaskiego (ruch wewnątrzwojewódzki) zmieniło 10590 osób. Z innych województw w kraju przybyło 2348 osób, a do innych regionów w Polsce przeprowadziło się 4807 osób. Najwięcej osób przyjechało z województwa mazowieckiego (35,3% ogółu przybywających z innych regionów kraju), warmińsko-mazurskiego (27,3%) oraz lubelskiego (5,8%). Osoby, które wymeldowały się z terenu województwa podlaskiego najczęściej wybierały województwa:

mazowieckie (50,7%), warmińsko-mazurskie (15,7%) oraz pomorskie (10,3%).

Biorąc pod uwagę wiek osób migrujących w ramach ruchu wewnętrznego, zarówno wśród przybywających na stałe, jak i wśród wyjeżdżających przeważały osoby młode. Najczęściej migrowały osoby w wieku od 25 do 29 lat (ich udział w ogólnym napływie ludności wyniósł 16,7%, a w odpływie – 19,4%), od 30 do 34 lat (odpowiednio 15,1% i 17,1%) oraz od 35 do 39 lat (odpowiednio 10,2% i 10,5%).

W 2019 r. w województwie podlaskim liczba osób, które wymeldowały się z pobytu stałego w związku z wyjazdem poza granice kraju wyniosła 267 i w stosunku do roku poprzedniego spadła o 84, a w odniesieniu do 2010 r. – o 154. Liczba osób przybywających z zagranicy i meldujących się na pobyt stały w 2019 r. ukształtowała się na poziomie 694 i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 76, a w stosunku do 2010 r. – o 173. W Polsce liczba osób emigrujących poza granice kraju w 2010 r. wyniosła 17360, w 2018 r. – 11849, zaś w 2019 r. spadła do 10726. W ostatnim roku na powrót do kraju zdecydowało się 16909 osób, tj. aż o 1448 osób więcej niż przed rokiem i o 1663 więcej niż w 2010 r.

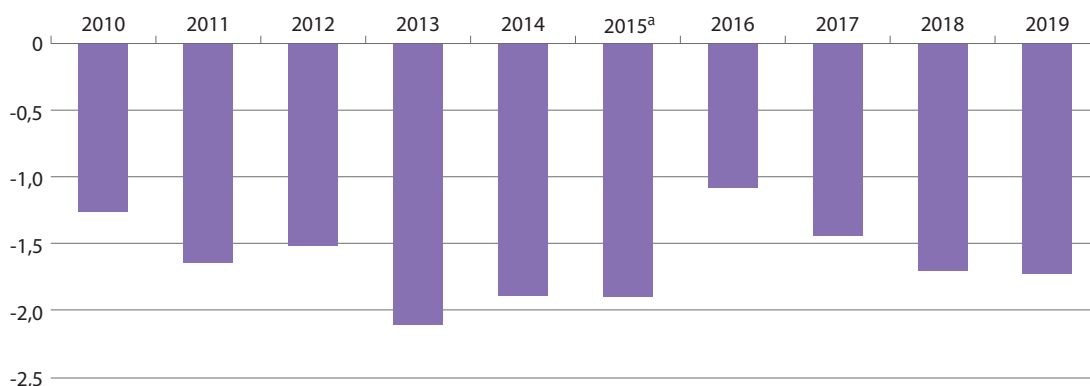
W omawianym roku w województwie podlaskim saldo migracji zagranicznych na pobyt stały było dodatnie i przyjęło wartość 427, a w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniosło 0,36 (w kraju – 0,16), podczas gdy rok wcześniej ukształtowało się na poziomie 0,23, a w 2010 r. – 0,08.

W 2019 r. najwięcej osób przybyło z Wielkiej Brytanii i Białorusi (po 23,2% ogółu) oraz Belgii (12,2%). Wśród emigrantów najliczniejszą grupę stanowiły osoby, które wyjechały do Wielkiej Brytanii (25,1%), Stanów Zjednoczonych (24,3%) oraz Niemiec (12,0%).

Wśród imigrantów najwięcej było dzieci w wieku 0–4 lata (36,6% ogółu) oraz 5–9 lat (13,3%). Wśród osób opuszczających na stałe województwo podlaskie przeważały natomiast osoby w wieku 35–39 lat (13,5%), 40–44 lata (11,6%) oraz 30–34 lata (11,2%).

W 2019 r., podobnie jak w latach poprzednich, saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały było ujemne. Oznacza to, że liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego w ciągu omawianego roku przekroczyła liczbę osób zameldowanych na pobyt stały w tym czasie (w 2019 r. – o 2032, w 2018 r. – o 2014, a w 2010 r. – o 1516). W przeliczeniu na 1000 ludności saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w 2019 r. wyniosło minus 1,72, podczas gdy rok wcześniej ukształtowało się na poziomie minus 1,70, a w 2010 r. – minus 1,26.

Wykres 20. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały
Chart 20. Internal and external net migration of population for permanent residence

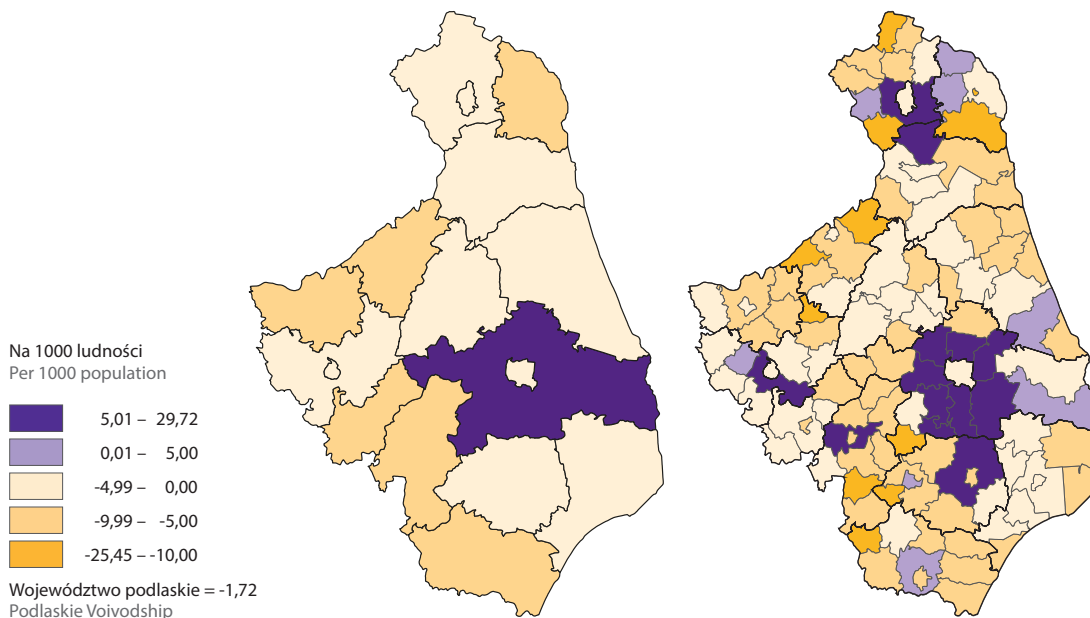

a Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
a For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

W województwie podlaskim dodatnie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały wystąpiło tylko w powiecie białostockim (1456). W pozostałych powiatach stwierdzono ujemne saldo migracji, przy czym najniższe zaobserwowano w mieście Białystok (minus 432). W przeliczeniu na 1000 ludności

najwyższe saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych odnotowano w powiecie białostockim (9,79), a najniższe – w powiatach sejneńskim (minus 6,05) i grajewskim (minus 6,04).

Mapa 20. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały w 2019 r.
Map 20. Internal and external net migration of population for permanent residence in 2019

Edukacja Education

W roku szkolnym 2018/19 zwiększyła się liczba dzieci objętych edukacją przedszkolną w ujęciu rocznym. Na skutek reformy szkolnictwa był to ostatni rok funkcjonowania gimnazjów, co wiązało się ze zmniejszeniem liczby uczniów w tych szkołach, a zwiększeniem liczby uczniów szkół podstawowych w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym. Szkoły ponadgimnazjalne i ponadpodstawowe kształciły mniej uczniów niż przed rokiem. Odnotowano również spadek liczby studentów podlaskich uczelni wyższych w odniesieniu do roku akademickiego 2017/18.

Przedstawione informacje, z wyjątkiem danych o szkołach wyższych, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Dane dotyczące wychowania przedszkolnego oraz szkół (poza uczelniami) podano według stanu na początku roku szkolnego, a dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego.

W województwie podlaskim w końcu września 2018 r. działały 664 placówki wychowania przedszkolnego, tj. 3,0% wszystkich placówek tego typu w Polsce. W skali roku ich liczba zmniejszyła się o 8, ale w porównaniu z zanotowaną 8 lat wcześniej zwiększyła się o 55. Wśród omawianych placówek funkcjonowało 289 przedszkoli, 286 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych, 73 punkty przedszkolne oraz 16 zespołów wychowania przedszkolnego. W województwie podlaskim w ciągu 8 lat przybyło 106 przedszkoli oraz 26 punktów przedszkolnych, natomiast przestało funkcjonować 75 oddziałów przy szkołach podstawowych i 2 zespoły wychowania przedszkolnego. W placówkach wychowania przedszkolnego przygotowano 33,0 tys. miejsc w 2,1 tys. oddziałów. Liczba miejsc wzrosła w odniesieniu do poprzedniego roku szkolnego o 6,3%, a do roku szkolnego 2010/11 aż o 47,8%.

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

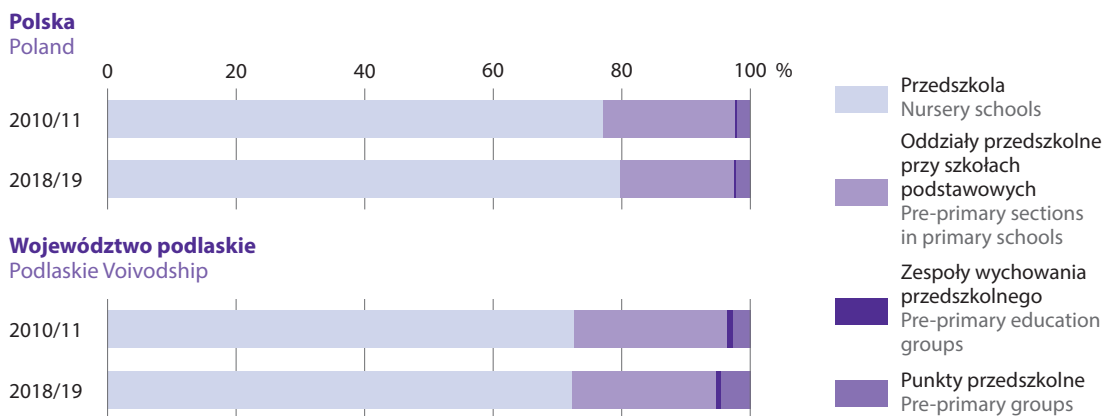
Tablica 11. Wychowanie przedszkolne
Table 11. Pre-primary education

Wyszczególnienie Specification	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19
Placówki Establishments	609	660	672	664
miasta urban area	239	292	333	335
wieś rural areas	370	368	339	329
w tym przedszkola of which nursery schools	183	247	276	289
w tym specjalne of which special	1	4	10	11
Miejsca Places	22358	27043	31077	33042
w tym przedszkola of which nursery schools	21141	24646	28611	30611
w tym specjalne of which special	3	84	186	202
Dzieci ^a Children ^a	30073	31463	38444	39579
miasta urban area	23259	23781	28984	30057
wieś rural areas	6814	7682	9460	9522
w tym w wieku: 6 lat of which at the age of: 6	9271	2456	10399	10806
5 lat 5	8314	11434	10296	9808
Dzieci w wieku 3–6 lat na 100 miejsc w przedszkolach Children aged 3–6 per 100 places in nursery schools	215	.	153	142

a W latach szkolnych 2015/16–2018/19 łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
a In the school years 2015/16–2018/19 including children staying in the units performing health care activities.

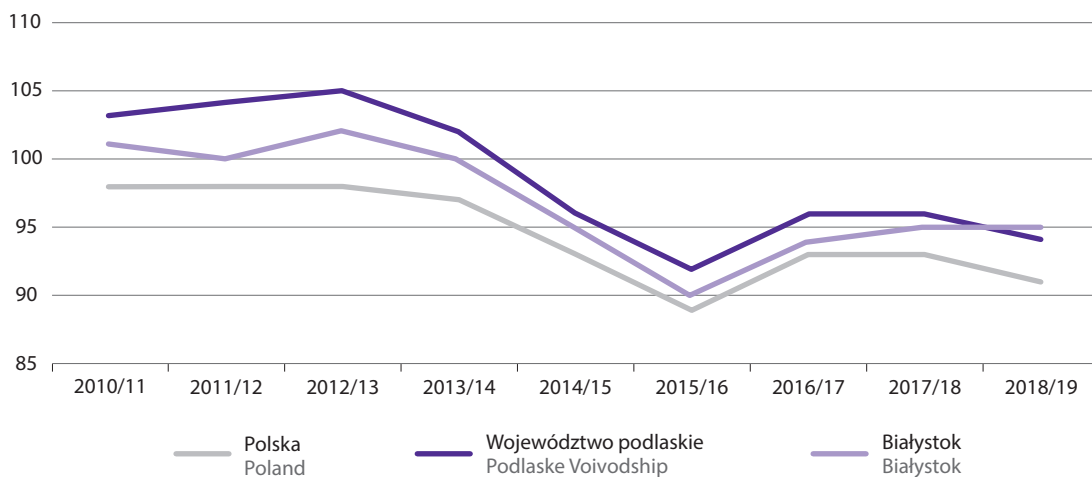
W roku szkolnym 2018/19 wychowaniem przedszkolnym w województwie podlaskim objęto 39,6 tys. tj. 2,8% ogółu dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w Polsce. Do placówek w Podlaskiem w analizowanym roku uczęszczało o 3,0% więcej dzieci niż rok wcześniej i aż o 31,6% więcej niż osiem lat wcześniej.

Wykres 21. Struktura dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego według rodzajów placówek
Chart 21. Structure of children attending pre-primary education establishments by kids of establishments

W województwie podlaskim w roku szkolnym 2018/19 na 100 miejsc w przedszkolach przypadało 94 dzieci, podczas gdy średnio w kraju – 91. Najwięcej dzieci w przedszkolach na 100 miejsc przypadało w powiatach łomżyńskim – 132 i wysokomazowieckim – 101. W powiecie suwalskim wszystkie przygotowane miejsca w przedszkolach były wykorzystane (na 100 miejsc przypadało 100 dzieci). W 14 pozostałych powiatach liczba dzieci była mniejsza niż liczba przygotowanych dla nich miejsc w przedszkolach, a najmniejszą liczbę dzieci w przedszkolach na 100 miejsc zanotowano w powiecie augustowskim – 89.

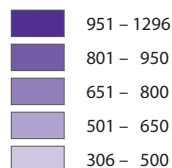
Wykres 22. Dzieci w przedszkolach na 100 miejsc
Chart 22. Children in nursery schools per 100 places

Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego zlokalizowanych na terenie województwa podlaskiego stanowiła 88,5% mieszkańców województwa w wieku 3–6 lat (w kraju – 89,5%). W związku z dowożeniem dzieci z gmin wiejskich do placówek zlokalizowanych w miastach, w 10 gminach miejskich omawiany wskaźnik przyjął wartości większe od 100,0%. Najwyższą jego wartość zanotowano w mieście Wysokie Mazowieckie (129,6%). W pozostałych gminach kształtował się on na poziomie niższym niż 100,0%, a najniższy odnotowano w gminie wiejskiej Wysokie Mazowieckie (30,6%).

Mapa 22. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2018/19
Map 22. Pre-primary education in the 2018/19 school year

Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego
na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat
Children attending pre-primary education establishments
per 1000 children aged 3–6

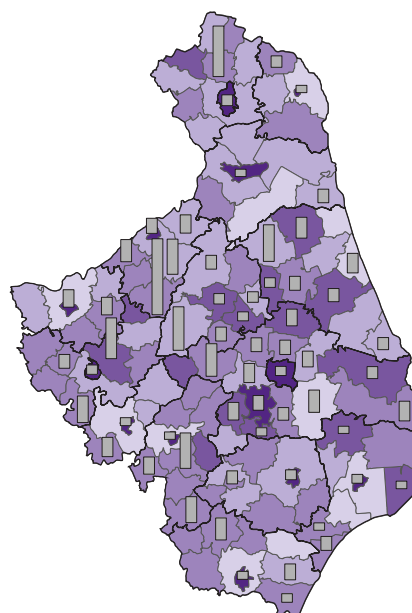

Województwo podlaskie = 885
Podlaskie Voivodship

Dzieci w wieku 3–6 lat
na 1 miejsce w przedszkolu
Children aged 3–6
per place in nursery school

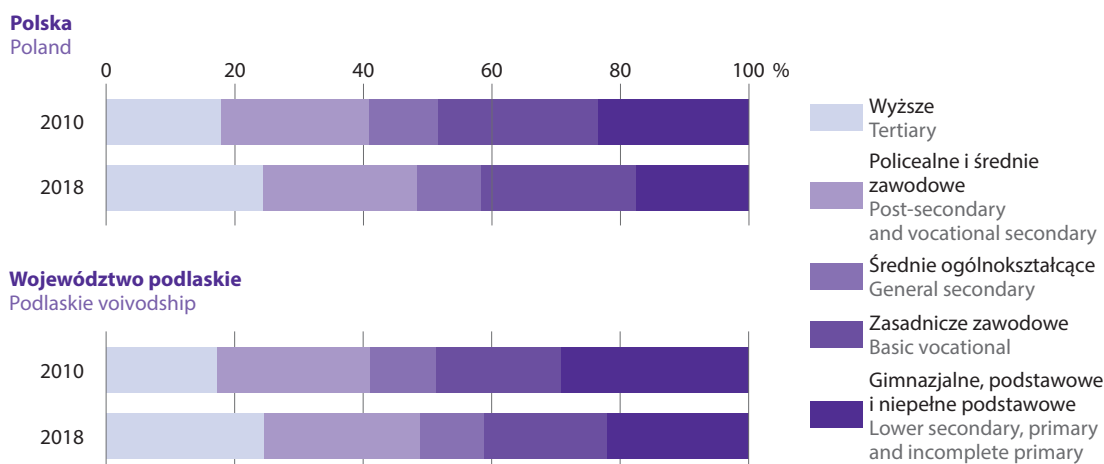

Województwo podlaskie
Podlaskie Voivodship

Analiza wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) wykazała, że w 2018 r. wśród mieszkańców województwa w wieku 15 lat i więcej największy odsetek tworzyli legitymujący się wykształceniem wyższym (24,5%), a nieco mniejszy posiadający wykształcenie policealne oraz średnie zawodowe (24,3%). Najmniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (9,9%). W kraju struktura ludności ukształtowała się podobnie jak w Podlaskiem, przy czym udział wymienionych grup wynosił odpowiednio: 24,4%, 24,0% i 10,0%. W 2010 r. w regionie dominowały natomiast osoby, które zakończyły edukację na najniższym poziomie, tj. posiadały wykształcenie gimnazjalne, podstawowe lub niepełne podstawowe, a ich odsetek osiągnął 29,3%. W tym samym roku w Polsce najwięcej osób legitymowało się wykształceniem zasadniczym zawodowym (24,8%).

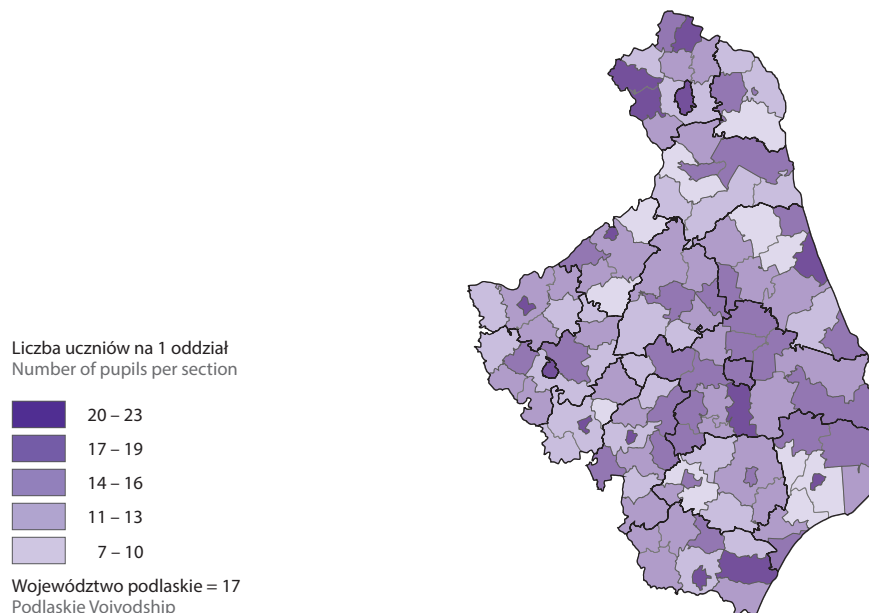
Wykres 23. Struktura ludności według poziomu wykształcenia^a
Chart 23. Structure of population by education level^a

^a Na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności.
^a On the Labour Force Survey basis.

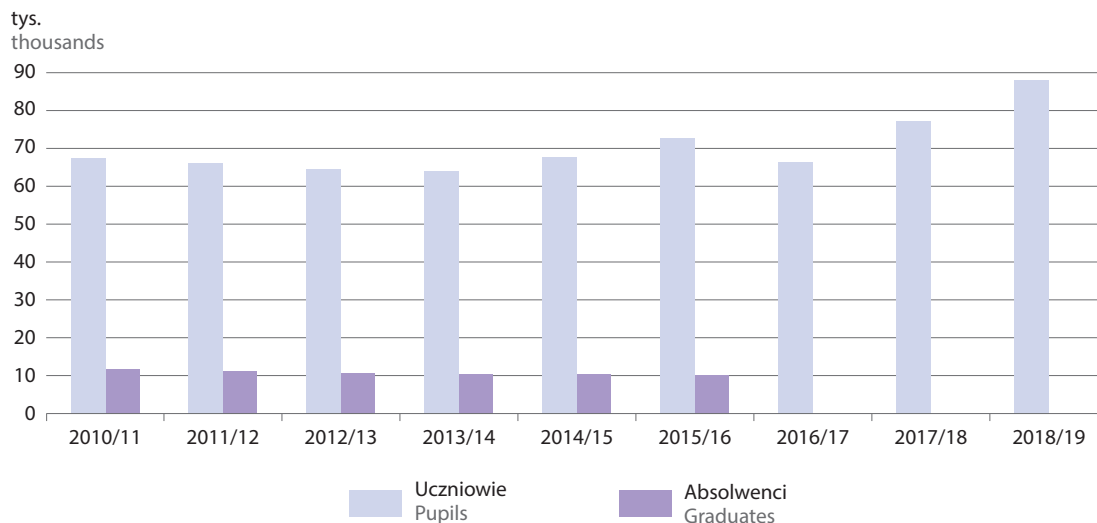
We wrześniu 2018 r. na terenie województwa podlaskiego funkcjonowały 434 szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży, co stanowiło 3,0% ogółu takich szkół w kraju. W stosunku do poprzedniego roku ich liczba zmniejszyła się o 1, tj. o 0,2%. W roku szkolnym 2018/19 w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży uczyło się 87,8 tys. osób, czyli 2,9% wszystkich uczniów tego typu szkół w Polsce. W porównaniu z rokiem szkolnym 2017/18 liczba uczniów tych szkół wzrosła o 10,6 tys., tj. o 13,8%.

Mapa 22. Uczniowie w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2018/19
Map 22. Pupils in primary schools for children and youth in the 2018/19 school year

W związku z reformą szkolnictwa, w czerwcu 2018 r. nie było absolwentów szkół podstawowych, a we wrześniu naukę w klasie ósmej rozpoczęło 10,8 tys. osób, tj. 12,3% ogółu uczniów szkół podstawowych w województwie.

Wykres 24. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży
Chart 24. Pupils and graduates of primary schools for children and youth

Od 1 września 2017 r. rozpoczęto reformę systemu edukacji, która docelowo wprowadza: 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią szkołę branżową I stopnia, 2-letnią szkołę branżową II stopnia oraz likwiduje gimnazja.

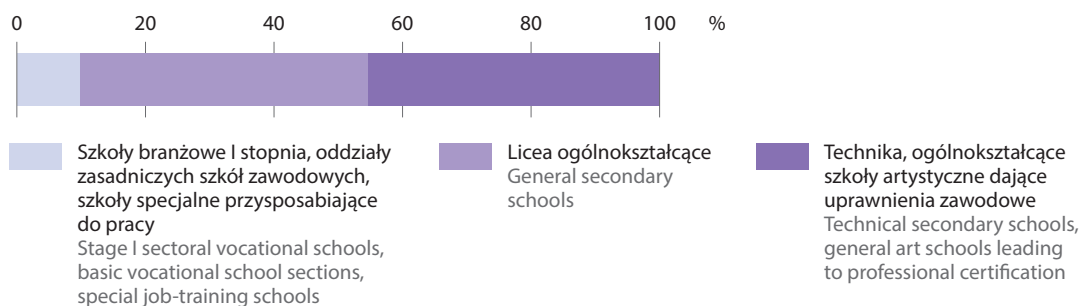
Rok szkolny 2018/19 był ostatnim rokiem funkcjonowania gimnazjów. W województwie podlaskim działalność oświatową prowadziło nadal 71 gimnazjów dla dzieci i młodzieży (w kraju – 1640), czyli o 8 mniej niż w poprzednim roku. Liczba uczniów tych szkół we wrześniu 2018 r. wynosiła 10,4 tys. i była o 51,1% mniejsza niż rok wcześniej. Stanowili oni 3,0% wszystkich uczniów w Polsce na tym poziomie kształcenia.

W czerwcu 2018 r. edukację w gimnazjum zakończyło 10,7 tys. osób, tj. o 2,3% mniej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego.

W roku szkolnym 2018/19 na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 185 ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych szkół dla młodzieży (w kraju – 6336), w których kształciło się łącznie 35,6 tys. uczniów, co stanowiło 3,1% ogółu uczniów na tym etapie kształcenia w Polsce. W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym ubyło 5 takich placówek, a liczba ich uczniów zmniejszyła się o 1,5%. Wśród szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych najczęściej uczniów skupiały technika i ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe, do których uczęszczało 16,1 tys. młodzieży. Dużą grupę, liczącą 16,0 tys. osób, tworzyli uczniowie liceów ogólnokształcących. Dwa wymienione typy szkół cieszą się od lat niesłabnącą popularnością wśród młodzieży. Mniejszym zainteresowaniem uczniów cieszą się szkoły, których głównym celem jest wykształcenie umiejętności przydatnych do pracy w określonym zawodzie oraz przygotowanie do kształcenia ustawicznego. W roku szkolnym 2018/19 w szkołach branżowych I stopnia, oddziałach zasadniczych szkół zawodowych i szkołach specjalnych przysposabiających do pracy uczyło się 3,5 tys. młodzieży, tj. o 4,4% mniej niż przed rokiem.

Wykres 25. Struktura uczniów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

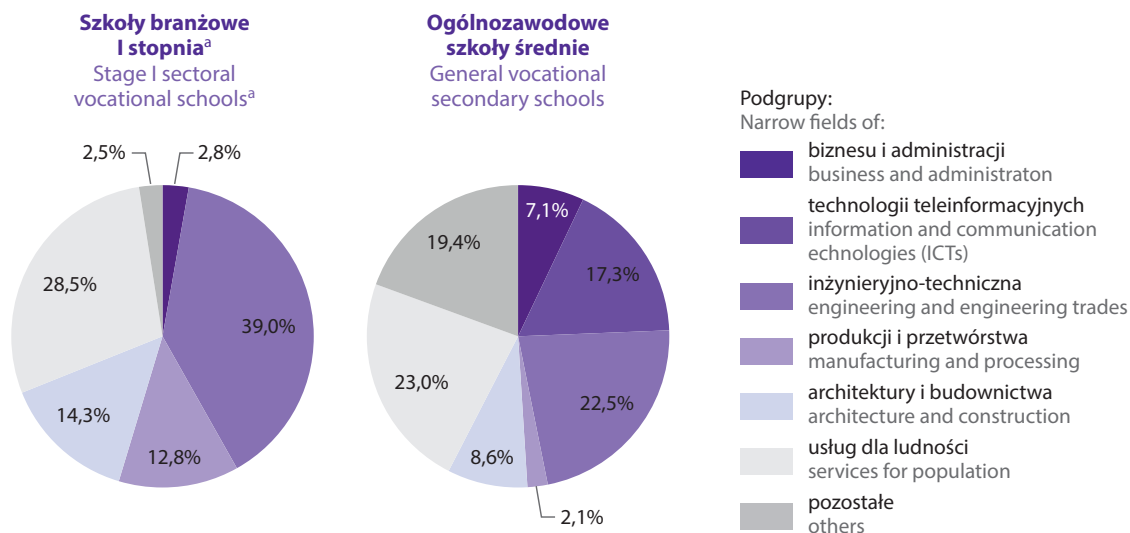
Chart 25. Structure of students of upper secondary and post-primary schools for youth by types in the 2018/19 school year

Uczniowie szkół branżowych I stopnia najczęściej wybierali inżynieryjno-techniczne kierunki kształcenia. W roku szkolnym 2018/19 kształciło się na nich 39,0% uczniów tych szkół. Wśród uczęszczających do ogólnozawodowych szkół średnich największą popularnością cieszyły się natomiast kierunki związane z usługami dla ludności. Wybrało je 23,0% omawianej grupy uczniów.

Wykres 26. Struktura uczniów szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia w roku szkolnym 2018/19

Chart 26. Structure of students of vocational schools for youth by narrow fields of education in the 2018/19 school year

^a Łącznie z uczniami w oddziałach zasadniczych szkół zawodowych.
a Including pupils in basic vocational school sections.

W czerwcu 2018 r. naukę we wszystkich typach szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży zakończyło 10,1 tys. uczniów, czyli o 6,5% mniej niż rok wcześniej. Stanowili oni 3,2% wszystkich absolwentów tego typu szkół w Polsce.

Dopełnienie edukacji na poziomie średnim zawodowym stanowią szkoły policealne. W końcu września 2018 r. w województwie podlaskim działalność oświatową prowadziło 61 placówek tego typu (w kraju – 1981). W stosunku do analogicznego okresu 2017 r. ich liczba zmniejszyła się o 6 jednostek. W omawianym okresie do szkół policealnych uczęszczało łącznie 7,2 tys. słuchaczy, tj. 3,3% ogółu osób w Polsce kształcących się w tych placówkach. Liczba uczniów szkół policealnych zmniejszyła się o 12,6% w porównaniu z zanotowaną w roku poprzednim.

W czerwcu 2018 r. naukę w szkołach policealnych zakończyło 2,3 tys. osób, co stanowiło 2,3% wszystkich absolwentów tego typu szkół w Polsce. Liczba absolwentów omawianych szkół w województwie była o 12,9% niższa niż przed rokiem.

Dane o studentach zaprezentowano:

- w roku akademickim 2017/18 – według stanu w dniu 30 listopada;
- w roku akademickim 2018/19 – według stanu w dniu 31 grudnia.

W roku akademickim 2018/19 na terenie województwa podlaskiego miało siedzibę 16 uczelni, wśród nich było 5 uczelni publicznych oraz 11 niepublicznych. W omawianym roku na uczelniach w regionie kształciło się 29,8 tys. osób (łącznie z cudzoziemcami, ale bez jednostek zamiejscowych polskich uczelni za granicą), co stanowiło 2,4% wszystkich studentów w Polsce. W porównaniu z poprzednim rokiem akademickim nastąpił spadek liczby studentów o 5,4%. Wśród osób kształcących się na uczelniach przeważali słuchacze uczelni publicznych. Ich liczba ukształtowała się na poziomie 25,2 tys. (o 7,3% niższym niż przed rokiem), co stanowiło 84,7% ogółu studentów, natomiast na uczelniach niepublicznych studiowało 4,6 tys. osób (o 6,7% więcej niż w roku poprzednim).

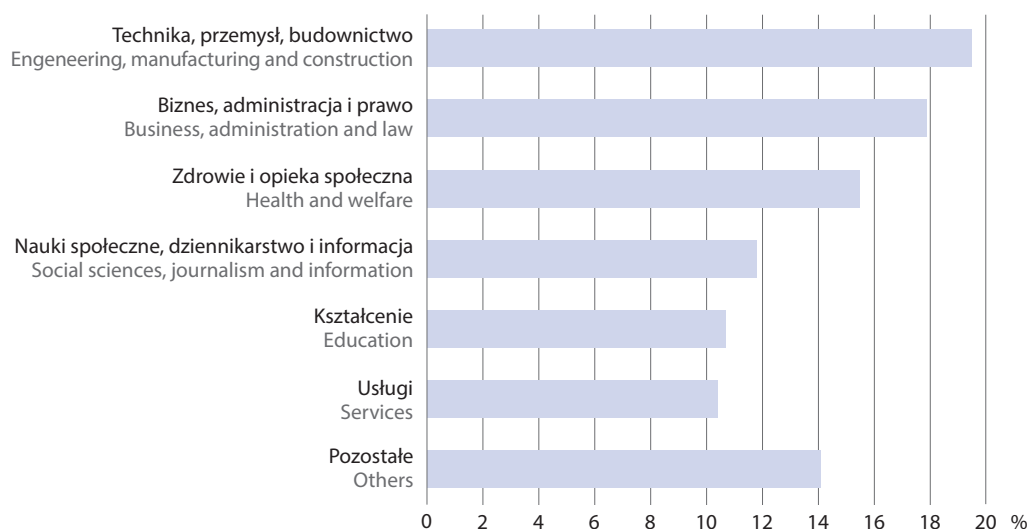
Uczelnie mające siedzibę w Białymstoku skupiały 83,3% ogółu podlaskich studentów.

W 2018 r. największą popularnością wśród studentów cieszyły się takie grupy kierunków kształcenia jak: zdrowie i opieka społeczna (22,3% ogółu studentów), technika, przemysł, budownictwo (18,9%) oraz biznes, administracja i prawo (15,3%). Najmniejszą liczbę studentów skupiały kierunki należące do grup: indywidualne studia międzyobszarowe (0,2%), rolnictwo (1,6%) oraz nauki przyrodnicze, matematyka i statystyka (3,1%).

W roku akademickim 2017/2018 w województwie podlaskim dyplomy ukończenia studiów pierwszego stopnia z tytułem licencjata bądź inżyniera, drugiego stopnia z tytułem magistra oraz jednolitych studiów magisterskich uzyskało 8,9 tys. osób (łącznie z cudzoziemcami), tj. 2,7% absolwentów wszystkich uczelni w kraju. W porównaniu z poprzednim rokiem liczba absolwentów zmniejszyła się o 11,0%. Z ich ogólnej liczby 88,2% otrzymało dyplom ukończenia uczelni publicznej. Wśród absolwentów najliczniejsza grupa zdobyła dyplom na kierunkach należących do grupy kierunków technika, przemysł, budownictwo (19,5% ogółu absolwentów), zaś najmniej liczną odnotowano na kierunkach związanych z rolnictwem (1,4%).

Wykres 27. Struktura absolwentów uczelni według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2017/18

Chart 27. Structure of graduates of higher education institutions by broad fields of education in the 2017/18 academic year

a łącznie z cudzoziemcami.
a Including foreigners.

Głównym celem edukacji dorosłych jest kontynuacja przerwanej z różnych przyczyn cyklu kształcenia. Podstawowym powodem ponownego podjęcia nauki jest zazwyczaj chęć uzupełnienia wiedzy czy podniesienia poziomu wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych.

W województwie podlaskim w roku szkolnym 2018/19 funkcjonowało 40 szkół dla dorosłych (w kraju – 1471). Sieć szkół dla dorosłych obejmowała: 1 szkołę podstawową, 1 oddział gimnazjalny oraz 39 liceów ogólnokształcących. W stosunku do roku szkolnego 2017/18 ich liczba zmniejszyła się o 8 jednostek. Naukę kontynuowało w nich łącznie 3,2 tys. osób, tj. 2,3% ogółu osób w Polsce kształcących się w tego typu placówkach. Liczba uczniów tych szkół zmniejszyła się o 15,3% w porównaniu z zanotowaną rok wcześniej.

Szkoły dla dorosłych w roku szkolnym 2017/18 ukończyło 1,2 tys. osób, tj. 2,9% ogółu osób w Polsce, które zakończyły edukację w tego typu placówkach. Liczba absolwentów wzrosła o 12,6% w stosunku do zanotowanej rok wcześniej. Zdecydowanie najliczniejszą grupę absolwentów tworzyli kończący edukację w liceach ogólnokształcących (98,0% ogółu).

W 2018 r., według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), 5,2% osób w wieku

25–64 lata deklarowało uczestnictwo w edukacji obejmującej nauczanie formalne (szkoła i studia wyższe) i kształcenie pozaformalne (różnego rodzaju kursy i szkolenia). W kraju odsetek osób wskazanej grupy wieku, które uczestniczyły w różnych formach kształcenia ustawicznego był nieco wyższy i wynosił 5,7%. W województwie omawiany wskaźnik w porównaniu z zanotowanym w 2017 r. wzrósł o 1,9 p. proc., a w odniesieniu do 2010 r. – o 0,2 p. proc.

Odpowiedzialność za realizację zadań oświatowych w Polsce spoczywa głównie na jednostkach samorządu terytorialnego. W 2018 r. w województwie podlaskim wydały one w dziale 801 „Oświata i wychowanie” łączną kwotę 2176,8 mln zł, podczas gdy w kraju – 70512,2 mln zł. Udział wydatków oświatowych w budżetach jst wyniósł odpowiednio 25,7% i 27,2%. W stosunku do 2017 r. omawiane wydatki w Podlaskiem były wyższe o 11,0%, a w porównaniu z 2010 r. wzrosły o 39,7%.

Wśród jednostek samorządu terytorialnego województwa podlaskiego w 2018 r. największe kwoty w dziale 801 odnotowano w budżetach gmin – 1006,1 mln zł, a w dalszej kolejności w budżetach miast na prawach powiatu – 968,1 mln zł oraz powiatów – 181,1 mln zł. Z budżetu samorządu województwa na ten cel wydatkowano 21,5 mln zł.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca w analizowanym roku wydatki budżetów jst ogółem w województwie podlaskim poniesione na oświatę i wychowanie wyniosły 1840,58 zł (w kraju – 1835,63 zł), przy czym w przypadku gmin omawiany wskaźnik ukształtował się na poziomie 1337,05 zł, miast na prawach powiatu – 2250,42 zł, powiatów – 240,65 zł oraz województwa – 18,19 zł.

W 2018 r. wśród gmin województwa podlaskiego wydatki w dziale „Oświata i wychowanie” przypadające na 1 mieszkańca wahały się od 759,44 zł w gminie wiejskiej Wysokie Mazowieckie do 4043,67 zł w gminie wiejskiej Mielnik. W 3 miastach na prawach powiatu w Podlaskiem, na oświatę najwięcej na 1 mieszkańca wydatkowano z budżetu miasta: Białystok (2289,31 zł), a w dalszej kolejności Łomża (2163,77 zł) oraz Suwałki (2162,89 zł).

Zasoby pracy

Labour resources

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) przeprowadzonego w IV kwartale 2019 r. wykazały, że zarówno współczynnik aktywności zawodowej, jak i wskaźnik zatrudnienia wzrosły w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku.

W 2019 r. zwiększyła się również liczba pracujących w ujęciu rocznym.

W stosunku do 2018 r. zaobserwowano dalszy spadek ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych i stopy bezrobocia rejestrowanego.

W IV kwartale 2019 r. zbiorowość aktywnych zawodowo w województwie podlaskim liczyła 497 tys. osób, a biernych zawodowo – 395 tys. Aktywni zawodowo mieszkańcy Podlaskiego stanowili 2,9% tej grupy osób w kraju, zaś bierni zawodowo – 3,0%. W regionie wśród ludności aktywnej zawodowo zanotowano 482 tys. osób pracujących (tj. 2,9% ogółu pracujących w Polsce) i 15 tys. bezrobotnych (tj. 3,1% pozostałych bez pracy Polaków).

Struktura ludności w województwie według statusu na rynku pracy uległa zmianie zarówno w stosunku do notowanej w IV kwartale poprzedniego roku, jak i w analogicznym okresie 2010 r. W odniesieniu do ostatniego kwartału 2018 r. zwiększył się udział pracujących (o 0,7 p. proc.) w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej, podczas gdy odsetek osób bezrobotnych utrzymał się na niezmiennym poziomie. W porównaniu z IV kwartałem 2010 r. odnotowano wzrost udziału pracujących (o 4,7 p. proc.), natomiast odsetek osób bezrobotnych obniżył się (o 3,1 p. proc.).

Tablica 12. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale według BAEL
 Table 12. Economic activity of the population aged 15 and more in 4th quarter by LFS

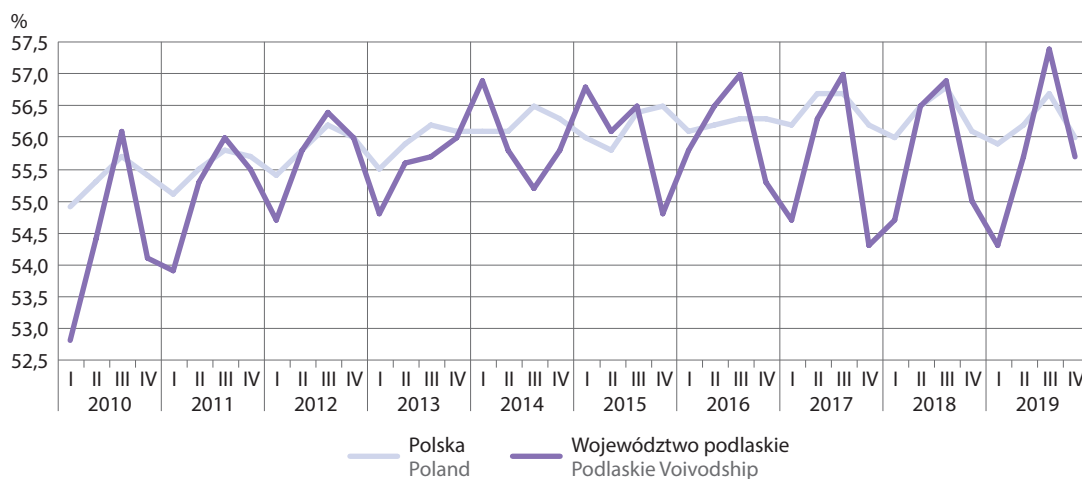
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	województwo podlaskie Podlaskie Voivodship			Polska Poland	
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	527	500	495	497	16953
pracujący employed persons	480	467	480	482	16467
bezrobotni unemployed persons	48	33	15	15	486
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	447	413	405	395	13313
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	54,1	54,8	55,0	55,7	56,0
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	49,3	51,2	53,3	54,0	54,4
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	9,1	6,6	3,0	3,0	2,9

Liczba aktywnych zawodowo w regionie w IV kwartale 2019 r. w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku utrzymała się na zbliżonym poziomie, natomiast w stosunku do zanotowanej w IV kwartale 2010 r. zmniejszyła się o 5,7%.

Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności (ogółem lub danej grupy).

W ostatnim kwartale 2019 r. w województwie współczynnik aktywności zawodowej ukształtował się na poziomie 55,7% (w kraju – 56,0%). Na przestrzeni roku jego wartość wzrosła o 0,7 p. proc. (w Polsce obniżyła się o 0,1 p. proc.), a w odniesieniu do analogicznego kwartału 2010 r. – o 1,6 p. proc. (w skali kraju wzrosła o 0,6 p. proc.).

Wykres 28. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów
 Chart 28. Activity rate by quarters

Zbiorowość pracujących w województwie w IV kwartale 2019 r. liczyła 482 tys. i była nieznacznie większa od zanotowanej zarówno rok wcześniej, jak i w analogicznym okresie 2010 r.

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności ogółem (ogółem lub danej grupy).

Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2019 r. w województwie podlaskim ukształtował się na poziomie 54,0% (w kraju – 54,4%). W porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku jego wartość w regionie wzrosła o 0,7 p. proc. (w skali kraju – o 0,4 p. proc.). W odniesieniu do ostatniego kwartału 2010 r. również odnotowano wzrost omawianego wskaźnika – o 4,7 p. proc. (w kraju wzrost wyniósł 4,2 p. proc.).

W IV kwartale 2019 r. liczba bezrobotnych w województwie podlaskim wyniosła 15 tys. i w porównaniu z zanotowaną w analogicznym okresie 2018 r. jej wartość nie zmieniła się. W odniesieniu do ostatniego kwartału 2010 r. liczebność populacji bezrobotnych zmniejszyła się o 68,8%.

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).

Stopa bezrobocia w IV kwartale 2019 r. w województwie podlaskim ukształtowała się na poziomie 3,0% i była o 0,1 p. proc. wyższa od wskaźnika ogólnokrajowego. Na przestrzeni roku w regionie jej wartość nie uległa zmianie, natomiast w kraju obniżyła się o 0,9 p. proc. W odniesieniu do analogicznego kwartału 2010 r. odnotowano spadek stopy bezrobocia zarówno w województwie, jak i w kraju (odpowiednio o 6,1 p. proc. i 6,4 p. proc.).

W IV kwartale 2019 r. populacja biernych zawodowo w województwie liczyła 395 tys. osób i stanowiła 44,3% ogółu mieszkańców w wieku 15 lat i więcej (w kraju – 44,0%). Liczba osób nieaktywnych zawodowo w regionie zmniejszyła się w ciągu roku o 2,5%, natomiast w stosunku do analogicznego okresu 2010 r. o 11,6%. W skali kraju liczebność omawianej populacji obniżyła się w obu analizowanych okresach odpowiednio o 0,3% oraz 3,7%.

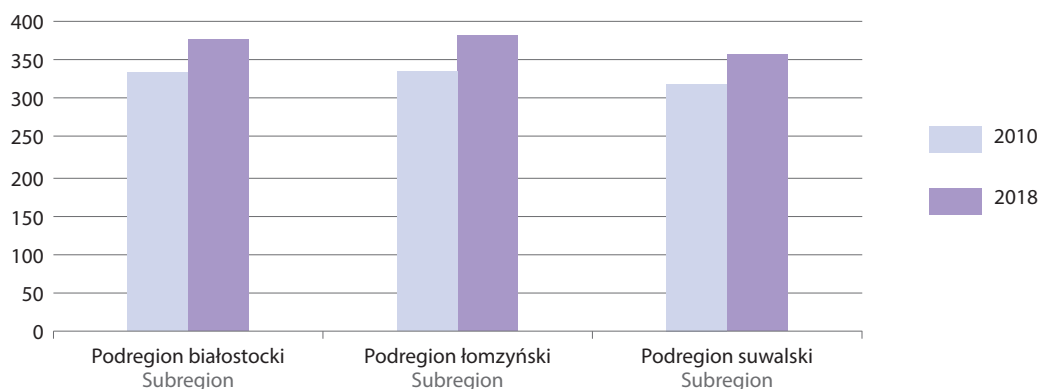
W IV kwartale 2019 r. emerytura stanowiła główną przyczynę niewykonywania i nieposzukiwania pracy dla 57,2% ogółu biernych zawodowo, natomiast 17,7% omawianej populacji to osoby nieaktywne z powodu nauki i uzupełniania kwalifikacji zawodowych. Wśród pozostałych, najczęściej wymienianych jako główne przyczyny bierności zawodowej były choroba lub niepełnosprawność (10,6%) oraz inne powody osobiste lub rodzinne (6,1%).

W 2018 r. w gospodarce narodowej w województwie podlaskim pracowało 441,3 tys. osób, przy czym ponad $\frac{3}{4}$ pracujących (79,6%) wykonywało pracę na rzecz jednostek sektora prywatnego. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba pracujących zwiększyła się o 9,2 tys. osób tj. o 2,1% (w kraju – wzrost o 234,2 tys. osób, tj. o 1,5%). Wzrost liczby pracujących wystąpił zarówno w sektorze publicznym (o 1,3 tys. tj. o 1,5%), jak również w sektorze prywatnym (o 7,9 tys. tj. o 2,3%). W porównaniu z 2010 r. liczba pracujących w województwie zwiększyła się o 43,3 tys. tj. o 10,9%. W sektorze publicznym odnotowano spadek z 92,7 tys. osób w 2010 r. do 90,2 tys. osób w 2018 r., tj. o 2,7%. W sektorze prywatnym w 2018 r. w porównaniu do 2010 r. wystąpił wzrost o 45,8 tys. osób liczby pracujących (z 305,3 tys. w 2010 r. do 351,1 tys. w 2018 r.), tj. o 15,0%. W 2018 r. udział pracujących z województwa podlaskiego w ogólnej liczbie pracujących w kraju ukształtował się na poziomie 2,8%.

Analiza struktury pracujących w gospodarce narodowej w województwie podlaskim w latach 2010 i 2018 według grup sekcji wykazała, że w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo udział pracujących obniżył się z 31,8% w 2010 r. do 28,7% w 2018 r., zaś w przemyśle i budownictwie nastąpił wzrost z 20,4% w 2010 r. do 21,7% w 2018 r. Odsetek osób pracujących w grupie sekcji: handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia oraz informacja i komunikacja nieznacznie wzrósł – odpowiednio z 20,0% do 20,4%. Udział pracujących w grupie sekcji działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz obsługa rynku nieruchomości obniżył się z 2,6% w 2010 r. do 2,5% w 2018 r., a w grupie sekcji pozostałe usługi – zwiększył się z 25,1% w 2010 r. do 26,7% w 2018 r.

**Wykres 29. Pracujący na 1000 ludności
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 29. Employed persons per 1000 population
As of 31st December

Dane o **bezrobociu rejestrowanym** dotyczące osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy prezentuje się zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 1265, z późn. zm.).

W końcu grudnia 2019 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa wyniosła 33,3 tys. osób i była niższa od zanotowanej przed rokiem (o 3,5 tys. osób, tj. o 9,5%) oraz w końcu 2010 r. (o 30,5 tys. osób, tj. o 47,8%). Analogiczne zmiany zaobserwowano w skali kraju – w końcu 2019 r. liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 10,6% w porównaniu z zanotowaną rok wcześniej i o 55,7% w stosunku do stanu w końcu 2010 r.

W województwie podlaskim w końcu 2019 r. odnotowano spadek liczby bezrobotnych w ujęciu rocznym we wszystkich powiatach, przy czym największy stwierdzono w powiecie zambrowskim (o 16,1%), a najmniejszy – w powiecie wysokomazowieckim (o 1,4%).

Bezrobotni nieposiadający prawa do zasiłku to zarejestrowane w urzędach pracy osoby poszukujące pracy, które utraciły bądź nie nabyły prawa do zasiłku.

W końcu omawianego roku 86,1% (przed rokiem – 87,1%) ogółu bezrobotnych w regionie nie posiadało prawa do zasiłku, 84,5% (rok wcześniej – 83,6%) stanowiły osoby wcześniej pracujące.

W końcu grudnia 2019 r. w województwie podlaskim, odmiennie niż w kraju, wśród bezrobotnych przeważali mężczyźni. Stanowili oni 52,5% (w kraju – 48,1%) ogółu osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, a ich liczba była o 9,4% niższa niż rok wcześniej. Liczebność populacji bezrobotnych kobiet zmniejszyła się w ujęciu rocznym o 9,7%, a ich odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych spadł w ciągu roku o 0,1 p. proc. do poziomu 47,5%.

Bezrobocie nadal dotyczyło przede wszystkim ludzi młodych. W końcu grudnia 2019 r. najliczniejszą grupę wśród pozostających bez pracy stanowiły osoby w wieku 25–34 lata (9,6 tys.), a ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych nie zmienił się w stosunku do stanu w końcu poprzedniego roku i wyniósł 28,7%. W skali roku najbardziej zwiększył się odsetek bezrobotnych w wieku 35–44 lata (o 0,5 p. proc., tj. do 22,3%), natomiast w największym stopniu zmniejszył się udział bezrobotnych w wieku do 24 lat (o 0,3 p. proc., tj. do 12,4%).

W końcu 2019 r. w regionie dwie najliczniejsze grupy wśród bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy stanowiły osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepeł-

ne podstawowe oraz policealne i średnie zawodowe (odpowiednio 26,8% i 23,0% ogółu bezrobotnych). W porównaniu ze stanem w końcu 2018 r. udział osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym zmniejszył się o 0,5 p. proc., zaś odsetek osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym wzrósł o 0,7 p. proc. Nadal dość duże problemy na rynku pracy odczuwały także osoby z wykształceniem wyższym. Mimo, że na przestrzeni roku ich liczba zmniejszyła się o 9,9%, a odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych w skali roku spadł o 0,1 p. proc., to jego wartość w końcu 2019 r. osiągnęła 15,0%.

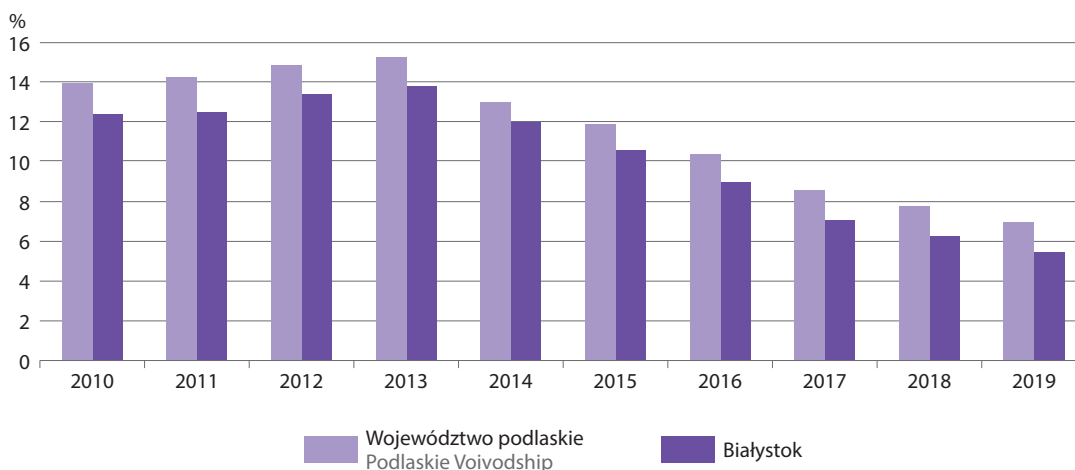
W województwie podlaskim w końcu grudnia 2019 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych była niższa niż rok wcześniej we wszystkich kategoriach wyodrębnionych według czasu pozostawania bez pracy. Największy spadek (o 15,0%) w ujęciu rocznym odnotowano w przypadku osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy. Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zmniejszył się w skali roku o 1,7 p. proc., tj. do 26,9%.

W województwie podlaskim największe trudności ze znalezieniem pracy miały osoby ze stażem pracy od 1 roku do 5 lat. W odniesieniu do poprzedniego roku ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrósł o 1,1 p. proc. i wyniósł 25,5%. Pogorszeniu uległa również sytuacja osób ze stażem pracy do 1 roku oraz od 5 do 10 lat, których odsetek w omawianej populacji wzrósł w ciągu roku po 0,3 p. proc. i wyniósł odpowiednio 21,8% i 13,7%. W porównaniu ze stanem w końcu 2018 r. korzystne zmiany zaobserwowano wśród osób bez stażu pracy oraz osób ze stażem od 20 do 30 lat. Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych spadł w ciągu roku odpowiednio o 0,9 p. proc. (do 15,5%) oraz o 0,6 p. proc. (do 7,3%).

W końcu grudnia 2019 r. bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowili 85,3% ogółu bezrobotnych. Wśród nich najliczniejszą grupę tworzyły osoby długotrwale bezrobotne, a ich udział w ogólnej liczbie pozostających bez pracy w porównaniu z zanotowanym przed rokiem zmniejszył się o 2,6 p. proc. do poziomu 55,1%. Zmniejszeniu uległ również odsetek osób do 30 roku życia (o 0,2 p. proc. do 27,0%) oraz osób powyżej 50 roku życia (o 0,4 p. proc. do 27,7%). Wzrósł natomiast udział osób niepełnosprawnych (o 0,1 p. proc. do 6,8%). Liczba bezrobotnych we wszystkich wymienionych kategoriach była mniejsza niż rok wcześniej, a największy spadek dotyczył osób długotrwale bezrobotnych (o 13,6%).

Wykres 30. Stopa bezrobocia rejestrowanego Stan w dniu 31 grudnia

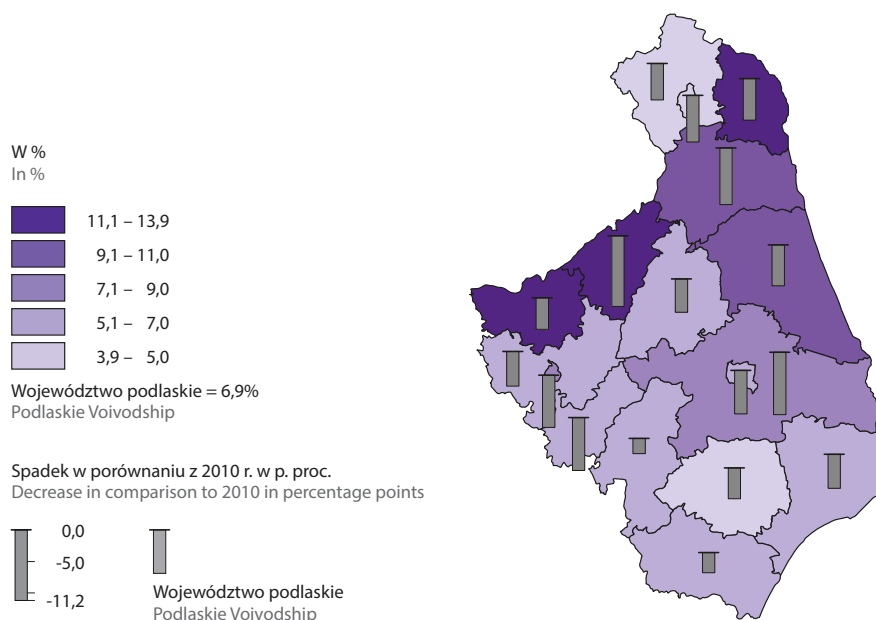
Chart 30. Registered unemployment
As of 31st December

W końcu grudnia 2019 r. stopa bezrobocia rejestrowanego, zarówno w województwie jak i w kraju, była niższa niż rok wcześniej. W województwie podlaskim w końcu 2019 r. ukształtowała się na poziomie 6,9%, tj. niższym o 0,8 p. proc. niż rok wcześniej i o 6,9 p. proc. niż w końcu 2010 r. W kraju wyniosła ona 5,2% i była mniejsza o 0,6 p. proc. niż przed rokiem oraz o 7,2 p. proc. niż w końcu 2010 r.

**Mapa 24. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 24. Registered unemployment rate in 2019
As of 31st December

We wszystkich powiatach w regionie zanotowano spadek stopy bezrobocia w porównaniu do stanu w końcu 2010 r., przy czym największy stwierdzono w powiatach: grajewskim (o 11,2 p. proc.), białostockim (o 9,9 p. proc.) i augustowskim (o 9,0 p. proc.).

W końcu grudnia 2019 r. wśród bezrobotnych zarejestrowanych w województwie podlaskim mieszkańcy wsi stanowili 38,6% (w kraju 46,8%), tj. o 1,0 p. proc. mniej niż rok wcześniej i o 4,9 p. proc. mniej niż w 2010 r.

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Powiatowe urzędy pracy w województwie podlaskim w ciągu całego 2019 r. miały do dyspozycji 25,1 tys. ofert pracy, tj. o 18,3% mniej niż rok wcześniej. W końcu grudnia omawianego roku na 1 ofertę pracy przypadało 55 bezrobotnych (wobec 31 osób przed rokiem) i wskaźnik ten był wyższy niż średnio w kraju, gdzie na 1 ofertę pracy przypadało 18 osób bezrobotnych. Najkorzystniejsza sytuacja w regionie miała miejsce w powiecie hajnowskim (15 osób na 1 ofertę pracy), natomiast w powiecie kolneńskim odnotowano brak wolnych miejsc pracy. W Białymstoku na 1 ofertę przypadało 40 osób bezrobotnych.

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of life

Zamożność mieszkańców

Inhabitant's wealth

W 2019 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw było wyższe niż w roku poprzednim.

W 2019 r. utrzymał się wzrost przeciętnej liczby emerytów i rencistów w ujęciu rocznym. Na kierunek zmian zachodzących w całej populacji emerytów i rencistów w ostatnim roku miała wpływ większa niż przed rokiem zbiorowość osób pobierających świadczenia z ZUS. Liczba świadczeniobiorców KRUS uległa zmniejszeniu. W analizowanym roku odnotowano wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto, przy czym wyższą dynamiką charakteryzowały się świadczenia wypłacane przez KRUS niż realizowane przez ZUS.

W 2018 r. odnotowano niewielki wzrost dochodu rozporządzalnego oraz dochodu do dyspozycji przypadającego na 1 osobę w gospodarstwach domowych w skali roku. Gospodarstwa domowe oceniały swoją sytuację materialną jako lepszą niż rok wcześniej. W porównaniu z 2017 r. zasięg ubóstwa ustawowego i relatywnego uległ zmniejszeniu, wzrosła natomiast stopa ubóstwa skrajnego.

Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów – realizowane co dwa lata, ma charakter reprezentacyjny i obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Wyniki dotyczą osób pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych, które w roku badania przepracowały cały miesiąc październik. Dane w opracowaniu dotyczą przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń nominalnych brutto, prezentowanych w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.

W październiku 2018 r. w województwie podlaskim przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wyniosło 4442,64 zł i stanowiło 88,8% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w kraju. Wzrosło ono zarówno w odniesieniu do października 2016 r., jak i w porównaniu z analogicznym miesiącem 2014 r. odpowiednio o 19,2% i 25,2%.

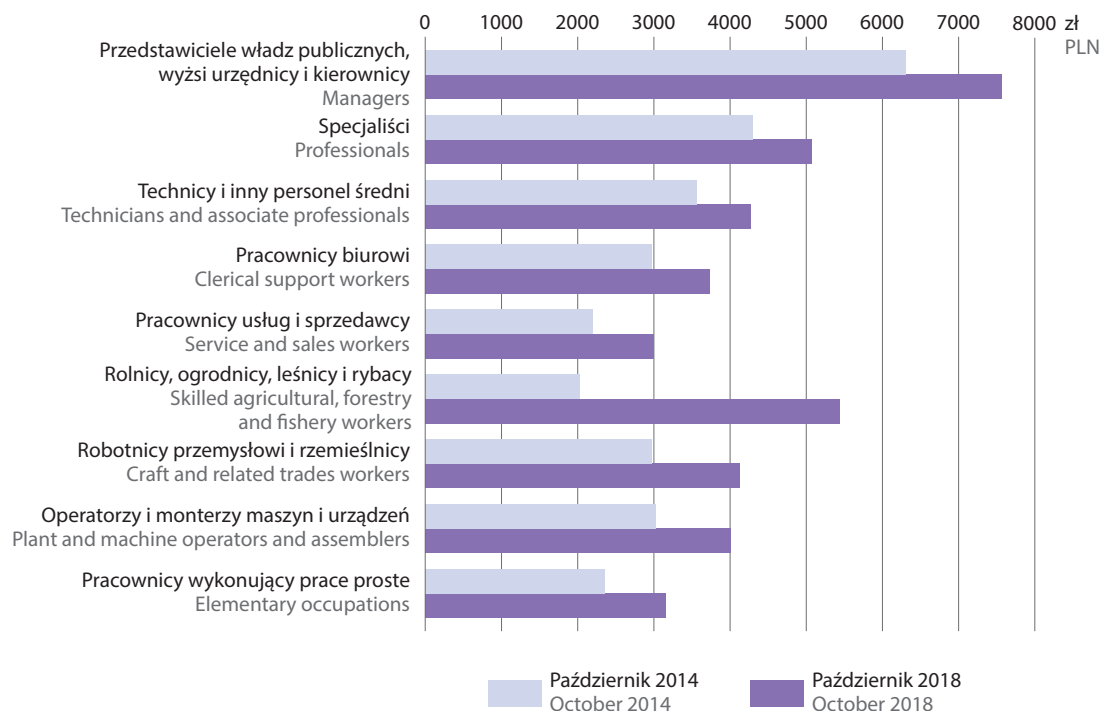
Połowa zatrudnionych pracowników otrzymała miesięczne wynagrodzenie brutto do 3896,90 zł (mediana = decyl piąty = wynagrodzenie środkowe). Miesięczne wynagrodzenie brutto co najwyżej w wysokości 2289,93 zł (decyl pierwszy) otrzymało 10% najniżej zarabiających pracowników, zaś 10% najwyżej zarabiających otrzymało miesięczne wynagrodzenie brutto co najmniej w wysokości 6843,95 zł (decyl dziewiąty).

W omawianym miesiącu 2018 r. w województwie podlaskim 2,7% ogółu zatrudnionych otrzymało miesięczne wynagrodzenie brutto co najmniej równe dwukrotnemu przeciętnemu wynagrodzeniu miesięcznemu brutto w kraju (tzn. $\geq 10007,56$ zł). Pracownicy otrzymujący miesięczne wynagrodzenie brutto mniejsze lub równe przeciętnemu wynagrodzeniu miesięcznemu brutto w kraju (tzn. $\leq 5003,78$ zł) stanowili 71,4% ogółu pracowników w województwie. Wśród zatrudnionych 16,5% osób zarabiała co najwyżej połowę przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce, czyli nie więcej niż 2501,89 zł. Co piętnasty zatrudniony (6,7% ogółu) otrzymał miesięczne wynagrodzenie brutto co najwyżej równe wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę, tj. 2100,00 zł, ustalonego na podstawie przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.

Analiza relacji wysokości wynagrodzeń kobiet i mężczyzn wykazała, że w październiku 2018 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie kobiet stanowiło 89,9% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia mężczyzn. Z porównania wyników badań przeprowadzonych w latach: 2018, 2016 i 2014 wynikało, że najbardziej wyrównany poziom wynagrodzeń ze względu na płeć wystąpił w październiku 2016 r., gdy kobiety otrzymywały 95,6% wynagrodzenia mężczyzn, natomiast w październiku 2014 r. odpowiednio 95,4%. W kraju relacja ta również była najbardziej wyrównana w październiku 2016 r. – wówczas kobiety zarabia

ły 84,4% tej kwoty co mężczyźni. W omawianym miesiącu 2014 r. i 2018 r. relacja ta była bardziej zróżnicowana i średnio w Polsce kobiety otrzymywały odpowiednio 82,9% i 83,4% wynagrodzenia mężczyzn.

Wykres 31. Przeciętne wynagrodzenia brutto według grup zawodów wykonywanych
Chart 31. Average gross wages and salaries by performed occupational groups

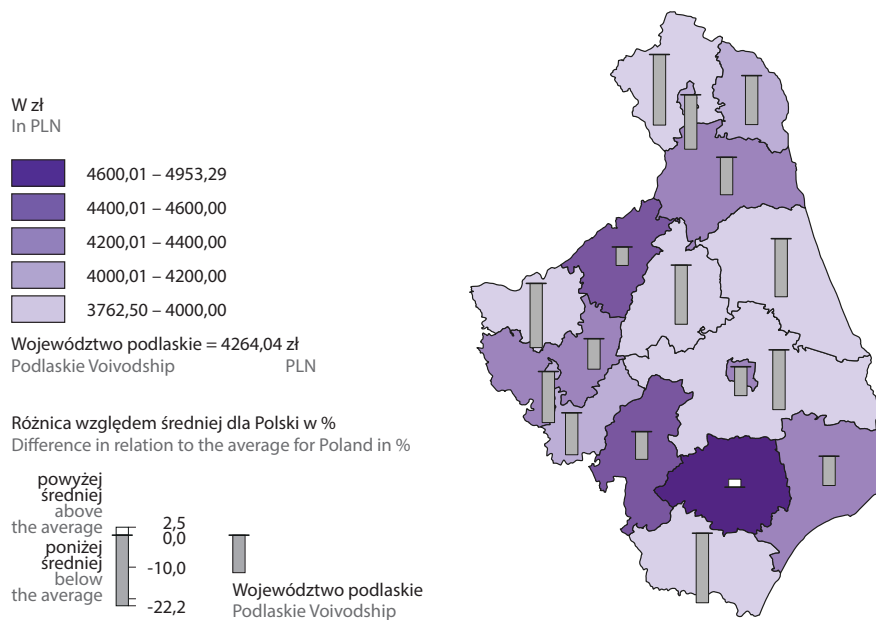
W październiku 2018 r. wśród ogólnej populacji pracowników w województwie podlaskim najwyższe wynagrodzenia otrzymywali przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy. Były one o 51,4% wyższe od wynagrodzenia przeciętnego w kraju (wnoszącego 5003,78 zł). Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy przeciętnie osiągnęli wynagrodzenie o 8,8% wyższe od średniego w Polsce. Kolejną grupę, w której wynagrodzenia przekroczyły poziom przeciętnego wynagrodzenia w kraju tworzyli specjaliści, a ich wynagrodzenie było o 1,5% wyższe od średniego w kraju. Przeciętne wynagrodzenia brutto pracowników należących do pozostałych „wielkich” grup zawodów kształtowały się poniżej poziomu średniego dla kraju, przy czym najniższe zanotowano wśród pracowników biurowych (o 25,2% niższe od średniego wynagrodzenia w kraju), pracowników przy pracach prostych (o 36,7%) oraz pracowników usług i sprzedawców (o 39,9%).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób) w województwie podlaskim w 2018 r. wyniosło 4264,04 zł i było o 258,10 zł (tj. o 6,4%) wyższe niż w 2017 r. Stanowiło ono 88,2% przeciętnego wynagrodzenia w kraju, które w 2018 r. wyniosło 4834,76 zł.

W miastach na prawach powiatu najwyższe wynagrodzenie wystąpiło w Białymstoku 4396,32 zł (wzrost o 5,6% w stosunku do poprzedniego roku). W Łomży zarobki wyniosły 4056,02 zł (wzrost o 10,7%), a w Suwałkach – 4006,38 zł (wzrost o 7,8%). We wszystkich podlaskich powiatach przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto zwiększyło się w porównaniu z poprzednim rokiem, przy czym najwyższy wzrost wystąpił w powiecie białostockim (o 8,6%) oraz sokólskim (o 7,9%).

Wynagrodzenie zdecydowanie wyższe od przeciętnego w województwie wystąpiło w powiecie bielskim (o 16,2%) oraz grajewskim (o 6,9%). Wynagrodzenie znacznie poniżej średniego uzyskały powiaty suwalski (o 11,8%) oraz siemiatycki (o 11,5%).

Mapa 24. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia^a brutto w 2018 r.
 Map 24. Average monthly gross wages and salaries^a in 2018

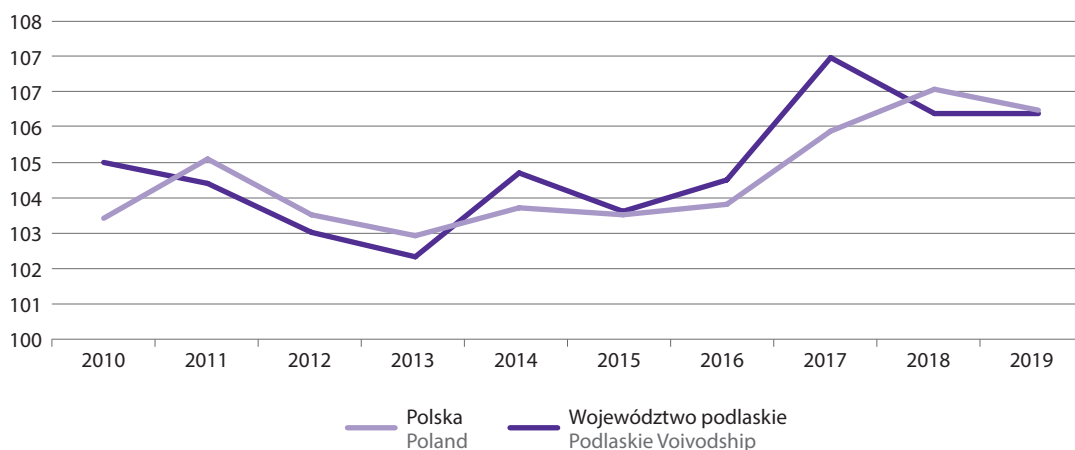
^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W 2019 r. w województwie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw osiągnęło poziom 4414,83 zł i było o 6,4% wyższe niż w roku poprzednim oraz o 52,5% wyższe niż w 2010 r. W kraju przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 5169,06 zł i zwiększyło się o 6,5% w odniesieniu do zanotowanego przed rokiem i o 50,4% w porównaniu z 2010 r.

**Wykres 32. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw
Rok poprzedni=100**

Chart 32. Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector
Previous year=100

W 2019 r. relacja przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie podlaskim do średniej krajowej wyniosła 85,4%, podczas gdy w 2018 r. – 85,5%, a w 2010 r. – 84,4%.

Tablica 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw

Table 13. Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
W złotych In PLN	2896,16	3458,56	4150,54	4414,83
Polska=100 Poland=100	84,4	83,9	85,5	85,4

W województwie w odniesieniu do 2018 r. wzrost przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń wystąpił prawie we wszystkich sekcjach sektora przedsiębiorstw, przy czym najwyższy odnotowano w administrowaniu i działalności wspierającej (o 14,3%), wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 12,4%), górnictwie i wydobywaniu (o 10,3%) oraz w zakwaterowaniu i gastronomii (o 8,8%). Spadek przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto zaobserwowano w informacji i komunikacji (o 0,5%).

W omawianym roku najwyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto zanotowano w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, budownictwo oraz górnictwo i wydobywanie. Przekroczyły one odpowiednio o 27,5%, 17,7% i 15,4% średnie wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w województwie. Najniższe wynagrodzenia zaobserwowano natomiast w administrowaniu i działalności wspierającej, zakwaterowaniu i gastronomii, a także w transporcie i gospodarce magazynowej. Były one odpowiednio o 32,4%, 29,7% i 11,4% mniejsze od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w regionie.

Zatrudnieni w jednostkach sektora przedsiębiorstw w województwie podlaskim w 2019 r. przepracowali łącznie 206,1 mln godz., tj. o 4,4% więcej niż przed rokiem. Najwięcej godzin przepracowano w sekcjach przetwórstwo przemysłowe – 89,7 mln (43,5% ogólnej ich liczby) i handel; naprawa pojazdów samochodowych – 45,2 mln (21,9%), zaś najmniej w górnictwie i wydobywaniu – 1,3 mln (0,6%) oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 2,4 mln (1,2%).

Średni czas przepracowany w ciągu miesiąca przez 1 zatrudnionego w sektorze przedsiębiorstw w 2019 r. wyniósł 145,1 godziny, tj. o 0,6% mniej niż rok wcześniej.

Przeciętne wynagrodzenie godzinowe brutto w tym okresie ukształtowało się na poziomie 30,43 zł i w porównaniu z 2018 r. wzrosło o 7,1%. Najwyższe wynagrodzenie za przepracowaną godzinę otrzymali zatrudnieni w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (39,24 zł), a najniższe – w zakwaterowaniu i gastronomii (20,23 zł).

W 2019 r. przeciętna liczba emerytów i rencistów w województwie podlaskim wyniosła 270,7 tys. osób i była wyższa od zanotowanej przed rokiem (o 2,1 tys. osób, tj. o 0,8%), ale niższa niż w 2010 r. (o 5,5 tys. osób, tj. o 2,0%).

W 2019 r. odsetek osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe z ZUS w województwie w ogólnej ich zbiorowości w Polsce wyniósł 2,5% (wobec 2,4% w 2018 r.), zaś świadczeniobiorcy KRUS stanowili 7,2% całej ich populacji w kraju. Udział świadczeniobiorców KRUS z terenu województwa podlaskiego w ich ogólnej liczbie w kraju utrzymał się na tym samym poziomie co rok wcześniej.

Tablica 14. Świadczenia społeczne
Table 14. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	276,3	257,9	268,7	270,7
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1441,83	1798,48	1969,40	2061,36
w tym emerytura of which retirement pay	1525,45	1887,83	2045,62	2130,46
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	918,86	1149,95	1211,70	1280,41
w tym emerytura of which retirement pay	942,93	1164,71	1215,77	1284,42

W 2019 r. emerytury i renty z ZUS w województwie podlaskim otrzymywało 189,9 tys. osób, tj. o 2,6% więcej niż przed rokiem i o 6,5% więcej niż przed dziewięcioma laty. Na kierunek zmian zachodzących w 2019 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, decydujący wpływ miała większa (o 4,2%) niż przed rokiem zbiorowość emerytów. Po raz kolejny znacząco zmniejszyła się liczba rencistów otrzymujących świadczenia z tytułu niezdolności do pracy (o 5,7%), a w mniejszym stopniu zmalała liczba osób pobierających renty rodzinne (o 0,6%).

W 2019 r. najliczniejszą grupę świadczeniobiorców ZUS stanowili emeryci (78,2% całej zbiorowości), a najmniejszą – osoby pobierające renty z tytułu niezdolności do pracy (8,7%).

Odmienne niż w przypadku świadczeniobiorców ZUS kształtowała się dynamika liczby osób otrzymujących świadczenia emerytalno-rentowe w ramach rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie podlaskim. W 2019 r. emerytury i renty rolnicze pobierało 80,8 tys. osób, czyli mniej o 3,3% niż przed rokiem i o 17,6% niż dziewięć lat wcześniej. W ciągu ostatniego roku zaobserwowano spadek liczby osób otrzymujących emerytury (o 3,9%) i pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy (o 0,4%). Liczba osób korzystających z rent rodzinnych także obniżyła się w odniesieniu do poprzedniego roku (o 1,0%). Grupa świadczeniobiorców KRUS charakteryzowała się również nieco odmienną strukturą. Podobnie jak w przypadku świadczeniobiorców ZUS, dominowali

w niej emeryci, przy czym ich odsetek w analizowanym roku wyniósł aż 82,0%. Najniższy udział miały natomiast osoby pobierające renty rodzinne, które stanowiły 3,7% ogółu świadczeniobiorców KRUS.

W województwie podlaskim w 2019 r. przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS wyniosła 2061,36 zł i była o 4,7% większa niż przed rokiem. W skali kraju w analizowanym okresie także odnotowano jej wzrost (o 4,7%). To samo świadczenie pobierane przez rolników indywidualnych ukształtowało się na poziomie 1280,41 zł i w ujęciu rocznym zwiększyło się o 5,7% (w kraju nastąpił wzrost o 5,3%).

Tendencję wzrostową zaobserwowano w przypadku wszystkich kategorii świadczeń zarówno w województwie, jak i w kraju. W 2019 r. więcej wzrosła emerytura i renta wypłacana przez KRUS niż to samo świadczenie z ZUS, a różnica wyniosła 1,0 p. proc. w województwie i 0,6 p. proc. w kraju. Rozpatrując zaś poszczególne kategorie świadczeń, największy wzrost w zakresie wypłat z KRUS w ciągu ostatniego roku odnotowano w przypadku renty rodzinnej, zarówno w województwie jak i w kraju (odpowiednio o 8,1% i 7,9%). Biorąc pod uwagę świadczenia wypłacane przez ZUS zarówno w regionie, jak i w Polsce w największym stopniu zwiększyła się renta z tytułu niezdolności do pracy (po 5,9%).

W 2019 r. wysokość świadczeń w województwie podlaskim kształtowała się poniżej średniej krajowej. Pod względem przeciętnej emerytury i renty z ZUS województwo uplasowało się na trzynastym miejscu, a z KRUS – na jedenastym miejscu w kraju. W przypadku wypłat realizowanych przez KRUS odnotowano jednak mniejsze odchylenia od średniej krajowej w poszczególnych kategoriach świadczeń (renty rodzinne były o 3,8% wyższe od przeciętnych w kraju, renty z tytułu niezdolności do pracy – o 0,5% wyższe, a emerytury – o 1,7% niższe) niż w przypadku wypłat z ZUS (gdzie renty z tytułu niezdolności do pracy były niższe o 7,1% od średnich krajowych, emerytury – o 9,5%, a renty rodzinne – o 10,2%).

W 2018 r. w województwie podlaskim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 1596,76 zł i był niższy o 96,70 zł niż średnio w kraju. W porównaniu z poprzednim rokiem kwota ta w województwie wzrosła o 0,7%, a kraju – o 6,0%. Wśród wszystkich województw Podlaskie znajdowało się na jedenastym miejscu (spadek z ósmego miejsca w 2017 r.) pod względem wysokości miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych.

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawiciele wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

W 2018 r. przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji (dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki) przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 1550,65 zł (w kraju 1643,14 zł) i w porównaniu z rokiem poprzednim był wyższy o 0,5% (w kraju o 6,1%).

Tablica 15. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny

Table 15. Average monthly available income

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	województwo podlaskie Podlaskie Voivodship			Polska Poland	
	w zł in PLN				
Na 1 osobę w gospodarstwie domowym Per capita in household	1103,20	1257,93	1585,57	1596,76	1693,46
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1067,28	1208,57	1542,95	1550,65	1643,14

W 2018 r. w województwie podlaskim odnotowano spadek stopy ubóstwa ustawowego do poziomu 15,9% (w 2017 r. – 16,6%) oraz ubóstwa relatywnego do poziomu 20,8% (przed rokiem – 22,4%). Wzrosła

natomiast stopa ubóstwa skrajnego do poziomu 7,5% (rok wcześniej – 7,2%). W Polsce w 2018 r. wszystkie wskaźniki dotyczące ubóstwa były wyższe niż w roku poprzednim, przy czym największy wzrost dotyczył stopy ubóstwa skrajnego (o 1,1 p. proc.).

W 2018 r., podobnie jak rok wcześniej, wskaźniki zasięgu ubóstwa w województwie podlaskim znacznie przewyższały wartości ogólnokrajowe. W rankingu pod względem poziomu ubóstwa Podlaskie znalazło się wśród sześciu województw o najwyższych stopach ubóstwa ustawowego, relatywnego oraz skrajnego.

Tablica 16. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem (zasięg ubóstwa)
Table 16. At-risk-of-poverty rates (the extent of poverty)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	województwo podlaskie Podlaskie Voivodship			Polska Poland	
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach domowych – o wydatkach poniżej: Persons – in % of total persons in households – with expenditures below:					
relatywnej granicy ubóstwa relative poverty threshold	25,0	19,1	22,4	20,8	14,2
„ustawowej” granicy ubóstwa “legal” poverty threshold	11,3	13,4	16,6	15,9	10,9
granicy ubóstwa skrajnego extreme poverty rate	9,1	7,8	7,2	7,5	5,4

Zasięg ubóstwa jest to odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków (obejmujących również wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od przyjętej granicy ubóstwa.

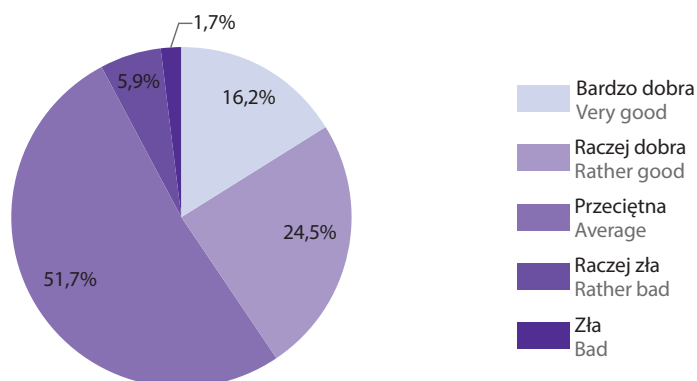
Przyjęte **granice ubóstwa ekonomicznego**:

- **relatywna granica ubóstwa**, ustalona na poziomie 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych (obliczonych na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych),
- **ustawowa granica ubóstwa**, określona jako kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej,
- **poziom minimum egzystencji**, przyjmowany jako granica ubóstwa skrajnego. Minimum egzystencji obliczane jest przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Uwzględnia ono jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do biologicznego wyniszczenia.

W 2018 r. w województwie podlaskim swoją sytuację materialną jako bardzo dobrą oceniło 16,2% gospodarstw domowych, a w 2017 r. – 12,1%, zaś jako raczej dobrą – 24,5%, podczas gdy rok wcześniej – 21,1%. W ciągu roku odsetek oceniających sytuację swego gospodarstwa pozytywnie zwiększył się o 7,6 p. proc. (w kraju o 6,8 p. proc.).

Wykres 33. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2018 r.

Chart 33. Subjective evaluation of material situation of household in 2018

Udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną wyniósł 51,7% i w porównaniu z 2017 r. zmniejszył się o 3,5 p. proc. (w kraju o 3,7 p. proc.).

Odsetek gospodarstw postrzegających swoją sytuację jako raczej złą ukształtował się na poziomie 5,9%, a oceniających ją jako złą – na poziomie 1,7%. Rok wcześniej grupy te stanowiły odpowiednio 7,7% i 4,0% ogółu badanych gospodarstw. W 2018 r. udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację materialną negatywnie był o 4,1 p. proc. (w kraju o 3,1 p. proc.) niższy od zanotowanego w 2017 r.

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

Social welfare and family support

W 2018 r., w porównaniu z poprzednim rokiem, świadczeniem wychowawczym objęto mniejszą liczbę dzieci i przyznano mniej świadczeń społecznych. Zmniejszył się również udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców województwa.

W końcu 2018 r. działało zdecydowanie więcej niż przed rokiem placówek opieki nad dziećmi do lat 3.

W województwie podlaskim w 2018 r. świadczeniem wychowawczym w wysokości 500 zł miesięcznie objęto 118,0 tys. dzieci do 18 lat (tj. o 4,8% mniej niż w 2017 r.) w 74,6 tys. rodzin naturalnych. Wydatki z tytułu wypłaty świadczeń wychowawczych wyniosły 726,1 mln zł i były o 3,7% niższe niż w 2017 r.

Tablica 17. Świadczenia wychowawcze

Table 17. Childraising benefits

Wyszczególnienie Specification	2016 ^a	2017	2018
Wydatki na świadczenia wychowawcze w tys. zł Childraising benefit payments in thousand PLN	560221,2	753915,8	726091,6
Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie wychowawcze Monthly average number of families receiving childraising	79262	78388	74590
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymywały świadczenie wychowawcze Monthly average number of children for which families received childraising benefit	124910	123922	118013

^a W okresie kwiecień–grudzień.
a In the period of April–December.

W 2018 r. świadczenia społeczne w ramach zadań własnych i zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego przyznano na podstawie decyzji 51,7 tys. osób (o 8,7% mniej niż w 2017 r.) bez względu na liczbę pobieranych świadczeń, ich rodzaj, formę oraz źródło finansowania.

Tablica 18. Świadczenia pomocy społecznej

Table 18. Social assistance benefits

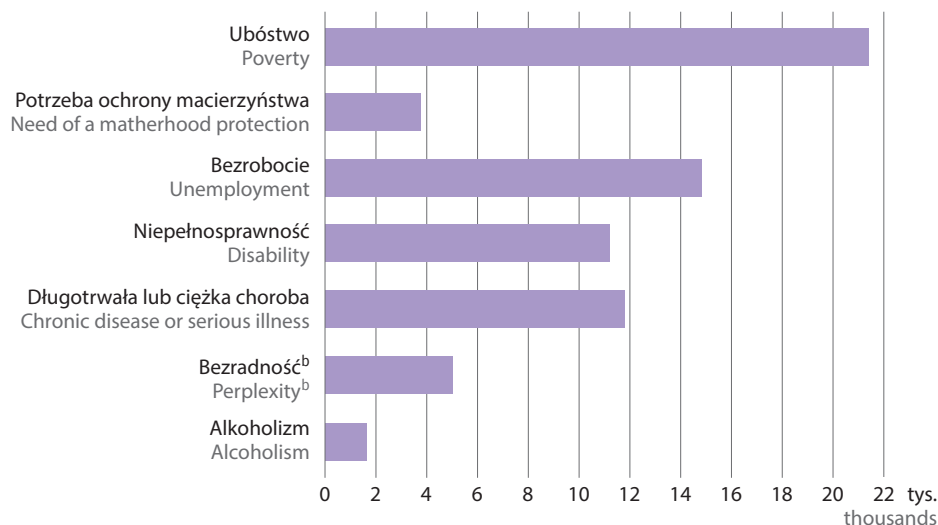
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej: Beneficiaries of social assistance benefits:				
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	77348	69021	56612	51686
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	642,2	579,9	477,7	437,0
Udzielone świadczenia w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	126293,1	135829,0	131489,5	123054,0
pomoc pieniężna financial assistance	97388,9	105593,5	102677,4	93102,6
pomoc niepieniężna non-financial assistance	28904,2	30235,5	28812,1	29951,4

Wskaźnik osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności w województwie wyniósł 437 osób (w Polsce – 340), tj. o 41 osób mniej niż rok wcześniej.

W jednej rodzinie mogło wystąpić kilka przyczyn udzielenia pomocy środowiskowej. W 2018 r. najczęściej pomocy udzielano rodzinom z powodu ubóstwa (21,4 tys.), bezrobocia (14,8 tys.), długotrwałej lub ciężkiej choroby (11,8 tys.) oraz niepełnosprawności (11,2 tys.).

Wykres 34. Powody przyznania pomocy społecznej rodzinie^a w 2018 r.

Chart 34. Reasons of assigning help for family^a in 2018

a Na podstawie decyzji. b W sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.
a Based on the decisions. b In care and educational affairs as well as in household duties.

W 2018 r. kontynuowano program Karta Dużej Rodziny oferujący rodzinom wielodzietnym, tj. przynajmniej z trójką dzieci, system zniżek oraz dodatkowych uprawnień przy korzystaniu z oferty kulturalnej, rekreacyjnej, transportowej na terenie całego kraju. W województwie podlaskim tę kartę posiadało

ok. 17 tys. rodzin (w kraju ok. 477 tys.), z czego najwięcej w mieście Białystok (22,5%) i powiecie białostockim (16,3%).

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informacje o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy – gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508, z późn. zm.).

Tablica 19. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej

Table 19. Beneficiaries of community social assistance

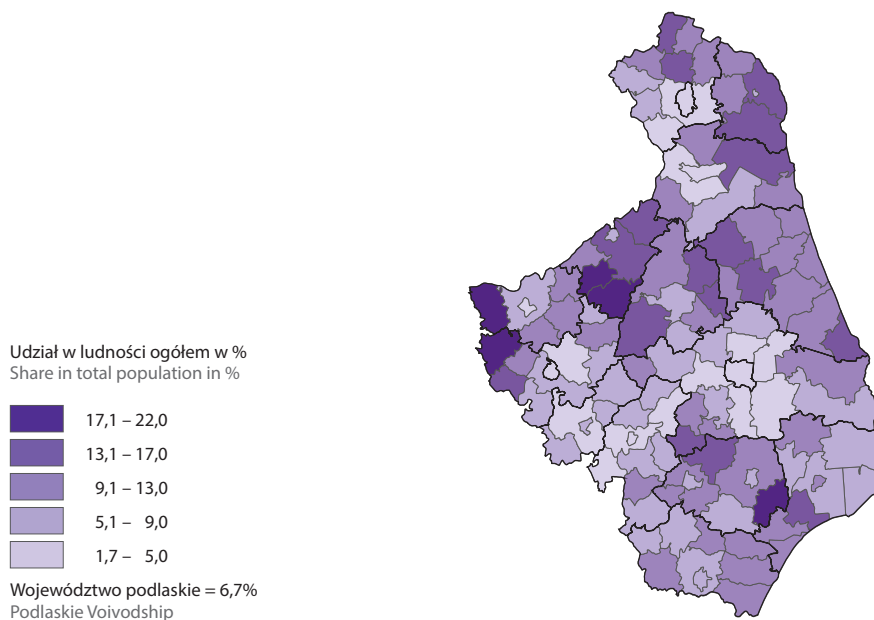
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from community social assistance according	42062	40995	35944	33237
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej: Beneficiaries from community social assistance:				
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	122773	106935	86685	78669
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	1019	898	731	665

W ogólnej liczbie beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej 66,2% stanowili członkowie jednoosobowych gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne o przeciętnym miesięcznym dochodzie własnym, a w gospodarstwach wieloosobowych o dochodzie na osobę w wysokości poniżej kryterium dochodowego. Pozostałe 33,8% ogółu beneficjentów to osoby o dochodzie w wysokości powyżej tego kryterium.

Udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców województwa podlaskiego w 2018 r. wyniósł 6,7% (w kraju 5,1%) i w porównaniu z 2017 r. zmniejszył się o 0,6 p. proc.

Nadal obserwowano dość duże terytorialne zróżnicowanie tego wskaźnika w województwie. Rozpiętość pomiędzy jego najniższą i najwyższą wartością w gminach wyniosła 20,3 p. proc. Najwyższy udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców zanotowano w gminie Zbójna (22,0%), zaś najniższą w Wysokiem Mazowieckiem (1,7%).

Mapa 25. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w 2018 r.
 Map 25. Beneficiaries of community social assistance in 2018

Tablica 20. Żłobki^a i kluby dziecięce
Stan w dniu 31 grudnia
 Table 20. Nurseries^a and children's clubs
 As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2011	2015	2017	2018
Żłobki Nurseries	9	39	58	83
w tym publiczne of which public	9	18	20	21
Oddziały żłobkowe Nursery wards	6	3	2	1
Kluby dziecięce Children's clubs	5	20	15	17
Miejsca w tys. Places in thousands	1296	2391	2948	4004
w żłobkach in nurseries	888	1983	2633	3714
w klubach dziecięcych in children's clubs	63	408	315	290
Dzieci przebywające (w ciągu roku) w tys. Children staying (during the year) in thousands	1918	3394	4230	5698
w żłobkach in nurseries	1707	2910	3829	5298
w klubach dziecięcych in children's clubs	49	484	401	400

a łącznie z oddziałami żłobkowymi.
 a Including nursery wards.

Żłobek to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godzin dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (Dz. U. z 2018 r. poz. 603). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

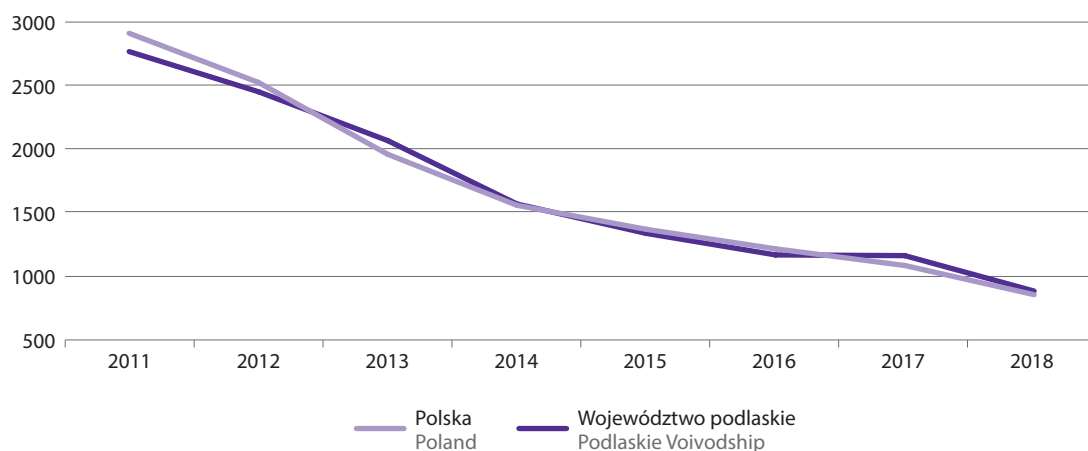
Klub dziecięcy to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1 roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godz. dziennie.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu – jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 niewpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.

W końcu 2018 r. w województwie podlaskim działało 101 (w kraju 3776) placówek opieki nad dziećmi do lat 3, tj. o 34,7% więcej niż przed rokiem i pięciokrotnie więcej niż w końcu 2011 r. Wśród nich dominującą pozycję stanowiły żłobki wraz z oddziałami żłobkowymi (81,2%). Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r., żłobki, oddziały żłobkowe i kluby dziecięce dysponowały łącznie 4,0 tys. miejsc (w Polsce – 137,6 tys.), tj. o 35,8% więcej niż przed rokiem i o 67,0% więcej niż 7 lat wcześniej.

Wykres 35. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach^a i klubach dziecięcych Stan w dniu 31 grudnia

Chart 35. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries^a and children's clubs
As of 31st December

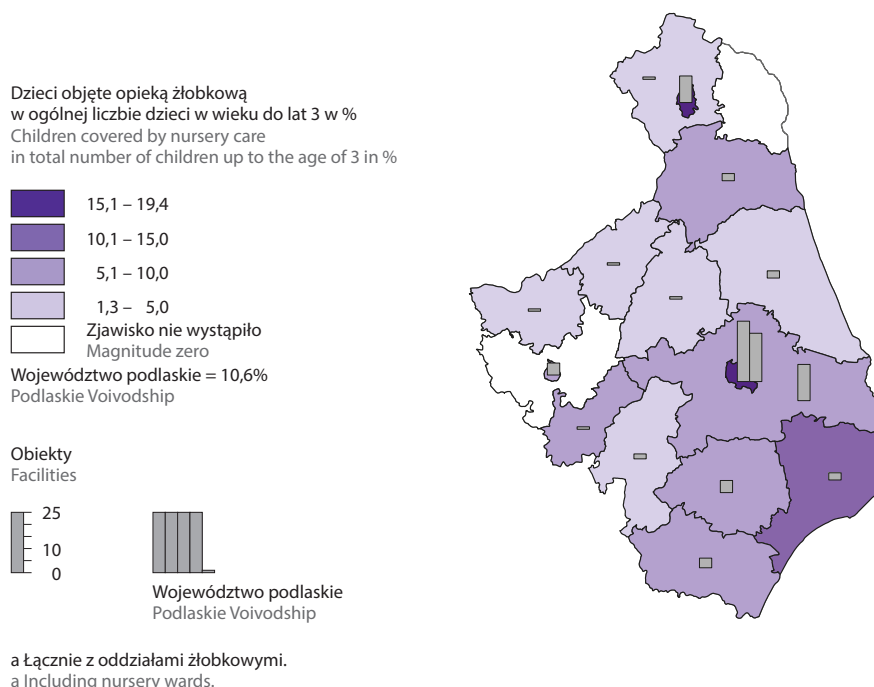

a łącznie z oddziałami żłobkowymi.
a Including nursery wards.

W ciągu 2018 r. z instytucjonalnych form opieki korzystało 5,7 tys. dzieci, z tego 90,5% stanowiły dzieci przebywające w żłobkach (w 2017 r. – 87,2%).

Największy odsetek dzieci w wieku do lat 3 korzystających z żłobków, oddziałów żłobkowych i klubów dziecięcych zanotowano w mieście Suwałki (19,4%), natomiast najniższy w powiatach monieckim i suwalskim (po 1,3%). W powiatach łomżyńskim i sejneńskim nie odnotowano żadnej placówki opieki nad dziećmi do lat 3.

**Mapa 26. Żłobki^a i kluby dziecięce w 2018 r.
Stan w dniu 31 grudnia**
Map 26. Nurseries^a and children's clubs in 2018
As of 31st December

Warunki mieszkaniowe

Housing conditions

W województwie podlaskim na przestrzeni ostatnich lat zwiększała się liczba mieszkań w zasobach mieszkaniowych, a według stanu w końcu 2018 r., osiągnęła wartość 454,7 tys., tj. o 1,0% większą niż przed rokiem.

W 2018 r., podobnie jak rok wcześniej, odnotowano nieznaczną poprawę warunków mieszkaniowych w skali roku – zwiększyła się przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania, przy równoczesnym spadku liczby osób zamieszkujących w 1 mieszkaniu.

W analizowanym roku, podobnie jak w latach poprzednich, dokonano kolejnych inwestycji w obszarze infrastruktury sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej, zwiększających ich długość i liczbę przyłączy do odbiorców.

W końcu 2018 r. na terenie województwa podlaskiego znajdowało się 454,7 tys. mieszkań, tj. 3,1% ogółu mieszkań w zasobach mieszkaniowych Polski. Ich liczba wzrosła zarówno w odniesieniu do zanotowanej rok wcześniej, jak i w końcu 2010 r. odpowiednio o 1,0% i 8,2%. Najwięcej mieszkań znajdowało się w miastach: Białystok (132,0 tys.), Suwałki (26,2 tys.) i Łomża (23,8 tys.).

Tablica 21. Zasoby mieszkaniowe^a
Stan w dniu 31 grudnia

Table 21. Dwelling stocks^a
As of 31st December

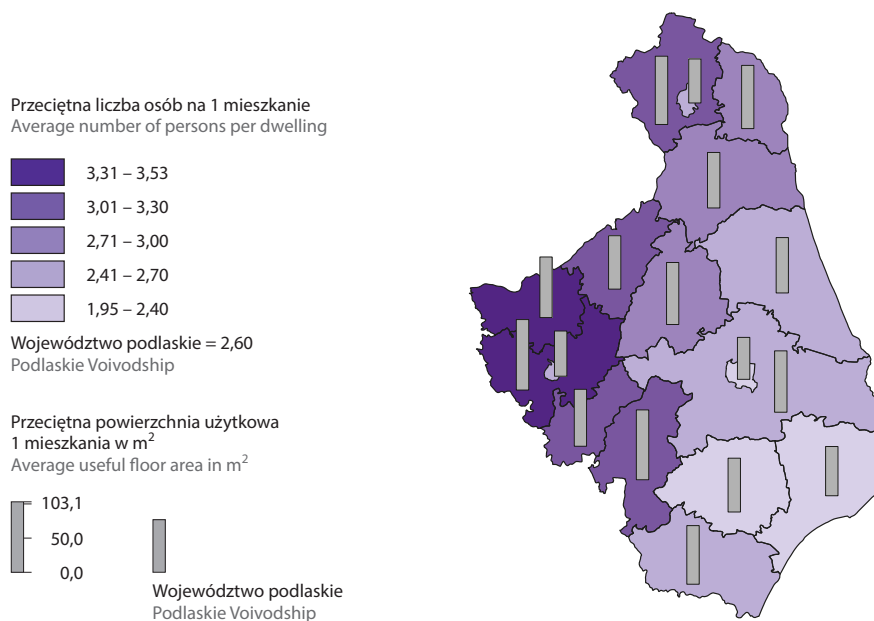
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Mieszkania: Dwellings:				
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	420377	440829	449981	454668
na 1000 ludności per 1000 population	349,3	370,8	379,9	384,8
Przeciętna w zasobach: Dwellings stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	4,01	4,02	4,02	4,02
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor of a dwellind in m ²	74,9	76,1	76,6	76,9
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	2,86	2,70	2,63	2,60

a Na podstawie bilansów.
a On the basis of balances.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r., zdecydowana większość lokali mieszkalnych w Podlaskiem była wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne, takie jak: wodociąg – 424,1 tys. mieszkań (93,3% ogólnej liczby mieszkań na obszarze województwa), ustęp spłukiwany – 404,1 tys. (88,9%), łazienkę – 395,0 tys. (86,9%), centralne ogrzewanie – 359,5 tys. (79,1%), natomiast w gaz z sieci zaopatrzone 143,8 tys. mieszkań (31,6%). W tym samym czasie w Polsce udział mieszkań wyposażonych w te instalacje wynosił odpowiednio: 96,9%, 93,8%, 91,5%, 82,6% oraz 55,5%.

Mapa 27. Warunki mieszkaniowe ludności w 2018 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Map 27. Housing conditions of population in 2018
As of 31st December

Z roku na rok wartość wskaźnika informującego o liczbie osób przypadającej na 1 mieszkanie zmniejsza się. W końcu 2018 r. w województwie podlaskim przeciętnie w 1 mieszkaniu zamieszkiwało 2,60 osoby, w Polsce zaś – 2,63 osoby. Oznacza to spadek poziomu wskaźnika, który 8 lat wcześniej kształtował się na poziomie 2,86 osoby (zarówno w województwie, jak i w kraju). Najwyższą przeciętną liczbę osób w mieszkaniu na terenie województwa w końcu 2018 r. odnotowano w gminie Kolno (4,01), zaś najniższym zaludnieniem mieszkań charakteryzowały się gminy Dubicze Cerkiewne (1,44) oraz Orla (1,49).

W województwie podlaskim, według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r., długość sieci wodociągowej wyniosła 13703,5 km, a liczba przyłączy wodociągowych – 197,8 tys. szt. Stanowiło to 4,5% długości sieci wodociągowej Polski, a liczba przyłączy – 3,5% ogólnej ich liczby w kraju. W porównaniu ze stanem zanotowanym w końcu roku poprzedniego oraz 2010 długość sieci wodociągowej w województwie zwiększyła się odpowiednio o 159,5 km (o 1,2%) i 1382 km (o 11,2%), przy jednoczesnym wzroście liczby przyłączy do budynków odpowiednio o 0,7 tys. szt. (o 0,4%) i 18,8 tys. szt. (o 10,5%).

Na obszarach wiejskich województwa podlaskiego w końcu 2018 r. znajdowało się 85,2% sieci wodociągowej oraz 61,9% wszystkich przyłączy wodociągowych do budynków mieszkalnych. W porównaniu ze stanem w końcu poprzedniego roku długość sieci na tych terenach wzrosła o 147,0 km (o 1,3%), a liczba przyłączy zwiększyła się o 0,2 tys. szt. (o 0,1%). W tym samym okresie w miastach województwa wybudowano 12,5 km sieci (wzrost o 0,6%) i zainstalowano 0,5 tys. szt. przyłączy do budynków (wzrost o 0,7%).

W dniu 31 grudnia 2018 r. w Podlaskiem najdłuższa sieć wodociągowa usytuowana była na terenie miast Białystok – 564,4 km (21,4 tys. szt. przyłączy) i Suwałki 244,7 km (2,0 tys. szt. przyłączy) oraz w gminie Dąbrowa Białostocka – 255,7 km (2,2 tys. szt. przyłączy), najkrótsza zaś w gminach Sejny – 14,0 km (0,7 tys. szt. przyłączy) i Brańsk – 19,2 km (0,9 tys. szt. przyłączy). Najbardziej znaczący przyrost długości sieci wodociągowej w porównaniu z zanotowaną rok wcześniej stwierdzono w gminach Krasnopol (o 62,3%) i Krynki (o 36,5%).

W końcu analizowanego roku w Podlaskiem gęstość sieci wodociągowej wynosiła 67,9 km/100 km² i była niższa niż w Polsce o 30,5 km/100 km². W relacji do stanu sprzed roku i ośmiu lat wystąpił wzrost zagęszczenia sieci wodociągowej w regionie odpowiednio o 0,8 km/100 km² i 6,9 km/100 km². W końcu 2018 r. w miastach województwa gęstość sieci wodociągowej wynosiła przeciętnie 219,6 km/100 km², a na terenach wiejskich – 60,6 km/100 km². Największą wartość wskaźnika gęstości sieci wodociągowej w końcu 2018 r. odnotowano w miastach Białystok (552,6 km/100 km²) i Łomża (387,2 km/100 km²) oraz w gminie Hajnówka (416,6 km/100 km²), a najmniejszą – w gminach: Gródek (13,4 km/100 km²), Białowieża (15,0 km/100 km²) i Goniądz (18,7 km/100 km²).

**Tablica 22. Wodociągi
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 22. Water supply system
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Sieć rozdzielcza w km Distribution network in km	12321,5	13443,3	13544,0	13703,5
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych ^a w szt. Connections leading to residential buildings ^a in pcs	179019	193513	197128	197840
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	37,0	40,2	39,4	41,7

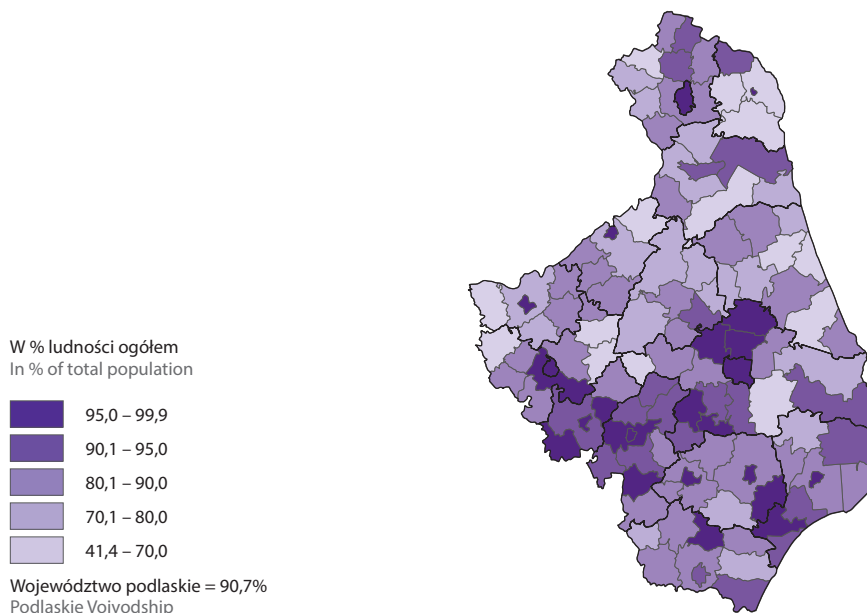
a Łącznie z przyłączami prowadzącymi do budynków zbiorowego zamieszkania.
a With connections leading to collective residential buildings.

W końcu 2018 r. w województwie podlaskim z sieci wodociągowej korzystało 1071,6 tys. osób, tj. 90,7% ludności województwa, co stanowiło 3,0% ogółu korzystających z tej sieci na obszarze Polski. Wraz

z rozwojem infrastruktury wodociągowej w analizowanych latach wzrósł odsetek ludności korzystającej z tej sieci – o 0,1 p. proc. w skali roku i o 3,1 p. proc. w stosunku do stanu w końcu 2010 r. W końcu analizowanego roku w Podlaskiem dostęp do wodociągu miało 96,7% ludności miast i 81,3% mieszkańców terenów wiejskich. Najwyższy odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej odnotowano w gminach: Kolno – 99,9%, Brańsk – 99,5% oraz Łapy – 99,0%, natomiast najniższy w gminach: Krasnopol – 41,4%, Turośl 45,8% i Jedwabne 48,7%.

**Mapa 28. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2018 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 28. Population using water supply system in 2018
As of 31st December

Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r., sieć kanalizacyjna w Podlaskiem osiągnęła długość 3615,5 km, przy liczbie przyłączy do budynków wynoszącej 95,4 tys. szt. Stanowiło to 2,3% ogólnej długości sieci kanalizacyjnej w Polsce, a liczba przyłączy – 2,8% ich ogólnej liczby w kraju. W końcu omawianego roku, w porównaniu ze stanem zanotowanym rok i 8 lat wcześniej, długość sieci kanalizacyjnej zwiększyła się odpowiednio o 62,2 km (o 1,8%) i 1058,6 km (o 41,4%), przy równoczesnym wzroście liczby przyłączy do budynków odpowiednio o 1,4 tys. szt. (o 1,5%) i 20,9 tys. szt. (o 28,1%).

Tablica 23. Kanalizacja
Stan w dniu 31 grudnia

Table 23. Sewerage system
As of 31st December

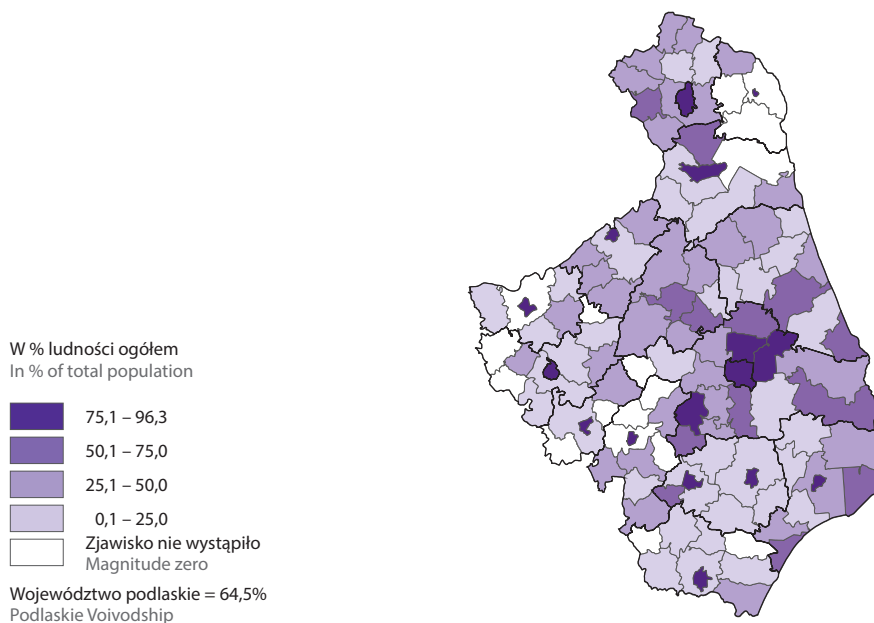
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Sieć rozdzielcza ^a w km Distribution network ^a in km	2556,9	3436,2	3553,3	3615,5
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych ^b w szt. Connections leading to residential buildings ^b in units	74479	89956	93960	95401
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewerage network (during the year) in hm ³	33,5	32,0	33,6	33,8
w tym oczyszczone of which treated	.	32,0	33,6	33,8

a Łącznie z kolektorami. b Łącznie z przyłączami prowadzącymi do budynków zbiorowego zamieszkania.
a Including collectors. b With connections leading to collective residential buildings.

W końcu 2018 r. na terenie województwa z sieci kanalizacyjnej korzystało 762,6 tys. osób (tj. 64,5% ludności w regionie), co stanowiło 2,8% ogółu ludności korzystającej z tej sieci w kraju. Wraz z rozbudową sieci kanalizacyjnej zwiększyła się liczba korzystającej z niej ludności – o 0,1% w ujęciu rocznym i o 5,5% na przestrzeni 8 lat. W końcu analizowanego roku w Podlaskiem dostęp do kanalizacji miało 91,7% ludności miast i 22,5% mieszkańców terenów wiejskich. Najwyższy odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej odnotowano w mieście Białystok – 96,3% oraz w gminie Wysokie Mazowieckie – 95,8%, najniższy zaś w gminach Grajewo – 1,9% i Brańsk – 2,1%.

Mapa 29. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2018 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Map 29. Population using sewage system in 2018
As of 31st December

W miastach województwa podlaskiego w w końcu 2018 r. znajdowało się 51,3% całej sieci kanalizacyjnej oraz 68,8% wszystkich przyłączy kanalizacyjnych do budynków mieszkalnych. W porównaniu ze stanem w końcu poprzedniego roku długość sieci na tych terenach wzrosła o 36,6 km (o 2,0%), a liczba przyłączy zwiększyła się o ponad 0,9 tys. szt. (o 1,4%). W tym samym roku na obszarach wiejskich województwa wybudowano 25,6 km sieci (wzrost o 1,5%) oraz zainstalowano ponad 0,5 tys. szt. przyłączy (wzrost o 1,8%).

W końcu 2018 r. w Podlaskiem najdłuższa sieć kanalizacyjna usytuowana była na terenie miast Białystok – 485,4 km (20,3 tys. szt. przyłączy) i Suwałki – 122,5 km (4,3 tys. szt. przyłączy) oraz w gminie Juchnowiec Kościelny – 122,5 km (2,4 tys. szt. przyłączy), najkrótsza zaś w gminach Grajewo – 1,0 km (1 przyłączy) i Mały Płock – 1,2 km (28 szt. przyłączy). Największy wzrost długości sieci kanalizacyjnej w skali roku odnotowano w gminie Sokoły (o 28,5%).

W dniu 31 grudnia 2018 r. w województwie podlaskim gęstość sieci kanalizacyjnej ukształtowała się na poziomie 17,9 km/100 km², tj. o 33,5 km/100 km² niższym niż średnio w kraju. Uległa ona zwiększeniu zarówno w ujęciu rocznym – o 0,3 km/100 km², jak i w porównaniu ze stanem w końcu 2010 r. – o 5,2 km/100 km². W końcu 2018 r. w miastach województwa gęstość sieci kanalizacyjnej wynosiła przeciętnie 200,6 km/100 km², a na obszarach wiejskich – 9,1 km/100 km².

Największe zagęszczenie sieci kanalizacyjnej odnotowano w miastach Białystok (475,3 km/100 km²) i Łomża (359,0 km/100 km²) oraz w gminie Hajnówka (380,0 km/100 km²), zaś najmniejsze w gminach: Grajewo (0,3 km/100 km²), Mały Płock (0,9 km/100 km²) i Brańsk (1,0 km/100 km²).

Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r., długość sieci gazowej ogółem w województwie podlaskim wynosiła 1735,5 km (co stanowiło 1,1% ogólnej długości sieci gazowej w Polsce), z czego 1326,3 km przypadało na sieć rozdzielczą. Zarówno w ujęciu rocznym, jak i w stosunku do końca 2010 r. odnotowano wzrost długości sieci gazowej odpowiednio o 59,2 km (o 3,5%) i 370,5 km (o 27,1%). W analizowanym roku liczba przyłączy do budynków w województwie wynosiła 32,5 tys. szt., stanowiąc 1,1% ogólnej ich liczby w kraju. Podobnie jak długość sieci gazowej, liczba przyłączy wzrosła w skali roku i na przestrzeni 8 lat odpowiednio o 1,5 tys. szt. (o 4,9%) i o 9,3 tys. szt. (o 40,1%).

Tablica 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych Stan w dniu 31 grudnia

Table 24. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	1365,0	1577,6	1676,3	1735,5
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in units	23230	28395	31021	32542
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	116,5	117,4	118,8	121,0
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh in GWh	46,6 ^b	473,8	602,0	617,0
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	38,7 ^b	398,1	507,9	521,7

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b Dane podane w m³ (Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 28 czerwca 2013 r. od 1 sierpnia 2014 r. zmieniono zasady rozliczania zużycia gazu ziemnego z jednostek objętości w m³ na jednostki energii w kWh).
a Including gas customers using collective gas-meters. b Data is given in m³ (by the Regulation of the Minister of Economy of 28 June 2013 since 1st August 2014 the accounting rules for natural gas consumption have been changed from volume units – m³ into energy units – kWh).

Na terenach miejskich w końcu 2018 r. znajdowało się 55,2% ogółu sieci gazowej oraz 79,8% wszystkich przyłączy gazowych do budynków w województwie podlaskim. W porównaniu ze stanem w końcu poprzedniego roku długość sieci na tych terenach zwiększyła się o 43,5 km (o 4,8%), a liczba przyłączy wzrosła o 1,0 tys. szt. (o 4,0%). W tym samym roku na obszarach wiejskich województwa wybudowano 15,7 km sieci (wzrost o 2,1%) oraz zainstalowano ponad 0,5 tys. szt. przyłączy (wzrost o 8,6%).

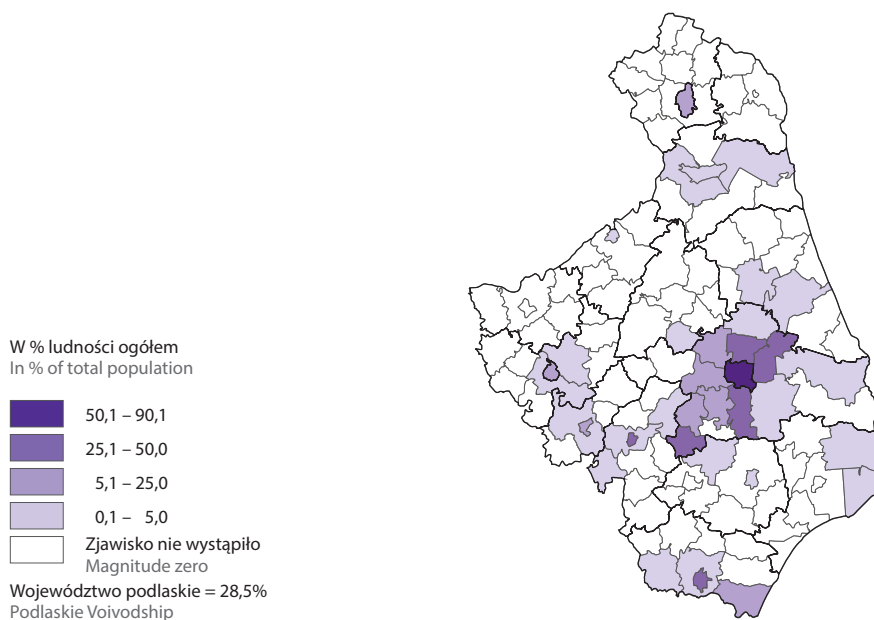
Najdłuższa sieć gazowa była usytuowana w mieście Białystok (588,3 km oraz 17,2 tys. szt. przyłączy), najkrótsza zaś – w gminie Suwałki (0,4 km i 1 przyłączy). Najwyższy przyrost długości sieci gazowej w skali roku zaobserwowano w mieście Suwałki (o 31,9%).

W końcu 2018 r. w województwie podlaskim gęstość sieci gazowej wyniosła 8,6 km/100 km² i była znacznie niższa niż w Polsce, gdzie wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 49,4 km/100 km². W porównaniu ze stanem w końcu 2017 r. odnotowano wzrost zagęszczenia sieci gazowej o 0,3 km/100 km². W końcu 2018 r. w miastach województwa gęstość tej sieci wynosiła przeciętnie 103,7 km/100 km², a na terenach wiejskich – 4,0 km/100 km². Najwyższy poziom wskaźnika gęstości omawianej sieci odnotowano w mieście Białystok (576,0 km/100 km²), a najniższy – w gminie Suwałki (0,2 km/100 km²).

W końcu analizowanego roku w województwie podlaskim z gazu sieciowego korzystało 337,1 tys. osób, tj. 28,5% ogółu ludności województwa i 1,7% ogółu ludności korzystającej z sieci gazowej w Polsce. Liczba ludności korzystającej z tej sieci wzrosła w porównaniu z zanotowaną rok i 8 lat wcześniej odpowiednio o 0,1 tys. osób i 13,9 tys. osób (o 4,3%). Wskaźnik ten osiągnął najwyższą wartość w mieście Białystok (90,1%) oraz w gminach: Wasilków (45,3%) i Supraśl (45,1%), zaś najniższy – w gminach: Augustów, Bielsk Podlaski i Grajewo (po 0,1%).

**Mapa 30. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2018 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 30. Population using gas supply system in 2018
As of 31st December

W 2018 r. w Podlaskiem zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych osiągnęło 617,0 GWh (tj. 1,3% ogólnego zużycia w Polsce) i było o 2,5% wyższe w porównaniu z rokiem poprzednim.

W analizowanym roku zużycie gazu w przeliczeniu na jednego mieszkańca w województwie wyniosło 521,7 kWh, co oznacza wzrost w odniesieniu do 2017 r. o 13,8 kWh (o 2,7%). W 2018 r., w porównaniu

z rokiem poprzednim, wskaźnik ten na terenach miejskich wzrósł (o 23,7 kWh) i wyniósł 726,3 kWh, podczas gdy na obszarach wiejskich odnotowano spadek jego wartości (o 2,2 kWh) do poziomu 204,9 kWh.

Na terenie województwa podlaskiego największe zużycie gazu przypadające na jednego mieszkańca odnotowano w gminach Supraśl (2585,7 kWh) i Wasilków (2070,4 kWh), a najmniejsze – w gminach Płaska (0,2 kWh) oraz Krypno (0,3 kWh).

Ochrona zdrowia

Health care

Wzrosła liczba porad lekarskich udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca z 7,6 w 2017 r. do 7,7 w 2018 r. W ciągu roku zwiększyła się również liczba osób przypadająca na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (z 1240 do 1275).

W 2018 r. w województwie podlaskim samorząd terytorialny wszystkich szczebli wydatkował na ochronę zdrowia więcej środków niż w roku poprzednim i 2010 r.

W końcu 2018 r. w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 758 przychodni, tj. 3,5% wszystkich przychodni działających w Polsce. W porównaniu z końcem poprzedniego roku ich liczba zmniejszyła się o 0,8%, ale wzrosła o 20,7% w odniesieniu do zanotowanej 8 lat wcześniej. Nieco odmienną tendencję zaobserwowano w przypadku praktyk lekarskich udzielających świadczeń finansowanych ze środków publicznych. Ich liczba w końcu 2018 r. zmniejszyła się zarówno w skali roku, jak i w odniesieniu do końca 2010 r. odpowiednio o 11,5% i 49,4%. W 2018 r. w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej w naszym regionie udzielono 10,1 mln porad (w kraju – 328,1 mln), z czego 9,1 mln lekarskich i 1,0 mln stomatologicznych. Liczba porad lekarskich zmniejszyła się o 0,6% w skali roku, ale wzrosła o 8,9% w odniesieniu do 2010 r., zaś liczba porad stomatologicznych była mniejsza o 9,8% niż rok wcześniej i o 8,4% niż w 2010 r.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

**Tablica 25. Placówki opieki zdrowotnej
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 25. Health care facilities
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Przychodnie Out-patient departments	628	760	764	758
Praktyki lekarskie ^a Medical practices ^a	334	209	191	169
Porady udzielone ^b (w ciągu roku) w tys. Consultations provided ^b (during the year) in thousands	9452,0	10205,0	10264,3	10100,2
lekarskie doctors	8327,7	9054,0	9122,2	9070,2
stomatologiczne stomatological	1124,4	1151,0	1142,1	1030,1
Szpitala ogólne General hospitals	30	34	36	34

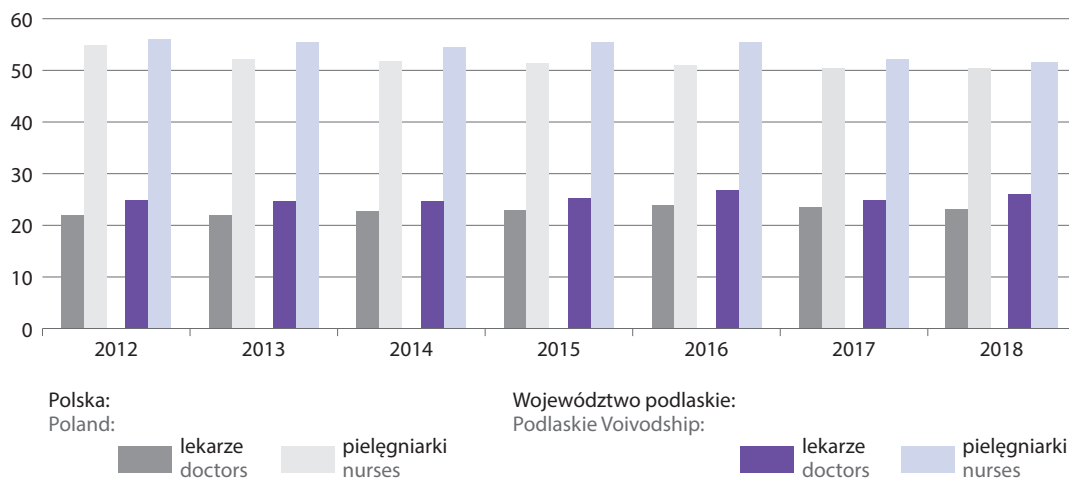
^a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub przychodniami. ^b Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów.

^a Data concern practices that have signed contract with the National Health Fund or out-patient departments. ^b Including consultations paid by patients.

W 2018 r. w województwie podlaskim prawo wykonywania zawodu posiadało 5,4 tys. lekarzy, 1,5 tys. lekarzy dentyistów, 10,0 tys. pielęgniarek, 1,4 tys. położnych, 1,1 tys. farmaceutów i 0,7 tys. diagnostów laboratoryjnych. W porównaniu z rokiem poprzednim we wszystkich wymienionych zawodach medycznych odnotowano wzrost liczby uprawnionych do wykonywania zawodu, przy czym największy zarejestrowano w grupie farmaceutów (o 14,8%), lekarzy (o 2,4%) oraz pielęgniarek i diagnostów laboratoryjnych (po 1,5%).

Wykres 36. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności
Stan w dniu 31 grudnia

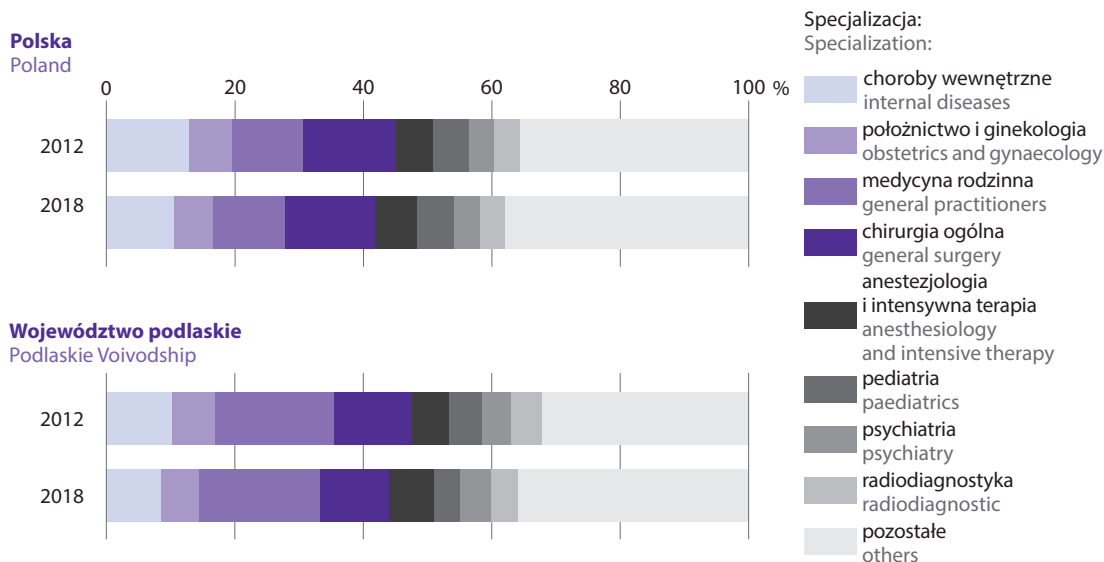
Chart 36. Doctors and nurses per 10 thousand population
As of 31st December

Według stanu w końcu 2018 r. liczba lekarzy specjalistów w województwie podlaskim wynosiła 2,0 tys. (w Polsce 60,5 tys.) i była o 2,3% większa niż przed rokiem, ale o 4,2% mniejsza niż 6 lat wcześniej. W końcu 2018 r. lekarze najczęściej posiadali specjalizację z zakresu medycyny rodzinnej oraz chorób wewnętrznych. Najmniej liczną grupę stanowili lekarze specjalizujący się w dziedzinach onkologii i dermatologii.

Wykres 37. Struktura lekarzy specjalistów według specjalizacji
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 37. Structure of doctors specialists by specialization
As of 31st December

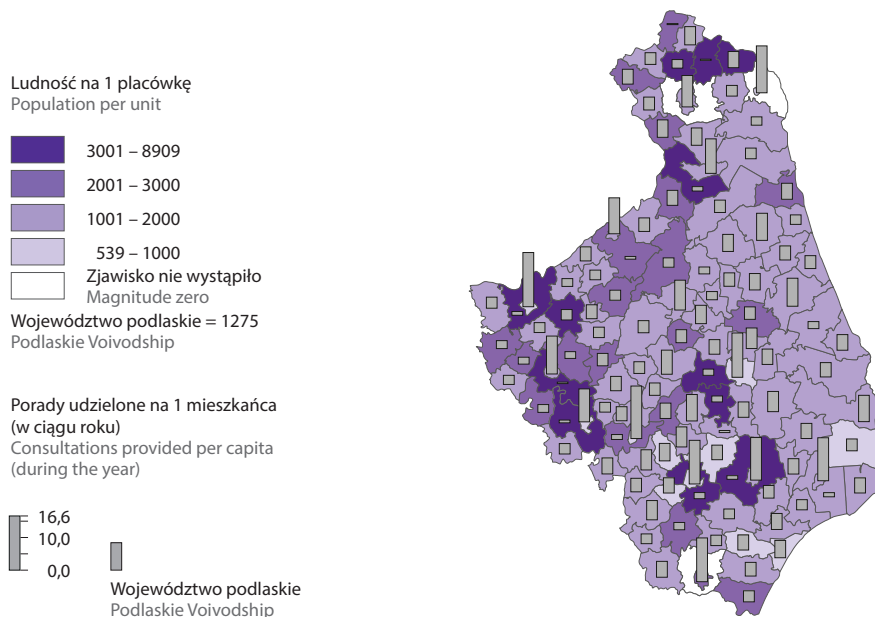

W końcu 2018 r. w województwie podlaskim liczba ludności przypadająca na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej wynosiła 1275 osób (w Polsce – 1439 osób). W stosunku do stanu zanotowanego w końcu 2017 r. i 2010 r. odnotowano wzrost tego wskaźnika odpowiednio o 2,8% i 1,9%. Najwyższą jego wartość stwierdzono w gminie wiejskiej Zambrów (8909 osób), a najniższą – w gminie miejskiej Brańsk (539 osób).

W 2018 r. liczba porad ambulatoryjnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie podlaskim, podobnie jak w kraju, wyniosła 8,4. Największą wartość tego wskaźnika odnotowano w gminie Kolno (16,6), a najniższą w gminie Wiżajny (0,3).

**Mapa 31. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2018 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 31. Out-patient health care in 2018
As of 31st December

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (tj. szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

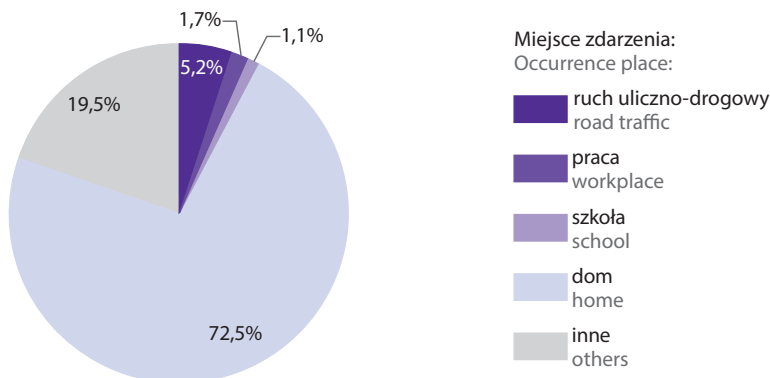
W województwie podlaskim w końcu 2018 r. działały 34 stacjonarne szpitale ogólne, dysponujące 5,9 tys. łóżek (w Polsce odpowiednio 949 i 181,7 tys.). Liczba łóżek w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła 49,8, podczas gdy w końcu 2017 r. ukształtowała się na poziomie 50,3.

W ciągu 2018 r. w szpitalach ogólnych hospitalizowano 261,4 tys. pacjentów (w kraju – 7685,0 tys.), tj. o 0,7% mniej niż w 2017 r. Oznacza to, że na 10 tys. ludności województwa hospitalizowano 2210 osób (w Polsce – 2001), tj. o 11 mniej niż rok wcześniej.

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

W końcu grudnia 2018 r. na terenie województwa podlaskiego 57 zespołów udzielało świadczeń medycznych w ramach ratownictwa medycznego. Ich liczba nie zmieniła się w porównaniu z zanotowaną przed rokiem, ale była o 4 większa niż w końcu 2010 r. W 2018 r. zespoły te wyjeżdżały na miejsce zdarzenia 85,1 tys. razy, czyli o 1,8% więcej niż rok wcześniej, ale o 9,0% mniej niż w 2010 r. Zdecydowaną większość (72,5%) ogólnej liczby zrealizowanych wyjazdów stanowiły wyjazdy do domu pacjenta.

Wykres 38. Struktura wyjazdów jednostek systemu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w 2018 r.
Chart 38. Structure of calls of emergency medical system units to the occurrence places in 2018

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności z zakresu opieki zdrowotnej należy do zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego, które obok Narodowego Funduszu Zdrowia i budżetu państwa, są dysponentami środków publicznych na ochronę zdrowia. Wydatki publiczne na ten cel rejestrowane są w dziale „851 – Ochrona zdrowia” klasyfikacji budżetowej.

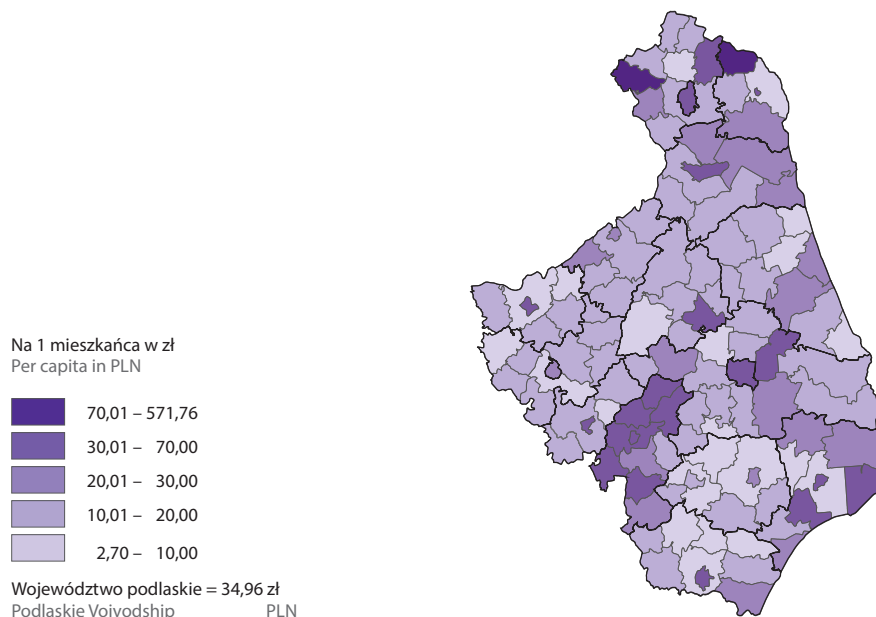
W 2018 r. w województwie podlaskim jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli wydatkowały na ochronę zdrowia (łącznie ze środkami otrzymanymi z budżetu państwa) kwotę 131,4 mln zł (w Polsce – 3840,8 mln zł), co stanowiło 1,6% ogółu wydatków jednostek samorządu terytorialnego w Podlaskiem (w kraju – 1,5%). W stosunku do 2017 r., podobnie jak w odniesieniu do 2010 r. stwierdzono wzrost wydatków publicznych na zdrowie odpowiednio o 17,5% i 49,5%.

Wśród jednostek samorządu terytorialnego województwa podlaskiego w 2018 r. największe wydatki w dziale 851 poniosły powiaty – 49,1 mln zł, a następnie województwo – 40,9 mln zł, miasta na prawach powiatów – 23,4 mln zł oraz gminy – 18,0 mln zł.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2018 r. samorzady terytorialne w województwie podlaskim wydały na ochronę zdrowia przeciętnie 111,11 zł (w kraju – 99,99 zł), przy czym w przypadku gmin omawiany wskaźnik ukształtował się na poziomie 23,91 zł, miast na prawach powiatu – 54,29 zł, powiatów – 65,29 zł oraz województwa – 34,62 zł.

Wśród gmin województwa podlaskiego najniższe wydatki na osobę w dziale „Ochrona zdrowia” odnotowano w gminie wiejskiej Grabowo (2,70 zł), a najwyższe w gminach wiejskich Puńsk (571,76 zł) oraz Filipów (155,10 zł). W 3 miastach na prawach powiatu w Podlaskiem na zdrowie najwięcej na 1 mieszkańca wydatkowano z budżetu miasta Białystok (63,21 zł), a w dalszej kolejności Suwałki (42,52 zł) oraz Łomża (25,25 zł).

Mapa 32. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2018 r.
 Map 32. Expenditures of gminas and cities with powiat status in division “Health care” in 2018

Kultura Culture

W województwie podlaskim, podobnie jak w kraju, systematycznie maleje liczba bibliotek publicznych i ich filii. W końcu 2018 r. na 1 placówkę biblioteczną przypadało więcej osób niż rok i 8 lat wcześniej. W 2018 r. jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli wydatkowały na kulturę o 1/3 więcej środków niż w roku poprzednim.

W końcu 2018 r. w województwie podlaskim funkcjonowało 4,4% wszystkich centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic działających w Polsce, 4,2% teatrów i instytucji muzycznych (posiadających własny zespół artystyczny), 3,2% muzeów i oddziałów muzealnych, 2,9% bibliotek i placówek biblioteczno-informacyjnych (łącznie z filiami) oraz 2,2% kin stałych.

W końcu 2018 r. w województwie funkcjonowało 230 bibliotek i filii, tj. o 3,0% mniej niż w końcu grudnia roku poprzedniego i o 5,3% mniej w porównaniu z końcem 2010 r.

Tablica 26. Biblioteki publiczne (z filiami)
Stan w dniu 31 grudnia

Table 26. Public libraries (with branches)
 As of 31st December

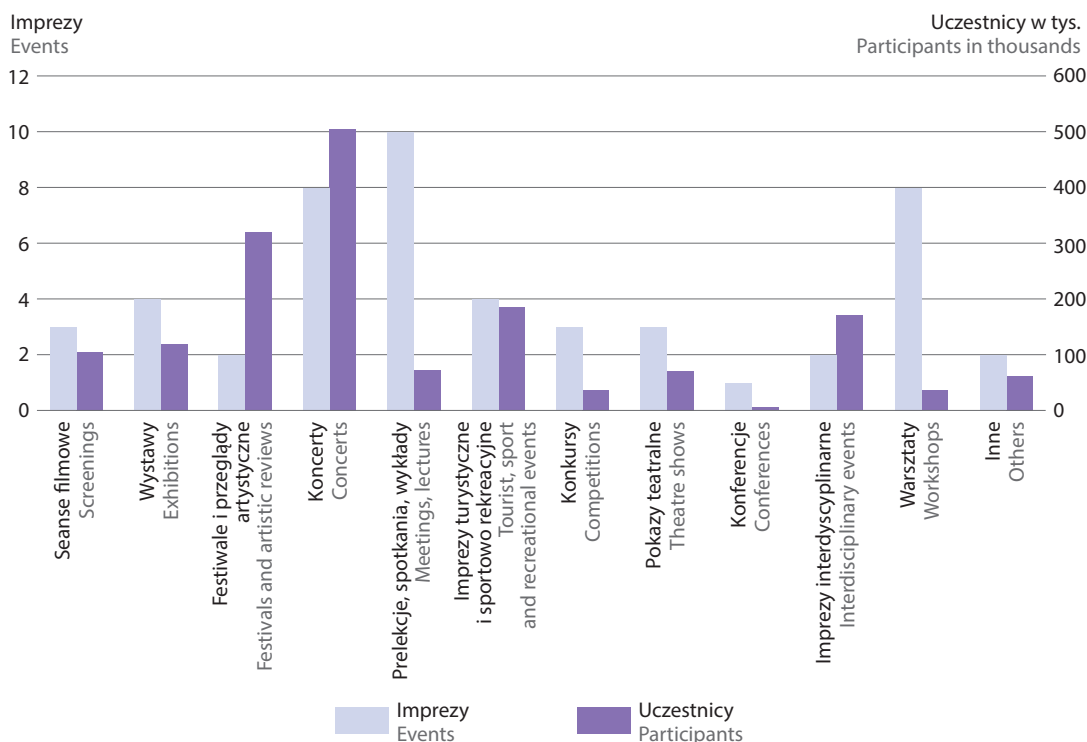
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	293	283	268	257
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	4107	4201	4420	4597

W końcu 2018 r. działalność sceniczną, podobnie jak rok wcześniej, prowadziło 8 teatrów i instytucji muzycznych posiadających własny zespół artystyczny, w których w 2018 r. wystawiono łącznie 2,3 tys. przedstawień lub koncertów, tj. o 12,5% więcej niż rok wcześniej, ale o 3,3% mniej niż w 2010 r. W przedstawieniach lub koncertach organizowanych przez teatry i instytucje muzyczne uczestniczyło 316,5 tys. widzów i słuchaczy, tj. o 5,5% więcej w porównaniu z 2017 r., ale o 10,5% mniej niż w 2010 r. W 1 przedstawieniu lub koncercie wzięło udział średnio 135 osób (w kraju – 216 osób).

W województwie podlaskim w dniu 31 grudnia 2018 r., podobnie jak przed rokiem, działalność prowadziło 30 muzeów i oddziałów muzealnych, które w analizowanym roku zwiedziło 441,5 tys. osób, tj. o 5,4% więcej niż w 2017 r. i o 25,5% więcej niż w 2010 r.

Według stanu w końcu 2018 r., na terenie województwa podlaskiego działało 11 kin stałych (w kraju 497), tj. o 15,4% mniej niż rok wcześniej i o 21,4% mniej niż w końcu grudnia 2010 r. Liczba sal projekcyjnych oraz ilość miejsc na widowni w tych kinach zmniejszyły się w odniesieniu do końca poprzedniego roku (odpowiednio o 5,9% i 6,2%), ale zwiększyły się w stosunku do stanu sprzed 8 lat (odpowiednio o 10,3% i 6,1%). Wszystkie kina stałe zlokalizowane były w miastach. W ciągu roku odbyło się 53,1 tys. seansów, w których uczestniczyło 1,3 mln widzów, tj. o 3,2% więcej niż w 2017 r. i o 64,1% więcej niż 8 lat wcześniej.

Wykres 39. Imprezy organizowane przez placówki kultury w 2018 r.
Chart 39. Events organized by culture institutions in 2018

Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym organów jednostek samorządu terytorialnego (jst) o charakterze obowiązkowym. Przeważająca część wydatków publicznych na kulturę w Polsce ponoszona jest przez jst, które są organami prowadzącymi lub właścicielami większości publicznych instytucji kultury. W 2018 r. w województwie podlaskim samorządy wydatkowały w sumie w dziale 921 „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” kwotę 279,9 mln zł (w kraju – 9209,3 mln zł), co stanowiło 3,3% ogółu wydatków budżetów jst (w Polsce – 3,6%). W porównaniu z rokiem poprzednim, jak i 2010 r. nastąpił wzrost wydatków na kulturę odpowiednio o 33,2% i 16,9%.

Spośród jednostek samorządu terytorialnego województwa podlaskiego w 2018 r. największe kwoty w dziale 921 odnotowano w budżetach gmin – 126,8 mln zł, a w dalszej kolejności w budżetach miast na

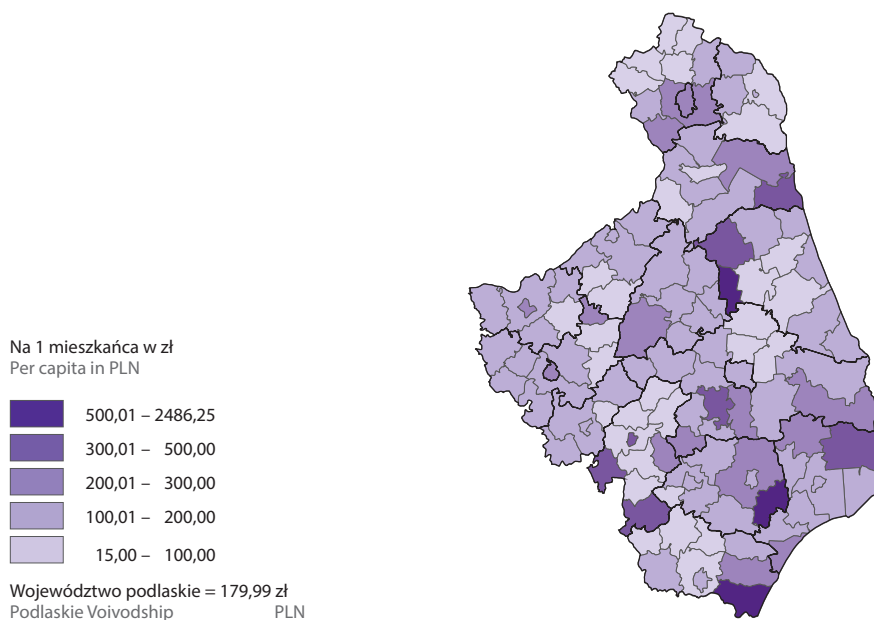
prawach powiatu – 86,1 mln zł oraz samorządu województwa – 64,1 mln zł. Z budżetów powiatów na ten cel wydatkowano niespełna 2,9 mln zł.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca w analizowanym roku wydatki budżetów jst ogółem w województwie podlaskim poniesione na kulturę wyniosły 236,64 zł (w kraju – 239,74 zł), przy czym w przypadku gmin omawiany wskaźnik ukształtował się na poziomie 168,48 zł, miast na prawach powiatu – 200,12 zł, powiatów – 3,80 zł oraz województwa – 54,23 zł.

Wśród gmin województwa podlaskiego najniższe wydatki w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” przypadające na 1 mieszkańca stwierdzono w gminie wiejskiej Perlejewo (15,00 zł), a najwyższe w gminach wiejskich: Korycin (2486,25 zł), Orla (2000,71 zł) oraz Mielnik (1086,95 zł). W 3 miastach na prawach powiatu w Podlaskiem, na kulturę najwięcej na 1 mieszkańca wydatkowano z budżetu miasta Łomża (208,46 zł), a w dalszej kolejności Suwałki (207,70 zł) oraz Białystok (190,56 zł).

Mapa 33. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2018 r.

Map 33. Expenditure of gminas and cities with powiat status in division “Culture and national heritage” in 2018

Bezpieczeństwo publiczne

Public safety

W 2019 r., w odniesieniu do poprzedniego roku, wzrosła liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję, zaś zmniejszyła się liczba odnotowanych przez Policję wypadków drogowych.

W 2019 r. liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w województwie podlaskim wyniosła 17339 i wzrosła o 1,2% w porównaniu z rokiem poprzednim, ale spadła o 6,3% w odniesieniu do 2014 r. W analizowanym roku przestępstwa stwierdzone w województwie podlaskim stanowiły 2,2% ich ogólnej liczby w kraju, co uplasowało je na pierwszym miejscu w Polsce pod względem najmniejszej liczby popełnionych przestępstw. Do powiatów o najniższej liczbie przestępstw stwierdzonych w województwie w 2019 r. należały sejneński (293) oraz kolneński (353), zaś największej przestępstw zanotowano w mieście Białystok (5947) i w powiecie białostockim (1490).

Przestępstwo stwierdzone jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym – jest to przestępstwo skarbowe.

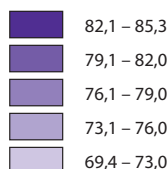
Przestępstwo stwierdzone w zakończonym postępowaniu przygotowawczym, w którym ustalono przynajmniej jednego podejrzanego jest to **przestępstwo wykryte**.

Informacje o przestępstwach stwierdzonych pobrano z Krajowego Systemu Informacji Policji.

Dane o przestępstwach stwierdzonych nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. Zgodnie z obowiązującą metodologią, stwierdzenie popełnienia czynów karalnych przez nieletnich dokonywane jest w postępowaniu sądowym po uprzednim przekazaniu przez Policję akt w sprawach nieletnich do sądu rodzinnego.

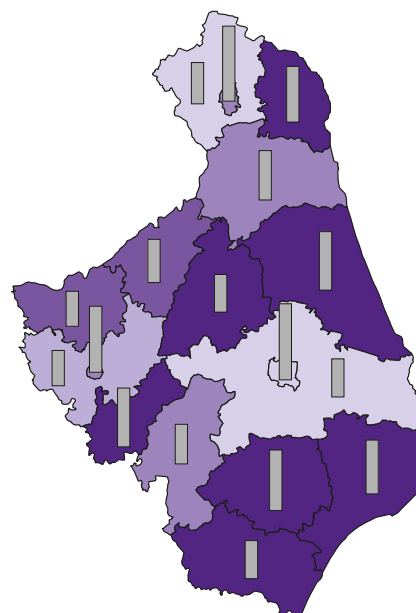
Mapa 34. Zagrożenie przestępczością w 2019 r.
Map 34. Crime risk in 2019

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję
Rates of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police in %

Województwo podlaskie = 75,4%
Podlaskie Voivodship

Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1000 ludności
Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings per 1000 population

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.
Source: data of the National Police Headquarters.

Biorąc pod uwagę liczbę przestępstw stwierdzonych na 1000 mieszkańców, która w 2019 r. w województwie podlaskim wyniosła 14,7 (w 2018 r. – 14,5 i w 2014 r. – 15,5), a w Polsce – 20,8, Podlaskie znalazło się w czołówce województw zajmując drugie miejsce w kraju pod względem najmniejszej wartości tego wskaźnika. Najniższy poziom analizowanego wskaźnika w województwie zanotowano w powiatach kolneńskim (9,2) i łomżyńskim (9,3), a najwyższy – w miastach Białystok (20,0) i Suwałki (19,7).

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w województwie podlaskim w 2019 r. ukształtował się na poziomie 75,4% i nie uległ zmianie w porównaniu z poprzednim rokiem, a w odniesieniu do 2014 r. wzrósł o 9,8 p. proc. Wskaźnik ogólnopolski w omawianym roku był niższy i wyniósł 73,1%. Do

powiatów o najwyższym wskaźniku wykrywalności sprawców przestępstw w województwie w 2019 r. należały bielski (85,3%) i moniecki (84,0%), natomiast najniższy wskaźnik wykrywalności zanotowano w mieście Białystok (69,4%) oraz powiecie suwalskim (69,6%).

Wypadek drogowy jest to zdarzenie mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku którego nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku** drogowego uznaje się osobę zmarłą w wyniku doznanych obrażeń na miejscu lub w ciągu 30 dni. Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznaje się osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

Tablica 27. Wypadki drogowe oraz ich skutki^a

Table 27. Road accidents and their results^a

Wyszczególnienie Specification	2010	2014	2018	2019
Wypadki Accidents	847	692	672	585
Ofiary śmiertelne Fatalities	146	126	102	106
Ranni Injured	1125	793	771	620

^a Zarejestrowane przez Policję.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

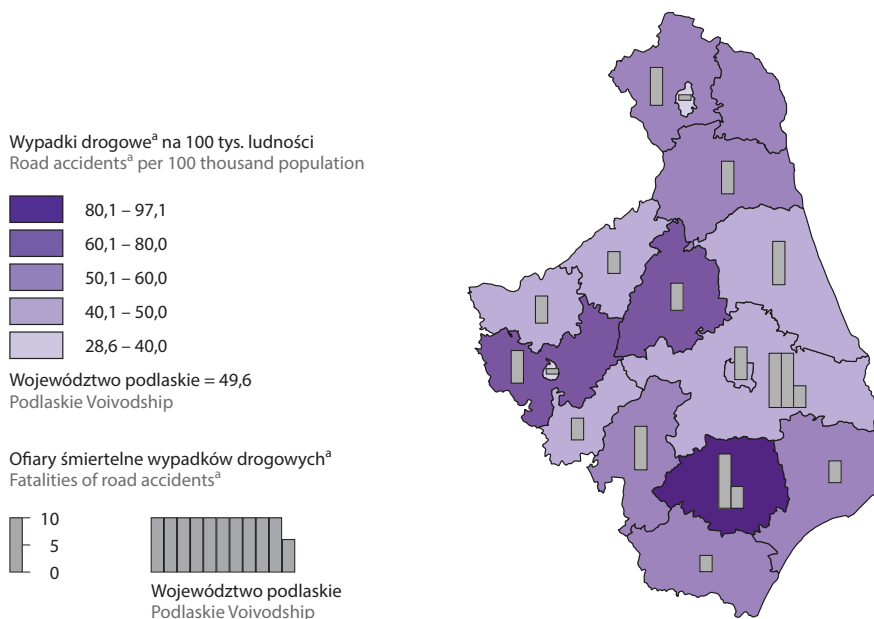
^a Registered by the Police.

Source: data of the National Police Headquarters.

W 2019 r. na terenie województwa podlaskiego zanotowano 585 wypadków drogowych, tj. o 12,9% mniej niż w poprzednim roku i o 15,5% mniej niż 5 lat wcześniej. Wypadki mające miejsce w omawianym roku w województwie podlaskim stanowiły 1,9% ich ogólnej liczby w kraju, co uplasowało Podlaskie na drugim miejscu w rankingu najbezpieczniejszych województw w Polsce. Do powiatów, w których wydarzyło się najmniej wypadków drogowych w województwie należały sejneński (11) i kolneński (17) oraz miasto Łomża (18), zaś największą liczbę wypadków zanotowano w mieście Białystok (121) i powiecie białostockim (74). Analizując liczbę wypadków w przeliczeniu na 100 tys. ludności, najlepszą sytuację stwierdzono w miastach Łomża i Suwałki (po 28,6), zaś najmniej korzystna wystąpiła w powiatach bielskim (97,1) i monieckim (76,5), które pod tym względem znacznie przekraczały średnią wojewódzką (49,6). W 2019 r. w kraju omawiany wskaźnik ukształtował się na poziomie 78,9.

W wypadkach drogowych mających miejsce na terenie województwa podlaskiego w 2019 r. ucierpiało 726 osób (1,9% ogółu ofiar wypadków drogowych w kraju), wśród których było 620 rannych i 106 zabitych. Ogólna liczba ofiar wypadków drogowych (która nieprzerwanie od 2015 r. wykazywała tendencję spadkową) była niższa od zanotowanej w roku poprzednim i 2014 r. odpowiednio o 16,8% i 21,0%. Liczba rannych w analizowanych okresach zmniejszyła się odpowiednio o 19,6% i 21,8%, natomiast liczba ofiar śmiertelnych wzrosła o 3,9% w odniesieniu do 2018 r., ale spadła o 15,9% w porównaniu z zanotowaną 5 lat wcześniej. Liczba rannych i zabitych w przeliczeniu na 100 wypadków wyniosła w 2019 r. odpowiednio 106,0 i 18,1 (wobec 117,1 i 9,6 w kraju). Wskaźnik dotyczący ofiar śmiertelnych w przeliczeniu na 100 wypadków drogowych w województwie na przestrzeni ostatnich 5 lat przewyższał średnią krajową.

Mapa 35. Bezpieczeństwo na drogach w 2019 r.
Map 35. Road safety in 2019

^a Zarejestrowane przez Policję.
Źródło: dane Komendy Głównej Policji.
^a Registered by the Police.
Source: data of the National Police Headquarters.

Społeczeństwo informacyjne

Information society

W 2019 r. w porównaniu z poprzednim rokiem, zwiększył się odsetek gospodarstw domowych posiadających co najmniej jeden komputer w domu, ale zmniejszył się odsetek ich użytkowników. Wzrósł udział gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu oraz odsetek osób korzystających z Internetu w ujęciu rocznym.

W 2019 r. w województwie podlaskim co najmniej jeden komputer posiadało 82,4% gospodarstw domowych (w kraju – 83,1%). W porównaniu z 2018 r. odsetek ten zwiększył się o 1,6 p. proc. Podlaskie znajdowało się pod tym względem na dziewiątym miejscu wśród wszystkich województw w kraju.

Odsetek użytkowników komputerów wśród mieszkańców województwa w wieku 16–74 lata wyniósł 80,7% i w porównaniu z 2018 r. zmniejszył się o 0,1 p. proc. W kraju odsetek ten ukształtował się na poziomie 83,6%. W 2019 r. wśród wszystkich województw Podlaskie zajmowało pod tym względem przedostatnie miejsce.

W 2019 r. osoby korzystające z komputera regularnie, tj. co najmniej raz w tygodniu, stanowiły 72,5% ludności województwa w wieku od 16 do 74 lat (w kraju – 72,8%). W odniesieniu do 2018 r. udział ten był niższy o 1,5 p. proc. W rankingu województw Podlaskie zajmowało pod tym względem dziewiąte miejsce.

W omawianym roku dostęp do Internetu posiadało 86,4% gospodarstw domowych w województwie (w kraju – 86,7%). W ciągu roku odsetek ten zwiększył się o 4,5 p. proc. Wśród wszystkich województw Podlaskie zajmowało pod tym względem dziesiąte miejsce.

Udział użytkowników Internetu w ogólnej liczbie osób w wieku 16–74 lata wyniósł 81,2% (wobec 81,0% w poprzednim roku). W kraju odsetek ten wyniósł 84,5%. W 2019 r. w rankingu województw Podlaskie zajmowało pod tym względem przedostatnie miejsce.

W 2019 r. odsetek osób korzystających z Internetu regularnie (co najmniej raz w tygodniu) wyniósł 77,6% (w kraju – 78,3%) i był wyższy o 1,8 p. proc. niż w 2018 r. Wśród wszystkich województw Podlaskie znajdowało się pod tym względem na dziewiątym miejscu.

Osoby korzystające z usług administracji publicznej przez Internet w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania stanowiły 41,1% mieszkańców województwa podlaskiego w wieku 16–74 lata i w porównaniu z poprzednim rokiem nastąpił wzrost o 4,8 p. proc. W kraju odsetek ten wyniósł 40,4%. W rankingu województw Podlaskie w 2019 r. zajmowało pod tym względem szóste miejsce.

Wśród osób korzystających z usług administracji publicznej przez Internet największym zainteresowaniem cieszyło się wysyłanie wypełnionych formularzy. W 2019 r. z możliwości tej skorzystało 32,5% mieszkańców województwa podlaskiego, w tym 29,3% wysyłało deklaracje podatkowe (w kraju odsetek ten wynosił odpowiednio 31,4% i 27,5%). Formularze urzędowe pobierało 25,6% mieszkańców naszego regionu (w kraju – 24,6%), a 17,3% wyszukiwało informacje na stronach administracji publicznej (w kraju – 24,9%).

Aktywność społeczna

Social activity

W 2019 r., podobnie jak w latach poprzednich, wzrosła liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ujęciu rocznym.

W pierwszej połowie 2018 r. zaufanie mieszkańców województwa podlaskiego do ludzi ogólnie rzecz biorąc osiągnęło najwyższy poziom w kraju i wzrosło w porównaniu z 2015 r.

W województwie podlaskim od wielu lat rośnie liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. W końcu 2019 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 4197 takich podmiotów, tj. o 3,5% więcej niż przed rokiem i o 33,8% więcej niż 8 lat wcześniej. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne mające siedzibę na terenie województwa podlaskiego stanowiły 2,9% wszystkich tego typu podmiotów w kraju. Odsetek ten nie zmienił się w skali roku, ale był mniejszy (o 0,1 p. proc.) od zanotowanego w końcu 2010 r.

Tablica 28. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON Stan w dniu 31 grudnia

Table 28. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
W liczbach bezwzględnych In absolute numbers	3137	3929	4054	4197
Na 10 tys. ludności Per 10 thousand population	26,1	33,1	34,3	35,6

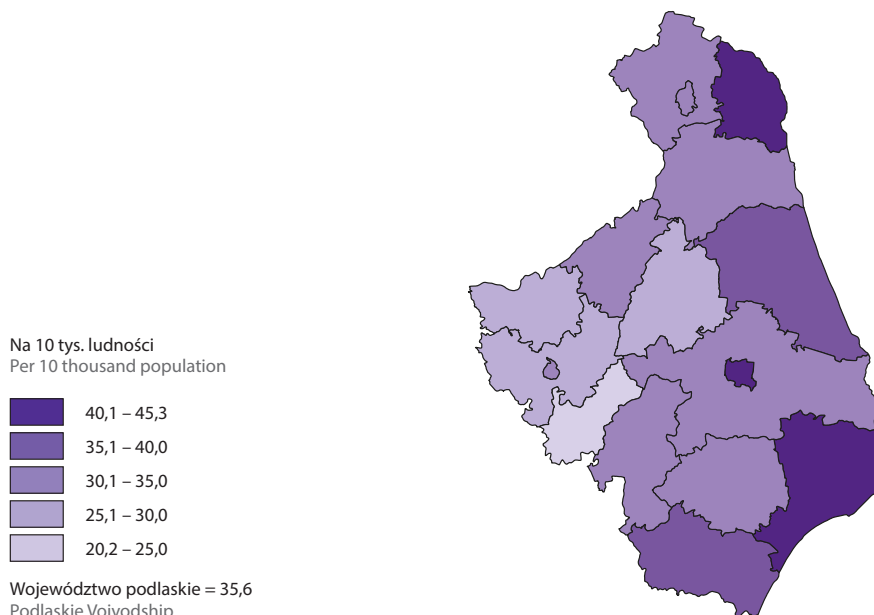
W końcu grudnia 2019 r. w Podlaskiem liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadająca na 10 tys. ludności ukształtowała się na poziomie 35,6, podczas gdy w kraju wynosiła 38,3. W województwie podlaskim wskaźnik ten był wyższy niż rok i 8 lat wcześniej, gdy przyjmował wartości odpowiednio 34,3 i 26,1. W Polsce również zaobserwowano wzrost liczby omawianych podmiotów przypadającej na 10 tys. ludności w ujęciu rocznym i w odniesieniu do stanu w końcu 2010 r.

Biorąc pod uwagę rozmieszczenie fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na terenie wojewódz-

twą stwierdzono, że w końcu grudnia 2019 r. w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców najwięcej było ich w mieście Białystok (45,3) oraz w powiatach sejneńskim (44,7) i hajnowskim (44,6), zaś najmniej – w powiecie zambrowskim (20,2).

Mapa 36. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 36. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register in 2019 As of 31st December

W 2015 r. wśród mieszkańców województwa podlaskiego w wieku 16 lat i więcej 31% uczestniczyło w różnego rodzaju organizacjach. W analizowanym okresie wskaźnik kapitału stowarzyszeniowego w kraju wyniósł 20%.

Wskaźniki kapitału stowarzyszeniowego odnoszą się do dobrowolnego uczestnictwa (aktywności, zaangażowania) w mniej lub bardziej sformalizowanych organizacjach (świeckich organizacjach pozarządowych oraz wspólnotach, organizacjach lub grupach religijnych, a także związkach zawodowych i innych organizacjach pracowników, organizacjach samorządu gospodarczego, zawodowego i pracodawców, spółdzielniach, wspólnotach mieszkaniowych, partiach politycznych, inicjatywach będących częścią działalności instytucji publicznych). Wskaźnik ten obliczono jako udział osób w wieku 16 lat i więcej, które zadeklarowały zaangażowanie w co najmniej jednym rodzaju stowarzyszenia.

W końcu 2016 r. aktywne organizacje rejestrowe w województwie podlaskim posiadały łącznie 0,2 mln członkostw osób fizycznych (w kraju – 9,0 mln). W porównaniu ze stanem w końcu 2010 r. baza członkowska stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego w województwie podlaskim pozostała na podobnym poziomie, podczas gdy w kraju zmniejszyła się o 11,8%, tj. o 1,2 mln.

Wskaźnik zaufania do ludzi (obliczany na podstawie Badania spójności społecznej) to odsetek osób w wieku 16 lat i więcej, które zadeklarowały, że zdecydowanie mają zaufanie lub raczej mają zaufanie do ludzi ogólnie rzecz biorąc.

W 2018 r. zaufanie do ludzi ogólnie rzecz biorąc miało 86% mieszkańców województwa podlaskiego

w wieku co najmniej 16 lat i był to najwyższy odsetek odnotowany wśród wszystkich województw. W porównaniu z 2015 r. odsetek osób ufających ludziom ogólnie rzecz biorąc zwiększył się o 5 p. proc. W 2018 r. wartość tego wskaźnika w kraju wynosiła 79%.

Mieszkańcy województwa podlaskiego mieli również większe niż średnio w kraju zaufanie do sąsiadów. W pierwszej połowie 2018 r., podobnie jak w 2015 r., ufało im 77% osób w wieku co najmniej 16 lat. W kraju w 2018 r. wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 75%.

Podlasianie w zdecydowanie mniejszym stopniu ufali osobom nieznanym. W 2018 r. w omawianej zbiorowości 40% (w kraju – 34%) osób zadeklarowało ufność w stosunku do nieznanym i był to odsetek o 2 p. proc. niższy niż w 2015 r.

W 2018 r. zaufanie do swoich władz lokalnych miało 52% mieszkańców województwa podlaskiego (wobec 49% w 2015 r.). Był to jeden z najniższych odsetków odnotowanych we wszystkich województwach. W kraju wskaźnik ten wyniósł 56%.

W pierwszej połowie omawianego roku odsetek mieszkańców województwa podlaskiego w wieku co najmniej 16 lat, którzy mieli zaufanie do Policji wyniósł 68% i nie zmienił się w porównaniu z zanotowanym w 2015 r. W kraju wskaźnik ten był wyższy i osiągnął 72%.

Zadowolenie z miejscowości zamieszkania w pierwszej połowie 2018 r. deklarowało 85% mieszkańców województwa podlaskiego w wieku co najmniej 16 lat (wobec 76% w 2015 r.). W kraju wskaźnik ten wyniósł 80%.

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

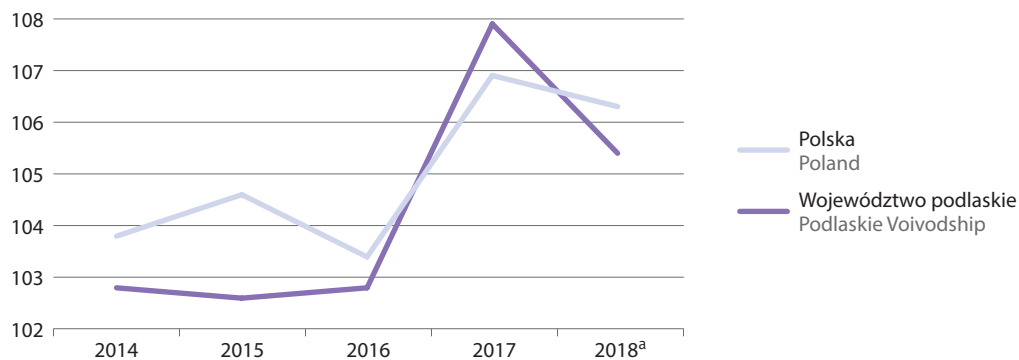
6.1. Gross domestic product

Według wstępnych szacunków, w 2018 r. utrzymał się wzrost produktu krajowego brutto oraz PKB na 1 mieszkańca w skali roku. Był on jednak niższy od zaobserwowanego rok wcześniej. W 2017 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, zwiększyła się wartość dodana brutto. Utrzymał się udział regionu Podlaskie w tworzeniu ogólnokrajowego PKB oraz WDB utrzymał się na niezmiennym poziomie.

Według wstępnych szacunków, wartość produktu krajowego brutto (PKB) w 2018 r. w regionie Podlaskie osiągnęła 46314 mln zł (w cenach bieżących) i w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyła się o 5,4% (w kraju wzrosła o 6,3%). Podobnie jak przed rokiem oraz w 2014 r., produkt krajowy brutto województwa podlaskiego stanowił 2,2% wartości ogólnokrajowej. W 2018 r. wartość produktu krajowego brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie ukształtowała się na poziomie 39160 zł i zwiększyła się w odniesieniu do poprzedniego roku i do 2014 r. odpowiednio o 5,6% i 21,0%. W 2018 r. wartość PKB na 1 mieszkańca kształtowała się na poziomie 71,1% średniej krajowej (w 2017 r. – 71,6%, a w 2014 r. – 72,4% średniej krajowej). W omawianym roku najwyższą w kraju wartość PKB na 1 mieszkańca stwierdzono w regionie Warszawskim stołecznym – 121246 zł (220,2% średniej krajowej) oraz dolnośląskim – 60447 zł (109,8% średniej krajowej).

Wykres 40. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące) Rok poprzedni=100

Chart 40. Indices of gross domestic product (current prices)
Previous year=100

a Wstępny szacunek.
a Preliminary estimate.

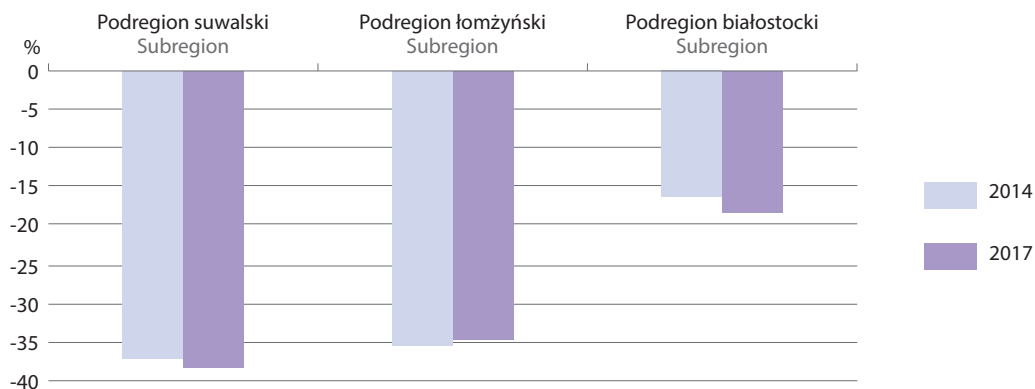
Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

Według wstępnych danych, w 2018 r. w województwie podlaskim poziom PKB według parytetu siły nabywczej na 1 mieszkańca wyrażony w PPS, kształtował na poziomie 50% średniej UE (UE28), a w 2014 r. na poziomie 49%.

W 2017 r. udziały poszczególnych podregionów w generowaniu produktu krajowego brutto województwa podlaskiego były wyraźnie zróżnicowane i wyniosły: 19,9% w przypadku podregionu suwalskiego, 30,8% – podregionu łomżyńskiego i 49,3% – podregionu białostockiego. W analizowanym roku, w porównaniu z 2014 r., odnotowano zwiększenie udziału podregionu łomżyńskiego (o 0,4 p. proc.), zmniejszenie wystąpiło zarówno w przypadku podregionu białostockiego, jak i suwalskiego (po 0,2 p. proc.). W 2017 r. oraz w 2014 r. każdy z podregionów województwa podlaskiego wypracował 1,1% ogólnokrajowej wartości PKB. W 2017 r. w województwie podlaskim najwyższy poziom PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w podregionie białostockim. Wyniósł on 42294 zł i był o 14,1% wyższy niż średnio w województwie, zaś o 18,3% niższy niż w kraju. W porównaniu z 2014 r. odnotowano spadek PKB na 1 mieszkańca w podregionie białostockim, zarówno w relacji do średniej w województwie jak i w kraju, odpowiednio o 1,6 p. proc. i 2,0 p. proc.

Wykres 41. Odchylenia względne produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca od przeciętnej wartości w kraju (ceny bieżące)

Chart 41. Relative deviations of gross domestic product per capita from the national average value (current prices)

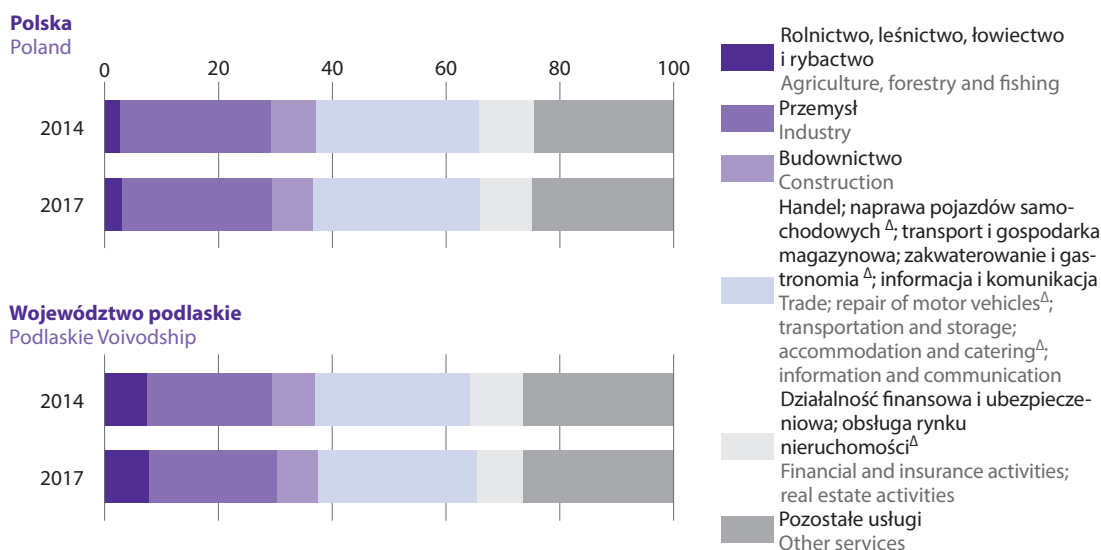
W 2017 r. poziom PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w podregionie łomżyńskim wyniósł 33861 zł, a w podregionie suwalskim – 32009 zł i był odpowiednio o 8,7% i 13,7% niższy niż średnio w województwie oraz o 34,6% i 38,2% niższy niż w kraju. W odniesieniu do 2014 r. odnotowano wzrost PKB na 1 mieszkańca w podregionie łomżyńskim, zarówno w relacji do średniej w województwie jak i w kraju, odpowiednio o 2,1 p. proc. i 0,8 p. proc., natomiast w przypadku podregionu suwalskiego zaobserwowano spadek odpowiednio o 0,6 p. proc. i 1,1 p. proc. W 2017 r. wskaźnik dyspersji regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów wyniósł 12,2% i był niższy o 1,2 p. proc. od zanotowanego w 2014 r.

Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażony w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

W 2017 r. wartość dodana brutto (WDB) w województwie podlaskim wyniosła 38591 mln zł i w porównaniu z 2016 r. i 2014 r. była wyższa (w cenach bieżących) odpowiednio o 7,3% i 12,7%. W omawianym roku oraz w 2014 r. wartość dodana brutto w województwie podlaskim stanowiła 2,2% wartości ogólnokrajowej. W 2017 r. 27,8% wartości dodanej brutto wypracowały podmioty prowadzące działalność w usługach obejmujących handel; naprawę pojazdów samochodowych; transport i gospodarkę magazynową; zakwaterowanie i gastronomię oraz informację i komunikację. W odniesieniu do poprzedniego roku udział tych przedsiębiorstw w tworzeniu WDB zmniejszył się o 0,3 p. proc, a w stosunku do 2014 r. wzrósł o 0,5 p. proc. W analizowanym roku jednostki prowadzące działalność w zakresie pozostałych usług (w tym administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne) wypracowały 26,4% wartości dodanej brutto w województwie podlaskim. Była ona niższa niż w poprzednim roku i 2014 r. odpowiednio o 0,5 p. proc. i 0,2 p. proc. Jednostki prowadzące działalność w przemyśle wytworzyły w 2017 r. 22,4% wartości dodanej brutto w województwie. W 2016 r. i 2014 r. udział ten był na zbliżonym poziomie (w 2016 r. – 22,9%, a w 2014 r. – 22,0%). Jednostki prowadzące działalność finansową i ubezpieczeniową; obsługę rynku nieruchomości w 2017 r. wypracowały 8,2% wartości dodanej brutto, tj. mniej o 0,3 p. proc. niż w poprzednim roku i o 1,0 p. proc. niż w 2014 r. Udział rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa w generowaniu wartości dodanej brutto województwa podlaskiego w 2017 r. wyniósł 7,9% (w 2016 r. – 6,5%, a w 2014 r. – 7,4%). W 2017 r. jednostki prowadzące działalność w budownictwie wytworzyły 7,2% wartości dodanej brutto w regionie. W odniesieniu do poprzedniego roku pozostał on na niezmiennym poziomie, natomiast w stosunku do 2014 r. udział tych przedsiębiorstw zmniejszył się o 0,3 p. proc. Wydajność pracy, mierzona WDB na 1 pracującego, w województwie podlaskim w 2017 r. wyniosła 93333 zł i była wyższa o 5,2% w odniesieniu do poprzedniego roku i o 7,8% niż w 2014 r. W analizowanym roku WDB na 1 pracującego ukształtowała się na poziomie 79,1% średniej krajowej (w 2014 r. – 78,8%).

Wykres 42. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

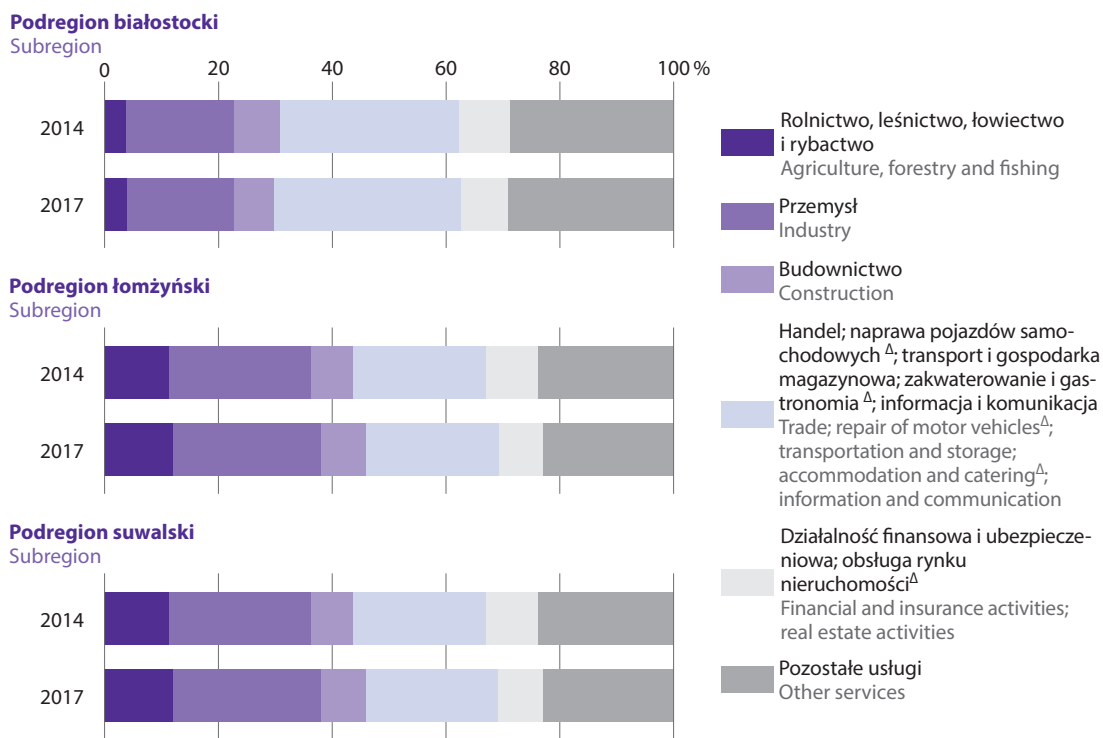
Chart 42. Gross value added by kind of activity (current prices)

W 2017 r. w podregionie białostockim największy udział w tworzeniu wartości dodanej brutto miał handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastro-

nomia; informacja i komunikacja i wyniósł on 32,8%, tj. o 1,4 p. proc. więcej niż w 2014 r. W analizowanym roku jednostki prowadzące działalność w przemyśle wytworzyły 26,0% wartości dodanej brutto w podregionie łomżyńskim i 25,7% w podregionie suwalskim. W porównaniu z 2014 r. odsetek ten był wyższy odpowiednio o 1,2 p. proc. i 0,9 p. proc. W 2017 r. wśród podregionów województwa podlaskiego największy udział sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (12,0%) w tworzeniu wartości dodanej brutto miał podregion łomżyński. W 2017 r. najwyższą wydajność pracy, mierzoną WDB na 1 pracującego, odnotowano w podregionie białostockim – 10325 zł i była ona wyższa o 5,6% niż w 2014 r. oraz ukształtowała się na poziomie 89,2% średniej krajowej (w 2014 r. – 90,7%).

Wykres 43. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)
Chart 43. Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

6.2. Koniunktura gospodarcza

6.1. Business tendency

Koniunktura gospodarcza w kwietniu 2020 r. oceniana była niekorzystnie przez przedsiębiorców z następujących rodzajów działalności: zakwaterowanie i gastronomia, handel detaliczny, handel hurtowy, transport i gospodarka magazynowa, a także budownictwo.

W kwietniu 2020 r. koniunktura była oceniana negatywnie przez podmioty ze wszystkich prezentowanych rodzajów działalności gospodarczej, najgorzej przez przedstawicieli firm z sekcji zakwaterowanie i gastronomia -71,6 (w kwietniu 2019 r. 9,2), handel detaliczny -39,2 (w kwietniu 2019 r. -3,8), handel hurtowy -38,5 (w kwietniu 2019 r. -0,8) oraz przetwórstwo przemysłowe -37,0 (w kwietniu 2019 r. 20,3).

Koniunktura gospodarcza to całokształt wskaźników życia gospodarczego charakteryzujących stan gospodarki danego kraju lub rynku, pozwalających ocenić tendencje rozwojowe; koniunktura podlega wskaźnikom zależnym głównie od cyklu koniunkturalnego, a także innych czynników: regularnych (np. sezonowe wahania popytu i podaży) i nieregularnych (np. urodzaj lub nieurodzaj w rolnictwie, wzrost lub spadek popytu na dany towar na rynku krajowym lub zagranicznym, klęski żywiołowe).

Tablica 29. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
Table 29. General business climate indicator by kinds of activity

Rodzaje działalności Kinds of activity	I 2011	I 2016	I 2019	I 2020	IV 2020	
	województwo podlaskie Podlaskie Voivodship				Polska Poland	
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	13,4	9,5	6,2	13,9	-37,0	-44,2
Budownictwo Construction	-12,2	-0,3	22,5	17,3	-23,0	-47,1
Handel hurtowy Wholesale trade	3,5	2,7	-8,2	-5,7	-38,5	-39,8
Handel detaliczny Retail trade	-14,7	-9,5	-2,1	-8,6	-39,2	-49,5
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	-10,2	-16,2	-13,5	-2,1	-25,1	-48,3
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and food service activities	-23,0	-12,7	-6,8	-31,1	-71,6	-70,0
Informacja i komunikacja Information and communication	2,2	12,9	7,6	40,9	-25,6	-19,4

Najważniejszą barierą ograniczającą działalność przedsiębiorstw w przetwórstwie przemysłowym stanowi niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej (63,9% w kwietniu br., 29,0% przed rokiem) – jednocześnie jest to bariera, której znaczenie w skali roku wzrosło najbardziej. W porównaniu z kwietniem 2019 r. w największym stopniu spadła uciążliwość barier związanych kosztami zatrudnienia (z 61,5% do 39,9%) oraz niedobór wykwalifikowanych pracowników (z 43,5% do 25,3%).

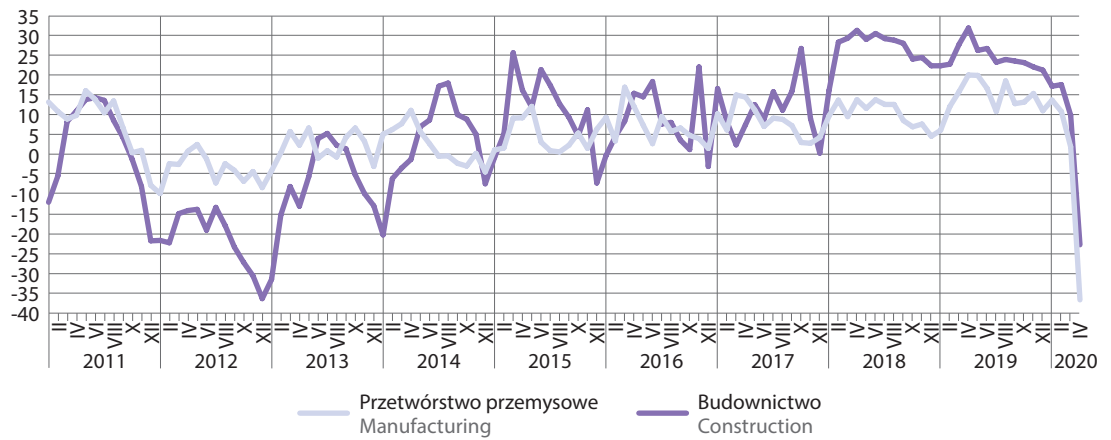
Największe trudności dla jednostek zajmujących się budownictwem i zgłaszających bariery stanowi niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej (79,7% w kwietniu br., a 20,6% w analogicznym miesiącu poprzedniego roku) – jest to bariera, której znaczenie w skali roku wzrosło najbardziej oraz koszty zatrudnienia (72,0% styczniu br., 73,2% przed rokiem). W porównaniu z kwietniem 2019 r. w największym stopniu zwiększyły się utrudnienia związane z niedostatecznym popytem (z 8,0% do 29,9%) oraz niejasne, niespójne i niestabilne przepisy prawne (z 26,5% do 45,1%). Zmalały utrudnienia związane z niedoborem wykwalifikowanych pracowników (z 66,8% do 24,2%).

Niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej stanowi istotną barierę ograniczającą działalność przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie handlu hurtowego (64,9% w kwietniu br., 24,7% przed rokiem). W porównaniu z kwietniem 2019 r. zwiększyły się również znacząco utrudnienia związane z niedostatecznym popytem (z 29,9% do 49,1%). W skali roku w największym stopniu spadło znaczenie zbyt dużej konkurencji na rynku (z 49,5% do 26,9%) oraz wysokie obciążenia na rzecz budżetu (z 48,1% do 37,9%).

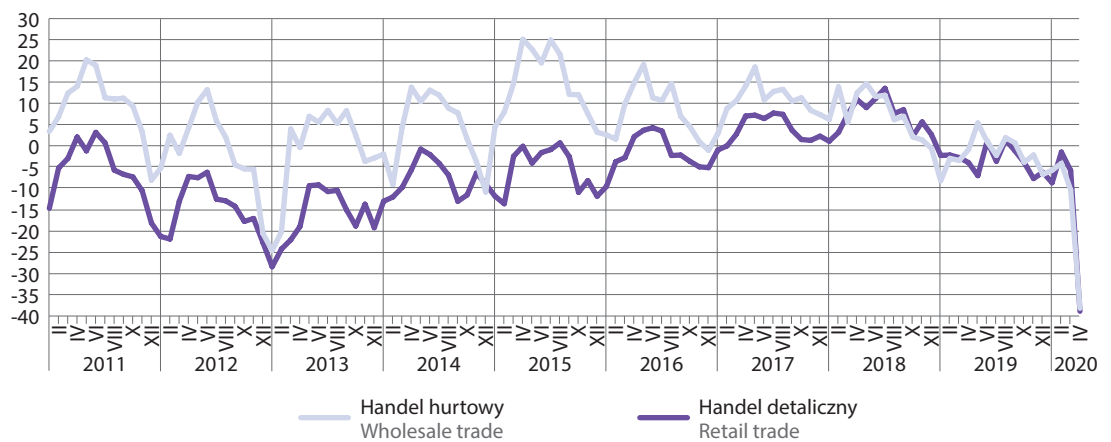
Niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej to znacząca bariera ograniczająca działalność przedsiębiorstw zajmujących się handlem detalicznym (60,7% w kwietniu br., 37,5% przed rokiem). W porównaniu z kwietniem 2019 r. najbardziej zwiększyła się uciążliwość problemów związanych z trudnościami w rozrachunkach z kontrahentami (z 13,3% do 23,2%), wysokie obciążenia na rzecz budżetu (z 41,8% do 50,5%). Bariera niedoboru pracowników odnotowała największy spadek w porównaniu z kwietniem poprzedniego roku (z 22,4% do 14,2%).

Wykres 44. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
 Chart 44. General business climate indicator by kinds of activity

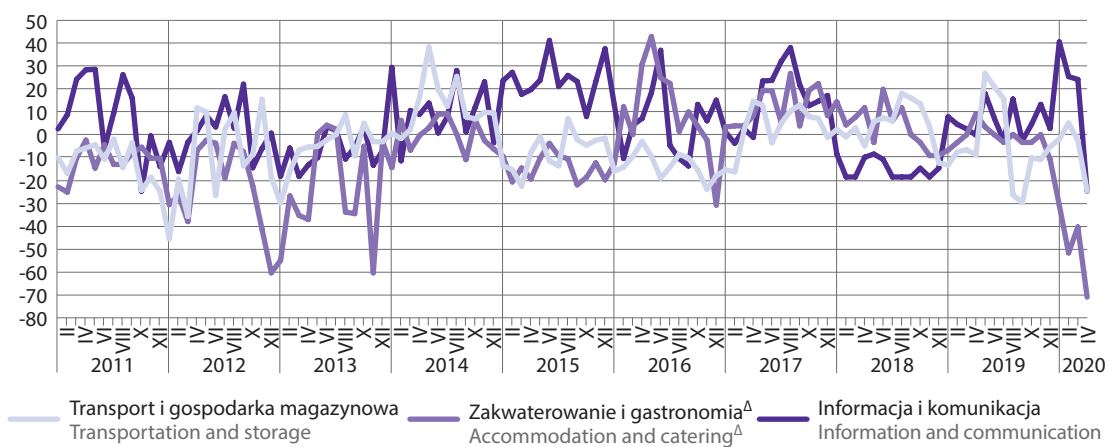
Przetwórstwo przemysłowe i budownictwo
 Manufacturing and construction

Handel hurtowy i detaliczny
 Wholesale and retail trade

Usługi
 Services

Najważniejszą barierę ograniczającą działalność gospodarczą przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie transportu stanowią koszty zatrudnienia (78,3% w kwietniu br., 30,1% w analogicznym miesiącu poprzedniego roku) – jest to też bariera, której znaczenie w skali roku wzrosło najbardziej. W porównaniu z kwietniem 2019 r. najbardziej zwiększyły się utrudnienia związane z niejasnymi, niespójnymi i niestabilnymi przepisami prawnymi (z 13,5% do 37,3%). Bariera niedostatecznego popytu odnotowała największy spadek znaczenia w porównaniu z kwietniem poprzedniego roku (z 61,6% do 15,7%).

Największe trudności dla jednostek zajmujących się zakwaterowaniem i gastronomią zgłaszających jednocześnie bariery stanowi niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej (73,3% w kwietniu br., 0,0% w analogicznym miesiącu ubiegłego roku). W porównaniu z kwietniem 2019 r. najbardziej spadło znaczenie barier związanych z wysokimi obciążeniami na rzecz budżetu (z 63,4% do 16,3%), niedobór wykwalifikowanych pracowników (z 45,1% do 0,0%) oraz koszty zatrudnienia (z 54,1% do 16,9%).

Największe trudności dla jednostek zgłaszających bariery oraz prowadzących działalność w ramach informacji i komunikacji stanowiły koszty zatrudnienia (z 45,8% do 66,8%) – jest to bariera, której znaczenie w skali roku wzrosło najbardziej. W porównaniu z kwietniem 2019 r. w dużym stopniu zwiększyły się utrudnienia związane z wysokimi obciążeniami na rzecz budżetu (z 52,4% do 66,8%). Natomiast znacząco spadła uciążliwość barier związanych z niedoborem wykwalifikowanych pracowników (z 48,9% do 14,8%) oraz niedostateczny popyt (z 27,0% do 3,2%).

6.3. Przedsiębiorczość

6.3. Entrepreneurship

Podmioty gospodarki narodowej

Entities of the national economy

W końcu 2019 r. liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON była wyższa niż rok wcześniej. W okresie styczeń–grudzień 2019 r., w porównaniu z 2018 r., zmniejszyła się liczba nowo zarejestrowanych podmiotów oraz podmiotów wyrejestrowanych.

W końcu grudnia 2019 r. w bazie krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej REGON województwa podlaskiego znajdowało się 105578 jednostek, czyli o 2,5% więcej niż przed rokiem oraz o 14,9% więcej niż w końcu 2010 r. Stanowiło to tylko 2,3% ogólnej liczby podmiotów w kraju i udział ten utrzymał się tym samym poziomie co 9 lat wcześniej.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

Tablica 30. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON

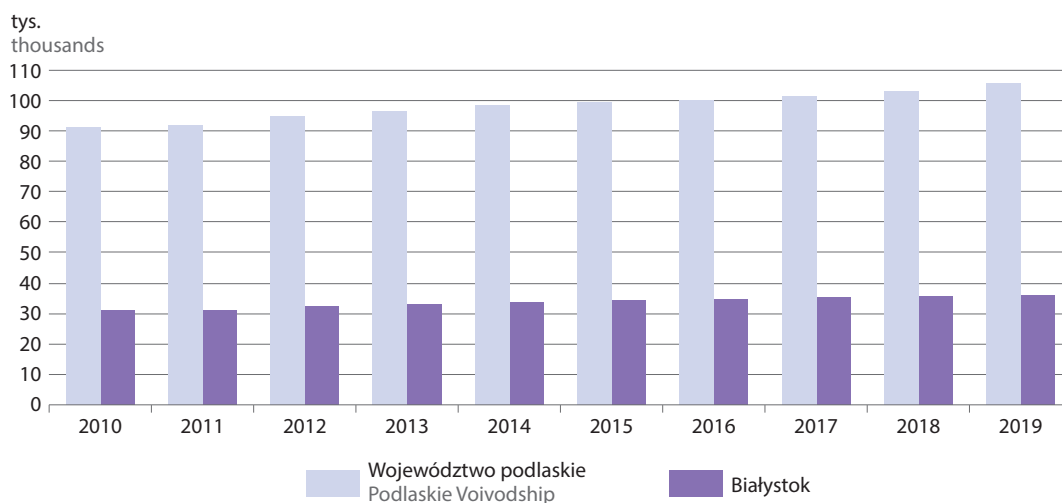
Table 30. Entities of national economy in the REGON register

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				Pol ska=100	Pol and=100
Ogółem Total	91876	99309	103040	105578	2,34	
sektor publiczny public sector	3065	3063	2786	2733	2,44	
sektor prywatny private sector	88811	95713	99427	101897	2,36	
w tym: of which:						
Spółki Companies	9281	11710	12474	13187	1,62	
Fundacje Foundations	213	503	635	704	2,47	
Stowarzyszenia i organizacje społeczne Associations and social organizations	2924	3426	3419	3493	2,95	
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity	73083	76252	79504	81098	2,52	

Przeważająca liczba podmiotów gospodarki narodowej należy do sektora prywatnego. W końcu 2019 r. w województwie podlaskim ukształtowała się ona na poziomie 101897, co stanowiło aż 96,5% ogółu jednostek wpisanych do rejestru REGON. Analiza omawianych podmiotów w podziale według form organizacyjno-prawnych wykazała znaczący udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Do tej grupy należało 79,6% wszystkich jednostek sektora prywatnego.

Wykres 45. Podmioty gospodarki narodowej Stan w dniu 31 grudnia

Chart 45. Entities of the national economy As of 31st December

Województwo podlaskie charakteryzuje się dość dużym zróżnicowaniem pod względem rozmieszczenia podmiotów w poszczególnych częściach regionu. Biorąc pod uwagę miejsce położenia siedziby podmiotu, a w przypadku osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą adres zamieszkania, stwierdzono, że w końcu 2019 r. aż 51,6% jednostek prawnych było zlokalizowanych na terenie podregionu

białostockiego, a ich liczba wzrosła o 2,0% w odniesieniu do zanotowanej rok wcześniej. Mniej, bo 28,6% ogółu podmiotów zarejestrowanych w naszym województwie, znajdowało się na terenie podregionu łomżyńskiego (w porównaniu ze stanem zanotowanym w końcu 2018 r. ich liczba wzrosła o 3,2%), natomiast pozostałe 19,8% podmiotów skupiał podregion suwalski (o 2,7% więcej niż przed rokiem).

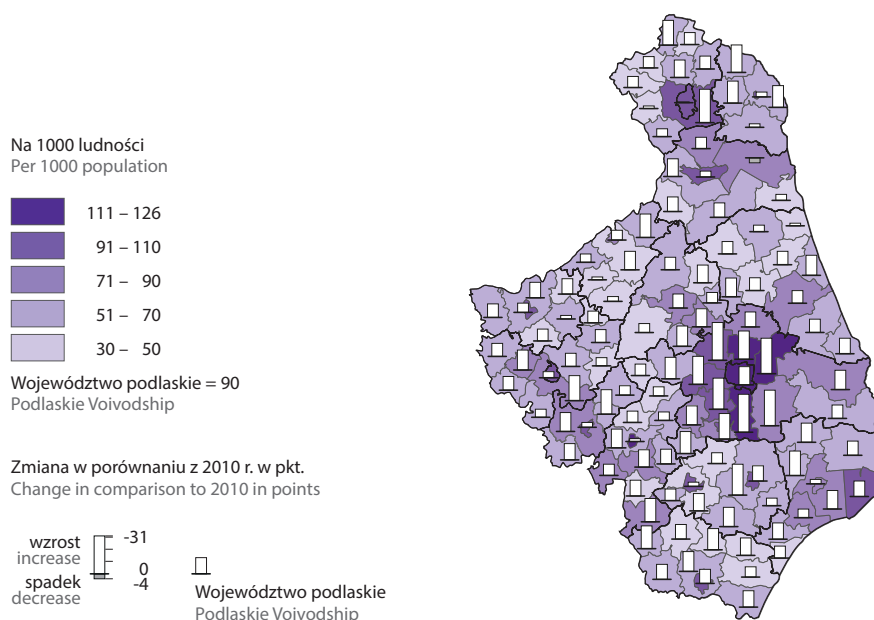
W końcu grudnia 2019 r. aż 34,2% podmiotów w województwie podlaskim miało swoją siedzibę w mieście Białystok. Znaczny udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych jednostek posiadały też podmioty prowadzące działalność na terenie powiatu białostockiego – 13,6% (14334 jednostki) oraz miast Suwałki – 6,7% (7086) i Łomża – 6,1% (6467).

Większą niż w końcu poprzedniego roku liczbę podmiotów odnotowano w przeważającej liczbie gmin województwa, przy czym najwyższy wzrost miał miejsce w gminach: Puńsk (o 17,7%), Jasionówka (o 16,3%) i Czyże (o 14,1%). Zmniejszenie liczby podmiotów w odniesieniu do stanu w końcu 2018 r. zanotowano tylko w 11 gminach, spośród których największy spadek zanotowano w Stawiskach (o 4,4%), Rudce (o 2,8%) i Lipsku (o 2,5%).

Analizując wskaźnik liczby podmiotów na 1000 mieszkańców zauważyć można znaczne dysproporcje w poszczególnych gminach województwa podlaskiego. Najwyższe wartości badany wskaźnik osiągnął w końcu grudnia 2019 r. w gminach Supraśl (126) i Juchnowiec Kościelny (122) oraz w mieście Białystok (121), zaś najmniejsze w gminach: Nowy Dwór (30) oraz Radziłów i Wąsosz (po 37).

Mapa 37. Podmioty gospodarki narodowej w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 37. Entities of the national economy in 2019
As of 31st December

W porównaniu ze stanem w końcu 2010 r., spośród wszystkich gmin województwa podlaskiego spadek wartości tego wskaźnika zaobserwowano jedynie w gminie Płaska, gdzie zanotowano o 4 podmioty mniej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, natomiast największy wzrost dotyczył gmin: Juchnowiec Kościelny i Dobrzyniewo Duże (o 31 podmiotów więcej) oraz Zabłudów i Supraśl (o 29 podmiotów więcej).

W ciągu całego 2019 r. na terenie województwa podlaskiego rozpoczęło działalność 9800 nowych podmiotów gospodarczych (o 0,7% mniej niż w 2018 r.), w tym 8255 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 1,5% mniej), 826 spółek handlowych (o 19,4% więcej), 157 spółek cywilnych (o 3,7%

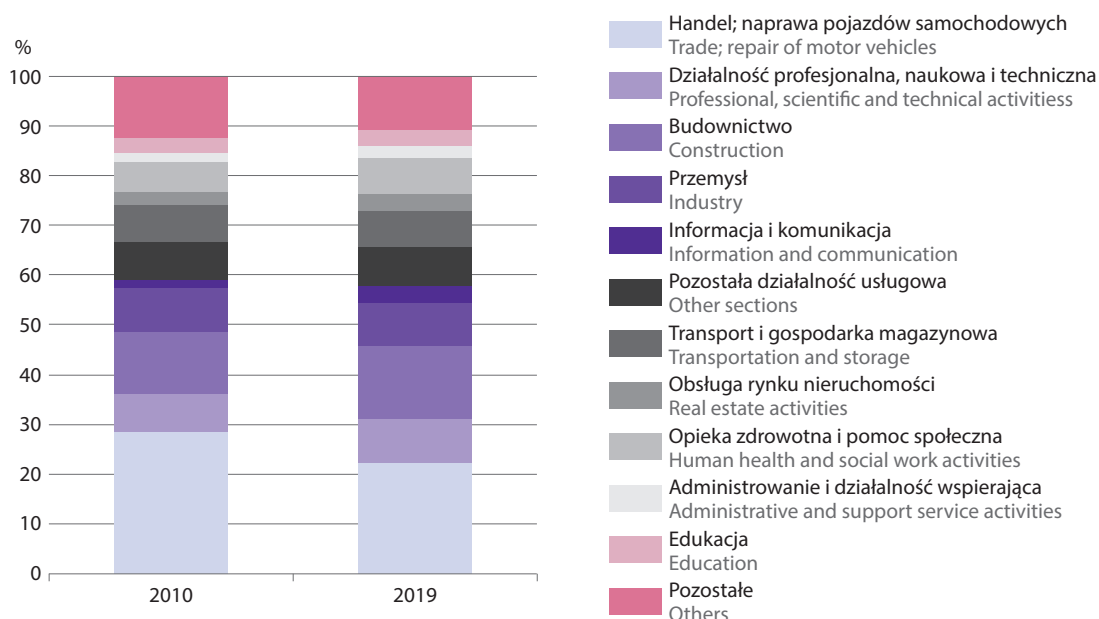
mniej). Najwięcej podmiotów powstało w sekcjach: budownictwo – 2370 (24,2% ogółu nowych podmiotów), handel; naprawa pojazdów samochodowych – 1611 (16,4%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 806 (8,2%).

W okresie styczeń–grudzień 2019 r. w województwie podlaskim wyrejestrowano 6699 jednostek prawnych (o 11,6% mniej niż w 2018 r.), w tym 6098 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 19,6% więcej), 156 spółek handlowych (o 88,0% mniej²) oraz 105 spółek cywilnych (o 15,4% więcej niż przed rokiem). Podmioty zlikwidowane w 2019 r. najczęściej prowadziły działalność zaklasyfikowaną do sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych – 2072 (30,9% wszystkich podmiotów kończących działalność w tym czasie) oraz budownictwo – 1148 (17,1%).

Analizując strukturę wszystkich zarejestrowanych podmiotów pod względem rodzaju wykonywanej działalności, stwierdzono, że w końcu 2019 r. prawie połowa (45,7%) z nich skupiła się w trzech sekcjach, tj.: handel; naprawa pojazdów samochodowych – 22,1% ogółu zarejestrowanych podmiotów (o 2,8% jednostek mniej niż przed rokiem), budownictwo – 14,7% (o 8,4% więcej) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 8,9% (o 2,6% więcej).

Wykres 46. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD 2007 w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 46. Entities of the national economy by PKD 2007 sections in 2019 As of 31st December

Analiza omawianych podmiotów w podziale według form organizacyjno-prawnych w 2019 r. wykazała znaczący udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Do tej grupy należało aż 76,8% wszystkich zarejestrowanych podmiotów, tj. 81098 jednostek. Kolejną, bardzo ważną grupę wśród podmiotów gospodarki narodowej stanowią spółki handlowe. W województwie podlaskim w końcu 2019 r. zarejestrowanych było 7776 takich spółek (tj. 7,4% wszystkich podmiotów w rejestrze REGON w województwie). Duży udział zarejestrowanych podmiotów stanowiły również spółki cywilne – 5268 jednostek (5,0%) oraz stowarzyszenia i inne organizacje społeczne – 3493 jednostki (3,3%). Najmniej w tym czasie było spółek innych – 143 (0,1% wszystkich podmiotów) oraz spółdzielni – 341 (0,3% wszystkich jednostek).

² W lipcu 2018 r. w kraju wykreślono z rejestru REGON ok. 100 tys. podmiotów, które utraciły zdolność prawną na mocy art. 3 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o zmianie ustawy o KRS i niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1924).

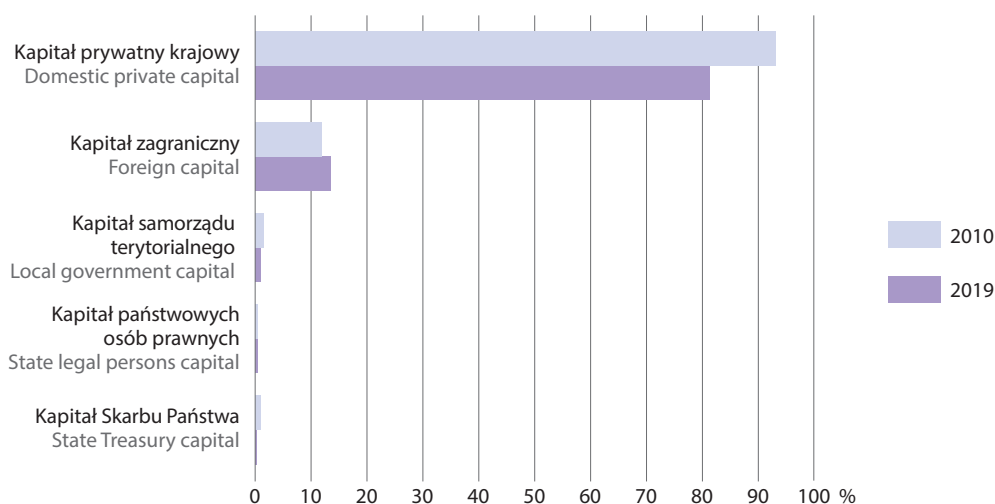
Podobną strukturę podmiotów obserwowano również w końcu 2010 r. Zanotowano wówczas największy udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (79,5% ogółu wszystkich podmiotów), spółek cywilnych (5,1%) i spółek handlowych (4,9%), natomiast najmniej było spółek innych (0,1%) oraz fundacji (0,2%).

Wśród spółek handlowych w końcu 2019 r. przeważały spółki kapitałowe, które stanowiły 76,1% ich ogólnej liczby, natomiast pozostałe 23,9% to spółki osobowe. W grupie spółek kapitałowych dominowały spółki z o.o. (aż 98,1% ogółu spółek kapitałowych), a wśród spółek osobowych – spółki jawne (63,5% ogółu spółek osobowych).

W tym czasie aż 6313 spółek handlowych (81,2% wszystkich spółek handlowych) deklarowało udział kapitału prywatnego krajowego w kapitale spółki (o 7,9% więcej niż przed rokiem), natomiast 1050 spółek (13,5%) – kapitału zagranicznego (o 17,7% więcej). Podobnie sytuacja kształtowała się w końcu 2010 r. Wówczas najwięcej, bo aż 93,0% spółek handlowych, deklarowało udział kapitału prywatnego krajowego w kapitale spółki. Jako drugi był wymieniany kapitał zagraniczny – 11,8% wszystkich spółek handlowych.

Wykres 47. Spółki handlowe według rodzaju kapitału Stan w dniu 31 grudnia

Chart 47. Commercial companies by type of capital
As of 31st December

Działalność podmiotów z grupy spółek handlowych w końcu 2019 r. prowadzona była przede wszystkim w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych (27,0% wszystkich spółek handlowych), przetwórstwo przemysłowe (13,2%) oraz budownictwo (11,8%). Podobnie było 9 lat wcześniej. Najwięcej spółek handlowych prowadziło wówczas działalność w tych samych trzech sekcjach, tj.: handel; naprawa pojazdów samochodowych (38,5% wszystkich spółek handlowych), przetwórstwo przemysłowe (18,6%) oraz budownictwo (10,5%).

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna Research and development and innovation activity

W 2018 r. odnotowano wzrost nakładów wewnętrznych na działalność B+R w odniesieniu do poprzedniego roku. Podobnie jak w latach poprzednich, głównym sektorem finansującym działalność B+R był sektor rządowy. W 2018 r. odnotowano wzrost liczby innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych, które w latach 2016–2018 wprowadziły innowacje produktowe lub procesy biznesowe.

W 2018 r. w województwie podlaskim nakłady wewnętrzne na działalność B+R (GERD) wyniosły 332,9 mln zł (co stanowiło 1,3% nakładów krajowych brutto) i wzrosły w stosunku do poprzedniego roku o 27,3%. W odniesieniu do 2010 r. odnotowano trzykrotny wzrost wartości nakładów na działalność B+R.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o rodzaju ludzkim, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla już istniejącej wiedzy. Działalność ta musi być nowatorska, twórcza, nieprzewidywalna, metodyczna oraz możliwa do przeniesienia lub odtworzenia.

Tablica 31. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące)

Table 31. Intramural expenditures on research and development by source of funds (current prices)

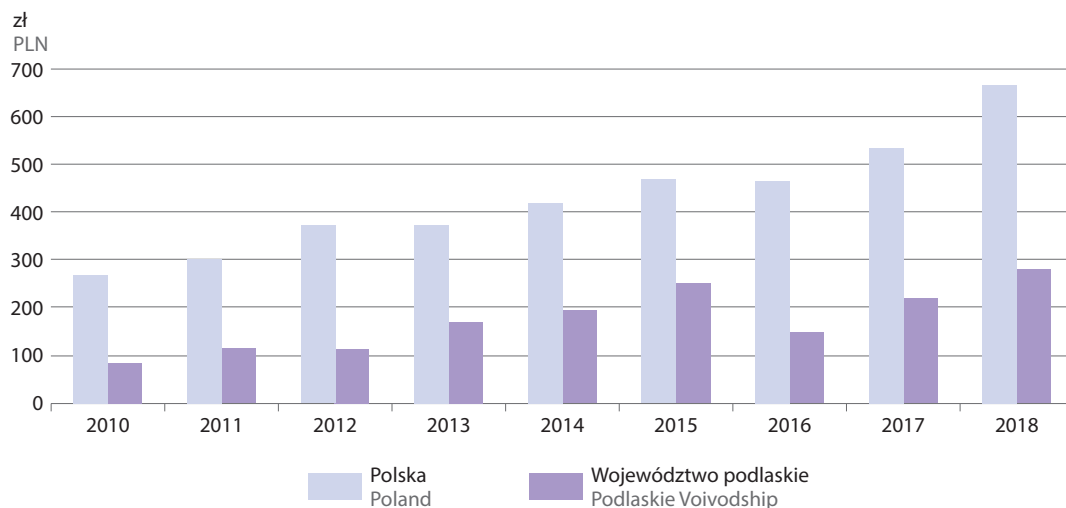
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	103,9	300,7	261,5	332,9
sektor finansujący: funding sector:				
Rządowy Government	63,2	118,8	164,9	199,4
Przedsiębiorstw Business enterprise	16,8	65,3	64,3	95,9
Szkolnictwa wyższego Higher education	7,0	32,9	.	13,2
Prywatnych instytucji niekomercyjnych Private non-profit	0,0	0,3	.	0,2
Zagranica Abroad	16,7	83,4	12,9	24,2

Średnia wartość nakładów wewnętrznych na działalność B+R przypadająca na 1 mieszkańca województwa podlaskiego w 2018 r. wyniosła 282 zł (w 2010 r. – 86 zł) i w odniesieniu do poprzedniego roku wzrosła o 27,6%. W kraju wartość nakładów wewnętrznych na działalność B+R w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 668 zł i była wyższa od zanotowanej w poprzednim roku o 24,7%.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość wszystkich nakładów bieżących i nakładów inwestycyjnych na środki trwale związane z działalnością B+R prowadzoną w jednostce w danym okresie sprawozdawczym, niezależnie od źródeł ich finansowania.

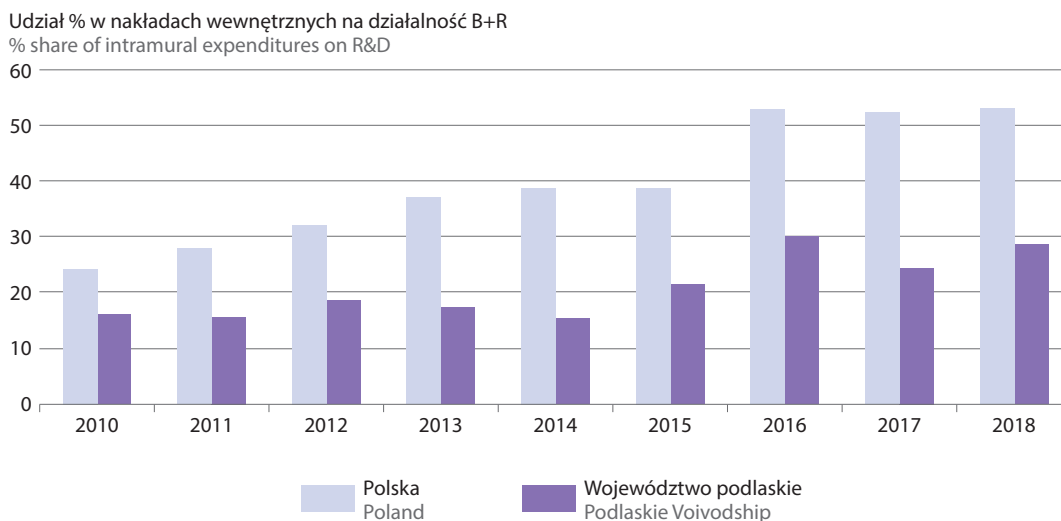
Wykres 48. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca

Chart 48. Intramural expenditures on research and development per 1 capita

W województwie podlaskim, podobnie jak w latach poprzednich, głównymi sektorami finansującymi działalność B+R w 2018 r. był sektor rządowy oraz sektor przedsiębiorstw, których środki stanowiły odpowiednio 59,9% oraz 28,8% (wobec 60,8% oraz 16,2% w 2010 r.) wszystkich nakładów poniesionych na prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych. W kraju w analizowanym okresie głównym sektorem finansującym działalność B+R był sektor przedsiębiorstw, którego środki stanowiły 53,3%.

Wykres 49. Środki pochodzące z sektora przedsiębiorstw finansujące działalność B+R
Chart 49. Funds from the business enterprise sector financing R&D

Personel B+R stanowią wszystkie osoby bezpośrednio zaangażowane w działalność badawczą i rozwojową bez względu na to, czy są pracującymi w danej jednostce, czy też są współpracownikami zewnętrznymi w pełni wdrożonymi w działalność badawczą i rozwojową jednostki, a także osoby świadczące bezpośrednie usługi na potrzeby działalności B+R (jak np. kierownicy prac B+R, pracownicy administracyjni, technicy i pracownicy biurowi).

Odsetek pracujących w B+R (w EPC) na 1000 osób aktywnych zawodowo w województwie podlaskim w 2018 r. wyniósł 4,2 (w kraju – 7,7), a w 2017 r. ukształtował się na poziomie 3,8.

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden EPC oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

W województwie podlaskim udział innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych, które w latach 2016–2018 wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych wyniósł 20,6%, a usługowych – 26,2%. Był on odpowiednio o 2,4 p. proc. i 20,0 p. proc. wyższy od odsetka tych przedsiębiorstw, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesowe w latach 2015–2017. W analizowanym okresie w przemyśle relatywnie najwięcej przedsiębiorstw innowacyjnych zanotowano w działach: produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych – 63,6%, produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep – 53,3% oraz produkcja maszyn i urządzeń – 40,5%. Wśród przedsiębiorstw usługowych najwyższy udział przedsiębiorstw innowacyjnych był w dziale działalność związana z oprogramowaniem i doradztwo w zakresie informatyki – 84,6%, magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport – 75,0% oraz handel hurtowy – 33,8%.

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W 2018 r. nakłady poniesione na działalność innowacyjną w grupie przedsiębiorstw przemysłowych wyniosły 237,6 mln zł, tj. o 29,1% mniej niż w 2017 r., natomiast w grupie przedsiębiorstw usługowych – 38,3 mln zł i były one ponad 22-krotnie wyższe w porównaniu z poprzednim rokiem.

Tablica 32. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji
Table 32. Innovative enterprises by types of introduced innovations

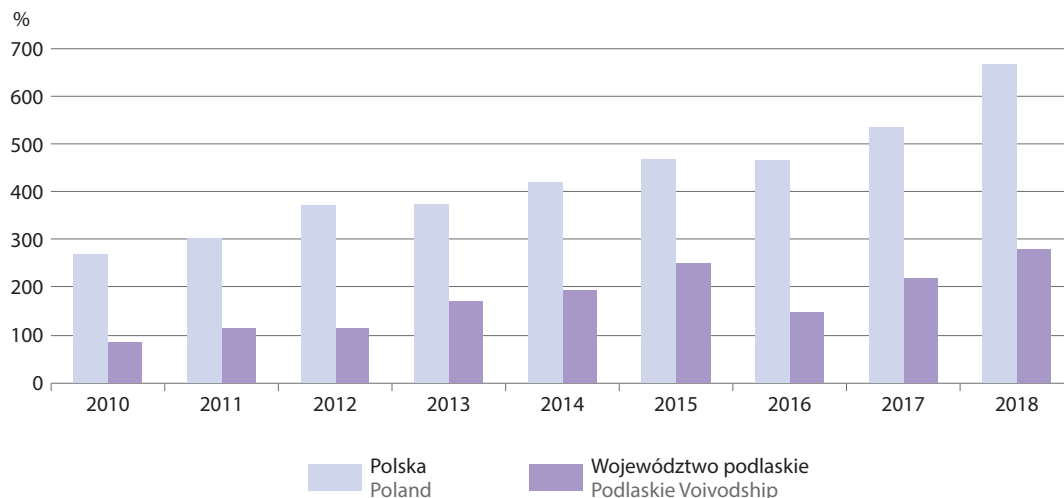
Wyszczególnienie Specification	2008–2010	2013–2015	2015–2017	2016–2018	
	województwo podlaskie Podlaskie Voivodship			Polska Poland	
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	17,0	20,6	18,2	20,6	24,0
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	12,8	13,9	12,0	15,4	16,8
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	11,8	16,3	14,0	16,0	19,9
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	8,3	10,1	6,2	26,2	19,6
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	5,0	6,6	4,8	5,7	9,6
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	6,8	4,8	5,7	23,9	17,5

a W latach 2008–2010, 2013–2015, 2015–2017 dane dotyczą innowacji procesowych, a w latach 2016–2018 – innowacji procesów biznesowych.
a In years 2008–2010, 2013–2015, 2015–2017 the data relate to process innovations, and in years 2016–2018 – to business process innovations.

Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych, wprowadzonych na rynek w latach 2016–2018, w przychodach ze sprzedaży ogółem, w 2018 r. wyniósł dla przedsiębiorstw przemysłowych 7,5%, a dla podmiotów usługowych – 0,2%, tj. mniej niż w kraju odpowiednio o 2,2 p. proc. i 3,0 p. proc. W 2017 r. udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych, wprowadzonych na rynek w latach 2015–2017 wyniósł odpowiednio 4,6% i 0,1%. W 2010 r. udział ten ukształtował się na poziomie 5,5% dla przedsiębiorstw przemysłowych i 0,3% (dla produktów nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2008–2010).

Wykres 50. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem

Chart 50. Revenues of industrial enterprises from sales of new or improved products as the share of total revenues from sales

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

Using of information and communication technologies in enterprises

W 2019 r., zaobserwowano wyższy niż rok wcześniej odsetek przedsiębiorstw, które w swojej działalności wykorzystują komputery. W 2018 r. odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia poprzez sieci komputerowe był niższy w porównaniu z rokiem poprzednim, natomiast wskaźnik wykorzystywania Internetu do kontaktów z administracją publiczną ukształtował się na poziomie wyższym niż rok wcześniej.

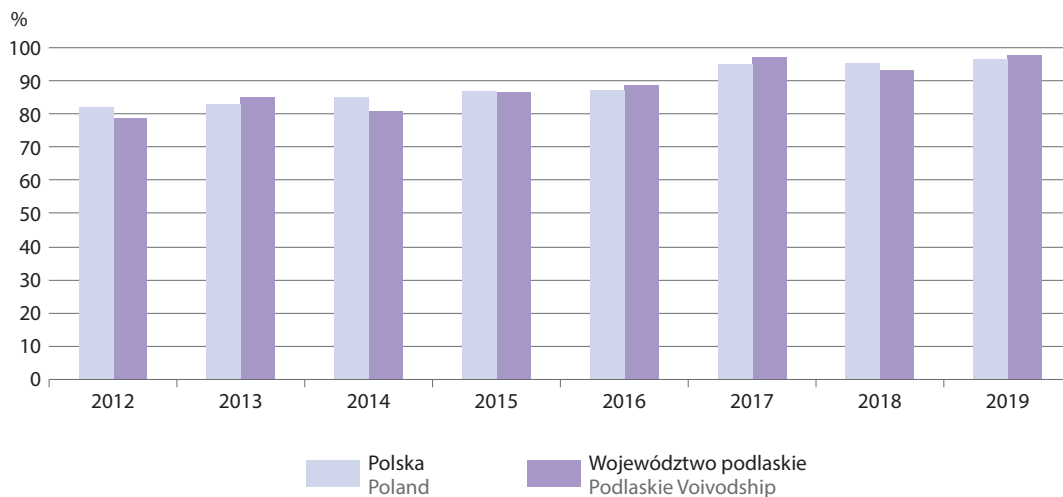
W 2019 r. w województwie podlaskim komputery wykorzystywało 97,4% przedsiębiorstw (w kraju – 96,8%). W odniesieniu do poprzedniego roku odsetek przedsiębiorstw stosujących komputery zwiększył się o 2,6 p. proc., natomiast w stosunku do 2010 r. pozostał na niezmiennym poziomie. W 2019 r. dostęp do Internetu wykazało 97,4% przedsiębiorstw, a poprzez mobilne łącze szerokopasmowe – 71,1% podmiotów. W kraju wskaźnik dostępu do Internetu był nieco niższy i wyniósł 96,3%, zaś poprzez mobilne łącze szerokopasmowe – wyższy i osiągnął 75,7%. W województwie podlaskim w porównaniu z 2018 r. i 2010 r. odnotowano wzrost liczby przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu odpowiednio o 3,2 p. proc. i 1,6 p. proc. (poprzez mobilne łącze szerokopasmowe – wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 8,4 p. proc. i w odniesieniu do 2010 r. o 57,3 p. proc.). W analizowanym roku 21,3% przedsiębiorstw korzystało ze stałego łącza szerokopasmowego, gdzie maksymalna prędkość połączenia internetowego wynosiła 30–100 Mbit/s (w porównaniu z poprzednim rokiem odsetek tych przedsiębiorstw zmniejszył się o 1,6 p. proc.). W odniesieniu do 2018 r. zwiększył się odsetek firm mających dostęp do Internetu o prędkości 100–500 Mbit/s o 4,6 p. proc. i w 2019 r. wyniósł on 18,4%.

Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych** zwanych zamiennie technologiami informacyjno-telekomunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

Można zaobserwować, że przedsiębiorstwa coraz chętniej wykorzystują media społecznościowe. W 2019 r. odsetek przedsiębiorstw korzystających z tego rodzaju aplikacji wyniósł w województwie podla-

skim – 30,7%, a w kraju – 36,6%. W odniesieniu do roku poprzedniego odnotowano wzrost odpowiednio o 0,7 p. proc. i 6,3 p. proc.

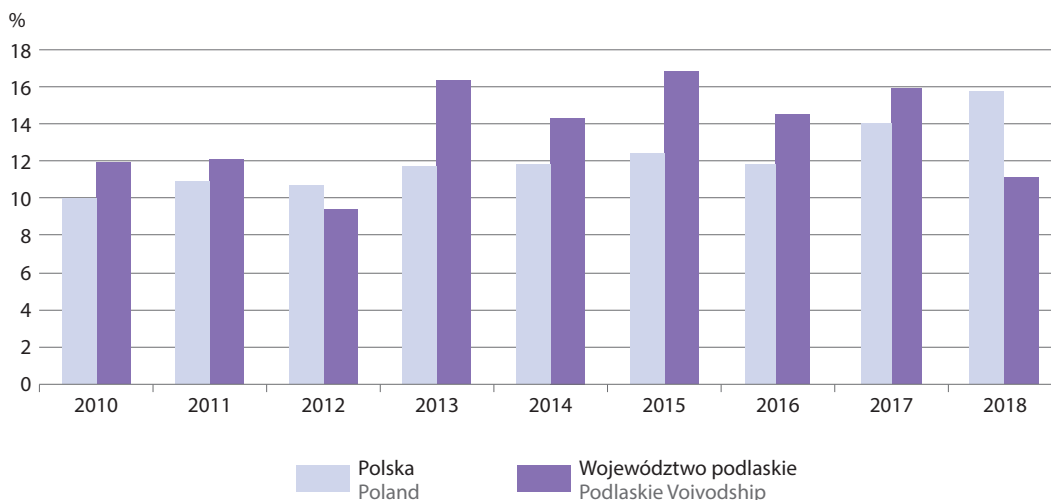
Wykres 51. Przedsiębiorstwa posiadające szerokopasmowy dostęp do Internetu^a
Chart 51. Enterprises with broadband Internet access^a

^a Dostęp do Internetu o prędkości 30–100 Mbit/s.
^a Internet access with 30–100 Mbit/s speed.

W 2018 r., w województwie podlaskim odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia poprzez sieci komputerowe wyniósł 11,1%, zaś w kraju – 15,7%. W porównaniu z 2017 r. i 2010 r. wskaźnik ten zmniejszył się odpowiednio o 4,8 p. proc. i 0,8 p. proc.

Wykres 52. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe
Chart 52. Enterprises receiving orders via computer networks

Do **sprzedaży elektronicznej** zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI. Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

W 2018 r. w województwie podlaskim wskaźnik wykorzystywania Internetu do kontaktów z administracją publiczną ukształtował się na poziomie 97,4%, tj. o 1,1 p. proc. wyższym niż średnio w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim i 2010 r. odsetek przedsiębiorstw wykorzystujących Internet w kontaktach z organami administracji publicznej wzrósł odpowiednio o 3,7 p. proc. i 3,5 p. proc.

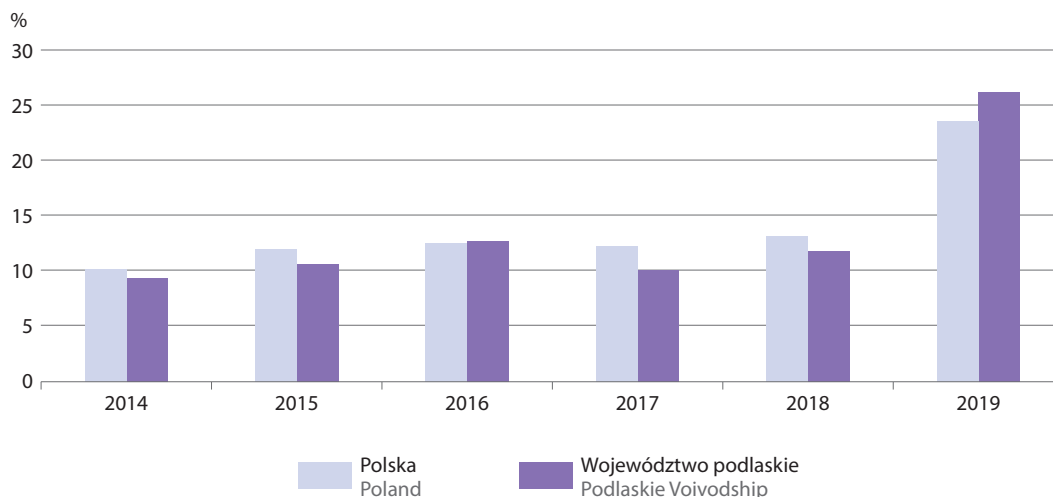
E-administracja to zastosowanie technologii informatycznych w administracji publicznej.

W 2018 r. w Podlaskiem, z otwartych danych publicznych w celach biznesowych korzystało 17,1% przedsiębiorstw, a w kraju – 16,9%. W odniesieniu do 2017 r. odnotowano wzrost odpowiednio o 6,1 p. proc. i 0,5 p. proc. W województwie podlaskim w 2018 r. przedsiębiorstwa wykazywały największe zainteresowanie otwartymi danymi publicznymi z kategorii gospodarka i finanse (14,8%), natomiast najmniejsze – informacjami z zakresu kultury, sportu i turystyki (1,8%).

W 2019 r. specjalistów z dziedziny ICT zatrudniało 26,1% przedsiębiorstw w województwie podlaskim i 23,5% w Polsce. W odniesieniu do poprzedniego roku i 2014 r. wskaźnik ten wzrósł odpowiednio o 14,3 p. proc. i 16,7 p. proc.

Wykres 53. Przedsiębiorstwa zatrudniające specjalistów ICT

Chart 53. Enterprises employing ICT specialists

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

Financial results of non-financial enterprises

W 2019 r. wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw były lepsze od uzyskanych rok wcześniej. Poprawił się wskaźnik poziomu kosztów oraz inne podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Przychody ze sprzedaży na eksport były wyższe niż przed rokiem. Zwiększył się także ich udział w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółu podmiotów.

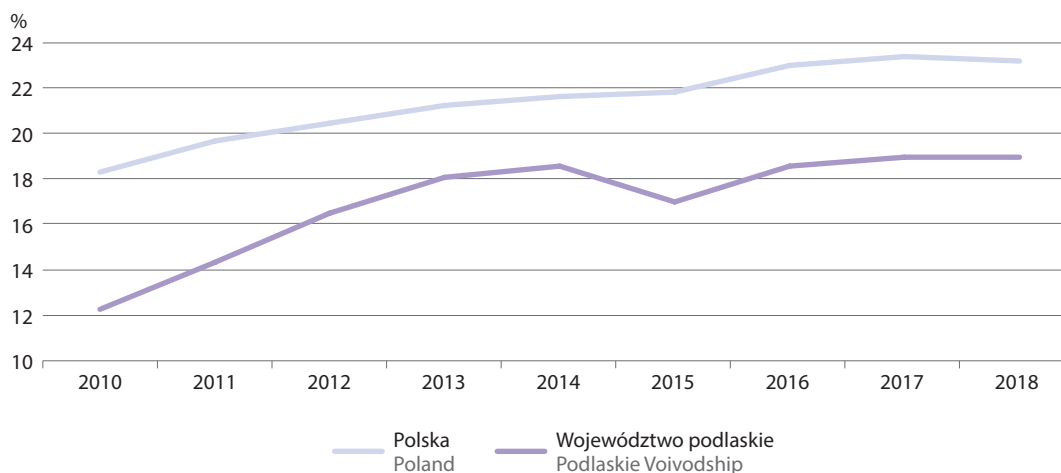
Dane w zakresie wyników finansowych dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób, prowadzących księgi rachunkowe.

Wartość przychodów z całokształtu działalności w województwie podlaskim w 2019 r. wyniosła 47143,9 mln zł i w odniesieniu do uzyskanych rok wcześniej była o 7,9% wyższa. Największy wzrost przychodów z całokształtu działalności w stosunku do osiągniętych rok wcześniej odnotowano w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę oraz administrowanie i działalność wspierająca (po 28,8%), zakwaterowanie i gastronomia (o 13,4%) i przetwórstwo przemysłowe (o 10,7%). Spadek przychodów ogółem zanotowano w obsłudze rynku nieruchomości (o 4,4%).

Wartość przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów uzyskanych przez badane przedsiębiorstwa wyniosła 46325,2 mln zł i była wyższa niż przed rokiem o 7,9%. Największy wzrost przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w stosunku do osiągniętych w 2018 r. odnotowano m.in. w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 31,3%), administrowanie i działalność wspierająca (o 30,0%) oraz zakwaterowanie i gastronomia (o 11,8%). Spadek zanotowano w obsłudze rynku nieruchomości (o 4,3%).

Wykres 54. Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem

Chart 54. Share of revenues from sale of products, goods and materials for export in total revenues from sale of products, goods and materials

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport obejmują wewnątrzspółnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

Wartość przychodów ze sprzedaży, produktów, towarów i materiałów na eksport wyniosła 10414,9 mln zł i w porównaniu z 2018 r. była wyższa o 7,8%, a jej udział w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wzrósł z 20,8% do 22,8%. Największy udział w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport odnotowano w sekcjach przetwórstwo przemysłowe (76,8%) oraz budownictwo (11,2%). Najwyższy wzrost przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w porównaniu z 2018 r. zanotowano w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 31,3%), administrowanie i działalność wspierająca (o 30,0%) oraz zakwaterowanie i gastronomia (o 11,8%). Spadek wystąpił w obsłudze rynku nieruchomości (o 4,3%).

Wartość kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności poniesionych przez badane przedsiębiorstwa niefinansowe wyniosła 45375,2 mln zł i była o 7,5% wyższa niż przed rokiem.

W strukturze rodzajowej kosztów ogółem zwiększył się udział amortyzacji, wynagrodzeń i ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń (po 0,2 p. proc.). Zmniejszył się udział zużycia usług obcych (o 0,5 p. proc.) oraz podatków i opłat (o 0,1 p. proc.). Udział zużycia materiałów i energii oraz pozostałych kosztów rodzajowych i usług pozostał na niezmiennym poziomie.

Wartość kosztów własnych sprzedanych produktów, towarów i materiałów wyniosła 44523,5 mln zł i była o 7,2% wyższa niż rok wcześniej.

Wyniki finansowe:

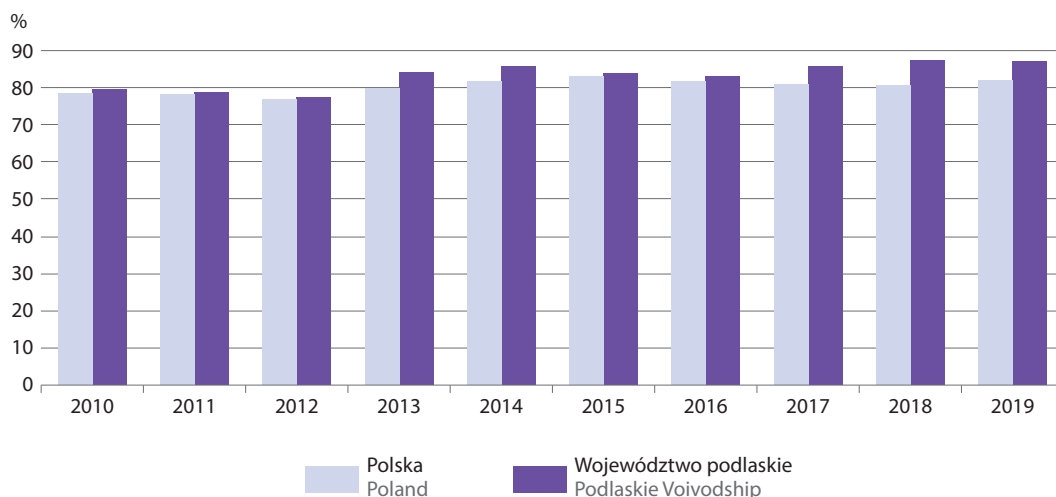
- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem – w przypadku nadwyżki kosztów ogółem nad przychodami ogółem wynik finansowy zapisuje się ze znakiem minus (-);
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

W 2019 r. wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw niefinansowych były bardziej korzystne od uzyskanych rok wcześniej. Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniósł 1801,6 mln zł i był wyższy o 27,0%. Wynik na pozostałej działalności operacyjnej osiągnął wartość 52,0 mln zł i zmniejszył się o 71,4%. Zanotowano poprawę wyniku na operacjach finansowych (minus 85,0 mln zł w 2019 r. wobec minus 114,9 mln zł w 2018 r.). Wynik finansowy brutto osiągnął wartość 1768,6 mln zł (tj. wyższy o 19,1% w porównaniu z osiągniętym w 2018 r.). Obciążenia wyniku finansowego brutto podatkiem dochodowym wzrosły w skali roku o 3,1% do 243,0 mln zł. Wynik finansowy netto wyniósł 1525,6 mln zł i był o 22,1% wyższy w porównaniu z uzyskanym rok wcześniej. Odnotowany zysk netto wzrósł o 17,0%, a strata netto zmniejszyła się o 21,7%. Największy wzrost wyniku finansowego netto w stosunku do osiągniętego w 2018 r. odnotowano m.in. w sekcjach: transport i gospodarka magazynowa, handel; naprawa pojazdów samochodowych oraz przetwórstwo przemysłowe. W kraju wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów oraz wynik na pozostałej działalności operacyjnej był wyższy niż przed rokiem. Zanotowano poprawę wyniku na operacjach finansowych. Odnotowano wyższe wyniki finansowe brutto i netto.

Badanie objęło 413 przedsiębiorstw niefinansowych prowadzących księgi rachunkowe. Zysk netto wykazało 86,9% badanych przedsiębiorstw, tj. o 0,2 p. proc. mniej niż przed rokiem, ale o 9,6 p. proc. więcej niż siedem lat temu, kiedy to omawiany odsetek był najniższy. Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności wyniósł 92,7% i był o 1,2 p. proc. mniejszy niż w 2018 r., ale o 5,0 p. proc. większy niż w 2012 r.

Wykres 55. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 55. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

W 2019 r. w województwie podlaskim odnotowano poprawę podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych przedsiębiorstw w skali roku. W kraju odnotowano nieznaczną ich poprawę w stosunku do 2018 r. i pogorszenie w odniesieniu do 2010 r. W województwie w analizowanym roku wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności wyniósł 96,2% (wobec 96,6% przed rokiem i 96,9% w 2010 r.). Najkorzystniejszy wskaźnik odnotowały podmioty prowadzące działalność w zakresie informacji i komunikacji (88,7%) oraz zakwaterowania i gastronomii (90,2%).

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

Wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wzrósł z 3,3% w roku poprzednim do 3,9% w 2019 r. Wskaźnik rentowności obrotu brutto zwiększył się z 3,4% w 2018 r. do 3,8% w 2019 r., netto – odpowiednio z 2,9% do 3,2%. Największy wzrost wskaźnika rentowności obrotu netto odnotowano w sekcjach: informacja i komunikacja (z 7,8% do 9,2%) oraz zakwaterowanie i gastronomia (z 8,4% do 9,3%). Największy spadek wskaźnika zanotowano w przypadku sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (z 5,1% do 0,9%) oraz administrowanie i działalność wspierająca (z 8,0% do 4,0%). W porównaniu z 2010 r. wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto wzrosły odpowiednio o 0,7 i 0,6 p. proc.

Wskaźnik płynności finansowej I stopnia w analizowanym roku wyniósł 30,5% (24,4% przed rokiem), a płynności finansowej II stopnia – 97,7% (88,6%). W porównaniu z 2010 r. wzrosły one odpowiednio o 10,4 p. proc. i 10,2 p. proc.

W latach 2010–2019 rentowność podlaskich przedsiębiorstw oraz ich płynność finansowa była na ogół niższa niż średnio w kraju w całym omawianym okresie.

Tablica 33. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
 Table 33. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	województwo podlaskie Podlaskie Voivodship			Polska Poland	
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	96,9	96,9	96,6	96,2	95,4
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	3,0	3,2	3,3	3,9	4,6
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	3,1	3,1	3,4	3,8	4,6
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	2,6	2,6	2,9	3,2	3,7
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	20,1	29,8	24,4	30,5	38,1
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	87,5	102,0	88,6	97,7	98,9

Wartość aktywów obrotowych badanych przedsiębiorstw w końcu grudnia 2019 r. wyniosła 13961,4 mln zł i była o 6,2% wyższa niż rok wcześniej, w tym należności krótkoterminowe wzrosły o 18,8%, zapasy – o 8,7%, krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe – o 4,6%, a inwestycje krótkoterminowe spadły o 0,5%. W rzeczowej strukturze aktywów obrotowych zwiększył się odsetek zapasów (z 35,0% do 35,8%) oraz inwestycji krótkoterminowych (z 17,1% do 19,1%), natomiast spadł udział krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (z 2,9% do 2,8%) i należności krótkoterminowych (z 45,0% do 42,2%). W strukturze zapasów zwiększył się udział półproduktów i produktów w toku (z 14,9% do 16,7%) oraz produktów gotowych (z 21,4% do 21,9%), a zmniejszył się udział materiałów (z 28,2% do 26,9%) i towarów (z 33,3% do 33,1%).

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Aktywa obrotowe finansowane były głównie zobowiązaniami krótkoterminowymi. Relacja zobowiązań krótkoterminowych do aktywów obrotowych wyniosła 62,8% wobec 70,1% rok wcześniej.

Z analizy wskaźników sprawności działania przedsiębiorstw wynika, że w porównaniu z rokiem poprzednim skróceniu uległ cykl spłaty zobowiązań z tytułu dostaw i usług – o 4 dni (do 36 dni) oraz cykl rotacji należności krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług – o 3 dni (do 40 dni); nie zmienił się cykl rotacji zapasów (39 dni).

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

Investment outlays of enterprises

W 2019 r. w odniesieniu do roku poprzedniego, nastąpił dalszy wzrost nakładów inwestycyjnych poniesionych przez badane przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie województwa podlaskiego. W porównaniu z 2018 r. mniejsza była liczba nowych inwestycji, natomiast wzrosła ich wartość kosztorysowa.

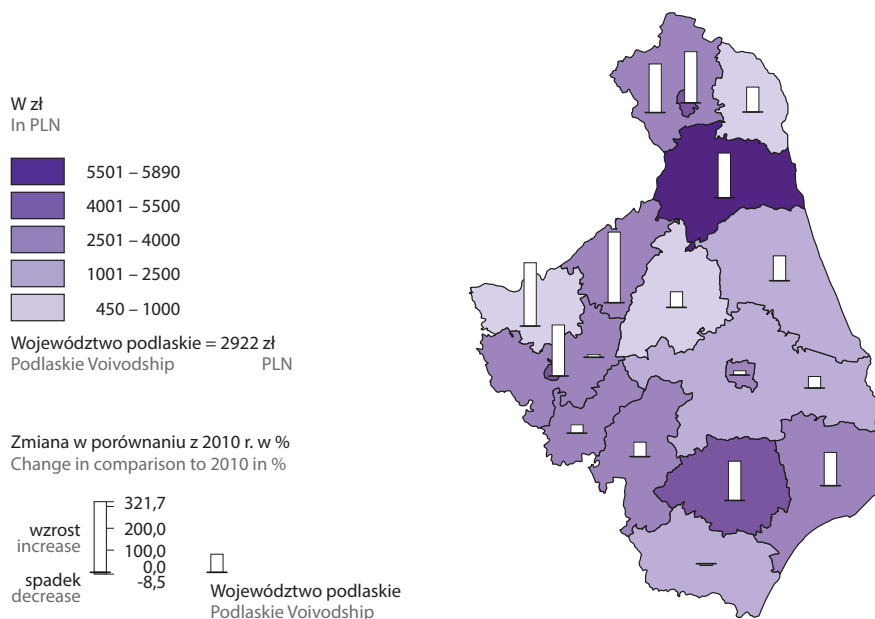
W 2018 r. nakłady inwestycyjne w województwie podlaskim wyniosły 3455,4 mln zł i w odniesieniu do 2017 r. i 2010 r. wzrosły odpowiednio o 10,0% i 81,5%. Udział nakładów inwestycyjnych województwa w nakładach kraju wyniósł 1,9%.

Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

W województwie podlaskim w 2018 r. nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w podmiotach, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (w cenach bieżących) wyniosły 2922 zł i w porównaniu z 2010 r. wzrosły o 82,5%. Wzrost dotyczył prawie wszystkich powiatów, przy czym najwyższy wystąpił w powiecie grajewskim (ponad 4-krotny) i kolneńskim (prawie 4-krotny). Spadek miał miejsce w powiecie siemiatyckim (o 8,5%).

Mapa 38. Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w 2018 r.

Map 38. Investment outlays per capita in 2018

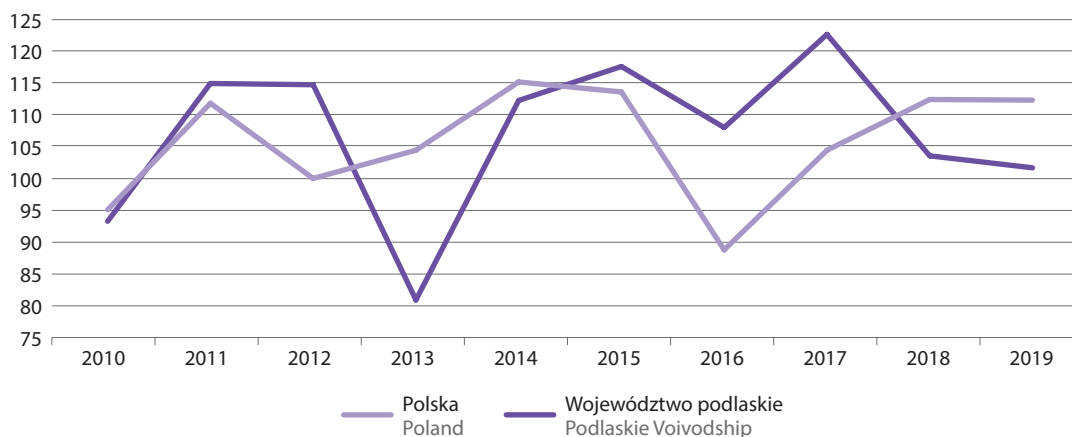
Nakłady inwestycyjne (w cenach bieżących) na nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących, poniesione w 2019 r. przez badane przedsiębiorstwa (o liczbie pracujących powyżej 49 osób) w województwie, wyniosły 1845,8 mln zł i były o 1,6% wyższe od zrealizowanych rok wcześniej (w 2018 r. wzrosły odpowiednio o 3,5%) oraz o 96,2% wyższe niż w 2010 r. W skali kraju w analizowanym roku wartość nakładów inwestycyjnych zwiększyła się o 12,4% w ujęciu rocznym, przy wzroście o 12,5% zanotowanym przed rokiem oraz o 78,8% w odniesieniu do 2010 r.

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentację projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, zaszczepienia wieloletnie, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Wykres 56. Dynamika nakładów inwestycyjnych (ceny bieżące)
Rok poprzedni=100

Chart 56. Indices of investment outlays (current prices)
 Previous year=100

W 2019 r. wartość nakładów inwestycyjnych w województwie stanowiła 1,2% nakładów inwestycyjnych w kraju, tj. o 0,1 p. proc. więcej niż w 2010 r.

Tablica 34. Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)
 Table 34. Investment outlays (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
W milionach złotych In million PLN	941,0	1323,6	1816,2	1845,8
w tym – w % – nakłady na: of which – in % – outlays on:				
budynki i budowle buildings and structures	31,0	36,5	24,8	26,8
zakupy purchases	68,6	63,1	74,9	72,9
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi machinery, technical equipment and tools	56,9	55,0	64,6	57,9
środków transportu transport equipment	11,6	8,1	10,3	15,0
Polska=100 Poland=100	1,1	1,0	1,3	1,2

W omawianym roku w województwie podlaskim z ogólnej kwoty nakładów inwestycyjnych na budynki i budowle wydatkowano 494,3 mln zł (o 9,6% więcej niż rok wcześniej), na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia – 1069,2 mln zł (o 8,9% mniej), a na środki transportu – 276,8 mln zł (o 48,4% więcej). Wartość zakupów inwestycyjnych osiągnęła 1345,9 mln zł i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 1,0%, a udział tych zakupów w nakładach ogółem zmalał w skali roku o 1,9 p. proc.

Wzrost nakładów w województwie podlaskim miał miejsce m.in. w: obsłudze rynku nieruchomości (ponad 2-krotny), budownictwie (o 85,2%), informacji i komunikacji (o 48,5%) oraz transporcie i gospodarce magazynowej (o 43,9%). Ich spadek odnotowano natomiast w zakwaterowaniu i gastronomii (o 52,3%), przetwórstwie przemysłowym (o 9,4%), a także w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 5,7%).

W 2019 r. inwestowały głównie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie: przetwórstwa prze-

mysłowego (na które przypadało 62,4% ogółu poniesionych nakładów), handlu; naprawy pojazdów samochodowych (7,9%) oraz budownictwa (6,1%).

W strukturze nakładów wg sekcji, w porównaniu z poprzednim rokiem najbardziej zwiększył się udział nakładów przedsiębiorstw zajmujących się wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 1,7 p. proc.), natomiast zmniejszył się udział nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego (o 7,6 p. proc.).

W 2019 r. w regionie inwestorzy rozpoczęli realizację 815 nowych inwestycji o łącznej wartości kosztorysowej 694,7 mln zł, podczas gdy w roku poprzednim rozpoczęto 954 nowe inwestycje o wartości 655,2 mln zł. W porównaniu z 2010 r. rozpoczęto o 573 mniej nowych inwestycji, ale ich wartość kosztorysowa wzrosła o 411,1 mln zł. W kraju w omawianym okresie wzrosła zarówno liczba rozpoczętych inwestycji, jak i ich wartość kosztorysowa (odpowiednio o 9,7% i 15,7%).

6.4. Produkcja i usługi

6.4. Production and services

Rolnictwo

Agriculture

W 2019 r., w porównaniu z poprzednim rokiem, uzyskano wyższe zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, rzepaku i rzepiku oraz ziemniaków. W przypadku zbóż oraz rzepaku i rzepiku do wzrostu produkcji przyczyniło się wyższe niż rok wcześniej plonowanie, natomiast o zbiorach ziemniaków zadecydowała zwiększona powierzchnia uprawy.

W omawianym roku nastąpił wzrost pogłowia wszystkich podstawowych gatunków zwierząt gospodarskich (z wyjątkiem trzody chlewnej).

Skupiono więcej ziarna zbóż, żywca wieprzowego i wołowego oraz mleka, natomiast odnotowano mniejszy skup ziemniaków oraz żywca drobiowego w porównaniu z 2018 r. W odniesieniu do roku poprzedniego zaobserwowano spadek większości badanych cen produktów rolnych (z wyjątkiem cen skupu żywca wieprzowego i drobiowego oraz ziemniaków). Jednocześnie wzrosła opłacalność tuczu trzody chlewnej.

W 2018 r. globalna produkcja rolnicza (w cenach stałych) spadła w odniesieniu do zanotowanej w poprzednim roku. Produkcja końcowa i towarowa były również niższe niż rok wcześniej. W analizowanym okresie nastąpił spadek zarówno produkcji roślinnej, jak i zwierzęcej w przypadku produkcji globalnej i końcowej. Towarowa produkcja roślinna była również niższa niż rok wcześniej, zaś zwierzęca nieco wzrosła w ujęciu rocznym.

Powierzchnia uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2019 r. w województwie podlaskim wyniosła 438,5 tys. ha i była o 3,4% większa od zanotowanej rok wcześniej, natomiast zmniejszyła się o 2,6% w odniesieniu do 2010 r. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2019 r. osiągnęły poziom 26,3 dt z ha i zwiększyły się w stosunku do uzyskanych w roku poprzednim o 12,9%, ale spadły o 9,6% w odniesieniu do 2010 r., natomiast w porównaniu ze średnimi plonami w kraju były o 25,3% niższe. W omawianym roku zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w regionie oszacowano na 1153,6 tys. ton, czyli o 16,5% więcej niż przed rokiem, ale o 11,9% mniej niż w 2010 r.

Tablica 35. Plony wybranych ziemiopłodów rolnych
Table 35. Yields of selected agricultural crops

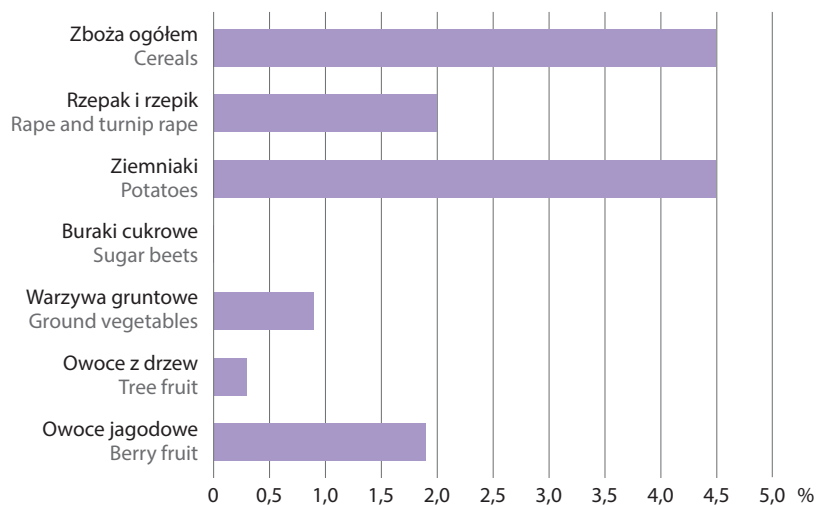
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	województwo podlaskie Podlaskie Voivodship				Polska Poland
	z 1 ha w dt		per 1 ha in dt		
Zboża ogółem Cereals in total	29,1	27,0	24,4	28,4	36,7
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi of which basic cereals including cereal mixed	29,1	26,6	23,3	26,3	35,2
w tym: of which:					
pszenica wheat	33,4	32,6	28,7	30,0	43,9
żyto rye	23,9	23,8	20,5	23,5	27,2
Rzepak i rzepik Rape and turnip rape	23,9	28,7	26,6	31,0	27,1
Ziemniaki ^a Potatoes ^a	206	163	270	196	214
Buraki cukrowe Sugar beets	472	617	579	286	575

a łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych; w 2010 r. – bez ogrodów przydomowych.
a Including cultivation in the kitchen gardens; in 2010 – excluding kitchen gardens.

Powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku w 2019 r. w województwie podlaskim ukształtowała się na poziomie 15,5 tys. ha i w odniesieniu do zanotowanej w poprzednim roku zmniejszyła się o 13,7%, a w stosunku do 2010 r. wzrosła o 86,6%. W omawianym roku plony tych roślin wyniosły 31,0 dt z ha i były o 14,4% wyższe od średnich w kraju. Plony w województwie w porównaniu z uzyskanymi rok wcześniej wzrosły o 16,5%, natomiast w odniesieniu do 2010 r. były o 29,7% wyższe. Zbiory rzepaku i rzepiku w regionie w 2019 r. oszacowano na 48,0 tys. ton, czyli o 0,4% więcej niż przed rokiem i prawie 1,5-krotnie więcej niż w 2010 r.

Wykres 57. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodnicych w 2019 r.

Chart 57. Share of voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2019

Pod uprawę ziemniaków w województwie podlaskim w 2019 r. przeznaczono 15,1 tys. ha, tj. powierzchnię prawie 1,5-krotnie większą niż rok wcześniej, ale o 12,2% mniejszą niż w 2010 r. W omawianym roku z 1 ha zebrano 196 dt ziemniaków, czyli mniej o 27,4% niż w roku poprzednim i o 4,9% niż w 2010 r. Plony uzyskane w województwie były o 8,4% niższe od średnich w kraju. Produkcja ziemniaków w regionie w 2019 r. wyniosła 296,1 tys. ton i w stosunku do zbiorów z poprzedniego roku zwiększyła się o 62,6%, natomiast w odniesieniu do uzyskanych w 2010 r. spadła o 19,6%.

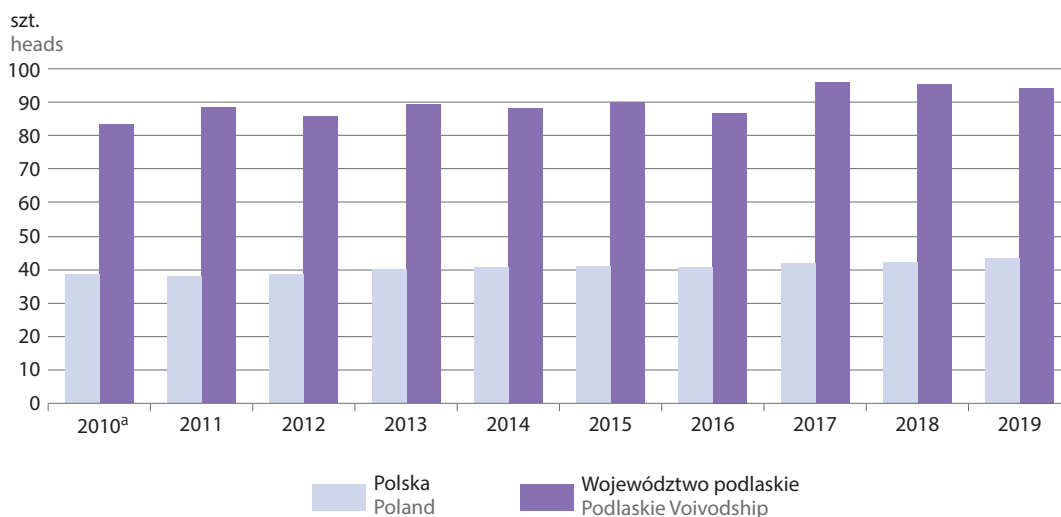
Od 2019 r. badania pogłowia trzody chlewnej prowadzone są 2-krotnie w roku – w czerwcu według stanu w dniu 1 czerwca i w grudniu według stanu w dniu 1 grudnia (do 2018 r. prowadzone były 3-krotnie w roku).

Podobnie jak w latach poprzednich, badania pogłowia bydła i pozostałych gatunków zwierząt gospodarskich oraz produkcji zwierzęcej prowadzone są 2-krotnie w roku – według stanu w czerwcu i grudniu.

W czerwcu 2019 r. pogłowie bydła w województwie podlaskim ukształtowało się na poziomie 1029,5 tys. szt. i stanowiło aż 16,2% ogólnego pogłowia bydła w kraju. W stosunku do stanu sprzed roku jego liczebność wzrosła o 0,8% (w Polsce – o 2,5%), natomiast na przestrzeni 9 lat odnotowano wzrost o 17,1% (w kraju – o 10,7%).

Wykres 58. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych Stan w czerwcu

Chart 58. Cattle density per 100 ha of agricultural land
As of June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
a Data of the Agricultural Census.

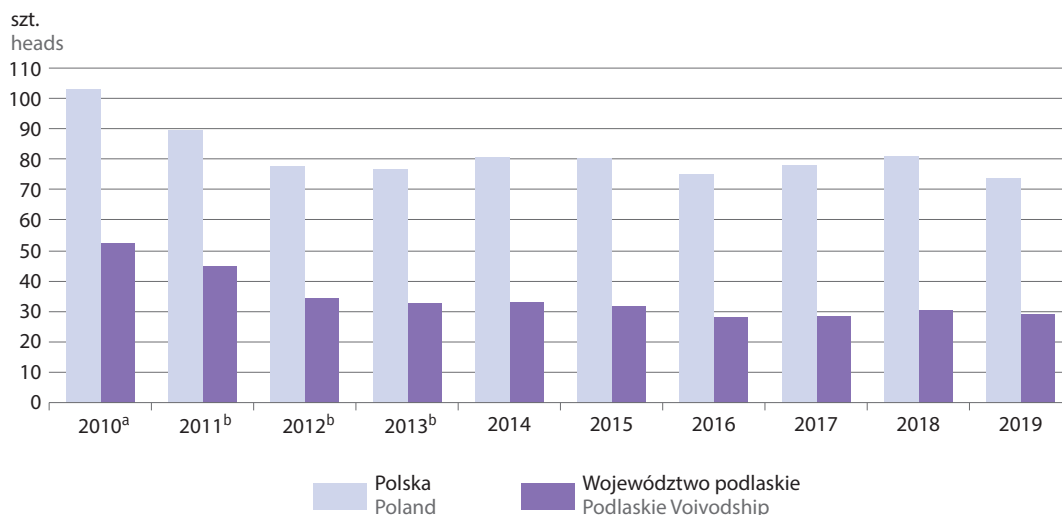
W analizowanym roku w województwie podlaskim zanotowano 457,2 tys. szt. krów i stanowiły one 44,4% pogłowia bydła ogółem, w tym 94,4% to krowy mleczne (dla Polski odsetki te wyniosły odpowiednio 38,7% i 90,3%). Duży udział krów mlecznych w stadzie bydła w regionie świadczy o ukierunkowaniu hodowli tego gatunku zwierząt na produkcję mleka. Należy zaznaczyć, że w czerwcu 2019 r. w województwie podlaskim obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wyniosła 94,1 szt. (w kraju – 43,3 szt.).

Pogłowie trzody chlewnej w województwie podlaskim w czerwcu 2019 r. ukształtowało się na poziomie 320,1 tys. szt. Stado loch liczyło 22,4 tys. szt., co stanowiło 7,0% pogłowia trzody chlewnej w regionie. Udział województwa w ogólnokrajowym pogłowie świń wyniósł 3,0%. W odniesieniu do stanu zanotowanego przed rokiem liczebność stada trzody chlewnej spadła o 2,4% (w Polsce – o 8,8%), natomiast

w porównaniu z czerwcem 2010 r. zaobserwowano spadek pogłowia tych zwierząt o 42,1% (w kraju – o 29,3%).

Wykres 59. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych Stan w czerwcu

Chart 59. Pigs density per 100 ha of agricultural land
As of June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Stan w końcu lipca.
a Data of the Agricultural Census. b As of the end of July.

W czerwcu 2019 r. stado owiec w województwie podlaskim liczyło 29,7 tys. szt., co stanowiło 10,9% pogłowia krajowego. W porównaniu z czerwcem 2018 r. jego stan wzrósł o 8,6%, a w Polsce zmniejszył się o 1,3%. W odniesieniu do stanu sprzed 9 lat pogłowiu owiec w województwie zwiększyło się o 34,5%, a w kraju – o 4,6%.

W czerwcu 2019 r. stado drobiu w regionie liczyło 15601,5 tys. szt. i stanowiło 7,4% ogólnego pogłowia w Polsce. W porównaniu z zanotowanym rok wcześniej pogłowiu drobiu wzrosło o 7,1%, a w Polsce – o 2,0%.

W 2019 r. w województwie podlaskim skupiono 124,3 tys. ton ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi), co stanowiło 1,6% skupu ogólnokrajowego. W odniesieniu do roku poprzedniego oznacza to wzrost o 30,8%, a w porównaniu z 2010 r. – wzrost o 42,0%. W kraju w stosunku do 2018 r. skup był niższy o 6,9%, a w odniesieniu do 2010 r. – o 2,9%. W omawianym roku w regionie skupiono 64,4 tys. ton pszenicy, tj. więcej o 57,6% niż w poprzednim roku i o 47,2% niż w 2010 r. Skup żyta wyniósł 40,3 tys. ton i zwiększył się o 11,6% w odniesieniu do 2018 r., zaś w stosunku do 2010 r. – wzrósł o 70,3%.

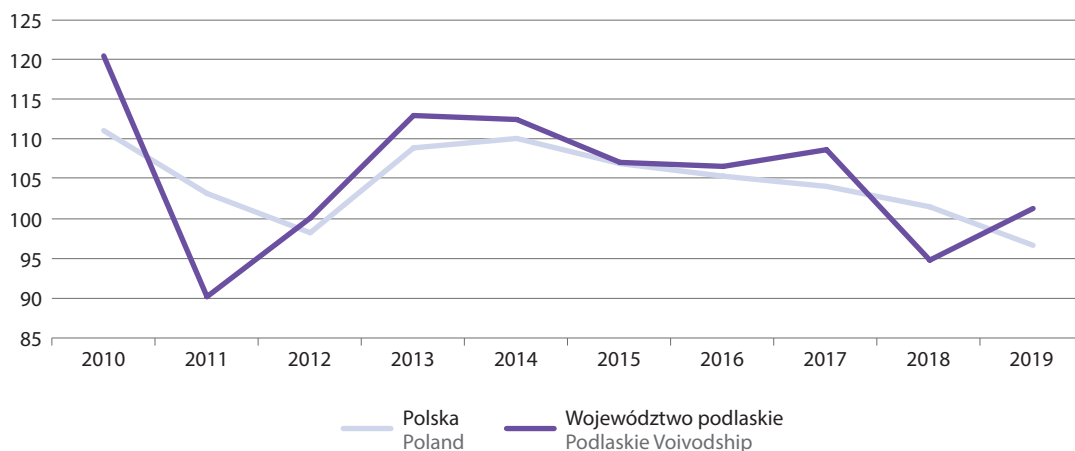
Skup ziemniaków w 2019 r. ukształtował się na poziomie 38,7 tys. ton, co stanowiło 2,5% ogólnego skupu w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim oraz 2010 r. nastąpił spadek ilości skupionych ziemniaków – odpowiednio o 12,4% i 56,0% (w kraju odnotowano spadek o 9,7% w stosunku do 2018 r., ale wzrost o 36,3% w odniesieniu do 2010 r.).

W 2019 r. skup żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami, w wadze poubojowej ciepłej (wbc) wyniósł 224,2 tys. ton (stanowiąc 4,9% skupu ogólnokrajowego) i zwiększył się o 0,6% w stosunku do zanotowanego przed rokiem. W omawianym roku w województwie skupiono 102,3 tys. ton żywca wołowego w wadze żywej, tj. więcej o 9,0% niż w roku poprzednim oraz o 23,3% więcej niż 9 lat wcześniej. Skup żywca wieprzowego ukształtował się na poziomie 78,4 tys. ton i był o 6,4% wyższy niż przed rokiem

i o 11,0% wyższy niż w 2010 r. Żywca drobiowego skupiono 144,5 tys. ton, czyli mniej o 5,6% niż w roku poprzednim, ale o 84,4% więcej w odniesieniu do 2010 r.

Wykres 60. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)
Rok poprzedni=100

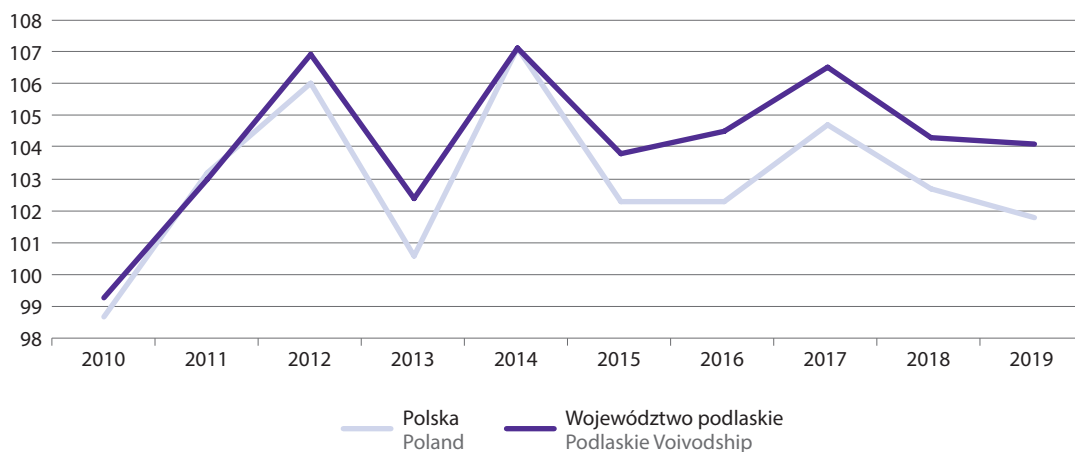
Chart 60. Indices of procurement of total animals for slaughter (in live weight)
Previous year=100

W 2019 r. z terenu województwa dokonano skupu 2604,9 mln litrów mleka krowiego (tj. aż 22,0% ogółu mleka skupionego w kraju), czyli o 4,1% więcej niż przed rokiem i o 51,5% więcej niż 9 lat wcześniej (w skali kraju zanotowano wzrost o 1,8% w odniesieniu do poprzedniego roku oraz o 35,0% w porównaniu z 2010 r.).

Wykres 61. Dynamika skupu mleka
Rok poprzedni=100

Chart 61. Indices of procurement of cows' milk
Previous year=100

Średnia cena skupu pszenicy konsumpcyjnej i paszowej w 2019 r. w województwie podlaskim wyniosła 71,05 zł za 1 dt (w kraju – 72,26 zł) i była niższa o 2,4% niż przed rokiem, ale o 11,9% wyższa w porównaniu z zanotowaną w 2010 r. Na targowiskach za 1 dt pszenicy płacono 94,49 zł (w kraju – 91,63 zł), tj. o 12,7% więcej niż w roku poprzednim, zaś o 54,0% więcej niż 9 lat wcześniej.

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Przeciętne roczne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

W analizowanym roku cena żyta konsumpcyjnego i paszowego w skupie ukształtowała się na poziomie 54,37 zł za 1 dt (w kraju – 60,38 zł), tj. niższym o 10,4% od zanotowanego w 2018 r. oraz o 25,5% niż w 2010 r. W obrocie targowiskowym cena żyta wzrosła w stosunku do poprzedniego roku o 13,9%, a w odniesieniu do uzyskanej przed dziewięcioma laty o 70,5% i osiągnęła poziom 70,98 zł za 1 dt (w Polsce – 73,49 zł).

W 2019 r. za ziemniaki jadalne w skupie płacono 44,13 zł za 1 dt (w kraju – 84,54 zł), tj. o 22,3% więcej niż przed rokiem i o 36,6% mniej niż w 2010 r. W obrocie targowiskowym cena ziemniaków jadalnych ukształtowała się na poziomie 189,47 zł za 1 dt (w Polsce – 189,17 zł), tj. o 98,3% wyższym od zanotowanego w 2018 r. i ponad 2-krotnie wyższym w odniesieniu do 2010 r.

W omawianym roku cena skupu żywca wołowego wyniosła 6,29 zł za 1 kg (w kraju – 6,33 zł), tj. zmniejszyła się o 7,3% w stosunku do uzyskanej w poprzednim roku, zaś w odniesieniu do 2010 r. wzrosła o 41,7%.

Cena żywca wieprzowego w skupie osiągnęła wartość 5,41 zł za 1 kg (w kraju – 5,39 zł), tj. wyższą o 21,1% niż w 2018 r. i o 41,5% wyższą w porównaniu z zanotowaną 9 lat wcześniej.

W 2019 r. relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych żyta uległa zwiększeniu w odniesieniu do roku poprzedniego, ale zmniejszyła się w stosunku do zanotowanej w 2010 r. Ukształtowała się ona w województwie podlaskim na poziomie 7,6 (wobec 7,2 w 2018 r. i 9,2 w 2010 r.), zaś w kraju – 7,3 (wobec 6,7 w 2018 r. i 8,0 w 2010 r.). Relacja cen skupu żywca wieprzowego do targowiskowych cen jęczmienia wyniosła w regionie 5,9 w 2019 r. wobec 5,7 w 2018 r. i 6,8 w 2010 r. (w kraju ukształtowała się odpowiednio na poziomie 6,3, 5,8 i 6,7).

W 2019 r. w województwie podlaskim cena skupu drobiu rzeźnego osiągnęła poziom 3,70 zł za 1 kg (w kraju – 3,90 zł) i była o 0,8% wyższa w porównaniu z zanotowaną w poprzednim roku oraz o 8,5% wyższa niż w 2010 r.

Za 1 l mleka w omawianym roku w regionie płacono 1,42 zł (w kraju – średnio 1,35 zł), tj. o 0,1% mniej niż przed rokiem, ale o 22,3% więcej niż przed dziewięcioma laty.

Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku),
- **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inventarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

W ogólnej wartości globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych) w 2018 r. w województwie podlaskim 19,6% stanowiła produkcja roślinna, natomiast pozostałe 80,4% przypadało na dominującą w regionie produkcję zwierzęcą. W porównaniu z poprzednim rokiem produkcja globalna była o 4,1% niższa, przy czym wartość produkcji roślinnej zmniejszyła się o 17,0%, natomiast produkcji zwierzęcej – o 0,4%. W analizowanym roku udział regionu w krajowej globalnej produkcji rolniczej ukształtował się na poziomie 6,8% i w przypadku produkcji roślinnej wyniósł 2,9%, a zwierzęcej – 10,1%.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłównia zwierząt gospodarskich (inventarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Wartość końcowej produkcji rolniczej (w cenach stałych) w 2018 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, zmniejszyła się o 3,6%, przy czym w produkcji roślinnej stwierdzono spadek o 32,2%, natomiast w produkcji zwierzęcej – o 0,5%.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

W odniesieniu do 2017 r. odnotowano zmniejszenie towarowej produkcji rolniczej (w cenach stałych) – o 1,2%, w tym produkcji roślinnej – o 20,0%, natomiast towarowa produkcja zwierzęca wzrosła w ujęciu rocznym o 0,3%.

W omawianym roku udział województwa podlaskiego w ogólnokrajowej produkcji zarówno końcowej, jak i towarowej ukształtował się na poziomie 6,5%.

Przemysł Industry

W 2019 r. utrzymał się wzrost produkcji sprzedanej przemysłu w skali roku. Był on wyższy od zaobserwowanego rok wcześniej. W porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyła się również wydajność pracy, przy jednoczesnym wzroście przeciętnego zatrudnienia w przemyśle.

Produkcja sprzedana przemysłu w 2019 r. w województwie podlaskim osiągnęła wartość 30770,7 mln zł (w cenach bieżących) i była wyższa (w cenach stałych) o 11,8% od zanotowanej w poprzednim roku oraz o 40,2% niż w 2015 r. W skali kraju w analizowanym okresie sprzedaż produkcji zwiększyła się odpowiednio o 4,0% i 21,0%. W województwie podlaskim oraz w Polsce najniższy wzrost (w cenach stałych) w ujęciu rocznym odnotowano w 2016 r. odpowiednio o 3,5% i 3,1%, najwyższy zaś w 2017 r. – wzrost o 14,5% w podlaskim i o 6,6% w kraju. W kolejnym roku zaobserwowano spowolnienie tempa jego wzrostu (o 5,8%). Przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie Białegostoku w 2019 r. dokonały sprzedaży produkcji o wartości 3821,7 mln zł (w cenach bieżących), tj. o 8,6% (w cenach stałych) wyższej niż przed rokiem. W regionie wzrost produkcji sprzedanej przemysłu w ujęciu rocznym odnotowano we wszystkich kwartalnych okresach narastających analizowanego roku, przy czym w dwóch pierwszych kwartałach zanotowano wzrost – o 12,3%, w kolejnym okresie narastającym zaobserwowano niewielkie jego zwiększenie – o 13,0%, natomiast w ostatnim kwartalnym okresie narastającym nastąpiło zmniejszenie tempa wzrostu.

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

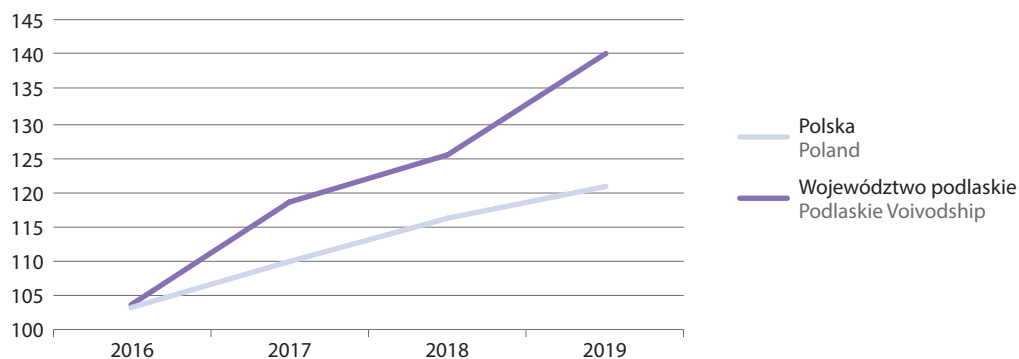
Tablica 36. Przemysł
Table 36. Industry

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące): Sold production of industry (current prices):				
w milionach złotych in million PLN	16041,8	20576,7	27744,9	30770,7
Polska=100 Poland=100	1,7	1,7	1,9	2,0
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej prze- mysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in %	91,0	94,6	94,2	93,8
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	46,3	47,4	53,9	56,4

W 2019 r. wartość produkcji sprzedanej województwa stanowiła 2,0% produkcji sprzedanej przemysłu w kraju.

Wykres 62. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)
2015=100

Chart 62. Indices of sold production of industry (constant prices)
2015=100

Na ogólną wartość produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach bieżących) w 2019 r. w województwie podlaskim złożyła się przede wszystkim produkcja w sekcjach przetwórstwo przemysłowe o wartości 28858,4 mln zł (tj. 93,8% produkcji sprzedanej przemysłu w regionie), dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja o wartości 696,6 mln zł (tj. 2,3%), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę o wartości 628,8 mln zł (tj. 2,0%) i górnictwo i wydobywanie o wartości 586,9 mln zł (tj. 1,9%).

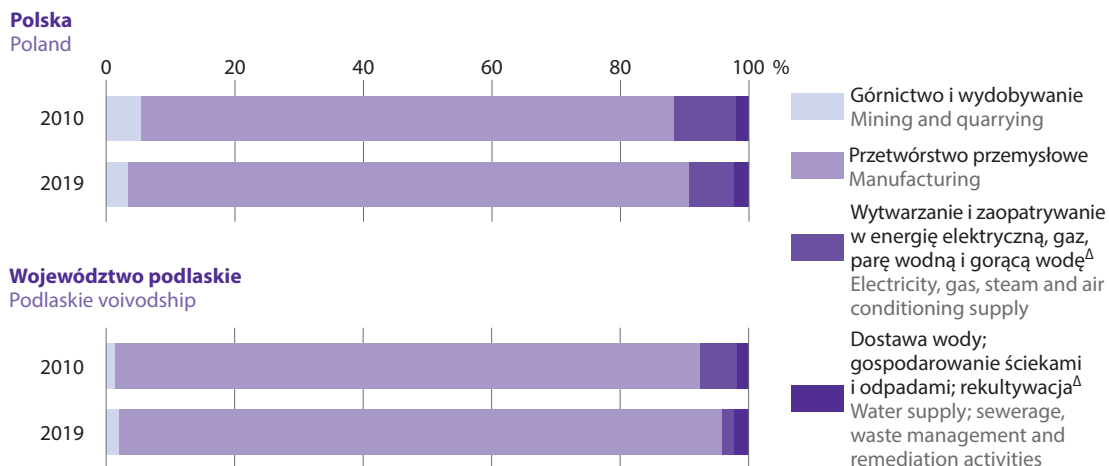
W porównaniu z 2018 r. zanotowano wzrost udziału w ogólnej produkcji sprzedanej przemysłu sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 0,8 p. proc.), spadek udziału odnotowano natomiast w przypadku sekcji przetwórstwo przemysłowe (o 0,4 p. proc.) oraz górnictwo i wydobywanie (o 0,3 p. proc.). W ogólnej produkcji sprzedanej przemysłu udział sekcji dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja nie uległ zmianie.

Wzrost produkcji uzyskany w województwie w ciągu ostatniego roku był wynikiem jej zwiększenia (w cenach stałych) w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – o 79,1%, przetwórstwo przemysłowe – o 11,6% oraz dostawa wody; gospodarowanie ścieka-

mi i odpadami; rekultywacja – o 8,1%. Spadek zanotowano natomiast w sekcji górnictwo i wydobywanie – o 11,9%.

Wykres 63. Struktura produkcji sprzedanej przemysłu według sekcji PKD 2007 (ceny bieżące)

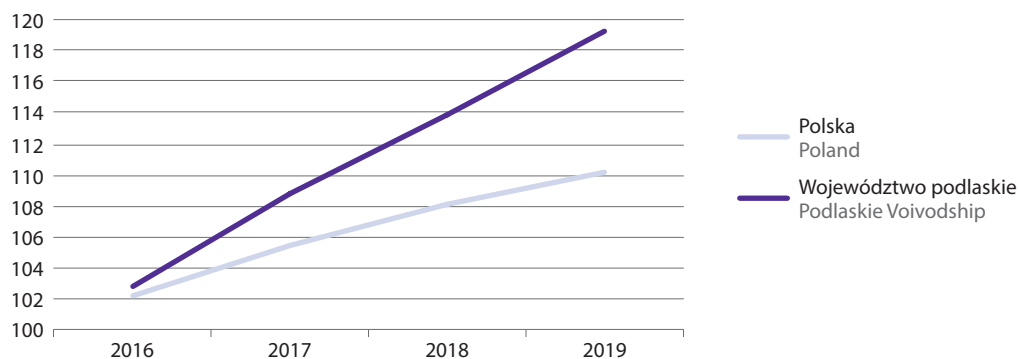
Chart 63. Structure of sold production of industry by PKD 2007 sections (current prices)

Wśród dominujących działów przetwórstwa przemysłowego wyższą niż przed rokiem wartość produkcji sprzedanej (w cenach stałych) uzyskano w produkcji artykułów spożywczych – o 17,2% (tj. 55,9% produkcji sprzedanej w regionie), wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych – o 4,7% (tj. 6,6%), maszyn i urządzeń – o 2,9% (tj. 4,8%) oraz wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny – o 0,6% (tj. 5,5%).

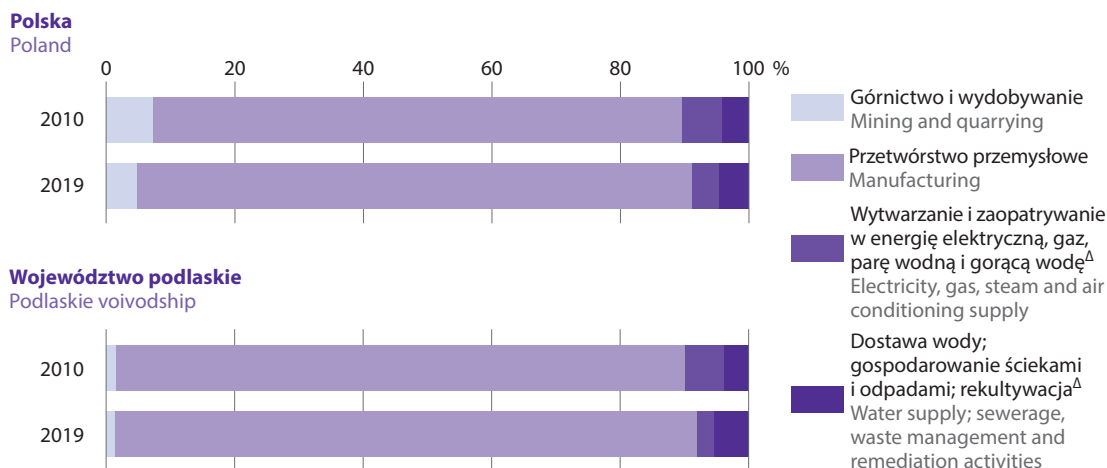
Wykres 64. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle 2015=100

Chart 64. Indices of average employment in industry 2015=100

W 2019 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie ukształtowało się na poziomie 56,4 tys. osób i w odniesieniu do 2018 r. i 2015 r. zwiększyło się odpowiednio o 4,7% i 19,2% (w kraju odnotowano jego wzrost o 1,9% i 10,3%). Wzrost przeciętnego zatrudnienia w przemyśle wystąpił we wszystkich sekcjach, tj.: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – o 17,5% (udział w przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle wyniósł 2,5%), górnictwo i wydobywanie – o 8,3% (udział 1,3%), dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja – o 8,0% (udział 5,6%) oraz przetwórstwo przemysłowe – o 4,1% (udział 90,6%).

Wykres 65. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD 2007
 Chart 65. Average paid employment in industry by PKD 2007 sections

Wydajność pracy w przemyśle, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego, w województwie podlaskim w 2019 r. wyniosła 545,2 tys. zł i była o 6,9% wyższa (w cenach stałych) niż rok wcześniej (w 2015 r. odnotowano wzrost o 4,0%). W kraju wydajność pracy w przemyśle w analizowanym roku wzrosła o 2,1% w porównaniu z poprzednim rokiem (w 2015 r. była ona wyższa niż przed rokiem o 3,3%).

Budownictwo

Construction

W 2019 r., podobnie jak rok wcześniej, odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa w odniesieniu do poprzedniego roku. Wyższa niż przed rokiem była również wartość produkcji budowlano-montażowej (w 2018 r. zaobserwowano jej spadek). W analizowanym roku odnotowano zwiększenie wydajności pracy w budownictwie w ujęciu rocznym, przy jednoczesnym wzroście przeciętnego zatrudnienia.

Efekty budownictwa mieszkaniowego uzyskane w 2019 r. były lepsze niż rok wcześniej (wówczas zaobserwowano ich pogorszenie w skali roku). W ujęciu rocznym zwiększyła się liczba lokali mieszkalnych oddanych do użytkowania, mieszkań, których budowę rozpoczęto i na których realizację wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym.

W 2019 r. produkcja sprzedana budownictwa w województwie podlaskim ukształtowała się na poziomie 7710,1 mln zł (w cenach bieżących). Oznacza to wzrost o 13,4% w porównaniu z zanotowaną w roku poprzednim (w 2018 r. wzrosła odpowiednio o 10,8%) i o 100,6% w odniesieniu do 2010 r. W skali kraju zwiększyła się ona o 10,6% w stosunku do uzyskanej przed rokiem oraz o 65,0% w porównaniu z 2010 r.

Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

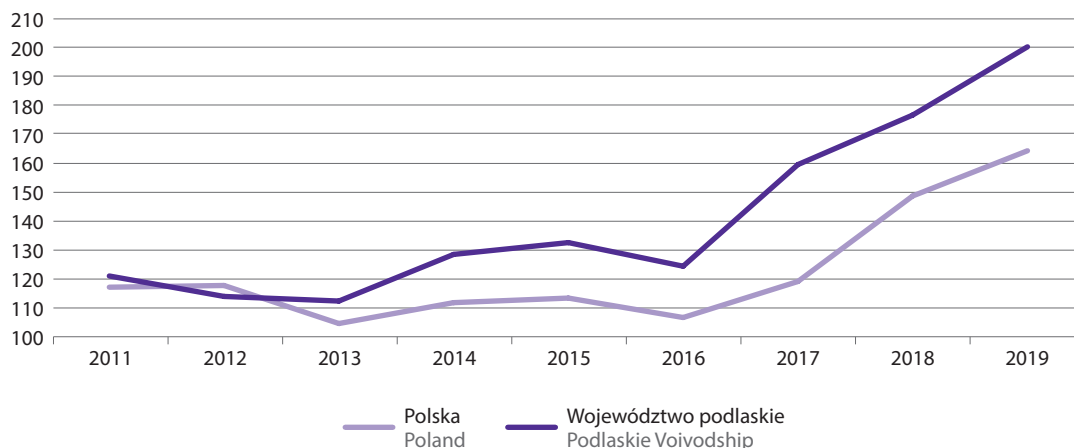
Tablica 37. Budownictwo
Table 37. Construction

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące): Sold production of construction (current prices):				
w milionach złotych in million PLN	3839,7	5095,0	6797,0	7710,1
Polska=100 Poland=100	2,4	2,8	2,8	2,9
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in %	53,7	32,8	31,3	30,1
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	9,5	9,2	11,7	12,6

Udział produkcji sprzedanej budownictwa województwa podlaskiego w produkcji kraju w 2019 r. wyniósł 2,9% (rok wcześniej 2,8%). Na tle wszystkich województw podlaskie uplasowało się na dziesiątym miejscu w kraju pod względem wielkości produkcji sprzedanej budownictwa.

Wykres 66. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) 2010=100

Chart 66. Indices of sold production of construction (current prices) 2010=100

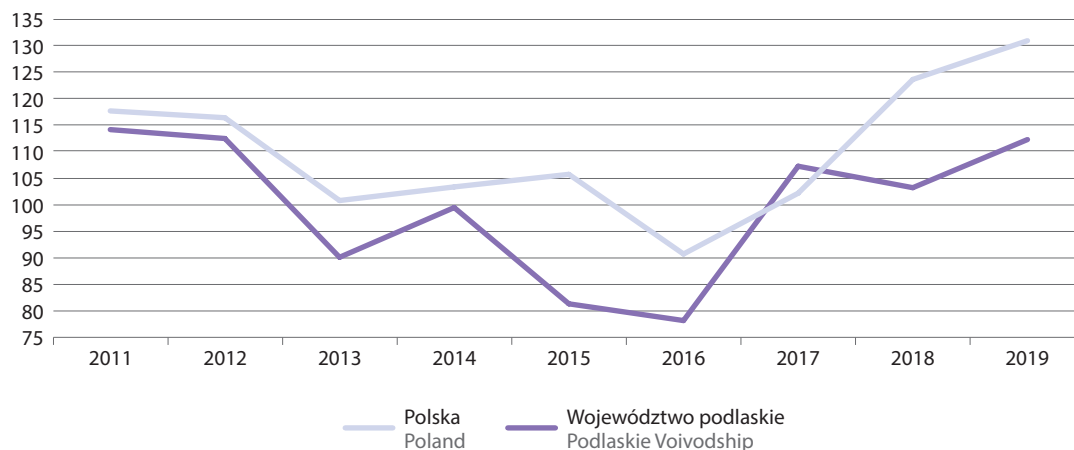

W województwie podlaskim produkcja budowlano-montażowa w analizowanym okresie ukształtowała się na poziomie 2317,7 mln zł (co stanowiło 30,1% ogólnej wartości produkcji sprzedanej budownictwa) i zwiększyła się o 8,9% w stosunku do zanotowanej w roku poprzednim (w 2018 r. zmniejszyła się o 3,8%). W porównaniu z 2010 r. wzrosła o 12,4%. W kraju stwierdzono wzrost sprzedaży produkcji budowlano-montażowej i wyniósł on 6,0% w porównaniu z 2018 r. i o 31,0% w odniesieniu do 2010 r.

Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zleceniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Wykres 67. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące) 2010=100

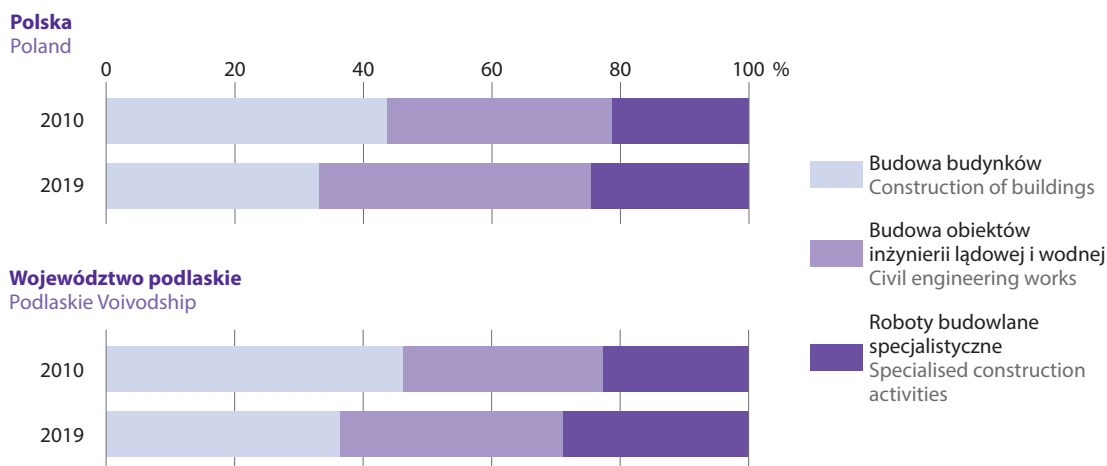
Chart 67. Indices of construction and assembly production (current prices) 2010=100

W 2019 r. wśród przedsiębiorstw budowlanych największy udział w sprzedaży produkcji budowlano-montażowej w regionie posiadały jednostki specjalizujące się w budowie budynków (udział 36,3%, w 2010 r. – 46,2%). Ich produkcja była o 1,2% niższa od zanotowanej rok wcześniej. W przedsiębiorstwach, których podstawowym rodzajem działalności jest budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej (udział 34,8%, w 2010 r. – 31,1%) produkcja budowlano-montażowa zwiększyła się w skali roku o 13,6%, a w jednostkach wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne (udział 28,9%, w 2010 r. – 22,8%) – wzrosła o 18,0%.

Wykres 68. Struktura produkcji budowlano-montażowej według działów PKD 2007 (ceny bieżące)

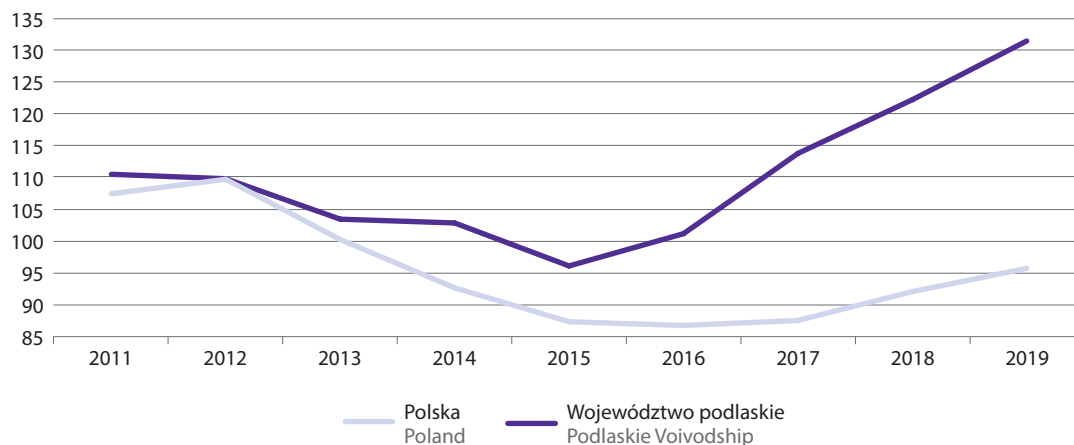
Chart 68. Structure of construction and assembly production by divisions of PKD 2007 (current prices)

W 2019 r. w regionie przeciętne zatrudnienie w budownictwie wyniosło 12,6 tys. osób i wzrosło w porównaniu z rokiem poprzednim o 7,6%, a w kraju wyniosło 423,7 tys. osób i wzrosło o 4,0%. W porównaniu z 2010 r. w województwie podlaskim wystąpił wzrost przeciętnego zatrudnienia (o 31,5%), a w kraju spadek (o 4,3%).

Wykres 69. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie 2010=100

Chart 69. Indices of average employment in construction 2010=100

Wydajność pracy w budownictwie w województwie podlaskim, mierzona wartością produkcji sprzedanej budownictwa w przeliczeniu na 1 zatrudnionego, w 2019 r. zwiększyła się (w cenach bieżących) o 5,5% w stosunku do zanotowanej w roku poprzednim. W kraju także odnotowano wzrost wydajności pracy w odniesieniu do 2018 r. – o 6,4%.

W 2019 r. w województwie podlaskim oddano do użytkowania 6089 mieszkań, co stanowiło 2,9% ogółu lokali mieszkalnych zrealizowanych w Polsce. Ich liczba wzrosła zarówno w odniesieniu do roku poprzedniego, jak i 2010 odpowiednio o 23,0% i 40,8%. Największą liczbę mieszkań w analizowanym roku oddano do użytkowania w miastach Białystok (2450) i Suwałki (469) oraz w gminie Wasilków (369).

Tablica 38. Budownictwo mieszkaniowe
Table 38. Residential construction

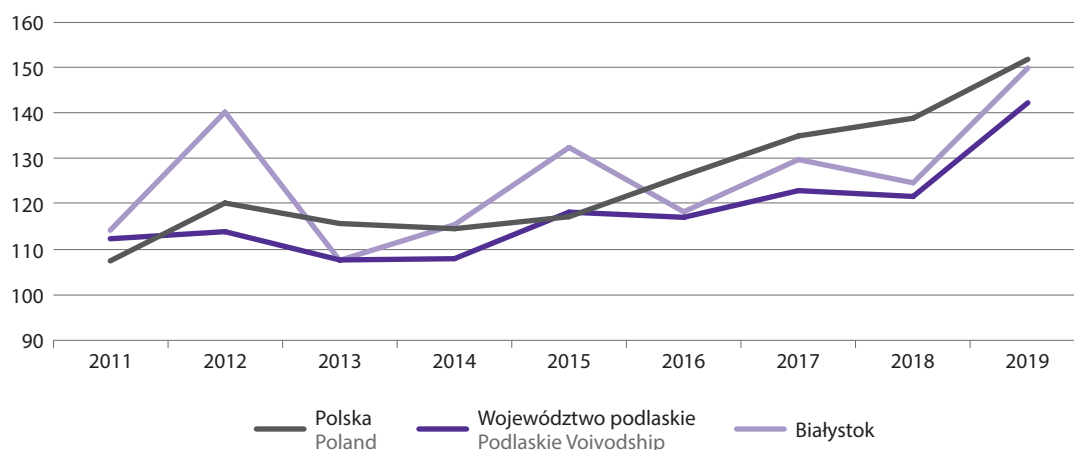
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	województwo podlaskie Podlaskie Voivodship			Polska Poland	
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	3,6	4,0	4,2	5,2	5,4
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	100,3	100,5	101,6	95,7	88,6
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings which received construction permits or which were registered with a construction project per 1000 population	3,7	4,6	6,6	7,6	7,0
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings whose construction started per 1000 population	3,8	4,0	6,0	6,3	6,2

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

Łączna powierzchnia mieszkań zrealizowanych w 2019 r. w Podlaskiem wyniosła 582,6 tys. m² (w Polsce zaś 18376,6 tys. m²), tj. o 15,8% więcej niż przed rokiem oraz o 34,3% więcej niż w 2010 r.

Wykres 70. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania
2010=100

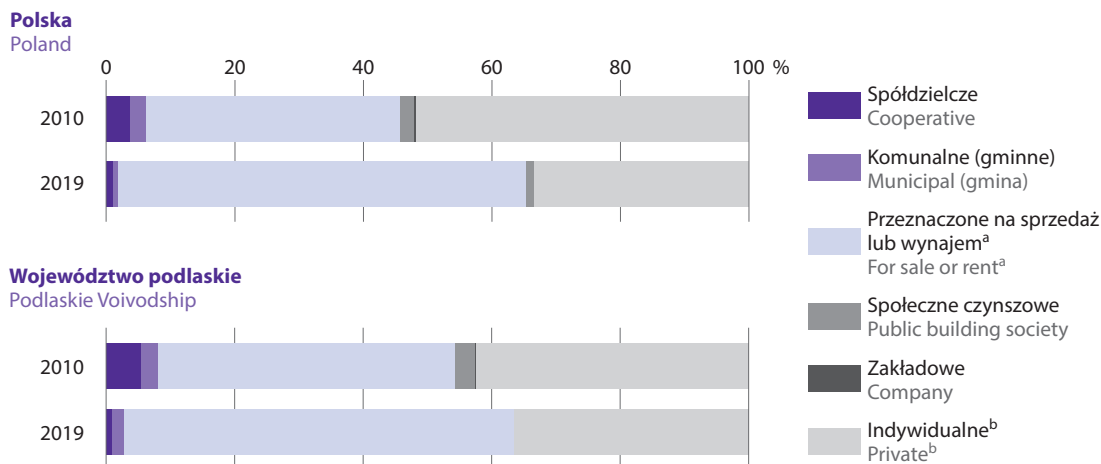
Chart 70. Indices of the number of dwellings completed
2010=100

W 2019 r. w województwie podlaskim strukturę mieszkań według form budownictwa zdominowały mieszkania wybudowane z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem (60,6% ogółu) oraz zrealizowane przez inwestorów indywidualnych (36,6%). Podobnie sytuacja kształtowała się w 2018 r. i 2010 r., w których ww. formy budownictwa stanowiły łącznie odpowiednio 93,7% oraz 88,7% ogółu mieszkań oddanych do eksploatacji. Pozostałe formy budownictwa mieszkaniowego, tj. spółdzielcze, komunalne, zakła-

dowe oraz społeczne czynszowe, na przestrzeni ostatniej dekady stanowiły niewielki odsetek całkowitej liczby lokali mieszkalnych oddanych do użytkowania.

Wykres 71. Struktura mieszkań oddanych do użytkowania według form budownictwa
Chart 71. Structure of dwellings completed by construction forms

a W 2019 r. realizowane na użytek własny inwestora. b W 2019 r. łącznie z budownictwem osób fizycznych przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem w celu osiągnięcia zysku.

a Realized for the own use of the investor. b Including construction realized by natural persons designed for sale and rent in order to achieve a profit.

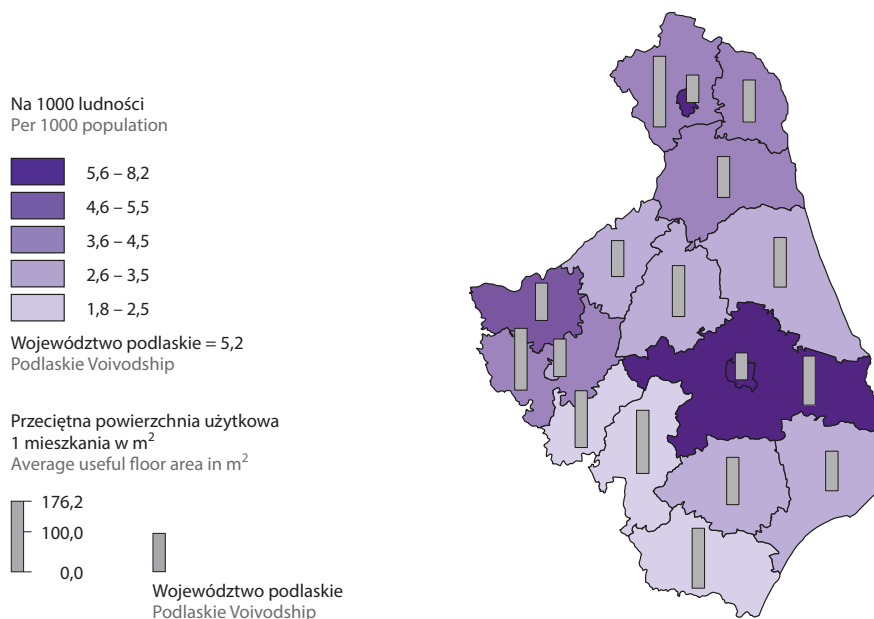
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w Podlaskiem w analizowanym roku ukształtowała się na poziomie 95,7 m² i była o 7,1 m² większa niż w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim i 2010 zmniejszyła się odpowiednio o 5,9 m² oraz o 4,6 m². Mieszkania o największej przeciętnej powierzchni użytkowej zrealizowano w gminie Kobylin-Borzymy (288,5 m²) w indywidualnej formie budownictwa, najmniejsze zaś w gminie Sokółka (30,1 m²) – w budownictwie komunalnym.

Średnia powierzchnia mieszkań zrealizowanych na terenach wiejskich była niemal 2-krotnie większa niż w miastach (w 2019 r. wyniosła odpowiednio 142,0 m² i 75,8 m²), a różnica ta była najbardziej znacząca w odniesieniu do mieszkań wybudowanych z przeznaczeniem na sprzedaż bądź wynajem.

Przeciętna liczba izb w mieszkaniach oddanych do użytkowania na przestrzeni lat 2010–2019 charakteryzowała się tendencją spadkową, zarówno w województwie podlaskim jak i w kraju, przy czym mieszkania o większej liczbie izb były realizowane na terenach wiejskich. W 2019 r. w Podlaskiem, w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się ona o 0,3 i wyniosła 4,0, w Polsce zaś spadła o 0,5 w odniesieniu do 2010 r. i w 2019 r. osiągnęła poziom 3,8. W regionie najwyższą wartość tego wskaźnika zaobserwowano w gminach: Sokółka (7,1), Jedwabne i Jaświły (po 7,0), natomiast najniższą – w gminach Sejny (2,7) i Rudka oraz w mieście Suwałki (po 3,0).

Wynikiem przeliczenia liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności jest wskaźnik nasilenia budownictwa mieszkaniowego. W województwie podlaskim i w Polsce w latach 2010–2019 cechował się on tendencją wzrostową. W 2019 r. w Podlaskiem wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 5,2 i był o 0,2 niższy od zanotowanego w kraju. Jego wartość w województwie wzrosła w odniesieniu do roku poprzedniego i 2010 odpowiednio o 1,0 oraz o 1,6. Najwyższe wartości wskaźnika nasilenia budownictwa mieszkaniowego w 2019 r. w regionie zaobserwowano w mieście Białystok (8,2), w powiecie białostockim (7,8) i w mieście Suwałki (6,7), najniższe zaś w powiatach: siemiatyckim (1,8), zambrowskim (2,1) oraz wysokomazowieckim (2,3).

Mapa 39. Mieszkania oddane do użytkowania w 2019 r.
Map 39. Dwellings completed in 2019

W województwie podlaskim w 2019 r. wydano pozwolenia na budowę lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym 8899 mieszkań, co stanowiło 3,3% ich ogólnej liczby w kraju. Oznacza to wzrost o 13,8% w porównaniu z rokiem poprzednim oraz niemal 2-krotnie w odniesieniu do 2010 r.

W omawianym roku większość pozwoleń na budowę mieszkań lub zgłoszeń z projektem budowlanym dotyczyło inwestycji przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem (62,8% ogólnej ich liczby) oraz budynków mieszkalnych realizowanych na potrzeby własne inwestorów (31,0%). Udział pozostałych form budownictwa mieszkaniowego, tj. spółdzielczego, komunalnego, społecznego czynszowego i zakładowego był niewielki i wyniósł odpowiednio: 2,8%, 2,1%, 0,8% oraz 0,4%.

Mniejszą niż w poprzednim roku liczbę mieszkań, na realizację których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym odnotowano w większości powiatów województwa, przy czym najwyższy spadek miał miejsce w powiatach: zambrowskim (o 57,5%), wysokomazowieckim (o 24,9%) oraz monieckim (o 24,1%). Większą niż w 2018 r. liczbę lokali mieszkalnych, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym zaobserwowano w siedmiu powiatach województwa, a najwyższe wzrosty odnotowano w mieście Suwałki (blisko 5-krotnie) oraz w powiatach augustowskim (o 81,6%) i kolneńskim (o 45,3%).

W Podlaskiem w 2019 r. liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto wyniosła 7390, co stanowiło 3,1% ich ogólnej liczby w Polsce. W analizowanym okresie, inwestorzy rozpoczęli realizację większej liczby mieszkań zarówno w porównaniu z rokiem 2018, jak i 2010 odpowiednio o 4,6% i o 59,6%.

W 2019 r. w województwie podlaskim najwięcej mieszkań, których budowę rozpoczęto zanotowano w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem – 4184 (56,6% ich ogólnej liczby) oraz w budownictwie indywidualnym – 2697 (36,5%). Pozostała liczba mieszkań, których realizację rozpoczęto w tym okresie (6,9% ogółu) to mieszkania: spółdzielcze (394), komunalne (114) i zakładowe (1).

W odniesieniu do 2018 r. wzrost liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto stwierdzono w jedenastu powiatach województwa, a najwyższy zaobserwowano w mieście Suwałki (ponad 2,5-krotnie) oraz w powiatach: zambrowskim (niemal 2-krotnie) i augustowskim (o 63,4%). Znaczny spadek zanotowano natomiast w powiatach: grajewskim (o 77,6%), siemiatyckim (o 49,5%) oraz bielskim (o 36,6%).

Rynek wewnętrzny

Internal market

W 2019 r., podobnie jak rok wcześniej, zanotowano wzrost wartości sprzedaży detalicznej towarów w odniesieniu do roku poprzedniego. W omawianym okresie zwiększyła się także sprzedaż hurtowa towarów.

Wartość sprzedaży detalicznej towarów (w cenach bieżących) zrealizowanej przez jednostki handlowe i niehandlowe w 2019 r. była wyższa o 8,2% od zanotowanej w poprzednim roku oraz o 24,2% niż w 2010 r. W skali kraju w analizowanym okresie sprzedaż produkcji zwiększyła się odpowiednio o 6,7% i 62,4%. W 2018 r. w województwie podlaskim sprzedaż detaliczna towarów ukształtowała się na poziomie wyższym niż rok wcześniej o 7,6%, w kraju o 7,5%.

Tablica 39. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)

Table 39. Indices of retail sales of goods^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	województwo podlaskie Podlaskie Voivodship			Polska Poland	
	rok poprzedni = 100 previous year = 100				
Ogółem Total	105,6	99,8	107,6	108,2	106,7
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	104,5	123,7	123,9	98,9	104,6
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	101,5	80,6	108,3	112,1	104,1
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	99,9	100,4	101,7	112,7	105,2
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach Other retail sale in non-specialized stores	98,7	107,0	87,5	84,1	110,3
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	102,4	117,0	118,2	115,9	108,8
Tekstylia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	88,4	110,4	103,1	116,9	106,5
Meble, RTV, AGD Furniture, radio, TV and household appliances	88,6	85,9	97,9	75,2	115,1
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach Newspapers, books, other sale in specialized stores	47,2	87,0	104,3	101,1	104,9
Pozostałe Others	131,5	98,3	105,2	105,0	102,3

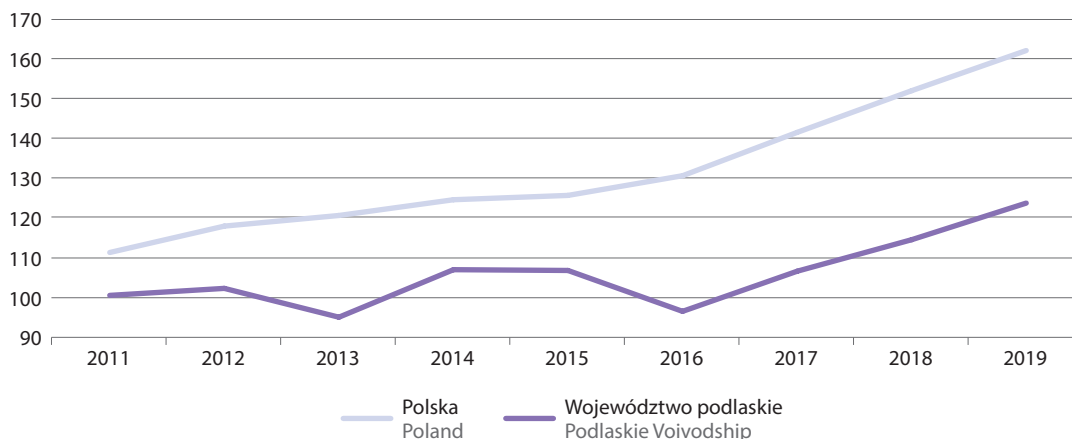
a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

a Groups of enterprises were created on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included to a specific category by predominating kind of activity and according to its present organizational status. The dynamic of the retail sales result from, among others, change both in the predominating kind of activity of the enterprise and in its organization.

Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, tj. w sklepach (łącznie z aptekami ogólnodostępnymi), składach, składnicach, stacjach paliw, punktach sprzedaży drobnodetalicznej (straganach i ruchomych punktach sprzedaży oraz punktach aptecznych), w placówkach gastronomicznych oraz w sieci hurtowej i u producenta w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

**Wykres 72. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)
2010=100**

Chart 72. Indices of retail sales of goods (current prices)
2010=100

W 2019 r. w województwie podlaskim najwyższy udział w sprzedaży detalicznej ogółem miały przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż żywności, napojów i wyrobów tytoniowych (34,8%), zgrupowane w kategorii „pozostałe” (21,1%), zajmujące się sprzedażą paliw stałych, ciekłych i gazowych (11,5%) oraz pojazdów samochodowych, motocykli, części (10,9%).

W omawianym roku wśród grup o znaczącym udziale w ogólnej wartości sprzedaży wzrost w odniesieniu do 2018 r. zanotowano m.in. w jednostkach handlujących żywnością, napojami i wyrobami tytoniowymi (o 12,7%), prowadzących sprzedaż paliw stałych, ciekłych i gazowych (o 12,1%) oraz zgrupowanych w kategorii „pozostałe” (o 5,0%). Spadek odnotowano natomiast w przedsiębiorstwach zajmujących się sprzedażą pojazdów samochodowych, motocykli, części (o 1,1%).

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W analizowanym roku w województwie podlaskim wartość sprzedaży hurtowej towarów (w cenach bieżących) w jednostkach handlowych zwiększyła się o 16,3% w odniesieniu do poziomu zanotowanego przed rokiem i o 45,4% niż w 2010 r. (w tym w przedsiębiorstwach hurtowych odnotowano wzrost odpowiednio o 6,6% i 34,2%). W 2018 r. sprzedaż hurtowa wzrosła w stosunku do poprzedniego roku o 12,8% w jednostkach handlowych i o 14,3% w przedsiębiorstwach hurtowych. W 2019 r. w skali kraju sprzedaż hurtowa w jednostkach handlowych była o 6,6% wyższa niż rok wcześniej (w tym zrealizowana przez przedsiębiorstwa hurtowe o 8,4%). Wśród grup dominujących w regionie w skali roku najbardziej wzrosła sprzedaż półproduktów i odpadów pochodzenia nierolniczego oraz złomu (o 17,0%), a także sprzedaż hurtowa żywności (o 14,2%), natomiast największy spadek odnotowano w sprzedaży hurtowej AGD, RTV, artykułów użytku domowego (o 16,4%).

Transport

Transport

W końcu 2018 r. połowę dróg publicznych stanowiły drogi o nawierzchni twardej, z czego ponad 90% to drogi o nawierzchni twardej ulepszonej.

Z roku na rok, przybywa dróg ekspresowych. W końcu 2018 r. ich długość była prawie o 50% większa niż przed rokiem.

W latach 2010–2018 przeważająca część autobusów komunikacji miejskiej była przystosowana do przewozu osób niepełnosprawnych, a ich udział w taborze sukcesywnie wzrastał.

W analizowanym okresie liczba i długość krajowych oraz międzynarodowych linii regularnej komunikacji autobusowej charakteryzowały się tendencją spadkową.

Liczba pasażerów korzystających z transportu kolejowego od 2015 r. systematycznie zwiększała się.

Rozwój sieci transportowej wpływa na rozwój przemysłu i miast, jak również warunkuje przemieszczanie towarów oraz ludności na każdym poziomie podziału terytorialnego.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r., długość sieci dróg publicznych w województwie podlaskim wynosiła 26673,5 km, co stanowiło 6,3% ogółu dróg publicznych w Polsce. Oznacza to zmniejszenie długości tych dróg w województwie w porównaniu z zanotowaną w końcu 2017 r. o 1,0% i jednocześnie wzrost w odniesieniu do stanu w końcu 2010 r. o 10,2%. Połowę (50,4% ogółu) dróg publicznych w Podlaskiem w końcu grudnia 2018 r. stanowiły drogi o nawierzchni twardej, z czego 92,8% to drogi o nawierzchni twardej ulepszonej.

Tablica 40. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni
Stan w dniu 31 grudnia

Table 40. Public roads by types of surface
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
	w km		in km	
Ogółem Total	24195,4	26596,5	26933,2	26673,5
O nawierzchni twardej Hard surface	11998,9	12924,6	13355,7	13439,7
w tym ulepszonej of which Improved	10628,9	11841,0	12332,3	12468,5
O nawierzchni gruntowej Unsurfaced	12196,5	13671,9	13577,5	13233,8

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Drogi krajowe i wojewódzkie znajdujące się na obszarze województwa podlaskiego, na przestrzeni lat 2010–2018 charakteryzowały się nawierzchnią twardą ulepszoną, a ich długości cechowała tendencja rosnąca. W końcu grudnia 2018 r. w regionie odnotowano 994,7 km dróg krajowych (o 0,2 km więcej niż rok wcześniej i o 17,4 km więcej niż 9 lat wcześniej) oraz 1334,5 km dróg wojewódzkich (wzrost w skali roku i na przestrzeni 9 lat wyniósł odpowiednio 2,4 km i 94,2 km).

Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1440) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe oraz drogi gminne.

W końcu analizowanego roku drogi powiatowe w Podlaskiem osiągnęły długość 7671,2 km i stanowiły 6,2% sieci dróg tego typu w kraju. Ich długość w odniesieniu do stanu w końcu 2017 r. zwiększyła się o 2,2 km, natomiast w ciągu 9 lat zmniejszyła się o 156,6 km. W końcu 2018 r. 87,4% dróg powiatowych w województwie miało nawierzchnię twardą, z czego 90,0% – twardą ulepszoną.

Najdłuższą sieć dróg, zarówno w województwie podlaskim, jak i w kraju, stanowiły drogi gminne. Ich udział w długości dróg publicznych w końcu grudnia 2018 r. w województwie wynosił 62,5%, w Polsce zaś 59,3%. W końcu analizowanego roku, w Podlaskiem, długość dróg gminnych wynosiła 16673,1 km (w kraju 251664,0 km), co oznacza spadek ich długości o 1,6% w porównaniu z zanotowaną przed rokiem i jednocześnie wzrost o 17,8% w odniesieniu do stanu w końcu grudnia 2010 r.

Tablica 41. Drogi publiczne o twardej nawierzchni
Stan w dniu 31 grudnia

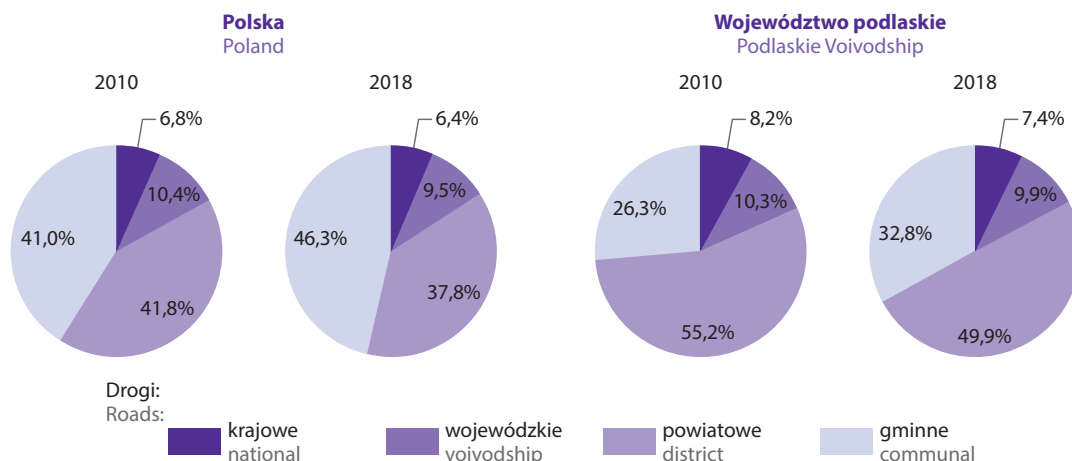
Table 41. Hard surface public roads
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
	w km in km			
Ogółem Total	11998,9	12924,6	13355,7	13439,7
na 100 km ² per 100 km ²	59,4	64,0	66,2	66,6
Z liczby ogółem: Of total number:				
o nawierzchni ulepszonej with improved surface	10628,9	11841,0	12332,3	12468,5
ekspresowe expressways	–	45,9	61,2	90,1

Na przestrzeni lat 2010–2018 w województwie zdecydowana większość dróg gminnych charakteryzowała się nawierzchnią gruntową, przy czym obserwowano powolny spadek ich udziału na rzecz dróg o nawierzchni twardej. W końcu 2018 r. w Podlaskiem udział długości dróg gminnych o nawierzchni gruntowej wynosił 73,6% ogółu dróg gminnych publicznych, co oznacza spadek ich udziału o 0,6 p. proc. w stosunku do zanotowanego w końcu 2017 r. oraz o 4,1 p. proc. w odniesieniu do stanu w końcu grudnia 2010 r.

Wykres 73. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 73. Structure of hard surface public roads
As of 31st December

Na przestrzeni ostatnich lat zaobserwowano wzrost długości dróg ekspresowych w województwie podlaskim. W końcu 2018 r. długość tych dróg wynosiła 90,1 km (w Polsce – 2077,1 km) i w porównaniu z zanotowaną rok wcześniej i w końcu 2015 r. zwiększyła się odpowiednio o 47,2% oraz blisko 2-krotnie.

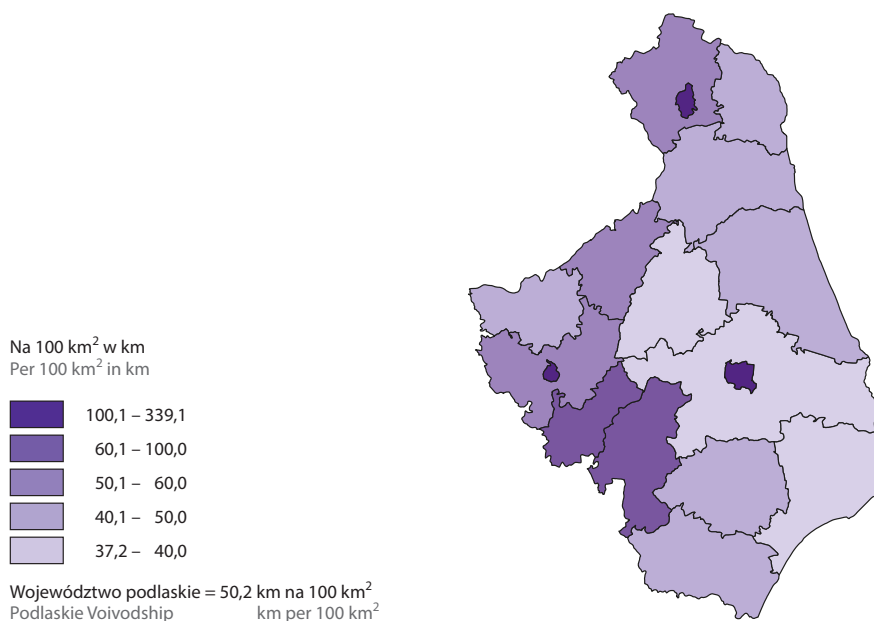
W Podlaskiem, w końcu analizowanego roku, wskaźnik gęstości dróg krajowych o nawierzchni twardej wynosił 4,9 km na 100 km² (w Polsce – 6,2 km na 100 km²), czyli utrzymał się na takim samym poziomie jak przed rokiem i jednocześnie wzrósł o 0,1 km na 100 km² w stosunku do zanotowanego w końcu 2010 r.

Według stanu w końcu grudnia 2018 r., na 100 km² powierzchni województwa podlaskiego przypadało 6,6 km dróg wojewódzkich o nawierzchni twardej (9,2 km na 100 km² w kraju). Oznacza to, że wartość tego wskaźnika w porównaniu z zanotowaną rok wcześniej nie zmieniła się, natomiast w odniesieniu do stanu w końcu 2010 r. wzrosła o 0,5 km na 100 km².

Wskaźnik dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni twardej w Podlaskiem w końcu 2018 r. wynosił 55,0 km na 100 km² (w Polsce – 81,8 km na 100 km²), co oznacza wzrost jego poziomu w stosunku do stanu w końcu 2017 r. i 2010 r. odpowiednio o 0,4 oraz o 6,5 km na 100 km².

Mapa 40. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2018 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 40. Improved hard surface communal and district roads in 2018
As of 31st December

Długość dróg ekspresowych przypadająca na 1000 km² w Podlaskiem w końcu analizowanego roku, wynosiła 4,5 km (w kraju – 11,9 km na 1000 km²) i była to wartość powierzchni ogólnej wyższa o 1,5 km niż w końcu poprzedniego roku oraz o 2,2 km wyższa od zanotowanej 4 lata wcześniej.

W województwie podlaskim w końcu 2018 r. udział dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni gruntowej w ogólnej długości tych dróg wynosił 54,4% (w Polsce – 32,1%) i był niższy od zanotowanego w końcu 2017 r. i 2010 r. odpowiednio o 0,8 p. proc. oraz o 1,1 p. proc. W końcu analizowanego roku najwyższy udział dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni gruntowej w łącznej długości tych dróg zaobserwowano w powiatach: sejneńskim (70,5%), monieckim (66,0%) oraz wysokomazowieckim (62,2%), najniższy zaś w miastach: Białystok (9,5%), Łomża (11,8%) i Suwałki (16,5%).

W końcu 2018 r. komunikacja miejska w województwie podlaskim realizowana była wyłącznie na liniach autobusowych, których ogólna długość wynosiła 1766,0 km (w Polsce – 58 736,1 km), w tym na terenach

wiejskich – 684,2 km. W końcu grudnia 2018 r. w Podlaskiem, w porównaniu z zanotowaną rok i 8 lat wcześniej, długość linii autobusowych wzrosła odpowiednio o 2,3% i o 59,4%.

**Tablica 42. Komunikacja miejska^a
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 42. Urban transport^a
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Długość linii komunikacji miejskiej – linii autobusowych w km Length of urban transport lines – bus lines in km	1108,0	1196,5	1726,3	1766,0
Tabor autobusowy: Fleet of buses:				
w sztukach in units	388	355	358	358
liczba miejsc number of seats in	43275	43108	42283	43091
w tym przystosowany do przewozu osób niepełnosprawnych: of which adjusted to carrying the disabled persons:				
w sztukach in units	297	325	325	335
liczba miejsc number of seats	32940	37651	37728	40535
Przewozy pasażerów ^b (w ciągu roku): Transport of passengers ^b (during the year):				
w milionach in millions	99,4	108,9	106,3	101,8
na 1 mieszkańca per capita	82,6	91,5	89,7	86,1

a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób b Dane szacunkowe.
a Data concern urban transport enterprises and companies, employing more than 9 persons. b Estimated data.

W końcu grudnia analizowanego roku, wielkość taboru komunikacji miejskiej nie zmieniła się w odniesieniu do zanotowanej rok wcześniej i wynosiła 358 autobusów, natomiast spadła o 7,7% w porównaniu ze stanem w końcu 2010 r. Liczba miejsc oferowanych pasażerom w autobusach komunikacji miejskiej na przestrzeni ostatnich lat ulegała wahaniom, a w końcu 2018 r. osiągnęła poziom 43091 szt., co oznacza wzrost o 1,9% i jednocześnie spadek o 0,4% w odniesieniu do stanu w końcu 2010 r.

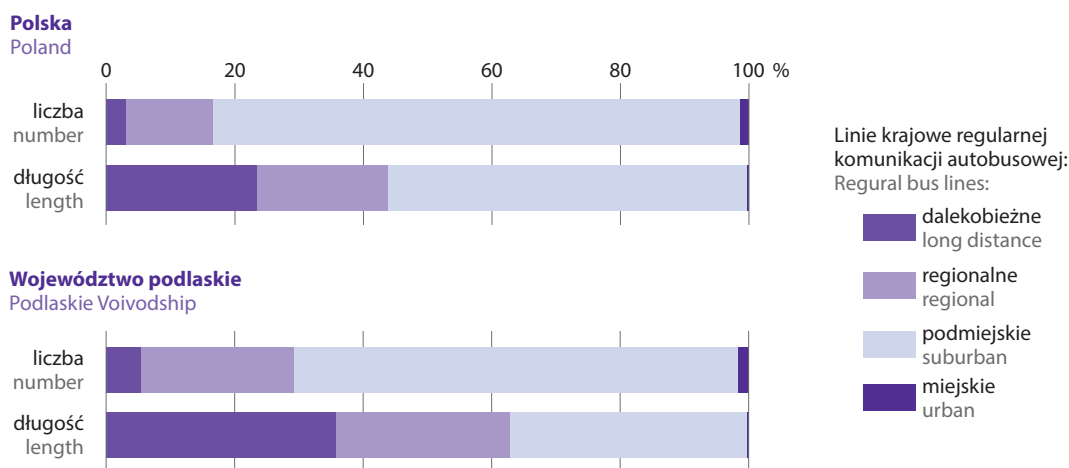
W latach 2010–2018 przeważająca część autobusów komunikacji miejskiej na Podlasiu była przystosowana do przewozu osób niepełnosprawnych, przy czym ich udział w taborze cechował się tendencją wzrostową. Według stanu w końcu 2018 r. odsetek autobusów komunikacji miejskiej ułatwiających przemieszczanie się osób z niepełnosprawnościami wynosił 93,6% ogółu taboru i był o 2,8 p. proc. wyższy niż przed rokiem i o 17,1 p. proc. wyższy niż w końcu 2010 r.

Komunikacją miejską w województwie podlaskim w 2018 r. przewieziono 101,8 mln pasażerów (w Polsce łącznie 3774,1 mln), tj. o 4,2% mniej niż w 2017 r. i jednocześnie o 2,3% więcej w porównaniu z 2010 r.

Na przestrzeni lat 2010–2018 liczba i długość krajowych oraz międzynarodowych linii regularnej komunikacji autobusowej charakteryzowały się tendencją spadkową, zarówno w województwie podlaskim jak i w Polsce. W końcu 2018 r. w Podlaskiem, regularna komunikacja autobusowa krajowa prowadzona była na 549 liniach komunikacyjnych o łącznej długości 35536 km. Oznacza to spadek liczby linii komunikacyjnych w porównaniu ze stanem w końcu 2015 r. i 2010 r. odpowiednio o 11,6% i o 33,8% oraz skrócenie ich długości – odpowiednio o 8,4% i o 27,1%. W końcu analizowanego roku w ogólnej liczbie linii krajowych w województwie dominowały linie podmiejskie, stanowiąc 69,0% ogółu.

Wykres 74. Struktura krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej w 2018 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 74. Structure of national lines of scheduled bus transport in 2018 As of 31st December

W Podlaskiem w końcu 2018 r. międzynarodową regularną komunikacją autobusową realizowano na 2 liniach komunikacyjnych o łącznej długości 3600 km. Oznacza to znaczny spadek liczby linii tego rodzaju: w odniesieniu do 2015 r. – o 71,4%, a w stosunku do 2010 r. – o 86,7%, a jednocześnie zmniejszenie ich długości odpowiednio o 51,1% oraz 83,2%.

Długość linii kolejowych eksploatowanych w województwie podlaskim w końcu 2018 r. wyniosła 759 km, co stanowiło 3,9% ich długości w kraju. Oznacza to przyrost długości linii o 25 km w porównaniu z zanotowanym rok wcześniej. W odniesieniu do stanu w końcu 2010 r. długość linii kolejowych w Podlaskiem nie zmieniła się.

W regionie w końcu grudnia 2018 r. gęstość sieci kolejowej wynosiła 3,8 km na 100 km² (w Polsce – 6,2 km na 100 km²) i była o 0,2 km na 100 km² wyższa od zanotowanej przed rokiem, natomiast nie uległa zmianie w odniesieniu do stanu w końcu 2010 r.

Liczba osób korzystających z transportu kolejowego od 2015 r. systematycznie wzrastała. W 2018 r. w Polsce koleją przewieziono 309,7 mln pasażerów, z czego 0,7% w województwie podlaskim. Odsetek liczby pasażerów korzystających z transportu kolejowego na Podlasiu w analizowanym roku, w porównaniu z poprzednim rokiem, utrzymał się na tym samym poziomie, natomiast spadł o 0,4 proc. w odniesieniu do 2010 r.

Energia Energy

Na przestrzeni lat 2010–2018 moc zainstalowana i moc osiągalna w elektrowniach cechowały się tendencją wzrostową.

W 2018 r. zanotowano spadek produkcji energii elektrycznej ogółem, przy jednoczesnym wzroście produkcji energii elektrycznej z odnawialnych nośników energii.

Liczba odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w latach 2010–2014 ulegała nieznacznym wahaniom, a od 2015 r. systematycznie rosła.

Wielkość zużycia energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2018 r., podobnie jak przed rokiem, zwiększyła się zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich.

W latach 2010–2018 zarówno w województwie podlaskim, jak i w Polsce obserwowano przyrost mocy zainstalowanej w elektrowniach. W 2018 r. w Podlaskiem osiągnęła ona wartość 468,8 MW (w kraju – 44313,2 MW), co oznacza zwiększenie poziomu mocy o 1,9% w stosunku do roku poprzedniego oraz o 49,1% w porównaniu z 2010 r. (w Polsce wzrost mocy zainstalowanej wyniósł odpowiednio 1,9% i 22,9%). Średnioroczne tempo wzrostu mocy zainstalowanej w elektrowniach w województwie podlaskim, w omawianym czasie, wyniosło 5,1% (w kraju – 2,6%).

W analizowanym okresie podobnie sytuacja kształtowała się w odniesieniu do mocy osiągalnej w elektrowniach – notowano corocznie jej przyrost w województwie i w kraju (z wyjątkiem 2013 r.). W Podlaskiem w 2018 r. moc osiągalna zainstalowanych urządzeń prądowórczych wyniosła 421,6 MW (w kraju – 43265,6 MW) i była wyższa od zanotowanej w latach 2017 i 2010 odpowiednio o 2,1% i 53,1% (w Polsce wzrosła odpowiednio o 0,6% i o 20,0%). Średnioroczne tempo wzrostu mocy osiągalnej w województwie wyniosło 5,5%, a w kraju – 2,3%.

Energia elektryczna wyprodukowana w województwie podlaskim w 2018 r. wyniosła 1051,2 GWh, co stanowiło 0,6% jej produkcji w Polsce. Oznacza to spadek o 11,4% produkcji energii w regionie w porównaniu z 2017 r. i jednocześnie wzrost o 66,9% w odniesieniu do 2010 r.

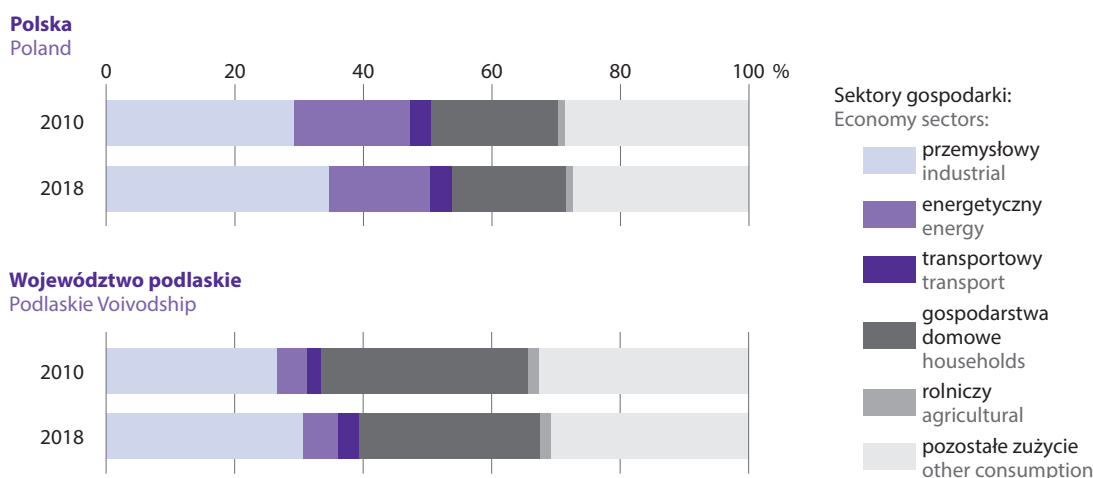
Większość energii elektrycznej w Podlaskiem w 2018 r. pozyskano ze źródeł odnawialnych (68,3% ogółu), natomiast w kraju ich udział w całkowitej produkcji ukształtował się na dużo niższym poziomie (12,7% ogółu). W porównaniu z rokiem poprzednim w województwie ilość wytworzonej energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii zwiększyła się o 10,6% (w Polsce spadła o 10,4%), a w odniesieniu do 2010 r. wzrost był ponad 3-krotny (w kraju zanotowano wzrost niemal 2-krotny).

Ilość energii elektrycznej wytwarzanej co roku w województwie na przestrzeni ostatnich dziewięciu lat nie była wystarczająca do pokrycia całkowitego zapotrzebowania. W analizowanych latach, w Podlaskiem stosunek produkcji energii elektrycznej do jej zużycia oscylował w granicach od 23,5% do 42,7%.

Informacje o liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Wykres 75. Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki

Chart 75. Structure of electricity consumption by economy sectors

W 2018 r. w województwie podlaskim zużyto 3,2 tys. GWh energii elektrycznej, co stanowiło 1,9% jej ogólnego zużycia w Polsce. Oznacza to wzrost wykorzystania energii w stosunku do 2017 r. i 2010 r. odpowiednio o 7,0% i o 20,4% (w kraju odpowiednio o 2,5% oraz o 15,5%). W 2018 r. sektorem gospo-

darki o największym udziale zużycia energii był przemysł, zarówno w województwie (30,6% ogółu), jak i w Polsce (34,6% ogółu). Najwyższy zaobserwowany wzrost zużycia energii elektrycznej w województwie podlaskim w 2018 r., w porównaniu z 2010 r. dotyczył sektora transportowego i wyniósł 84,7%.

Liczba odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w województwie podlaskim w latach 2010–2014 ulegała nieznacznym wahaniom, a od 2015 r. systematycznie rosła i w końcu 2018 r. osiągnęła wartość 486,8 tys., co stanowiło 3,2% ich łącznej liczby w kraju. Odbiorców energii elektrycznej w Podlaskiem w końcu 2018 r. było więcej niż rok i 8 lat wcześniej odpowiednio o 0,6% i o 3,6% (w Polsce liczba odbiorców wzrosła odpowiednio o 1,3% oraz o 8,6%). W miastach województwa w końcu 2018 r. odnotowano wzrost liczby odbiorców energii elektrycznej w skali roku o 1,1% do poziomu 292,1 tys., natomiast nastąpił spadek ich liczby o 0,1% do poziomu 194,7 tys.

Tablica 43. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych

Table 43. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Odbiorcy (stan w dniu 31 XII) w tys. Consumers (as of 31 XII) in thousands	469,9	469,8	483,8	486,8
miasta urban areas	270,0	277,8	289,0	292,1
wieś rural areas	199,9	192,0	194,8	194,7
Zużycie (w ciągu roku): Consumption (during the year):				
w GWh in GWh	893,1	894,6	927,5	941,5
miasta urban areas	473,8	454,1	460,6	463,9
wieś rural areas	419,3	440,5	466,9	477,6
w kWh na odbiorcę ^a in kWh per consumer ^a	1900,7	1904,2	1917,2	1934,1
miasta urban areas	1754,6	1634,9	1593,7	1587,8
wieś rural areas	2098,1	2293,7	2397,2	2454,0

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.

Źródło: dane Ministerstwa Energii.

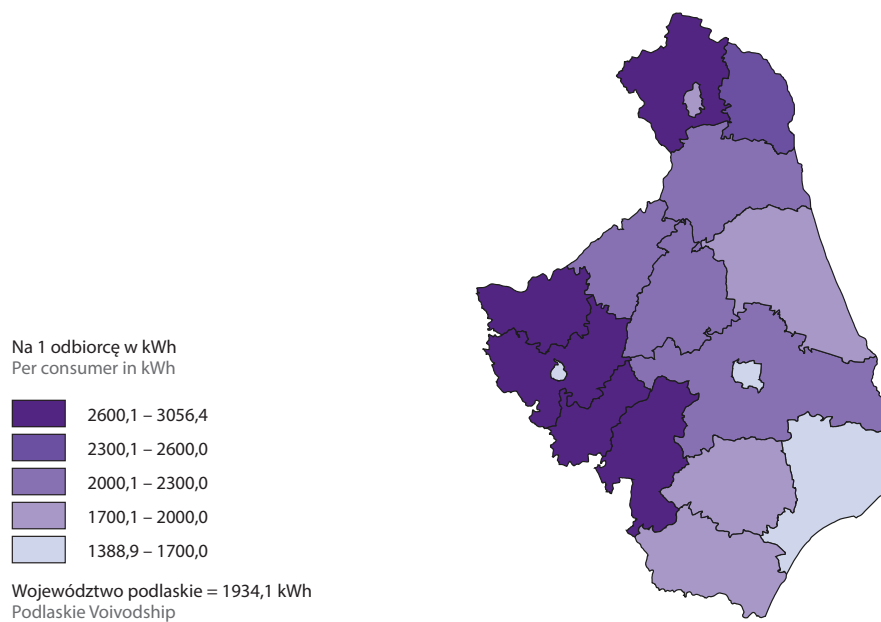
a The number of consumers as of 31st December was used in calculations.

Source: data of the Ministry of Energy..

W województwie podlaskim w 2018 r. zużycie energii elektrycznej przez gospodarstwa domowe wyniosło 941,5 GWh, co stanowiło 3,1% ogólnego jej zużycia w Polsce. Oznacza to wzrost konsumpcji energii elektrycznej w Podlaskiem w odniesieniu do roku poprzedniego i 2010 odpowiednio o 1,5% i o 5,4% (w kraju wzrost zużycia energii wyniósł odpowiednio 0,6% i 2,5%). W 2018 r. w województwie podlaskim, w porównaniu z rokiem poprzednim, zaobserwowano wzrost wykorzystania energii elektrycznej zarówno w miastach (o 0,7% do poziomu 463,9 GWh), jak i na terenach wiejskich (o 2,3% do poziomu 477,6 GWh).

Zużycie energii elektrycznej na jednego mieszkańca w Podlaskiem w 2018 r. ukształtowało się na poziomie 796,1 kWh i było nieznacznie wyższe niż w kraju, gdzie wyniosło 794,2 kWh. Uwzględniając podział na miasta i wieś, wyższe wartości tego wskaźnika w województwie w latach 2010–2018 odnotowywano na obszarach wiejskich, przy czym poziom zużycia energii elektrycznej w przeliczeniu na mieszkańca na terenach wiejskich wzrastał co roku, a w miastach ulegał wahaniom. W 2018 r. wskaźnik zużycia energii elektrycznej na jednego mieszkańca na obszarach wiejskich wyniósł 1029,4 kWh, a w miastach osiągnął poziom 645,4 kWh.

Mapa 41. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2018 r.
Map 41. Consumption of electricity in households in 2018

Rozdział 7

Chapter 7

Finanse jednostek samorządu terytorialnego

Finances of local government units

Według stanu w dniu 1 stycznia w latach 2010–2018, na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 14 powiatów, 3 miasta na prawach powiatu oraz 118 gmin (łącznie z miastami na prawach powiatu). Miasta na prawach powiatu realizują równocześnie zadania gmin oraz powiatów i sporządzają jeden budżet, dlatego też dochody i wydatki gmin podane zostały bez dochodów i wydatków gmin mających status miasta na prawach powiatu, natomiast dochody i wydatki miast na prawach powiatu przedstawiono łącznie dla części gminnej oraz powiatowej. Dane dotyczące gmin województwa podlaskiego zawarte w rozdziale dotyczą 115 gmin, wśród których 10 posiadało status gminy miejskiej, 27 – gminy miejsko-wiejskiej, a 78 – gminy wiejskiej. W latach 2010–2018 liczba jednostek na poszczególnych poziomach nie uległa zmianie, ale od 2011 r. ubyłła jedna gmina wiejska, która otrzymała status gminy miejsko-wiejskiej.

7.1. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units budgets

Dochody jednostek samorządu terytorialnego w województwie podlaskim w 2018 r. wzrosły w porównaniu z 2017 r., jak i 2010 r. W przeliczeniu na 1 mieszkańca ukształtowały się one na poziomie wyższym niż w Polsce.

Głównym źródłem dochodów jednostek samorządu terytorialnego były dochody własne, które w przeliczeniu na 1 mieszkańca były niższe niż średnio w kraju.

Istotne źródło dochodów jednostek samorządu terytorialnego stanowiły również dotacje.

W 2018 r. jednostki samorządu terytorialnego osiągnęły dochody ogółem w wysokości 7925,4 mln zł. Były one wyższe od uzyskanych w 2017 r. i 2010 r. odpowiednio o 13,9% i 60,5% i stanowiły 3,1% łącznych dochodów jednostek samorządu terytorialnego z terenu całego kraju.

Spośród jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r. w województwie podlaskim największy udział w realizacji dochodów na poziomie 43,3% miały gminy. Stosunkowo duży odsetek, sięgający 36,6%, stanowiły dochody miast na prawach powiatu. Udział dochodów powiatów wyniósł 11,2%, zaś województwa – 8,9%.

W 2018 r. dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadające na 1 mieszkańca województwa podlaskiego ukształtowały się na poziomie 6701 zł (w Polsce – 6556 zł), tj. wyższym niż w 2017 r. i 2010 r. o 14,1% i 63,4%. W 2018 r. najwyższy analizowany wskaźnik odnotowano w miastach na prawach powiatu – 6736 zł, w dalszej kolejności w gminach – 4565 zł, powiatach – 1177 zł oraz w województwie – 598 zł. Wśród gmin największy dochód w przeliczeniu na 1 mieszkańca stwierdzono w gminie wiejskiej Mielnik (8868 zł), natomiast najmniejszy – w gminie miejsko-wiejskiej Kleszczele (3641 zł). W przypadku miast na prawach powiatu były to odpowiednio: Białystok (6924 zł) oraz Łomża (6130 zł). W odniesieniu do powiatów najkorzystniejsza sytuacja w tym zakresie w województwie wystąpiła w powiecie siemiatyckim (1747 zł), zaś najmniej korzystna – w powiecie łomżyńskim (777 zł).

Tablica 44. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego
 Table 44. Revenue of local government units budgets

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w dochodach ogółem w % share of own revenue in total revenue in %
Ogółem Total	4101,43	5130,98	5873,64	6701,26	38,3
Gminy ^a Gminas ^a	2622,27	3369,00	4097,97	4564,69	36,7
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4229,05	4538,73	5888,03	6735,82	46,9
Powiaty Powiats	840,56	982,68	1015,93	1177,08	29,5
Województwo Voivodship	367,24	712,09	479,11	597,92	22,5

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
 a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

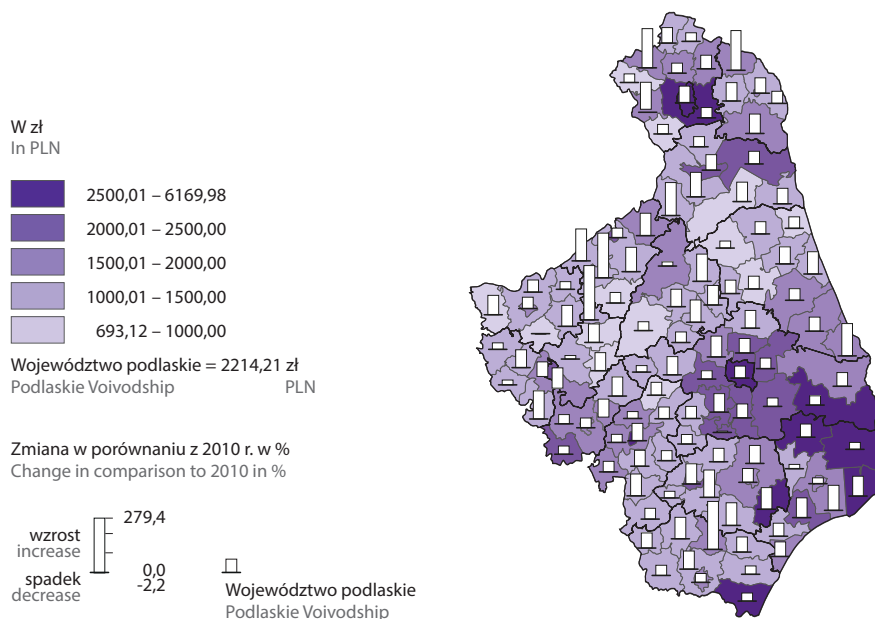
Na dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego składają się dochody własne, dotacje oraz subwencja ogólna.

Źródłami **dochodów własnych** jednostek samorządu terytorialnego są m.in: wpływy z podatków, opłat, dochody z majątku jst, spadki, zapisy i darowizny na rzecz jst, dochody z kar pieniężnych i grzywnien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez jednostki samorządu terytorialnego o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej, odsetki od nieterminowo przekazywanych należności finansujących dochody jst, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej i inne. W rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT).

Głównym źródłem dochodów w budżetach jednostek samorządu terytorialnego w województwie podlaskim były dochody własne, na które przypadało 3039,3 mln zł, tj. 38,3% dochodów ogółem (w kraju – 49,3%). Oznacza to ich wzrost w stosunku do 2017 r. i 2010 r. odpowiednio o 11,7% i 63,4%. Największy ich udział w dochodach ogółem odnotowano w miastach na prawach powiatu, który wyniósł 46,9%. W gminach ukształtował się na poziomie 36,7%, w powiatach – 29,5%, zaś w województwie – 22,5%. W przypadku najniższego szczebla samorządowego, udział dochodów własnych w dochodach poszczególnych gmin był zróżnicowany i wahał się od 14,8% w gminie wiejskiej Turośl do 69,6% w gminie wiejskiej Mielnik. Dochody własne w odniesieniu do miast na prawach powiatu stanowiły 48,6% dochodów ogółem Białegostoku, 45,3% – Suwałk oraz 39,9% – Łomży. Wśród powiatów najwyższy ich udział zanotowano w powiecie białostockim (44,7%), a najniższy – w sokólskim (18,9%).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody własne jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 2570 zł (w kraju – 3229 zł) i były wyższe w odniesieniu do 2017 r. i 2010 r. o 11,9% i 66,3%. Analizowany wskaźnik mieścił się w przedziale od 135 zł w województwie do 3160 zł w miastach na prawach powiatu.

Mapa 42. Dochody własne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2018 r.
 Map 42. Own revenue of gminas budgets^a per capita in 2018

a Dochody własne budżetów miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.
 a Own revenue of the budgets of cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

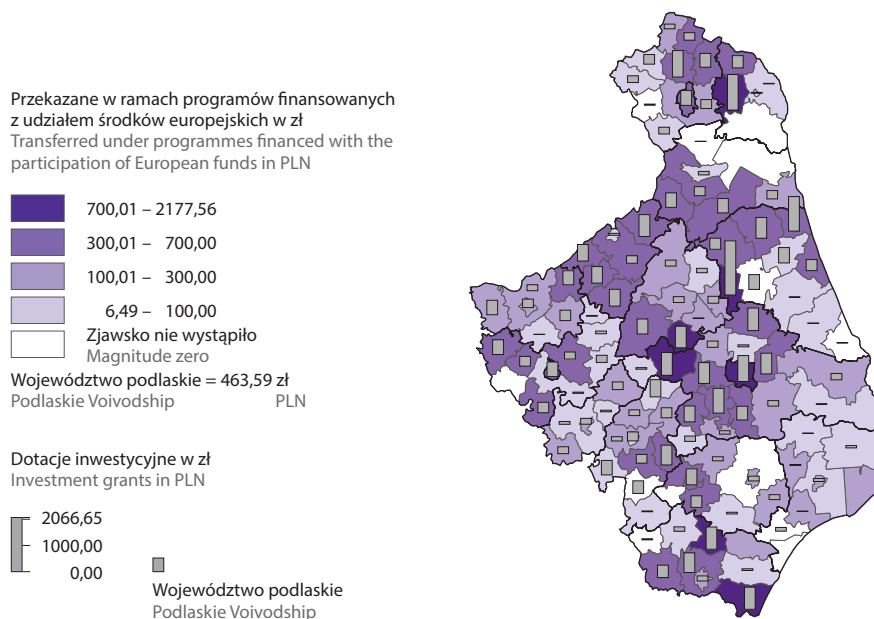
Dotacje ogółem obejmują dotacje celowe, a także dotacje §§ 200 i 620 oraz dotacje §§ 205 i 625 (funkcjonujące od 2015 r.). W niniejszej publikacji pod pojęciem „dotacji §§ 200 i 620 oraz 205 i 625” określa się dotacje celowe przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich.

W 2018 r. jednostki samorządu terytorialnego, oprócz dochodów własnych, otrzymały również dotacje w kwocie 2892,0 mln zł, które stanowiły 36,5% dochodów ogółem (w Polsce – 28,3%). Były one wyższe niż rok wcześniej, jak i w 2010 r. o 22,9% i 109,6%. Największe znaczenie dotacje miały w przypadku budżetu województwa, gdzie stanowiły aż 56,8% dochodów ogółem, a najmniejsze w miastach na prawach powiatu – 31,3%. Wśród gmin w Podlaskiem udział dotacji w dochodach ogółem był zróżnicowany i wahał się od 20,7% w gminie wiejskiej Białowieża do 55,1% w gminie wiejskiej Korycin. Najwyższy udział dotacji w dochodach miast na prawach powiatu zanotowano w Łomży (32,6%), natomiast niższy wystąpił w Białymstoku i Suwałkach (odpowiednio 31,2% i 31,1%). W przypadku powiatów, odsetek dotacji w dochodach ogółem kształtował się w przedziale od 21,1% w powiecie zambrowskim do 46,4% w powiecie łomżyńskim.

W analizowanym roku z dotacji ogółem na dotacje celowe jednostek samorządu terytorialnego przypadło 1937,5 mln zł, z czego gminy otrzymały 1080,9 mln zł, miasta na prawach powiatu – 554,4 mln zł, powiaty – 249,0 mln zł, a województwo – 53,1 mln zł.

Pozostałą część dotacji ogółem stanowiły dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625 o wartości 954,5 mln zł. Największa część z tej kwoty zasilila budżety miast na prawach powiatu 354,0 mln zł, a w dalszej kolejności budżety: województwa 348,4 mln zł, gmin – 194,3 mln zł oraz powiatów – 57,9 mln zł. W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca dotacje tego rodzaju otrzymane przez jednostki samorządu terytorialnego wyniosły 807 zł (w kraju – 414 zł). Najwyższy analizowany wskaźnik odnotowano w miastach na prawach powiatu – 823 zł, w dalszej kolejności w województwie – 295 zł, gminach – 258 zł oraz w powiatach – 77 zł.

Mapa 43. Dotacje dla budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2018 r.
 Map 43. Grants for gminas^a budgets per capita in 2018

a Dotacje dla budżetów miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.
 a Grants for the budgets of cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

Z dotacji celowych i z paragrafów klasyfikacji budżetowej §§ 200 i 620 oraz 205 i 625, wyodrębnić można dotacje inwestycyjne dynamizujące rozwój regionu. W 2018 r. w województwie podlaskim w ramach dotacji ogółem część inwestycyjna jednostek samorządu terytorialnego wyniosła 1039,8 mln zł i stanowiła 36,0% ogółu dotacji samorządowych (w Polsce – 23,1%) oraz 13,1% dochodów ogółem (w kraju – 6,6%). Największą kwotę dotacji inwestycyjnych stwierdzono w budżetach miast na prawach powiatu (367,5 mln zł), a najmniejszą w budżetach powiatów (139,3 mln zł). Dotacje inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca ukształtowały się na poziomie 879 zł (w kraju – 430 zł), przy czym najwyższą wartość wskaźnik osiągnął w miastach na prawach powiatu – 854 zł, w dalszej kolejności w gminach – 331 zł, województwie – 240 zł oraz w powiatach – 185 zł.

W 2018 r. z dotacji inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego sfinansowano 43,0% ich wydatków inwestycyjnych (w kraju – 32,4%). W gminach wskaźnik ten wyniósł 28,7%, w miastach na prawach powiatu – 46,4%, w powiatach – 44,3%, a w województwie – aż 64,1%.

W 2018 r. jednostkom samorządu terytorialnego w ramach dochodów ogółem przekazano również środki z tytułu subwencji ogólnej z budżetu państwa w kwocie 1994,2 mln zł, stanowiące 25,2% dochodów ogółem (w kraju – 22,4%). Oznacza to, że zwiększyły się one w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i 2010 r. odpowiednio o 5,7% i 17,4%. Dominującym składnikiem subwencji była część oświatowa w wysokości 1295,5 mln zł, tj. 65,0% subwencji ogółem (w Polsce – 76,3%). Największy udział subwencji ogólnej stwierdzono w dochodach powiatów (35,8%), a najmniejszy – w dochodach województwa (20,7%). W odniesieniu do gmin w Podlaskiem, udział subwencji ogólnej w ich dochodach kształtował się między 8,4% w gminie wiejskiej Mielnik a 45,2% w gminie wiejskiej Mały Płock. Wśród miast na prawach powiatu, subwencja ogólna stanowiła 27,5% dochodów Łomży, 23,6% – Suwałk, a 20,2% – Białegostoku. W przypadku powiatów, najwyższy odsetek zanotowano w powiecie zambrowskim (51,8%), a najniższy – w białostockim (17,9%).

7.2. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.2. Expenditure of local government units budgets

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r. wzrosły w porównaniu z 2017 r., jak i 2010 r. W przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa podlaskiego ukształtowały się one na poziomie wyższym niż średnio w Polsce.

Głównym obciążeniem budżetów jednostek samorządu terytorialnego były wydatki bieżące, które w przeliczeniu na 1 mieszkańca ukształtowały się na poziomie niższym niż w kraju.

Wydatki inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego były znacznie wyższe niż rok wcześniej.

Łączne wydatki jednostek samorządu terytorialnego województwa podlaskiego poniesione w 2018 r. wyniosły 8455,0 mln zł i były wyższe niż w 2017 r. i 2010 r. odpowiednio o 20,0% i 55,9%. Stanowiły one 3,3% wydatków wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w kraju.

Wśród jednostek samorządu terytorialnego w województwie największy udział w wydatkach, wynoszący 43,3% miały gminy, a następnie miasta na prawach powiatu – 36,2%. Udział wydatków powiatów ukształtował się na poziomie 11,1%, zaś województwa – 9,4%.

Tablica 45. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 45. Expenditure of local government units budgets

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w % share of investment expenditure in total expenditure in %
Ogółem Total	4502,44	5181,65	5946,43	7149,04	28,6
Gminy ^a Gminas ^a	2990,01	3254,98	4143,80	4860,30	23,7
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4723,15	4716,10	6154,91	7124,35	25,9
Powiaty Powiats	862,09	967,27	993,98	1246,54	33,5
Województwo Voivodship	341,84	781,93	439,93	672,10	55,8

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status..

Łączne wydatki jednostek samorządu terytorialnego województwa podlaskiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2018 r. osiągnęły 7149 zł (w kraju – 6753 zł), tj. więcej niż przed rokiem i w 2010 r. odpowiednio o 20,2% i 58,8%. W 2018 r. najwyższy analizowany wskaźnik odnotowano w miastach na prawach powiatu – 7124 zł, w dalszej kolejności w gminach – 4860 zł, powiatach – 1247 zł oraz w województwie – 672 zł. W przypadku gmin, najwięcej środków w przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatkowały gminy wiejskie Mielnik (11876 zł) oraz Orla (7565 zł), natomiast najmniej wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca poniosły gminy miejsko-wiejskie Kleszczele (3413 zł) i Ciechanowiec (3728 zł). Spośród miast na prawach powiatu najwyższy wskaźnik na 1 mieszkańca odnotowano w Białymstoku (7332 zł), następnie w Suwałkach (6836 zł), a najniższy – w Łomży (6462 zł). Wśród powiatów najwyższe wydatki na 1 mieszkańca stwierdzono w powiatach siemiatyckim (1717 zł) i wysokomazowieckim (1633 zł). W dwóch powiatach wydatki na 1 mieszkańca nie przekroczyły 1000 zł, a najniższe zanotowano w powiecie łomżyńskim (814 zł).

Na wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego składają się wydatki bieżące i majątkowe.

Głównym obciążeniem budżetów jednostek samorządu terytorialnego były wydatki bieżące. W 2018 r. wyniosły one 6006,1 mln zł i stanowiły 71,0% wydatków ogółem (w Polsce – 79,6%). Oznacza to ich wzrost w stosunku do 2017 r. i 2010 r. odpowiednio o 6,2% i 58,5%. Udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego oscylował od 42,5% w województwie do 76,1% w gminach. W przypadku najniższego szczebla samorządowego, udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem poszczególnych gmin był zróżnicowany i wahał się od 53,4% w gminie miejsko-wiejskiej Supraśl do 98,6% w gminie wiejskiej Mały Płock. Wydatki bieżące w odniesieniu do miast na prawach powiatu stanowiły 79,2% wydatków ogółem Łomży, 77,9% – Suwałk oraz 71,9% – Białegostoku. Wśród powiatów największy udział wydatków bieżących w ogólnej kwocie wydatków odnotowano w powiecie grajewskim (88,8%), a najmniejszy – w siemiatyckim (52,2%).

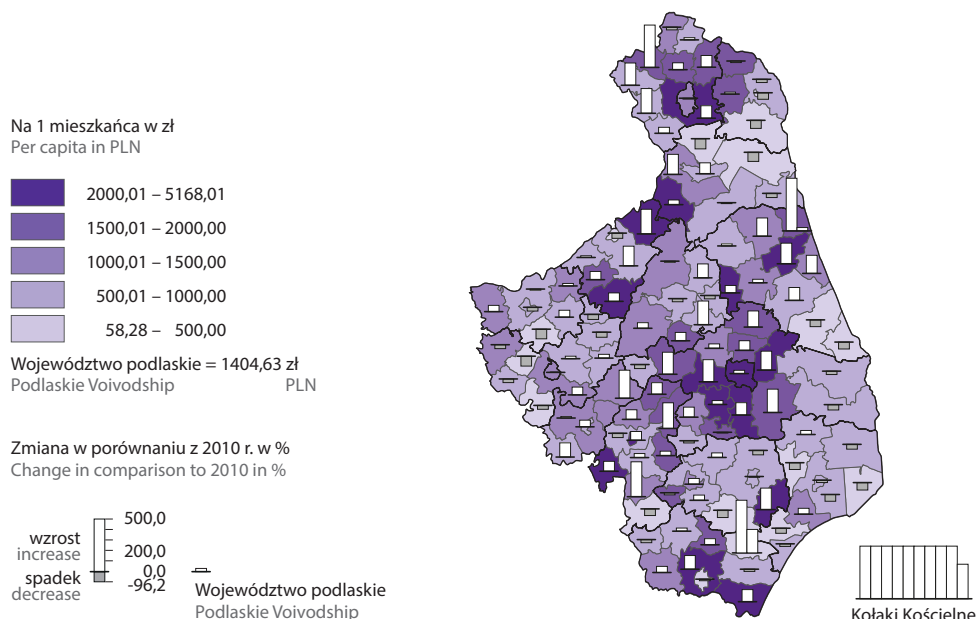
W przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatki bieżące jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 5078 zł (w kraju – 5376 zł) i były wyższe w odniesieniu do 2017 r. i 2010 r. o 6,5% i 61,4%. Analizowany wskaźnik mieścił się w przedziale od 286 zł w województwie do 5260 zł w miastach na prawach powiatu.

W 2018 r. jednostki samorządu terytorialnego przeznaczyły na wydatki majątkowe 2448,9 mln zł, czyli 29,0% wydatków ogółem (w Polsce – 20,4%). Oznacza to, że były one wyższe aż o 75,7% niż przed rokiem i o 50,0% większe w stosunku do 2010 r. Wydatki majątkowe stanowiły największy odsetek w budżecie województwa (57,5% ogólnych wydatków województwa), a najmniejszy w budżetach gmin (23,9%). W poszczególnych gminach w województwie, najwyższy udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem stwierdzono w gminach miejsko-wiejskich Supraśl (46,6%) oraz Choroszcz (46,3%), a najniższy w gminie wiejskiej Mały Płock (1,4%). Wśród miast na prawach powiatu największą część budżetu na wydatki majątkowe przeznaczył Białystok (28,1%), a następnie Suwałki (22,1%) i Łomża (20,8%).

Wydatki majątkowe jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca wyniosły 2071 zł (w kraju – 1377 zł) i były wyższe w odniesieniu do 2017 r. i 2010 r. o 76,1% i 52,8%. Omawiany wskaźnik w gminach kształtował się na poziomie 1162 zł, miastach na prawach powiatu – 1864 zł, powiatach – 419 zł, a w województwie – 386 zł.

Z ogółu wydatków majątkowych na inwestycje przekazano 2419,2 mln zł, tj. 28,6% wydatków ogółem (w kraju – 19,7%), co stanowiło niemal całość wydatków majątkowych (98,8%). Wydatki inwestycyjne zwiększyły się zarówno w odniesieniu do 2017 r. i 2010 r. odpowiednio o 75,6% i 49,0%. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetów gmin wyniósł 23,7%, miast na prawach powiatów – 25,9%, powiatów – 33,5%, a budżetu województwa – 55,8%. W poszczególnych gminach udział środków przeznaczonych na inwestycje w ogólnej puli wydatków był bardzo zróżnicowany i kształtował się od 1,4% w gminie wiejskiej Mały Płock do 46,6% w gminie miejsko-wiejskiej Supraśl. Wśród miast na prawach powiatu najwyższy odsetek wydatków inwestycyjnych zanotowano w Białymstoku (27,7%), natomiast najniższy – w Łomży (20,7%). W odniesieniu do powiatów omawiany wskaźnik wahał się w przedziale od 11,2% w powiecie grajewskim do 47,8% w powiecie siemiatyckim.

Mapa 44. Wydatki inwestycyjne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2018 r.
 Map 44. Investment expenditure of gminas^a budgets per capita in 2018

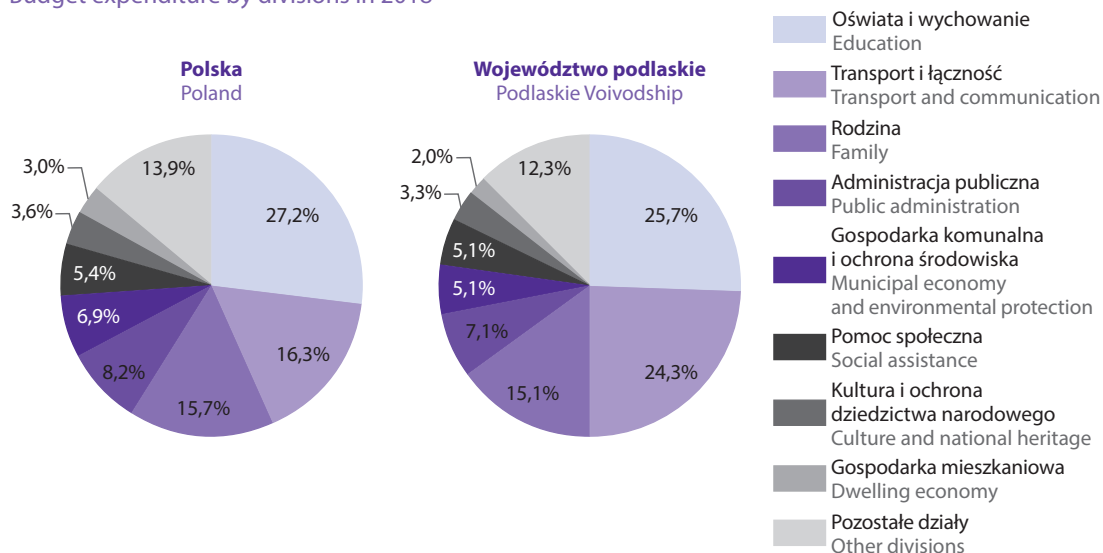

a Wydatki budżetów miast na prawach powiatu dotyczą zadań statutowych gmin i powiatów.
 a Expenditures of the budgets of cities with powiat status relate to the statutory tasks of gmina and powiats.

Wydatki inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca wyniosły 2046 zł (w kraju – 1328 zł) i zwiększyły się w porównaniu z 2017 r. i 2010 r. odpowiednio o 76,0% i 51,7%. Omawiany wskaźnik w gminach ukształtował się na poziomie 1154 zł, miastach na prawach powiatu – 1843 zł, powiatach – 418 zł, a w województwie – 375 zł.

W 2018 r. największy udział w strukturze wydatków jednostek samorządu terytorialnego według działów klasyfikacji budżetowej w województwie podlaskim miały nakłady na oświatę i wychowanie – 25,7% (w Polsce – 27,2%) oraz na transport i łączność – 24,3% (w kraju – 16,3%).

Wykres 76. Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.
 Chart 76. Budget expenditure by divisions in 2018

W strukturze wydatków gmin województwa podlaskiego według działów w 2018 r. dominowały wydatki na oświatę i wychowanie (27,5%) oraz rodzinę (22,0%). Największy odsetek wydatków na oświatę i wychowanie przeznaczyła gmina miejska Sejny (40,8%) i gmina wiejska Mały Płock (38,3%), zaś najmniejszy – gminy wiejskie Nowy Dwór (15,6%) i Orla (15,8%). Najwyższy udział wydatków w zakresie działu rodzina zanotowano w wydatkach gmin wiejskich Wysokie Mazowieckie (31,4%) i Miastkowo (31,1%), zaś najniższy – w gminach wiejskich Mielnik (6,7%) i Orla (10,3%).

Analiza wydatków miast na prawach powiatu według działów klasyfikacji budżetowej wykazała, że w 2018 r. największą część budżetu przeznaczono na oświatę i wychowanie – 31,6% wydatków ogółem. Największy udział środków przeznaczonych na ten cel (33,5%) zanotowano w wydatkach Łomży, a najmniejszy (31,2%) – w Białymstoku. Na transport i łączność wydano 23,9% wydatków ogółem. Najwyższy odsetek funduszy przeznaczonych na ten dział odnotowano w Białymstoku (27,1%), a najniższy – w Suwałkach (13,8%).

W strukturze wydatków powiatów według działów przeważały środki przeznaczone na transport i łączność (31,8%) oraz oświatę i wychowanie (19,3%). Wydatki na transport i łączność dominowały w budżetach powiatów wysokomazowieckiego (41,9%) i białostockiego (39,0%), zaś w powiecie hajnowskim zarejestrowano najmniejszy udział wydatków na ten cel (8,8%). Na oświatę i wychowanie największą część środków finansowych wydatkowano w powiatach grajewskim (41,0%) i zambrowskim (28,0%), zaś najmniejszą – w powiecie białostockim (7,7%).

W strukturze wydatków województwa podlaskiego według działów klasyfikacji budżetowej przeważały środki na cele związane z transportem i łącznością (65,5%). Mniejszą część przeznaczono na administrację publiczną (9,1%) oraz kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (8,1%).

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of local government units budgets

Budżety jednostek samorządu terytorialnego w województwie podlaskim na wszystkich szczeblach zamknęły się deficytem, podczas gdy w kraju budżety województw odnotowały nadwyżkę.

W przeliczeniu na 1 osobę deficyt JST w województwie podlaskim był wyższy niż w kraju.

Ujemny wynik finansowy odnotowano w 84 spośród 115 gmin województwa podlaskiego (bez miast na prawach powiatu).

Budżety wszystkich miast na prawach powiatu zamknęły się deficytem.

Dotadni wynik finansowy uzyskało 5 spośród 14 powiatów województwa podlaskiego.

Jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa podlaskiego zamknęły 2018 r. łącznym deficytem w wysokości 529,6 mln zł (w Polsce – 7539,8 mln zł) wobec deficytu 86,3 mln zł w 2017 r. i 482,9 mln zł w 2010 r., co wynikało ze zwiększonych wydatków majątkowych. W analizowanym roku budżety gmin, powiatów i miast na prawach powiatu z województwa podlaskiego, jak i w kraju zamknęły się ujemnym wynikiem finansowym. Natomiast odmienne tendencje odnotowano w ramach budżetów województw – w Podlaskiem stwierdzono deficyt, podczas gdy w kraju – nadwyżkę.

Relacja deficytu JST z obszaru województwa podlaskiego do dochodów ogółem wyniosła 6,7% (w kraju – 3,0%). W gminach analizowany wskaźnik kształtował się na poziomie 6,5% (w Polsce – 4,7%), w miastach na prawach powiatu – 5,8% (w kraju – 1,8%), w powiatach – 5,9% (w Polsce – 2,5%), a w województwie – 12,4% (w kraju natomiast relacja nadwyżki do dochodów ogółem wyniosła 2,2%).

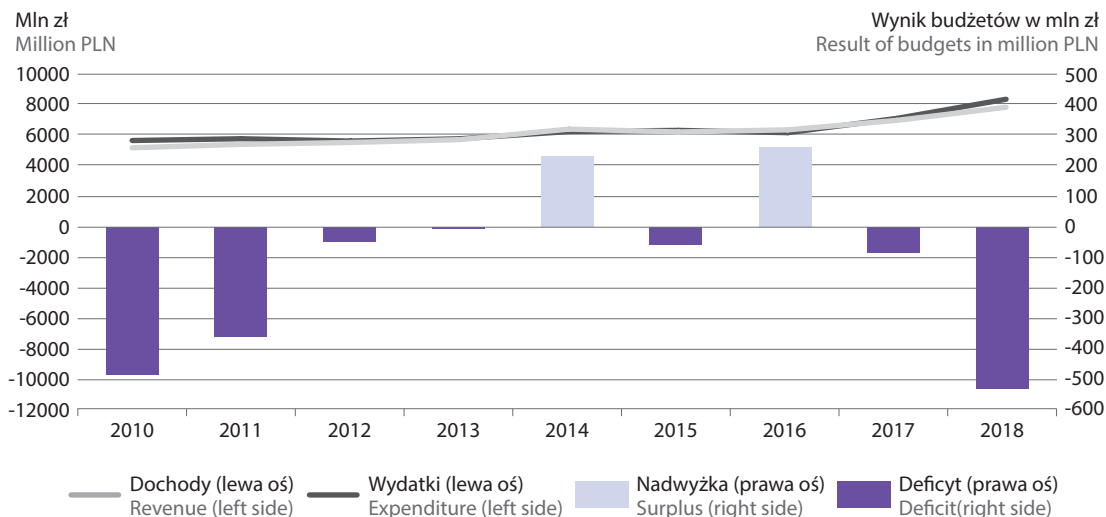
Tablica 46. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 46. Result of local government units budgets

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
	w mln zł		in million PLN	
Ogółem Total	-482,9	-60,3	-86,3	-529,6
Gminy ^a Gminas ^a	-286,0	86,9	-34,6	-222,4
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	-210,7	-75,9	-114,7	-167,1
Powiaty Powiats	-16,7	11,7	16,6	-52,3
Województwo Voivodship	30,6	-83,1	46,4	-87,7

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

W przeliczeniu na 1 osobę deficyt JST w województwie podlaskim osiągnął wartość 448 zł (w kraju – 196 zł). Na 1 mieszkańca gminy przypadał deficyt w wysokości 296 zł (w Polsce – 221 zł), miast na prawach powiatu – 389 zł (w kraju – 120 zł), powiatu – 69 zł (w Polsce – 27 zł). W przypadku województwa w Podlaskiem deficyt wyniósł 74 zł na 1 mieszkańca (w kraju była to nadwyżka w kwocie 10 zł).

Wykres 77. Dochody, wydatki i wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Chart 77. Revenue, expenditure and result of local government units budgets

Gminy województwa podlaskiego zamknęły 2018 r. łącznym deficytem w kwocie 222,4 mln zł (przed rokiem i w 2010 r. – deficytem w wysokości odpowiednio 34,6 mln zł i 286,0 mln zł). Ujemny wynik finansowy spowodowany był deficytem we wszystkich typach gmin: wiejskich (103,7 mln zł), miejsko-wiejskich (89,4 mln zł) oraz miejskich (29,4 mln zł). Spośród 84 gmin, których budżety zamknęły się deficytem, 36,9% charakteryzowało się relacją wyniku do dochodów ogółem poniżej 5%. Wśród 31 gmin, które wypracowały nadwyżkę budżetową największą grupę (87,1%) stanowiły gminy, w których relacja wyniku do dochodów ogółem nie przekroczyła 10%. Największy deficyt budżetowy odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Supraśl (16,1 mln zł), a największą kwotę nadwyżki wykazała gmina wiejska Śniadowo (3,4 mln zł).

W 2018 r. w miastach na prawach powiatu w województwie podlaskim wystąpił deficyt budżetowy w kwocie 167,1 mln zł (rok wcześniej i w 2010 r. – odpowiednio 114,7 mln zł i 210,7 mln zł). W Białymstoku ukształtował się on na poziomie 121,6 mln zł, w Suwałkach – 24,6 mln zł, a w Łomży – 21,0 mln zł. Relacja

wyniku do dochodów ogółem w tych miastach wyniosła 5,8% i przyjmowała wartości: 5,9% – w Białymstoku oraz po 5,4% – w Łomży i Suwałkach.

W 2018 r. budżety powiatów województwa podlaskiego zamknęły się deficytem, wynoszącym 52,3 mln zł (w 2017 r. – nadwyżką w wysokości 16,6 mln zł, a w 2010 r. – deficytem w kwocie 16,7 mln zł). Ujemny wynik finansowy uzyskało 9 powiatów, w tym największy deficyt zanotowano w powiecie białostockim (28,5 mln zł). Najwyższy dodatni wynik finansowy wykazał powiat grajewski (2,9 mln zł).

Budżet samorządu województwa podlaskiego zamknął 2018 r. deficytem w kwocie 87,7 mln zł (w 2017 r. i 2010 r. – nadwyżką w wysokości odpowiednio 46,4 mln zł i 30,6 mln zł).

7.4. Projekty dofinansowane z UE z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności

7.4. Projects co-financed by the EU from structural funds and the Cohesion Fund

W końcu 2019 r. całkowita wartość projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa podlaskiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca była wyższa niż w Polsce.

W Podlaskiem wykorzystywane były głównie środki pochodzące z Regionalnego Programu Operacyjnego oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

W niniejszym rozdziale przeanalizowana zostanie wartość projektów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 z krajowych programów operacyjnych i regionalnego programu operacyjnego na obszarze województwa podlaskiego. Należy podkreślić, że nie obejmują one wszystkich środków europejskich wykorzystywanych na terenie województwa, gdyż nie zawierają:

- środków wydatkowanych w 2019 r. w niewielkim stopniu w ramach projektów finansowanych z formalnie zakończonych ram finansowania 2007–2013,
- środków pozaunijnych pochodzących z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub funduszy norweskich,
- środków z projektów unijnych na lata 2014–2020 realizowanych poza funduszami strukturalnymi i Funduszem Spójności (czyli poza Umową Partnerstwa i nadzorem Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju), np. z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Analizując zaprezentowane wielkości należy mieć na uwadze, iż tylko część środków publicznych rozdysponowywanych w ramach programów operacyjnych wykorzystywana jest przez samorząd terytorialny, podczas gdy pozostałe przeznaczone są na realizację projektów realizowanych przez podmioty z sektora MŚP, fundacje, stowarzyszenia, uczelnie, szkoły itp.

W końcu 2019 r. całkowita wartość projektów (podpisanych umów o dofinansowanie) zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 (bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna) na terenie województwa podlaskiego wyniosła 14568,1 mln zł, co stanowiło 3,3% wartości ogółem tego rodzaju projektów w Polsce. Dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej osiągnęło wartość 9195,7 mln zł, tj. 63,1% łącznej wartości projektów. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość omawianych projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa ukształtowała się na poziomie 12352 zł (w Polsce – 11577 zł).

Tablica 47. Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa do końca 2019 r.^aTable 47. The total project value and the additional EU financing value of projects implemented under the Partnership Agreement 2014–2020 in voivodship to the end of 2019^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowane ze środków UE Of which co-financing from the EU resources	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	Polska=100 Poland=100
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	14568,1	9195,7	12351,77	3,3
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	4159,5	2184,3	3526,70	2,1
Inteligentny Rozwój Smart Growth	1455,6	808,4	1234,17	2,8
Polska Cyfrowa Digital Poland	162,2	110,9	137,52	1,3
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	258,4	219,0	219,05	1,4
Polska Wschodnia Eastern Poland	2620,5	1862,5	2221,83	25,6
Regionalne Programy Operacyjne Regional Operational Programmes	5911,9	4010,7	5012,50	3,8

a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna.

a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme.

W województwie podlaskim wykorzystywane były głównie środki pochodzące z Regionalnego Programu Operacyjnego (RPO) w kwocie 5911,9 mln zł, przy dofinansowaniu z UE w wysokości 4010,7 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca z RPO województwa podlaskiego wydatkowano 5013 zł.

Wysoką wartość projektów zrealizowano także w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – 4159,5 mln zł, w przypadku którego wsparcie ze środków UE wyniosło 2184,3 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca z tego programu wydatkowano 3527 zł.

Rozdział 8

Chapter 8

I. Wybrane dane o województwie podlaskim

I. Selected data on Podlaskie Voivodship

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Specification
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w tys. zł (ceny bieżące)	257382,5	245991,5	309594,1	242795,6	374020,8	379700,3	112598,1	163169,6	311237,7	.	Outlays on fixed assets in environmental protection (current prices) in thousand PLN
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w tys. zł (ceny bieżące)	118033,0	76529,1	45307,8	60633,2	67408,5	36580,1	24459,8	52099,7	115447,6	.	Outlays on fixed assets in water management (current prices) in thousand PLN
Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w dam ³	0,028	0,028	0,028	0,027	0,027	0,027	0,028	0,028	0,029	.	Industrial wastewater discharged per capita in dam ³
Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	4,3	6,0	5,3	7,3	13,9	18,5	19,2	25,3	26,9	.	Share of municipal waste collected separately in total municipale waste in %
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,09	-0,41	-0,58	-1,28	-0,69	-1,24	-0,76	-0,40	-1,00	-0,98	Natural increase per 1000 population
Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,90	9,28	9,30	8,88	9,24	9,09	9,58	10,17	9,97	9,62	Live births per 1000 population
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności	-1,26	-1,64	-1,51	-2,10	-1,88	-1,89	-1,08	-1,44	-1,70	-1,72	Net migration for permanent residence per 1000 population
Wskaźnik starości demograficznej (stan w dniu 31 XII) w %	14,60	14,75	14,99	15,35	15,72	16,09	16,49	16,88	17,29	17,79	Old age ratio (as of 31 XII) in %
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat (stan na początku roku szkolnego)	636	686	697	723	788	.	795	855	885	.	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6 (as of the beginning of the school year)
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL (przeciętny w roku) w %	54,3	55,1	55,7	55,5	55,9	56,1	56,2	55,5	55,8	55,8	Activity rate by LFS (annual averages) in %
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL (przeciętny w roku) w %	48,8	50,1	50,6	49,9	50,8	52,1	52,5	52,9	54,0	54,1	Employment rate by LFS (annual averages) in %
Stopa bezrobocia według BAEL (przeciętna w roku) w %	10,2	9,2	9,3	9,9	9,1	6,9	6,8	4,7	3,2	3,0	Unemployment rate by LFS (annual averages) in %
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 XII)	298	256	208	126	95	76	55	32	31	55	Unemployed persons per a job offer (as of 31 XII)
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^a w zł	2896,16	3023,31	3115,44	3186,58	3337,51	3458,56	3613,85	3901,24	4150,54	4414,83	Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^a in PLN

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Specification
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys.	276,3	270	264,1	260,3	256,9	257,9	259,3	260,3	268,7	270,7	Average monthly number of retirees and pensioners in thousands
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	1441,83	1511,13	1594,42	1682,71	1743,70	1798,48	1831,95	1890,15	1969,40	2061,36	Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł	1103,20	1224,92	1242,39	1258,18	1258,62	1257,93	1419,83	1585,57	1596,76	.	Average monthly per capita available income in households in PLN
Granica ubóstwa skrajnego w %	9,1	11,2	10,7	11,2	10,9	7,8	4,2	7,2	7,5	.	Extreme poverty rate in %
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	10,2	9,9	9,8	10,3	9,6	9,0	8,2	7,3	6,7	.	Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in %
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych ^a na 1000 dzieci w wieku do lat 3 (stan w dniu 31 XII)	30	32	40	48	62	70	78	82	106	.	Children staying in nurseries and children's clubs ^a per 1000 children up to the age of 3 (as of 31 XII)
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 XII)	349,3	353,4	357,6	361,9	366,1	370,8	375,2	379,9	384,8	.	Dwelling stocks per 1000 population (as of 31 XII)
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w m ³	30,7	30,9	30,8	31,3	32,1	33,7	33,2	33,3	35,3	.	Consumption of water from water supply system in households per capita in m ³
Porady lekarskie udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	7,7	7,9	8,0	8,2	8,2	8,4	8,6	8,5	8,4	.	Doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care per capita
Ludność na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (stan w dniu 31 XII)	1251	1187	1223	1236	1226	1227	1231	1240	1275	.	Population per out-patient health care unit (as of 31 XII)
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^b w %	96,9	97,1	98,3	96,8	96,7	96,9	97	96,3	96,6	96,2	Cost level indicator in non-financial enterprises ^b in %
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^b w %	2,6	2,4	1,3	2,5	2,8	2,6	2,5	3,1	2,9	3,2	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^b in %
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^b (ceny bieżące):											Investment outlays of non-financial enterprises ^b (current prices):
w mln zł	941,0	1082,4	1242,0	1001,4	1124,3	1323,6	1429,4	1755,3	1816,2	1845,8	in million PLN
rok poprzedni=100	93,1	115,0	114,8	80,6	112,3	117,7	108,0	122,8	103,5	101,6	previous year=100
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	86,2	116,1	115,8	171,1	195,6	252,6	149,5	220,6	281,5	.	Intramural expenditures on research and development per capita in PLN (current prices)
Sprzedaż detaliczna towarów ^c (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	105,6	100,5	101,8	92,8	112,9	99,8	90,2	110,7	107,6	108,2	Retail sale of goods ^c (previous year=100; current prices)

a Łącznie z oddziałami żłobkowymi; od 2012 r. łącznie z klubami dziecięcymi. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Including nursery wards; since 2012 including children's clubs. b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. c Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Specification
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	48,5	50,1	50,4	51,2	52,3	52,8	54,0	54,6	55,0	.	Communal and district roads with hard surface per 100 km ² of total area (as of 31 XII)
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	37,5	48,8	60,2	72,3	69,8	70,1	66,5	54,7	68,3	.	Share of renewable energy sources in production of electricity in %
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %:											Share of own revenue in total revenue of local government units in %:
ogółem	37,7	39,3	40,3	41,1	42,8	41,5	41,8	39,1	38,3	.	total
gminy ^a	37,9	40,3	40,7	42,5	42,7	43,1	38,0	37,0	36,7	.	gminas ^a
miasta na prawach powiatu	44,9	48,7	49,8	51,3	58,0	56,2	52,2	47,8	46,9	.	cities with powiat status
powiaty	27,7	22,6	24,3	25,1	24,8	26,4	29,9	29,2	29,5	.	powiats
województwo	21,9	22,1	19,7	19,8	13,8	16,1	31,3	25,0	22,5	.	voivodship
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %:											Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %:
ogółem	29,9	26,9	20,8	21,3	24,1	24,2	12,5	19,5	28,6	.	total
gminy ^a	27,7	23,3	16,1	17,3	19,5	19,1	10,4	15,1	23,7	.	gminas ^a
miasta na prawach powiatu	32,4	28,4	23,1	20,0	20,1	13,2	11,0	19,6	25,9	.	cities with powiat status
powiaty	25,9	20,0	13,9	15,8	17,5	20,6	19,6	23,5	33,5	.	powiats
województwo	37,5	45,8	40,8	48,7	57,7	64,2	24,7	40,4	55,8	.	voivodship
Dotacje inwestycyjne ogółem ^b dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł	585,4	585,1	505,3	502,3	800,4	821,9	225,2	571,1	1039,8	.	Total investment grants ^b for local government units in milion PLN
gminy ^a	125,3	152,9	107,3	105,6	154,8	203,7	65,0	98,5	248,9	.	gminas ^a
miasta na prawach powiatu	318,0	227,7	236,4	151,3	189,3	44,1	27,7	205,7	367,5	.	cities with powiat status
powiaty	50,2	70,6	33,1	52,0	67,9	100,6	67,8	89,5	139,3	.	powiats
województwo	91,8	133,9	128,6	193,4	388,3	473,5	64,7	177,3	284,1	.	voivodship
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł:	-482,9	-358,9	-51,5	-8,5	232,1	-60,3	263,5	-86,3	-529,6	.	Result of budgets of local government units in milion PLN:
gminy ^a	-286,0	-99,9	34,1	42,3	-12,4	86,9	136,4	-34,6	-222,4	.	gminas ^a
miasta na prawach powiatu	-210,7	-224,2	-64,0	-73,5	220,7	-75,9	48,9	-114,7	-167,1	.	cities with powiat status
powiaty	-16,7	-2,5	2,3	10,9	1,2	11,7	28,3	16,6	-52,3	.	powiats
województwo	30,6	-32,3	-23,9	11,8	22,6	-83,1	49,9	46,4	-87,7	.	voivodship

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.

a Excluding gminas which are also cities with powiat status. b Sum of all types of investment grants.

Rozdział 9

Chapter 9

II. Wybrane dane o Białymstoku

II. Selected data on Białystok

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Specification
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w t:											Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in tonnes:
gazowych	824946	901289	759045	844762	909274	920972	869633	711497	679364	.	gases
pyłowych	178	153	129	123	113	132	130	78	46	.	particulates
Odpady wytworzone ^a w tys. t	125,8	128,3	120,9	151,0	108,6	99,7	111,4	384,4	95,1	.	Waste generated ^a in thousand tonnes
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w kg	282,2	240,2	228,1	223,0	234,1	273,4	252,3	161,9	169,6	.	Mixed municipal waste collected per capita in kg
Przyrost naturalny na 1000 ludności	2,38	1,89	1,84	1,13	1,64	1,82	2,53	3,43	2,67	2,49	Natural increase per 1000 population
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII)	507	513	524	538	553	569	587	612	636	659	Non-working age population per 1000 persons of working age (as of 31 XII)
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych ^b (stan w dniu 31 XII) w %	7,9	8,6	9,8	11,7	13,6	14,7	15,3	14,9	18,6	.	Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries and children's club ^b (as of 31 XII) in %
Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 XII) w %	12,3	12,4	13,3	13,7	11,9	10,5	8,9	7,0	6,2	5,4	Registered unemployment rate (as of 31 XII) in %
Udział długotrwale bezrobotnych w bezrobotnych zarejestrowanych (stan w dniu 31 XII) w %	50,1	53,9	54,7	57,8	62,5	62,5	62,4	59,7	56,5	54,0	Share of long-term unemployed persons in registered unemployed persons (as of 31 XII) in %
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 XII)	1694	597	224	145	57	71	50	23	36	40	Registered unemployed persons per a job offer (as of 31 XII)
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych (stan w dniu 31 XII)	2,51	2,48	2,44	2,41	2,38	2,34	2,32	2,29	2,25	.	Number of persons per dwelling in dwelling stocks (as of 31 XII)
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat (stan na początku roku szkolnego)	901	898	899	907	976	.	982	1060	1092	.	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6 (as of the beginning of the school year)

a W ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Łącznie z oddziałami żłobkowymi; od 2012 r. łącznie z klubami dziecięcymi; od 2012 r. łącznie z danymi resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych i administracji.
a During the year; excluding municipal waste. b Including nursery wards; since 2012 including children's clubs; since 2012 data include those of the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration.

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Specification
Liczba osób na 1 przychodnię (stan w dniu 31 XII)	1154	1062	996	1004	975	990	960	950	969	.	Number of persons per out-patient department (as of 31 XII)
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca	10,5	10,7	11,4	11,8	12,0	11,6	12,5	12,6	12,2	.	Medical consultations provided in out-patient health care per capita
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	575	586	533	627	587	543	485	419	363	.	Beneficiaries of community social assistance per 10 thousand population
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych ^b na 1000 dzieci w wieku do lat 3 (stan w dniu 31 XII)	76	80	101	119	140	153	157	149	195	.	Places in nurseries and children's clubs ^b per 1000 children up to the age of 3 (as of 31 XII)
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 XII)	106	106	110	112	114	116	117	119	121	121	Entities of the national economy per 1000 population (as of 31 XII)
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 XII)	84	83	84	85	86	86	86	86	89	88	Natural persons conducting economic activity per 1000 population (as of 31 XII)
Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 XII)	8,0	8,5	9,2	10,1	10,8	12,0	13,3	14,3	13,5	15,1	Commercial companies per 1000 population (as of 31 XII)
Wskaźnik rentowności obrotu netto ^c w %	3,1	2,2	1,7	2,8	3,6	3,0	2,5	3,2	2,9	3,4	Net turnover profitability indicator ^c in %
Nakłady inwestycyjne ^d na 1 mieszkańca (ceny bieżące) w tys. zł	2295	2891	2874	2722	3401	3516	2363	2739	2736	.	Investment outlays ^d per capita (current prices) in thousand PLN
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	5,5	5,8	7,6	5,3	5,9	7,1	6,1	6,8	6,5	8,2	Dwellings completed per 1000 population
Dochody własne budżetu miasta na prawach powiatu na 1 mieszkańca w zł	2082,37	2300,65	2599,67	2553,00	3703,38	2769,11	2867,63	2921,28	3363,97	.	Own revenues of city with powiat status budget per capita in PLN
Wydatki majątkowe budżetu miasta na prawach powiatu na 1 mieszkańca w zł	1568,51	1474,67	1352,83	1050,61	1023,47	630,46	524,53	1442,67	2057,14	.	Property expenditures of city with powiat status budget per capita in PLN

b Łącznie z oddziałami żłobkowymi; od 2012 r. łącznie z klubami dziecięcymi. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w tym samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej oraz instytucji kultury mających osobowość prawną, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

b Including nursery wards; since 2012 including children's clubs. c Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. d Data concern economic entities, including independent public health care facilities as well as cultural institutions with legal personality employing more than 9 persons.